

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Космос“

1979 г.

София, 2013

Библиография

[Стрела, летяща в мрака](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Сергей Снегов. Преведе от руски Милко Макавеев. Библиотека „Космос“ № 1/1979. Приложение към списание „Космос“, брой 1 от 1979 г.

[Ден на гнева](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Север Гансовски. Преведе от руски Цвета Пеева. Списание „Космос“, брой 2 от 1979 г.

[Мъртво време](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Жорж Лангелан. Преведе със съкращения от френски Албена Стамболова. Библиотека „Космос“ № 2/1979. Приложение към списание „Космос“, брой 2 от 1979 г.

[Човекът, който минаваше през стената](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Марсел Еме. Преведе от френски Емануел Икономов. Библиотека „Космос“ № 3/1979. Приложение към списание „Космос“, брой 3 от 1979 г.

[Великата засуха](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Вячеслав Рибakov. Преведе от руски Цвета Пеева. Библиотека „Космос“ № 4/1979. Приложение към списание „Космос“, брой 4 от 1979 г.

[Светлината](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Пол Андерсън. Преведе от английски Мария Ем. Георгиева. Библиотека „Космос“ № 4/1979. Приложение към списание „Космос“, брой 4 от 1979 г.

[Окласни бяха тук щурците](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Люис Педжет. Преведе З. Калайджиева. Стиховете преведе Стефан Гечев. Библиотека „Космос“ № 5/1979. Приложение към списание „Космос“, брой 5 от 1979 г.

[Неоставящият следа](#)

Научно-фантастичен разказ. Автори М. Емцов и Е. Парнов. Преведе от руски Цвета Пеева. Списание „Космос“, брой 6 от 1979 г.

[Неоставящият следа](#)

Научно-фантастичен разказ. Автори М. Емцов и Е. Парнов. Преведе от руски Цвета Пеева. Библиотека „Космос“ № 7/1979. Приложение към списание „Космос“, брой 7 от 1979 г.

[Скок през смъртта](#)

Прогностична фантастика. Автор Димитър Пеев. Списание „Космос“, брой 8 от 1979 г.

[Контакти няма да има](#)

Фантастична пародия. Автор Иля Варшавски. Преведе от руски Цвета Пеева. Библиотека „Космос“ № 8/1979. Приложение към списание „Космос“, брой 8 от 1979 г.

[Ограбването ще стане в полунощ](#)

Фантастична пародия. Автор Иля Варшавски. Преведе от руски Цвета Пеева. Библиотека „Космос“ № 8/1979. Приложение към списание „Космос“, брой 8 от 1979 г.

[Скок през смъртта](#)

Прогностична фантастика. Автор Димитър Пеев. Списание „Космос“, брой 9 от 1979 г.

[Една обич имам аз](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Робърт Йънг. Преведе Теодора Давидова. Библиотека „Космос“ № 9/1979. Приложение към списание „Космос“, брой 9 от 1979 г.

[Всичко това, което сме](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Робърт Шекли. Преведе Емануел Икономов. Библиотека „Космос“ № 10/1979. Приложение към списание „Космос“, брой 10 от 1979 г.

Стрела, летяща в мрака

Научно-фантастичен разказ

Сергей Снегов

– Само вие можете да разгадаете загадката! – Президентът на Академията на науките прехвърли погледа си от Хенрих към Рой. Хенрих поприсви рамене, а Рой се загледа в устните на Боячек, като че ли се интересува как се движат.

Боячек продължи с вълнение:

– Ние всички скърбим за смъртта на Редлих, а аз особено много: той ми беше приятел. Ръката на неизвестния престъпник...

– Значи все пак смятате, че Редлих е жертва на престъпление? – съдържано попита той. – Но Алтона е изоставена планета и къде са сега нейните бивши обитатели не е известно. А това, че Редлих преди смъртта си е назвал Аркадий Замойски още нищо не доказва, тъй като всички членове на експедицията притежават абсолютно алиби.

– Тяхното алиби бе установено от професионалните детективи, които обследваха Алтона – възрази президентът. – Те стигнаха до извода, че престъпление няма. Но Редлих загина и това е факт. Ние смятаме, че в съзвездието Лира трябва да се

командирват учени, а не детективи. След като вие открихте тайната на великата теорема на Ферма, то загадката около смъртта на Редлих едва ли ще бъде трудна за вас.

На Хенрих му допаднаше, когато си спомняха за блестящия им успех с Рой. Но за да не помисли президентът, че е суетен, подметна иронично:

– Двама космически детективи, специализирали се в разкриването на мрачните тайни на времето и пространството.

– Двама учени – сухо повтори Боячек. Беше ясно, че няма да приеме отказ под никакъв предлог. – Двама изследователи, които свободно се ориентират в проблемите на Космоса и на историята. В тази папка ще прочетете доклада на следствената комисия, която се завърна от Алтона. Поредният звездолет за съзвездието Лира отлита утре в полунощ. Вие, струва ми се, още не сте били в околностите на Вега? Сигурен съм, че ще ви хареса.

2.

Хенрих с досада хвърли на масата доклада на следствената комисия. Детективите от Управлението на Космоса бяха прекалено многословни. Той с гримаса заопипва главата си.

– Не се е подула – успокои го Рой. – Между другото, аз внимателно прочетох целия доклад, и както виждаш, още съм жив.

Те седяха в салона на товарния звездолет. На екрана пробягваха звездите. Постепенно съзвездието Лира изпълни цялата полусфера. Синьо-бялата Вега блестеше така ослепително, че без защитни очила беше трудно да се гледа към нея. Алтона, седмата планета от системата Вега, можеше да се наблюдава само през оптичните умножители, докато първите две, най-големи планети вече мъждукаха на екрана. Рой и Хенрих бяха единствените пътници и капитанът им бе предоставил празния почти винаги салон: тук беше по-удобно да се работи, отколкото в тясната каюта.

– Че си жив, виждам. Но дали си нормален?

– Сега ще се убедиш в това сам. Аз не съм привърженик на древните методи на запис с букви върху хартия, но разследването си има свои традиции и с това трябва да се

съобразяваме. Всичко съществено ще прехвърлим върху магнитна лента, за да не се връщаме повече към доклада.

И Рой започна да излага съдържанието на доклада със свои думи. Отначало Хенрих слушаше разсеяно, но после се заинтересува. Рой бързо се ориентираше във всеки заплетен проблем и умееше безпогрешно да извлича най-същественото. Често Хенрих кипваше при съвместните им изследвания, когато брат му го възпираше от нещо, крещеше разпалено, че Рой е машина, непознаваща вдъхновението. Но в края на изследванията предоставяше на Рой да публикува резултатите: това той вършеше по-добре.

Докато слушаше, Хенрих разглеждаше брат си. Невъзмутимостта беше главното качество на Рой. За каквото и да говореше, каквито и чувства да го изпълваха, лицето на Рой не се променяше. Рус, с масивна глава и голям нос, с дебели устни, той бавно, почти безстрастно диктуваше с добре подбрани думи. И Хенрих с уважение отбеляза, че, съкращавайки двадестократно пренаситения с фрази следствен доклад, Рой не изпусна нищо съществено.

– Ще ползуваме този конспект – Рой бутна диктофона към Хенрих. – А докладът ще остане за справки.

Хенрих превъртя лентата. Уредът заговори с гласа на Рой, но вплиташе и свои интонации. Безстрастността, присъща на Рой, се превърна в безликост. В лишеното от подробности изложение трагедията на Алтона изпъкваше по-ясно. Беше им се паднала необикновена задача.

Алтона, седмата планета на Вега, е била някога населена с разумни същества, говореше апаратът. Какъв е бил външният вид на алтонците, какво е било нивото на културата им, къде са се дянали – всичко това си остава тайна. Когато експедицията на Карпентър и Сидоров кацнала на планетата, тя открила пустини, лишени от вода и живот, останки от градове и непонятни метални съоръжения. Обитателите били напуснали планетата преди около един милион земни години, но дори и тогава тя е била съвсем безжизнена в земен смисъл – нито животни, нито растения, нито бактерии... Карпентър предполага, че разумната цивилизация на Алтона не е била от биологичен, а от някакъв друг вид. Той подчертава, че в руините на градовете, които съвсем малко приличат на човешките, не са открити нито плантации, нито заводи за хранителни продукти, нито домакински съдове. „Алтонците не са знаели какво е това храна“ – такъв е изводът на Карпентър. От тях не са останали също така

нито библиотеки, нито филмотеки, нито картини, нито статуи, нито никакви други доказателства за духовна дейност. Но същевременно загадъчните метални съоръжения, прекрасно запазили се върху лишената от атмосфера планета, както и развалините на градовете свидетелствуват за разумността на изчезналите обитатели, Заместникът на Карпентър Василий Сидоров не е съгласен с неговите изводи. Спорът им не е разрешен и до днес.

Сега на Алтона работи втора експедиция, ръководена от същия този Василий Сидоров. В състава на експедицията влизат научните работници Ана Паркър, Аркадий Замойски, Анри Шарлюс, Фред Редлих. Преди една година, по земното летоброене, Редлих излязъл от станцията, екипиран за далечна разходка. Връзката с него се поддържала по радиото. Уредите записвали дистанционно жизнените му параметри – дишане, температура, запаси от биоенергия, потенциалите на мозъка и сърцето. След двадесет минути кривата, регистрираща всички параметри, направила внезапна чупка. Едновременно с това Редлих завикал в микрофона: „Аркадий, какво правиш?“ Викът завършил с вопъл: „Убива ме Замойски! Убива ме...“

Останалите членове на експедицията, включително и Замойски, се намирали по това време в операторската зала. Сидоров дал заповед да излязат навън. Най-отпред тичали Замойски и Паркър. Редлих лежал на два километра от станцията мъртъв – скафандърът му бил пробит с нещо остро... Около трупа нямало никого, не открили и никакви следи в околността, което е естествено, тъй като планетата е необитаема, а всички членове на експедицията, освен самият Редлих, са се намирали в станцията.

Следствената комисия смята, че повредите в скафандъра, предизвикали смъртта на Редлих, биха могли да се получат от случаен удар в скала или от метеорит, а предсмъртният вик на учения да е породен от халюцинация на гаснещия мозък. Но метеорното вещество, намерено в района на местопроизшествието, било отдавнашно. Остри скали, падането върху които би могло да предизвика такъв катастрофален пробив в здравата тъкан на скафандъра, комисията също не е открила, а безспорното алиби на всички членове на експедицията доказва, че няма престъпление.

– Заключение е честно – забеляза Хенрих, когато апаратът млъкна. – Търсили, не намерили – и се успокоили. Дори и на

следа не попаднали, както са казвали в миналото.

На екрана мъждукаха малките планети на Вега – най-слаба беше светлината на Алтона. Когато Рой се замисляше, очите му губеха ярката си синевина. Сега бяха воднисто-сиви.

Рой бавно заговори:

– Детективите от Управлението на Космоса са изследвали произшествието по земни норми. И в това е тяхната грешка. Земните норми на поведение могат да се окажат неприложими в условията на други планети и други цивилизации. Те са търсили най-вероятното земно обяснение за смъртта на Редлих, а събитието е станало на Алтона, не на Земята.

– Доколкото разбирам, ти предлагаш да потърсим най-невероятното обяснение, така ли?

– Щом вероятното е безсилно, ще потърсим невероятното, друго не ни остава.

– Най-невероятното ще е Редлих да не е загинал и на Земята да са докарали съвсем не неговия труп.

Рой не обърна внимание на насмешката. Когато размишляваше, той не се възбуждаше като Хенрих, а ставаше сдържан.

– Най-невероятното ще е Редлих да е прав и да го е убил Аркадий, който в момента

на убийството се е намирал съвсем на друго място, в компанията на другарите си. Ето тази хипотеза аз предлагам като отправна версия. Сега да чуя възраженията ти.

– А против какво да възразявам? Нормално раздвоение на личността! Едното превъплъщение на Замойски се труди мирно пред пулта, а другото се занимава с убийства по каменистите плата на Алтона – Хенрих се засмя. – Рой, в тази мисъл има нещо! Ако приемем твоята версия, то на нас ни остава само да разберем дали физически е осъществимо подобно раздвояване на личността. А това значително стеснява кръга на търсенето.

– По-скоро, значително го разширява – замислено отвърна Рой.

3.

– Не – каза Сидоров, – причини, обясняващи гибелта на Фред, ние не открихме. Смъртта му, както преди, е загадъчна.

– Говоря за метеорити, за изтичане на газ от кислородния балон... – уточни Рой.

– И за много други неща от същото естество – сухо довърши началникът на експедицията. – Пак повтарям: опасни фактори на Алтона не съществуват. А дори и да се появят, те незабавно биха били зафиксирани от нашите автомати.

Сидоров, суховато старче с избелели очи под гъстите остри вежди, се държеше агресивно – отговаряше рязко, подхвърляше язвителни реплики: появата на нова следствена комисия за него беше равнозначно на оскърбление – той не вярваше, че хора от Земята ще съумеят да разгадаят това, което не беше разгадал той с помощниците си. Замойски, красив младеж с умно лице и нервни, тънки ръце неспокойно се вглеждаше ту в Рой, ту в Хенрих, гласът му непрекъснато се променяше: от време на време в него се долавяше смущение; Анри Шарлюс, астрономът и физикът, едър, силно сумтящ мъж, без да се стеснява, показваше, че до смърт са му дотегнали разпитванията: отговаряйки, той едва ли не се прозяваше. От всички най-нащрек беше Ана Паркър, историкът. Без да бъде красива, тя моментално поразяваше с нещо недоловимо. „В такава може да се влюбиш“ – помисли си Хенрих, като наблюдаваше с интерес как тя ту пламва цялата, ту пребледнява. Със своята трудно сдържана пламенност тя му напомняше Албина, неговата годеница, загинала преди пет години.

Рой мрачно възрази на Замойски:

– Смърт без причини няма. Ако външните случайности отпаднат, остава само едно: че Редлих не е излъгал и убиецът сте вие.

Замойски разпери ръце. Все пак той не
можа да сподави трепета в гласа си:

– Логично е. Но тогава ми обяснете: как
съм могъл да убия Фред, след като съм бил
тук, а той – на два километра от мене?

– Тоест, едната загадка се разяснява
посредством създаване на втора, не по-
малко тайнствена – Сидоров раздражено
присви рамене. – Помежду си ние
обсъждахме и тази хипотеза – че Аркадий е
убиецът. Той само помоли да я
проанализираме.

– И до какъв извод стигнахте?

– До такъв, до какъвто скоро ще стигнете и
вие: че това е безсмислица! Между другото,
само месец преди гибелта си Фред спаси
Аркадий. А човек не убива спасителя си.

– Все пак аз предлагам да обсъдим тази
хипотеза – каза Рой. – И ви моля да се
отнесете към нея не като оскърбление, а като
изходен пункт, вероятността на който трябва
да се прецени. Ще се отнесем към проблема
за смъртта на Редлих като към научен
проблем, а не като криминална загадка.

Шарлюс отново се прозина и с копнеж
погледна към обзорния екран.

– След един час трябва да излизам на
планетата, моля да ме разпитате първи...

– Разпити няма да има. Ще разсъждаваме
съвместно. Ще започнем с това, че във всяко

престъпление трябва да се разграничават
мотивите и начинът за неговото
осъществяване. Убийството е обосновано до
известна степен, ако убиецът не е обичал
убития. Все пак човек убива враговете, а не
приятелите си.

– Убивали са – бързо поправи Ана. – Този
старинен начин за разчистване на сметките...

– Ние разследваме възможността за
рецидив на древното явление и ще го
назоваваме с древните термини. И така, вие
враждувахте ли с Фред, Аркадий?

– Не изпитвах приятелски чувства към
него... Във всеки случай до момента, когато
той, рискувайки живота си, не ме измъкна от
беда.

– Карахте ли се с него?

– Изобщо – не.

– Какво значи това „изобщо“? А в
частност?

– В частност един път се скарахме.

– Разкажете по-подробно.

– Не ми се ще да се впускам в
подробности.

– За анализа на произшествието това е
важно.

– То е съвсем лична работа. И засяга
трети човек...

– Третият човек съм аз! – намеси се в
разпита Ана. – И това, което е неудобно на

Аркадий да каже, аз мога да разкажа спокойно. Фред си науми да ме поухажва. Аз го предупредих, че ще допусна само другарски взаимоотношения. Но Фред беше настойчив, да не казвам по-силна дума...

– Нахален ли?

– Да. Една вечер той особено безцеремонно... ние бяхме с него сами в този салон...

– Трудно ли ви е да разказвате?

– Не. Защо? Ще разкажа. Повиках на помощ Аркадий. Аркадий се втурна и наруга Фред. Аркадий в гнева си често казва излишни работи... А Фред слушаше и се усмихваше. Винаги ме е вбесявала неговата иронична усмивка – той се усмихваше така, като че ли зашлевяваше плесница... След това Фред каза: „Рицарят идва на помощ на своята любима. Но рицарят трябва да притежава две качества...“ Впрочем, не е важно какво каза той по-нататък. Аз вече обясних – Фред понякога беше безцеремонен.

– Ана не иска да ме обижда – каза Аркадий. Той беше преbledнял, но говореше спокойно. – „Тези две качества – каза Фред – са безстрашие и физическа сила.“ След това ме изтласка навън от салона и ме предупреди, че, ако вляза отново, ще ме разнищи. Точно така се изрази: „Ще те

разнищи“... Трябва да ви кажа, че Фред беше много силен, а в гнева си – необуздан. Аз постоях пред вратата на салона, но Ана повече не ме повика... А скоро след това Фред излезе и подхвърли: „Подслушваш ли? Съвсем рицарско занимание!“

– Други недоразумения между вас и Фред не е ли имало? – след кратко мълчание попита Рой Ана.

– Срецахме се ежедневно. Той се държеше така, като че ли нищо не се е случило.

Рой се обърна към Аркадий:

– Какво правихте вие след скарването?

– Върнах се в енергостанцията, където извършвах проверка на генераторите.

– И започнахте да работите?

– Не бях в състояние да работя. Зададох на генераторите програма на малка мощност и размишлявах за Фред. На другия ден привидно всичко беше както обикновено. Пред околните ние разговаряхме, дори се шегувахме.

– Повече кавги не е ли имало?

– Не.

– Той не ви ли се извини за грубостта си?

– Разбира се, че не.

– А вие не поискахте ли прошка за резките думи в салона?

– Също не.

– Разкажете как Фред ви спаси?

– Излязохме навън заедно. Аз паднах в дълбока пукнатина, а върху мен се срути голям къс от скала. Фред слязъл бегом долу и сред скалите, които можели да се сринат върху него, ме измъкнал и повлякъл нагоре. Когато дойдох на себе си, той лежеше редом с мен и едва дишаше от умора. Един от камъните го бе ударил по рамото, две седмици след това той ходи с превръзка.

Рой привърши с разпитите. Сидоров предложи на гостите да разгледат планетата. Запознанството с нея започна с общ обзор чрез екрана. Шарлюс излезе, след Шарлюс си отидоха Ана и Аркадий. Светлината в салона изгасна и светна обзорният екран.

4.

Най-напред се виждаха само звезди, а сред тях далечното Слънце, мъничка, едва забележима звездичка. Вега залезе. В тъмнината като неясно петно се очерта Алтона, безжизнено каменно кълбо в Космоса... Екранът просветля, кълбото взе да се увеличава, вече не се побираше в рамките на екрана. Сидоров каза, че стереоизображенията се получават от спътниците, изстреляни над Алтона.

– Повечето от тях са движещи се. Но над някои места сме поставили неподвижни датчици. Целта им е да отбелязват

измененията, ако се появят в обектите. Сега ще ви покажа най-близкия от градовете на планетата. Всички те, общо взето, са еднакви.

Купчините мрачни камъни, които се появили на екрана, почти не бяха запазили формата си – полуизтрити паралелепипеди, полуразрушени пирамиди, нещо, напомнящо кълба... На планетата нямаше атмосфера и предметите запазваха първоначалната си ъгловатост, вечната свежест на току-що откъртеното. Обширното натрупване на руини можеше да свидетелствува за станала някога катастрофа или за непонятни корозионни процеси. Рой се интересува дали Сидоров не смята тези каменни късове за градове само защото долавя в тях предишната им правилна геометрична форма. Началникът на експедицията възрази, че вътре между странните камъни има празни пространства с толкова съвършени пропорции, че другояче, освен жилищни помещения, не можеш да ги наречеш.

– Открихте ли там мебели или някакви предмети?

– Аз казах – празни пространства! – отвърна Сидоров, като се намръщи. – И това означава, че нищо друго, освен празнини, там не сме открили. Никакви следи от

изделия. Що се отнася до атмосферата, то дори и да я е имало някога на Алтона, тя навярно се е разпръснала в Космоса преди милиони години.

– И след всичко това вие твърдите, че Алтона е била обитавана от разумни същества?

– Да, твърдя. И в това е същността на разногласията ни с Карпентър. Карпентър е един от най-великите междузвездни пътешественици, неговото призвание е да нанася нови планети на картата. Колумб на звездните светове – ето какъв човек е той. Но такива незначителни обекти, като живите същества, него не го интересуват. Ако на някоя от планетите се сблъска с жива материя, той добросъвестно ще отбележи факта и толкова. Можете да ми вярвате, в продължение на десет години работих като първи помощник на този велик астронавт. За съжаление, той не е мислител.

– И все пак аз не долавям доказателствата...

– Почакайте. Не съм свършил за Карпентър. Той признава за живот само формите, които са разпространени по планетите на Слънчевата система; признава за мисловна дейност само подобна на нашата. А аз допускам форми на живот,

които съвсем не са аналогични с нашите, и разум, отличаващ се от човешкия.

– Вие не отговаряте на моя...

Когато началникът на експедицията се дразнеше, очите му преставаха да бъдат безцветни. А той се дразнеше при най-малкото несъгласие с него.

– Казах: почакайте! Нарекох ги градове, защото явно са от изкуствен произход. Дори и размитостта на очертанията... Та нали всичко останало на Алтона стърчи с остри си ръбове и ъгли! Градовете са необичайни за местния пейзаж, а животът, между другото, навсякъде е творец на необичайното. Вижте сам тези съоръжения и ако не признаете, че са от изкуствен произход, ще ви обявя за сляп.

На екрана сега се появиха съоръжения, наподобяващи старинните машини, изпълващи земните музеи. Бяха много, гигантско гробище на машини, разположени в някакъв присъщ за тях ред – изоставен от създателите си мъртъв завод...

– От метална сплав – отговори Сидоров на въпроса на Рой от какъв материал са направени. – Никел и още осемнадесет елемента. Ето ви ново доказателство за изкуствения им произход: Алтона е каменна, а машините са метални. И компонентите на сплавта никъде не варират дори с милионна

част от процента. Земната металургия не е и сънувала за такава точност на стопилката.

– Струва ми се, че виждам приемателни антени – каза Хенрих, като се вглеждаше в екрана. – А недалече от тях – отражател на радиовълни...

Началникът на експедицията се усмихна:

– А когато се пошляете сред тези агрегати, ще откриете и колела, ръчки, кондензатори, съпротивления, токопроводи и още хиляди известни ви елементи на машини, а същевременно и десетки хиляди неизвестни. Предназначението им е непонятно за нас, а мъртвите агрегати не могат да демонстрират работата си. Остава ни само добросъвестно да фотографираме всичко, да описваме и да изпращаме на Земята за размишления.

Хенрих каза замислено:

– Но хипотези могат да се изграждат. Да допуснем, че механизмите са създадени от изчезнали разумни същества. За какво са могли да служат те на планета, лишена от въздух и вода?

– Очевидно, по някакъв начин са осигурявали жизнената дейност на алтонците.

Сидоров изгаси екрана. Рой попита какви са взаимоотношенията между членовете на експедицията. Сидоров ги смяташе за нормални. Когато петима души се виждат

ежедневно, те достатъчно си омръзват един на друг. Но кавгата между Фред и Аркадий била единствената през целия период на изучаване на Алтона. При това всеки сътрудник представя обособен отрасъл на науката – съперничеството е изключено. И, разбира се, всеки е талантлив в своята област: хора, лишени от дарование, не биха изпратили в такава експедиция.

5.

Хенрих, който разглеждаше албум със снимки на Редлих, каза, че ако беше жена, би се влюбил в такъв мъж. Редлих беше красив своеобразно: върху слабо, енергично, почти сурово лице, се смееха добри очи. Мъжествеността се съчетаваше в Редлих с някакви детски черти.

Рой диктуваше на апарата накратко фактите и серията предположения. Преди това братята бяха посетили и градовете, и завода на планетата. Градовете бяха много, а заводът – един. Непонятните машини изглеждаха съвсем новички, макар че, без съмнение, са били създадени преди милиони години. Градовете пък, наопаки, изглеждаха полуразрушени – ако това действително бяха градове.

– Кажй нещо – помоли Рой, като свърши да диктува. – Сега на Алтона най-голямата загадка си ти. В салона през целия разговор

ти мълча. Порази ме с някоя нова идея. Затъжих се да чуя някоя нелепост.

– Нелепостта е в твоя коментар на събитията – отвърна Хенрих. – И там е разгадката на тайната.

– А малко по-ясно?

– Аркадий е могъл да желае да се случи нещастие с Фред веднага след кавгата им – гняв, замъгляващ мозъка, обида за унижението... Но по това време той не е причинил никакво зло на Фред. След това Фред му е спасил живота, немислимо е да убиеш човека, който ти е спасил живота, в това съм съгласен със Сидоров. А Редлих загива в момент, когато настъпва подобрение във взаимоотношенията им. Това е парадокс и аз си блъскам главата над него.

– А ако Аркадий е такъв човек, в който обидата само се е засилила, след като съперникът му е демонстрирал превъзходството си, като го е спасил?

– Глупости, Рой. Погледни Аркадий – та той е очарователен младеж – може би мнителен, избухлив, самолюбие, но сърдечен. И Ана е права – той не живее в древните времена, когато хората са си разчиствали сметките чрез лично отмъщение.

– Имаш ли друга версия за смъртта на Редлих?

– Не. И затова се занимавам с твоя вариант – взимам за изходна база най-невероятното. Ти каза: в престъплението трябва да разграничаваме мотивите и начина за неговото осъществяване. Начинът е загадка. Но ако Аркадий наистина е убиецът, не по-малка загадка са и мотивите. Защо е убил Фред в момент, когато е изпитвал благодарност към него и дружбата им отново е започнала да се нормализира? Фред ежедневно е излизал на повърхността на планетата и това, което е станало три месеца след кавгата, е можело да стане в който и да било ден по-рано. Ако убийството беше станало преди спасяването на Аркадий, то мотивите за престъплението биха били ясни.

– Очевидно имало е причини, поради които смъртта на Редлих не е можела да настъпи по-рано.

– Именно. Иначе казано, пак нова загадка!

– И става точно както каза Сидоров: разясняваме едната загадка, като създаваме нова.

– Дори две нови загадки – хладнокръвно отбеляза Хенрих. – Нали приемаме, че убиецът е бил Аркадий, а това е физически невъзможно. И че е разчиствал сметките си с Фред в момента, когато вече не е могъл да

желае смъртта му, тъй като му е бил задължен за собственото си спасение.

На вратата се почука. В стаята влезе Ана. Рой стана и ѝ предложи да седне. Тя седна, като постави ръцете си на коленете. Бледото лице и неравномерното дишане показваха, че се вълнува. В салона, по време на общото обсъждане, тя се държеше доста спокойно. Сега гледаше само Рой. Рой учтиво чакаше.

– Не ви ли попречих? Вие, навярно...

Тя заговори с такова смущение, че Рой ѝ се притече на помощ:

– Навярно искате да ни кажете нещо важно?

Тя овладя гласа си, но говореше по-бавно, отколкото в салона:

– Не зная дали е важно. За мене, разбира се, е важно. Аз не ви казах за моето отношение към Фред... Не исках да говоря пред всички за чувствата си.

Тя отново замълча, като стисна нервно ръцете си. Рой изчака малко и продължи сам:

– Струва ми се, че ние с брат ми се досещаме. Влюбена ли бяхте в Редлих?

Тя кимна мълчаливо.

– А Аркадий е влюбен във вас? И ви ревнуваше от Фред?

– Той ме съжаляваше – каза тя глухо.

Рой и Хенрих се спогледаха. Хенрих, без да се намесва в разговора на брат си с Ана, я наблюдаваше. Рой започна да задава на Ана въпроси. Нямахме намерение да се рови в душата ѝ, неговото служебно задължение бе да разследва действията, а не чувствата, но при необяснимото произшествие на Алтона чувствата, по всяка вероятност, са диктували действията...

– Не искам нищо да крия – прекъсна го Ана. – Затова дойдох. Работата е там, че аз съм годеница на Аркадий. И то от отдавна, още преди да ни командироваха на Алтона.

Сега тя говореше по-свободно, Разказваше как се беше запознала с Аркадий месец преди отлитането им за Алтона, как той ѝ се харесал, и тя на него, как са се колебаели дали да се оженят и да се откажат от изключително интересната командировка, тъй като на далечните планети не изпращат съпружески двойки, или да изчакат три години, докато се завърнат от Алтона. Аркадий я молел да останат на Земята, а решението да летят било нейно. Дали си думата да не прекрачват на Алтона прага на дружбата. И държали на тази своя дума. Никой не бил могъл да ги упрекне, че нарушават законите, установени за далечните експедиции.

А през втората година на Алтона се появил Фред Редлих, който сменил заболелия пети член на експедицията...

Гласът на Ана пак стана глух, тя отново нервно застиска ръце. Лицето ѝ ту пламваше, ту бледнееше. Фред Редлих бил човек с труден характер. Известен бил като блестящ изследовател на извънземните цивилизации, съсредоточен и смел учен, при това красив, силен... На Земята го били разглеждали, може направо да се каже. На лесните победи над жените гледал като на нещо естествено, И, веднага щом пристигнал на Алтона, дал да се разбере, че съвсем няма намерение да се съобразява с експедиционните забрани. Поведението му едва ли може да се нарече ухажване – по-правилна е друга дума – настъпление. Веднъж тя го заплашила, че ще се оплаче на Сидоров. Фред язвително се разсмял: „Как мислите, Ана, това ще ме спре ли?“ Тя нищо не му отговорила и си излязла. Той я догонил в коридора, със сила я хванал за ръката и прошепнал: „Идете при Сидоров, моля ви. Трябва все пак да знаете колко сте по-важна за мене от всичките Сидоровци на Алтона и в целия свят!“ Тази нощ Ана не могла да заспи. Разбрала, че работите отиват към беда.

Рой каза меко:

– Значи, той се е влюбил сериозно във вас, Ана, щом се е държал така?

Тя поклати глава:

– Не се беше влюбил, беше се увлякъл. Фред не беше способен на сериозни чувства, той можеше само да се увлича. Истински беше влюбен само в археологията. На каменните богини, открити на Зее-2, той беше отдал повече страст и време, отколкото на всичките си приятелки, взети заедно. Откритите от него изделия на древните цивилизации завинаги оставаха в паметта му, той можеше в продължение на часове с възторг да говори за тях. Жените в неговия живот се появяваха и изчезваха, той често не можеше точно да назове името на тази, в която е бил някога влюбен. Разглеждаше снимките на приятелките си и бъркаше имената им. Любовта, която го обземаше от време на време, беше стремителна, бурна, настойчива, но оскърбителна. Тя беше мъчение, на нея беше трудно да се противопоставиш – но и радост в нея нямаше.

– Всичко това е било преди да ви познава – изведнъж каза Хенрих. – Не допускате ли, че Фред може да се е променил, след като ви е срещнал? Че към вас е изпитвал за първи път през живота си сериозни чувства?

Ана се извърна към Хенрих и дълго го гледа, като че ли не можеше да разбере въпроса. Тя се колебаеше, това беше явно. Хенрих знаеше отговора на своя въпрос и не се съмняваше, че и тя го знае. Той искаше да определи доколко е искрена в отговорите си, дали е честна пред самата себе си. И когато тя заговори, Хенрих, удовлетворен, с поглед даде на Рой да разбере, че повече няма да се намесва в разговора му с Ана. Тя каза това, което той очакваше.

– Погледнете ме – помоли тя с горчивина.
– Нима аз приличам на тези красавици, на които той е взимал ума? В сравнение с тях аз съм грозна. Той имаше албум със снимки на приятелки, сътруднички от предишните експедиции... Показваше ни го охотно, аз можах да определя мястото си сред тях. А и не става дума само за външността. Духовно аз също губех... Той се въртеше сред блестящи хора – мъже и жени. Веднага ми стана ясно, че след пет години, посочвайки моята фотография, ако тя заемеше място в неговия албум, той ще каже: „А ето тази е Таня... Не, струва ми се, Мери... С нея прекарахме заедно две чудни години на Алтона. Просто не мога да разбера защо толкова бързо охладнях към нея!“

Тя си пое дъх, сподавяйки обзелото я вълнение.

– Връщам се към онази вечер... Тогава, когато Аркадий се втурна в салона. Аз плачех, забила глава на масата, а той, коленичил, започна да ме успокоява. Бях изгубила самообладание, не можех да се владея. И изприказвах излишни неща. Признах пред Аркадий, че обичам Фред и че любовта на Фред към мене ме ужасява и оскърбява, и че нямам сили да се защитавам, и че ако Фред не престане да ме задиря, няма да издържа. И досега не мога да си простя, че изпаднах в истерика... През живота си не съм срещала толкова великодушен и нежен човек като Аркадий. Той би могъл да ми прости всичките прегрешения и с думичка да не ме упрекне, такъв си е, но нима това ме оправдава, че така го измъчих? А аз все говорех и говорех, докато изведнъж го погледнах и се уплаших от това, което видях. Лицето му беше ужасно... не, не ужасно, а някак си отчаяно-отчуждено. Изведнъж ми стана толкова съвестно, че започнах да се оправдавам, да моля Аркадий за прошка. Той погали косите ми и каза съвсем тихо: „Ана, да се махнем от Алтона! Да подадем рапорт и да се махнем. Иначе ни очаква голямо нещастие!“ Аз отговорих: „Да почакаме, Аркадий. Ако нищо не се промени, ще подадем рапорт.“ Поговорихме още малко, а след това

Аркадий отиде в генераторното, а аз – в стаята си.

– Рапорт подадохте ли? – уточни Рой.

– Не се наложи. От тази вечер до смъртта си Фред се държа безукорно. Струва ми се, че започнаха да се оформят приятелски отношения. Чувствата му към мене се оказаха недълговечни.

„Във всеки случай, не така силни като твоите чувства към него“ – помисли си Хенрих, когато долови как трепна гласът ѝ от вътрешна болка.

Ана стана.

– Не зная дали ще ви помогне моето признание, но аз облекчих душата си. Моля ви, не казвайте на Аркадий, че съм идвала. Обичам го искрено, повярвайте ми. Ще го заболи много, ако узнае, че съм ви признала за чувствата си към Фред. А аз не искам да го огорчавам.

– Аркадий няма да узнае за нашия разговор – увери я Рой, като я изпращаше до вратата.

Когато вратата се затвори, Хенрих рече възбудено:

– Рой, незабавно повикай Аркадий. Трябва да говорим с него!

– Нужно ли е? – със съмнение попита Рой.

– Дадохме дума на Ана...

Хенрих нетърпеливо махна с ръка.

– Всички твои обещания ще бъдат изпълнени! Но този път аз сам ще разговарям с него. И ще стане дума само за него и неговите постъпки, а не за чувствата на Ана.

Рой повика Аркадий. Енергетикът на експедицията се яви след една минута.

– Извинете ни, че отново ви откъсваме от работата – започна Хенрих. – Но трябва да изясним едно важно обстоятелство. Можете ли съвсем точно да си спомните какво правихте, когато се върнахте в генераторното след кавгата с Фред?

Аркадий присви рамене. Нямахше нищо по-просто от това да си спомни какво е правил тогава. Нищо не е правил. Просто седял пред пулта толкова обезсилен, че дори му било трудно да си вдигне ръката. Безсмислено гледал схемата за управление на механизмите и си мислел за разни неща. В мислите си продължавал да напада Фред, дори се сбил с него, повалил го – с една дума, разчистил си сметките. Желанието му да отмъсти скоро преминало. И не защото се страхувал – всяко сбиване с Фред можело да завърши лошо – не, едно нещо е да искаш да отмъстиш, друго е да осъществиш желанието си с действие.

– Още от детинство имам навика да си представям всякакви картини – призна си

енергетикът. – Щом майка ми ме наказваше, аз си представях, че съм умрял от мъка, а майка ми, разкайвайки се, се самоубива над мене. А ако се скарвах с някого от другарите си, мислено жестоко им отмъщавах, и картината на въображаемото отмъщение бързо ме успокояваше... За съжаление, и досега не съм се отървал от този детски навик.

– И така, вие седяхте пред пулта, нали? – уточни Хенрих.

– Тогава тъкмо бяха започнали пусковите изпитания на генераторите. Аз вече ви казах, че те работеха на малка мощност. Проверяхме предположението, че непонятният завод е енергетично съоръжение и се опитвахме да му въздействуваме посредством електрически полета.

– А как работеха генераторите в деня на нещастieto с Фред?

– През него ден ги пуснахме на максимална мощност. Именно за да наблюдаваме протичането на експеримента, всички се бяхме събрали в салона, макар че обикновено работим в отделни стаи. Но и мощните енергетични потоци не оживиха нито един от загадъчните механизми.

– Казахте, че в салона сте се били събрали всички?...

– Фред също беше с нас. Но му дотегна да следи уредите, облече се и излезе на повърхността на планетата. След това се раздаде викът за помощ и вопълът, че аз го убивам... А през това време аз седях пред екрана.

– Достатъчно, благодаря ви – каза Хенрих.

Аркадий си отиде, а Хенрих весело заяви на Рой:

– Както ти вече се досещаш, хрумна ми блестяща идея. От тази, за които ти толкова жадуваш. И ако тя се потвърди, загадки повече няма да има. Ти каза, че чувствата са диктували действията. Ако съм прав, то на тази удивителна планета чувствата са и действия. Но ще се наложи да проведем един опасен експеримент...

– По-рано такива експерименти са ги наричали следствени – с удовлетворение заяви Рой, когато Хенрих му изложи своята идея. – Бъди спокоен, ще направя всичко, което искаш.

6.

Хенрих, излизайки от станцията, ободри Рой с весел поглед. Генераторите работеха на сигурен режим, случайностите бяха изключение. Рой нервничеше. В последния момент той започна да моли Хенрих да остане в салона, но Хенрих не се съгласи: беше вече късно да се променя програмата

на експеримента, ако Рой излезеше навън вместо Хенрих, можеше да се появят нови изненади, без да се изяснят старите.

С Рой остана Ана. Тя следеше да не спадне мощността на генераторите. Сидоров, Замойски и Шарлюс съпровождаха Хенрих. Братята им обясниха, че се надяват днес да оживят машините и че е по-добре да наблюдават работата им в мрака на планетата, отколкото на екрана.

Умоляващите очи на Аркадий Замойски и усърдието, с което той подготвяше генераторите за работа на максимален режим, говореха по-красноречиво от думи колко надежди възлага на успеха от експеримента.

Над Алтона забушува електрическа буря: зарядите, изхвърляни от генераторите, насищаха повърхността на планетата, натрупваха се по каменните остриета и ръбове. От четирите човешки фигури, които се движеха в мрака, заизскачаха искри. „Жалко, че тук няма атмосфера – мислеше си Хенрих, като се вглеждаше напред в тъмнината, където се намираще гробището на странните машини, – каква феерична картина би се получила, ако такава електрическа вакханалия се разразеше в земния въздух, йонизирайки молекулите му!“

И Хенрих, който с нетърпение очакваше именно това събитие, пръв видя как откъм машините се приближава към тях човешка фигура, в скафандър, с копие в ръка. Но непознатият се движеше по-бързо, отколкото очакваше Хенрих. Той не крачеше, а тичаше, почти летеше.

– Та това е Рой! – изумен завика Сидоров в микрофона. – Как е успял да ни изпревари? Нали остана в салона!

– Оръжието! – изкомандува Хенрих и измъкна електрическия си пистолет.

Но не успя да стреля, защото непознатият метна напред копието си и се хвърли върху Хенрих. И ако Хенрих не знаеше предварително какво щеше да стане, не би успял да избегне стремителното нападение. По-късно Хенрих каза, че ако само секунда се беше забавил, би могло да му струва живота. Непознатият прекалено много приличаше на Рой – като че ли самият Рой внезапно бе изскочил от тъмнината – и Хенрих не посмя да стреля.

За сметка на това стреля началникът на експедицията, но не улучи. Изстрелите на Шарлюс и Замойски се сляха. Разрядът на развълнувания енергетик също мина встрани, но хладнокръвният физик улучи непознатия. Той се олюля, но устоя на краката си и отново замахна с копието.

Всичко стана за броени секунди. Непознатият побягна със същата стремителност, с която връхлетя отначало. Дрезгавият му ореол се понесе към мъртвия завод и изчезна сред вечния мрак на планетата.

– След него! – извика Сидоров и хукна подир беглеца.

Хенрих го настигна и го спря.

– Пуснете ме! – Началникът на станцията яростно се дърпаше. – Трябва да хванем престъпника!

– Няма да хванете никого. Престъпникът вече го няма. Той просъществува само няколко минути.

– Защо прикривате коварния си брат? Нали всички видяхме, че това е Рой!

– Рой седи мирно при Ана и наблюдава какво става с нас на планетата. Да се върнем в станцията и Рой сам ще ви обясни същността на експеримента.

7.

Рой обичаше тези минути – увлечени очи, зачервени от вълнение лица. Днес той не можеше да се оплаче от недостатъчно внимание от страна на слушателите си.

– На нас още от самото начало ни беше ясно, че нормите на древната криминалистика не подходат за случая – говореше той в салона. – Земните детективи

са установили, че убийство в обикновения смисъл не е било извършено, и са прави. Но Редлих е загинал физически и, по всяка вероятност, са съществували физически причини за смъртта му. Бяхме уверени, че сме се сблъскали с непознато още явление и затова търсехме такива обяснения, които сами по себе си биха изглеждали невероятни. Спряхме се на най-невероятната версия – че Фред е бил нападнат наистина от Аркадий. Тя би се превърнала в достоверен факт, ако можехме да докажем, че на Алтона е възможно физическо раздвоение на личността, тоест, появата на някакъв материален двойник на Аркадий, способен макар и за кратък миг да извършва самостоятелни действия.

– И вие предположихте, че механизмите, оставени на Алтона от неизвестната цивилизация, могат телесно да възпроизвеждат всеки от нас? – уточни началникът на експедицията.

– Тази идея хрумна на Хенрих. Човешката техника е способна да създава изображения и да ги предава на каквото и да е разстояние. Но нашите изображения са безтелесни, това са само рисунки, силуети върху екрана, но не и тела. Цивилизация, която чувствително е изпреварила човешката, би могла не само да създава оптични изображения, но да ги

снабдява и с материални характеристики. Двойникът е смесица от рисунка и скулптура, телесно изображение, програмирано за определено действие, или по-накратко – роботизирано копие... А как го създават машините на Алтона – този проблем оставяме вие да изследвате. Но че работата се състои именно в това, го доказахме с експеримента: аз пожелах да нападна Хенрих с копие, а механизмите осъществиха желанието ми, като създадоха мое телесно копие. Главната трудност, впрочем, не беше в това, как да се създаде физическото ми копие, щом като загадъчните механизми на Алтона вече заработиха, а в това, че трябваше да докажем дали те изобщо могат да работят. Съществуваше и още една трудност – мотивите за престъплението (употребявам този термин условно, тъй като по-точен няма). И ако не беше откровеността на Ана, която ни разказа за кавгата си с Фред, ако не беше искреността на Аркадий, който призна какви чувства е изпитвал през онези тежки минути, в нашите ръце не би се оказала пътеводната нишка за разгадаването на тайната.

– А аз и понятие не съм имал, че мислите ми за отмъщение могат да доведат до такива страшни последици – проговори разстроеният Аркадий.

– Ние всички сме свикнали да смятаме, че необузданото въображение е дреболия. Че то значи по-малко, отколкото дори лошата дума, подхвърлена при гняв. В мислите си ние често си позволяваме това, което никога не бихме изказали с думи, нито пък осъществили. На Земята тази честа двойственост между мисъл и действие не е опасна, но на Алтона всяка мисъл е вече и постъпка. И ако мислено сме пожелали да се случи нещо с някого, постъпката се превръща в престъпление.

– Вие не ни обяснихте как разгадахте тайната на механизмите – каза Шарлюс. Дебелият физик малко го интересуваха моралните проблеми.

– Разгадката дойде естествено. Аркадий, мечтаейки да отмъсти на Фред, е седял до току-що включените генератори на електрическите полета. Напълно е възможно тези полета, усилвайки по някакъв начин биовълните на неговия мозък, да са предали мислите му на механизмите на Алтона като първоначална информация. Машините, след като са възприели сигналите, са създали план за осъществяване на желанието му във вид на двойник на Аркадий, нападащ Фред в тъмнината. По всяка вероятност, сред картините, които са се мяркали във възбудения мозък на Аркадий, е имало и

подобна картина. И ако Редлих не е загинал веднага след кавгата, то е само защото на механизмите, материализиращи въображението, не е достигала енергията, идваща от станцията. За първи път генераторите са заработили на пълна мощност в деня на убийството. Ние обърнахме внимание и на това многозначително съвпадение. То свидетелствуваше в полза на Аркадий, тъй като за изтеклите три месеца раздразнението му спрямо Фред е преминало и той е изпитвал вече към него благодарност за спасяването. Закъснялото убийство е било предизвикано от внезапно усилия се приток на енергия.

– Стрела, летяща в мрака, както са казвали древните! – Раменете на преbledнялата Ана потръпнаха. – Аз сега ще се страхувам да се движа по планетата. И ще подозирам всекиго, че е мислил нещо лошо за мене!

Началникът на експедицията каза развълнувано:

– Не, Ана, от планетата ние няма защо да се боим, а още по-малко от самите себе си. Ще знаем, че на Алтона трябва да контролираме не само действията си и думите си, но и тайните си помисли. Ще се научим на това, както детето се научава, че

не всичко му е позволено да върши и че не всички думи могат да се произнасят безнаказано. А и Земята, изпращайки нови експедиции, отсега нататък ще трябва да подбира хора, възпитани не само в смисъл на външно поведение, но притежаващи и добре възпитано въображение. Това не е чак толкова тежък проблем. Аз повече мисля за тях, за загадъчните създатели на тези удивителни механизми. Вие, приятели, като разгадахте тайната, разкрихте пред нас наистина чудни хоризонти.

Сидоров помълча, съсредоточавайки мислите си и продължи:

– Вие доказахте, че механизмите, открити на Алтона, действуват и се нуждаят само от приток на енергия отвън. Установихте, че те са в състояние да материализират смътните помисли, които витаят из нашия мозък. Вероятно скоро ще открием и много други функции на тези механизми. Но вече и сега е ясно, че обитателите на Алтона са ги използвали за осъществяване на своите мислени пожелания. Хората на Земята измислиха машини, произвеждащи материална продукция, и работи, оказващи услуги непосредствено на човека. А колко неизмеримо по-далече са стигнали жителите на Алтона! Армия от слуги, появяващи се, когато се нуждаем от тях, и изчезващи

безследно след това! И то без да изискват никакви грижи – нито ремонт, нито смазване... Цивилизацията на алтонците би могла да ни научи на много още неща – не само в областта на материалната култура, но и в морала. Когато механизмите заработят с пълна мощ, ще трябва деспотично да контролираме мислите си, да не би някоя непредпазлива мисъл, някоя опасна фантазия да доведе отново до катастрофа. Ние все пак седим затворени в станцията и само от време на време излизаме навън. А алтонците са живеели сред своите механизми, били са в непосредствен контакт с тях! Искане ми се да се запозная с тези удивителни същества – не толкова да позаимствувам техническите им постижения, колкото да завоювам сърдечното им доверие, да стана техен приятел. Но за това е нужно да решим другата загадка: къде са се дянали?

– Като разкрихме тайната на механизмите, изясни се и защо са изчезнали алтонците – забеляза Аркадий. – Механизмите работят само при приток на енергия отвън. Органични

източници на енергия на Алтона няма, а лъчистата енергия на Вега е много малка. Трябва да се потърси дали няма на планетата атомни инсталации. Ако тук е имало енергетични руди и запасите им са се изчерпали, алтонците е трябвало или да загинат, или да се преселят на други планети.

– Ще помолим Земята да изпрати специални експедиции за издирване на алтонците – обеща Рой.

В разговора се намеси мълчаният Хенрих. Той не обичаше публичните изказвания и, ако възникнеше такава необходимост, предоставяше ги на Рой.

– А сега разгадай и моето недоумение, Рой. Защо твоят призрачен двойник изведнъж така чевръсто избяга?

– А, това ли? – каза Рой. – Ние с Ана видяхме на екрана, че от вълнение се целите неточно. Затова аз изпратих на механизмите мислена заповед моето копие да се провали вдън земя. Те са първокласни изпълнители, в това не можем да се съмняваме.

Ден на гнева

Научно-фантастичен разказ

Север Гансовски

Вярна на обещанието да даде възможност на младите си читатели да се запознаят с най-хубавите научнофантастични разкази, публикувани в предишни годишници на списанието, редакцията отпечата интересния разказ „Ден на гнева“, поместен в книжка 5 на 1965 година. Авторът – съветският писател-фантаст Север Гансовски – с особена острота поставя моралния проблем за отговорността на учените, на онези от тях, които подготвят за човечеството страшно бъдеще – един свят само на Разума без Доброта, на една безчовечна цивилизация!

Председателят на комисията: Знаете няколко езика, запознати сте с висшата математика, можете да извършвате и някои работи. Смятате ли, че това ви прави Човек?

Отаркът: Да, разбира се. Нима хората знаят нещо повече?

(Из разпита на един отарк. Материали на Държавната комисия).

Двама ездачи излязоха от обраслата с гъста трева долина и се заизкачваха по планината. Отпред на гърбаво пъстро жребче – лесничейт, а Доналд Бетли – на рижава кобила след него. На каменистата пътека кобилата се препъна и коленичи. Замисленият Бетли за малко не се изтърси, защото седлото – английско седло за състезания с един каиш – се бе смъкнало на шията на коня.

Лесничеят го изчака на височината.

– Не й позволявайте да си навежда главата, спъва се.

Бетли, захапал устна, го погледна с досада. Дявол да го вземе, можеше по-рано да ме предупреди! Ядосваше се и на себе си, защото кобилата го бе подвела. Когато Бетли я оседлаваше, тя бе издула корема, за да й бъде после каишът свободен.

Той така опъна поводите, че кобилата заигра и се дръпна назад.

Пътеката пак стана равна. Пътуваха по плато и пред тях се извисяваха обраслите с иглолистни гори хребети.

Конете се движеха с големи крачки, както понякога, надпреварвайки се, сами преминаваха в тръст. Когато кобилата избързваше, Бетли виждаше загорелите, добре избръснати хлътнали бузи на лесничея и мрачните му, устремени в пътя очи. Той като че ли не забелязваше спътника си.

„Прекалено непосредствен съм – мислеше си Бетли. – И това ми вреди. Вече пети път го заговарям, а той или ми отвърща с по една сричка, или изобщо мълчи. Явно не ме зачита. Струва му се, че щом човек е приказлив, значи е бърборко и не заслужава уважение. Просто в тоя затънтен край нямат мярка за нещата. Мислят, че да си журналист

не е кой знае какво. Дори такъв журналист като... Добре, щом е така и аз няма да му говоря. Няма да му обръщам внимание.“

Но след време настроението му пак се оправи. Бетли беше жизнерадостен човек и смяташе, че и другите трябва да се радват на живота като него. Необщителността на лесничея го учудваше, но не изпитваше омраза към него.

Времето, лошо от сутринта, сега се беше прояснило. Мъглата се разсея. Пелената, забулваща небето, се бе разкъсала на отделни облаци. Огромните им сенки бързо запробягваха по тъмните гори и клисури и това подчертаваше суровия, див и някак независим характер на местността.

Бетли потупа кобилата по влажната, миришеща на пот шия.

– На теб, изглежда, са ти връзвали предните крака, когато са те пускали нощем да пасеш, и затова се спъваш. Нищо, ще се разберам.

Той подръпна поводите на коня и настигна лесничея.

– Слушайте, мистър Мелър, вие от този край ли сте?

– Не – рече лесничеят, без да се обръща.

– А откъде?

– Отдалече.

– А отдавна ли сте тук?

– Отдавна. – Мелър се обърна към журналиста: – Добре ще е да говорете тихо. Могат да ни чуят.

– Кой?

– Отарките, естествено. Един ще чуе и ще обади на другите. А може и просто да ни причаква, да ни нападне и да ни разкъса... Пък и изобщо по-добре е да не знаят защо пътуваме насам.

– Нима често ви нападат? Във вестниците писаха, че почти не е имало такива случаи.

Лесничеят не отговори.

– А сами нападат ли? – Бетли неволно се озърна. – Стрелят ли? Изобщо имат ли оръжие? Пушки или автомати?

– Много рядко стрелят. Ръцете им не са така устроени... Пфу, това не са ръце, а лапи! Неудобно им е да си служат с оръжие.

– Лапи? – повтори Бетли. – Значи вие тук не ги смятате за хора?

– Кой? Ние ли?

– Да, вие. Местните жители.

Лесничеят се изплю.

– Разбира се, че не ги смятаме. Тях тук никой не ги смята за хора.

Той говореше рязко. Но Бетли вече бе забравил решението си да мълчи.

– Кажете, а вие приказвали ли сте с тях? Вярно ли е, че говорят добре?

– Старите говорят добре. Тези, които са още от времето на лабораторията... А младите – по-лошо. Но все едно, младите са още по-опасни. По-умни са и главите им са два пъти по-големи. – Лесничеят изведнъж спря коня си. В гласа му прозвуча болка. – Слушайте, няма смисъл да приказваме за това. Всичко е напразно. Вече десет пъти съм отговарял на такива въпроси.

– Кое е напразно?

– Ами цялото това наше пътуване. Нищо няма да излезе от него. Всичко ще си остане по-старому.

– Защо ще остане? Изпратен съм от влиятелен вестник. Имаме големи пълномощия. Материалът се подготвя за сенатската комисия. Ако се изясни, че отарките наистина представляват такава опасност, ще бъдат взети мерки. Нали знаете, този път смятат да изпратят войска. срещу тях

– Все едно, нищо няма да излезе – въздъхна лесничеят. – Вие не сте единственият, който е идвал тук. Всяка година пристигат някакви и всички се интересуват само за отарките. Но не и за хората, които са длъжни да живеят с отарките. Всеки пита: „Вярно ли, че могат да изучават геометрията?... А наистина ли има отарки, които разбират теорията на

относителността?“ Като че ли това има някакво значение! Сякаш заради това не бива да ги унищожаваме!

– Но аз точно за това съм дошъл – започна Бетли, – да подготвя материала за комисията. И тогава цялата страна ще узнае, че...

– А другите, мислите ли, че не събираха материали? – прекъсна го Мелър. – Пък и освен това как ще схванете тукашната обстановка? За да разбереш, трябва да поживееш тук. Едно е да се поразходиш, друго е да живееш постоянно. Ех!... Защо ли приказваме! Да вървим. – Той подкара коня си. – Ето оттук почват местата, из които се навъртат. Ей от тази долина.

Журналистът и лесничият бяха стигнали билото. Пътекката сега закриволичи все надолу и надолу. Под тях се простираше обрасла с храсти долина, прерязана надлъж от каменистото корито на тясна рекичка. От нея направо нагоре се издигаше стена от гора, а зад нея – в необятната далечина – се открояваха покритите със сняг върхове на Главния хребет.

Оттук се виждаше цялата местност на десетки километри, но Бетли никъде не забеляза признак на живот – нито – пушек от комин, нито купа сено. Местността изглеждаше безлюдна.

Слънцето се скри зад облак, веднага стана студено и журналистът изведнъж почувствува, че не му се иска да се спуска надолу след лесничия. Той зиморничаво сви рамене. Припомни си отоплените стаи на апартамента си, светлите и топли помещения на редакцията. Но после се овладя. „Глупости! Бивал съм и в по-лоши положения. От какво се боя? Прекрасен стрелец съм, имам великолепни реакции. Че кого друго можеха да изпратят освен мен?“ Той видя, че Мелър сваля от гърба си пушката и направи същото със своята.

Кобилата стъпваше предпазливо по тясната пътека.

Когато се спуснаха, Мелър каза:

– Ще гледаме да яздим един до друг. И по-добре да не разговаряме. Към осем трябва да стигнем във фермата на Стеглик. Там ще пренощуваме.

Потеглиха и пътуваха около два часа мълчешком. Изкачиха височинката, избиколиха Маунт Биър и сега отдясно им беше през цялото време стената от гора, а отляво долът, обрасъл с храсталаци, но такива дребни и редки, че в тях никой не можеше да се скрие. Спуснаха се към рекичката и по каменистото ѝ корито излязоха на асфалтирания изоставен път.

Асфалтът се бе напукал и в пукнатините бе поникнала трева.

Щом излязоха на пътя, Мелър неочаквано спря коня си и се ослуша. После слезе, коленичи и долепи ухо до асфалта.

– Тая работа не ми харесва – рече той, като се изправи. – Някой препуска подире ни. Да се махаме от пътя.

Бетли също слезе и отведоха конете зад канавката в елшака.

След около две минути журналистът чу чаткане на копита. Звукът се приближаваше. Личеше, че ездачът препуска с всички сили.

После през изсъхналите листа видяха сив кон, препускащ в галоп. Отгоре му седеше неумело мъж с жълти бричове и мушама. Той мина толкова близо край тях, че Бетли добре разгледа лицето му. Виждал бе някъде този мъж. Дори си спомни къде. вечерта в градчето около бара се беше събрала компания. Петима или шестима души, широкоплещести, облечени крещящо. И всичките имаха еднакви очи. Лениви, полузатворени, нахални. Журналистът познаваше тези очи – очи на гангстери.

Щом ездачът поотмина, Мелър изскочи на пътя.

– Хей!

Мъжът задържа коня си и спря.

– Хей, почакай!

Конникът се извърна, явно позна лесничея. Няколко мига се гледаха така. После мъжът махна с ръка, обърна коня си и препусна нататък.

Лесничеят продължи да гледа подире му, докато звукът на копитата не заглъхна в далечината. Сетне простена, удряйки се по главата.

– Сега наистина нищо няма да излезе! Вече е съвсем сигурно.

– Какво има? – запита Бетли. Той също бе излязъл от храстите.

– Нищо... Просто край на нашия план.

– Но защо? – Журналистът погледна лесничея и с учудване забеляза сълзи в очите му.

– Всичко е свършено – каза Мелър, извърна се и изтри с опакото на дланта очите си. – Ах, гадовете му с гадове!

– Слушайте! – Бетли започна да губи търпение. – Ако така ще нервничите, май наистина няма смисъл да продължим.

– Нервнича! – викна лесничеят. – Според вас нервнича, така ли? Я погледнете! – Той посочи едно елово клонче с червеникави шишарки, надвиснало над пътя на тридесетина крачки от тях.

И преди Бетли да разбере защо трябва да го гледа, гръмна изстрел, мирис на барут парна лицето му и най-крайната шишарка,

която висеше отделно от другите, тупна на асфалта.

– Ето как нервнича – Мелър влезе в елшака за конете.

Пристигнаха във фермата тъкмо когато бе почнало да се здрачава.

От недовършената дървена къща излезе висок, чорлав чернобрад мъж и мълчаливо взе да наблюдава как лесничеят и Бетли разседлават конете. После на пруста се появи жена, червенкоса, с плоско неизразително лице и също чорлава. А зад нея – три деца. Две момченца, осем или деветгодишни, и момиченце на около тринадесет години, тъничко, като че ли ще се прекърши.

Петимата не се учудиха на идването на Мелър и журналиста, не се зарадваха, и не се огорчиха. Просто стояха и мълчаливо гледаха. На Бетли това мълчание не се хареса.

По време на вечерята той се опита да поведе разговор.

– Как карате тук с отарките? Много ли неприятности ви създават?

– Какво? – чернобрадият фермер сложи ръка на ухото си и се наведе през масата. – Говорете по-високо. Недочувам.

Няколко минути фермерът упорито се правеше, че не разбира какво го питат.

Накрая разпери ръце. Да, отарките се навъртат насам. Дали му пречат ли? Не, лично на него не му пречат. А за другите не знае. Не може нищо да каже.

По средата на разговора тънкото момиченце стана, загърна се с шала си и, без да продума, излезе.

Щом изпразниха чиниите, жената на фермера донесе от другата стая два дюшека и се зае да постила на гостите.

Но Мелър я спря:

– По-добре ще е да спим в плевнята.

Жената се изправи без да отговори. Фермерът бързо стана от масата.

– Защо? Спете тук.

Но лесничеят вече бе нарамил дюшеците.

Високият фермер ги съпроводи с фенера до плевнята. Около минута гледа как се настаняват и за момент на лицето му се изписа такова изражение, като че ли се кани да каже нещо. Но сетне вдигна ръка и се почеса по главата. После си отиде.

– Защо е всичко това? – запита Бетли. – Нима отарките се вмъкват и в домовете?

Мелър бе взел от земята дебела дъска и залости с нея тежката здрава врата, като провери да не се хлъзга дъската.

– Хайде да лягаме – рече той. – Всичко се случва. И в къщите се вмъкват.

Журналистът седна на дюшека и взе да развързва обувките си.

– Кажете, останали ли са тук истински мечки? Не отарки а истински диви мечки? Нали из тия гори е имало много мечки?

– Не остана нито една – отговори Мелър. – Първото нещо, което направиха отарките, когато избягаха от лабораторията на острова, бе да унищожат истинските мечки. И вълците. Тук имаше еноти, лисици – и тях унищожиха. Взеха отрова от разрушената лаборатория и с нея изпотровиха дребосъка. Из целия окръг се търкаляха умрели вълци – кой знае защо не ядат вълци. А мечките изплюскаха; Те и свои понякога ядат.

– Свой?...

– Разбира се, това не са хора. От тях всичко може да се очаква.

– Значи вие ги смятате просто за зверове?

– Не – лесничият поклати глава. – За зверове не ги смятаме. Само в градовете спорят дали са хора или зверове. Ние тук знаем, че не са нито едното, нито другото. Разбирате ли, по-рано беше така: имаше хора, имаше и зверове. И нищо повече. А сега има и нещо трето – отарки. За първи път откакто съществува светът, се появява такава нещо. Отарките не са зверове – би било хубаво, ако бяха само зверове. Но и хора не са, разберете това.

– Кажете – Бетли съзнаваше колко банален е въпросът му, но въпреки това не можеше да се сдържи, – вярно ли е, че лесно овладявали висшата математика?

Изведнъж лесничият рязко се обърна към него.

– Слушайте, престанете най-сетне с тая математика! Стига! Аз лично пет пари не давам за тоя, който знае висша математика. Да, за отарките математиката е дреболия! И какво от това?... Човек трябва да бъдеш преди всичко, човек – ето кое е важно.

Той се извърна и захапа устна.

„Нервите му не са в ред – помисли си Бетли. – А иначе изглежда такъв як. Болен трябва да е човекът“

Но лесничият скоро се успокои. Неудобно му беше за избухването. Помълча малко и попита:

– Извинете, а вие виждали ли сте го?

– Кого?

– Онзи гений, Фидлер.

– Фидлер ли?... Виждал съм го. Разговарях с него преди да тръгна насам. По поръчение на вестника.

– Там сигурно го държат в целофанена обвивка. Прашинка да не падне върху него.

– Да, охраняват го – Бетли си спомни как проверяваха пропуска му и го обискираха още на входа, пред стената, ограждаща

Научния център. После, преди да влезе в института, пак имаше проверка и обиск. И трети път го обискираха, преди да го пуснат в градината, където при него дойде самият Фидлер. – Охраняват го. Но той наистина е гениален математик. Бил е на тринадесет години, когато е написал своите „Поправки към общата теория на относителността.“ Разбира се, че е необикновен човек, нали?

– А как изглежда?

– Как изглежда ли?

Журналистът се запъна. Припомни си Фидлер в белия широк костюм, когато дойде в градината. Нещо тромаво имаше във фигурата му. Широк таз, тесни рамене. Къса шия... Странно бе това интервю, защото Бетли чувствуваше, че по-скоро него интервюират. Впрочем Фидлер отговаряше на въпросите му, но някак несериозно. Сякаш се присмиваше на журналиста и изобщо на целия свят от обикновени хора, намиращи се извън стените на Научния център. И сам задаваше въпроси. Но някакви идиотски. Съвсем глупави въпроси, като например обича ли Бетли сок от моркови. Като че ли разговорът беше експеримент – и той, Фидлеру изучаваше обикновения човек.

– Среден е на ръст – каза Бетли. – Очите му са малки... Ама вие не сте ли го виждали?

Нали е идвал тук на езерото и в лабораторията.

– Идва два пъти – отвърна Мелър. – Но с него имаше такава охрана, че не пуснаха простосмъртните дори и на километър. Тогава държах отарките в клетки и с тях се занимавах Рихард и Клайн. Те после изядоха Клайн. Но откакто отарките се разбягаха, Фидлер не се е мяркал насам. Какво разправя сега за отарките?

– За отарките ли?... Каза, че е бил много интересен научен експеримент. И много перспективен. Но сега не се занимавал с това. Работел над нещо, свързано с космичните лъчи... Каза още, че съжالياва за жертвите.

– А защо направихте всичко това? С каква цел?

– Ами как да ви кажа... „А какво би станало, ако...?“ Бетли се замисли. – Разбирате ли, учените често си задават въпроса: „А какво би станало, ако...?“ И от подобни въпроси са се родили много открития.

– В какъв смисъл „А какво би станало, ако...?“

– Ами например „Какво би станало, ако в магнитно поле се постави жица, по която тече електрически ток?“ Така е бил открит електродвигателят... Накратко казано, експеримент...

– Експеримент – Мелър скръцна със зъби.
– Хубав експеримент – пуснаха човекоядци между хората. А сега за нас никой и не мисли. Оправяйте се сами, както знаете. А ги развъдиха тук със стотици и кой знае какво замислят срещу хората. – Той помълча и въздъхна: – Виж само какво им хрумнало! Да създадат зверове по-умни от хората. Съвсем са се побъркали там в градовете. Атомни бомби, а сега пък това. Сигурно искат напълно да изтребят човешкия род.

Той стана, взе заредената си пушка и я сложи на земята до себе си.

– Слушайте, мистър Бетли. Ако някой вземе да тропа на вратата, или се опита да нахълта при нас, не мърдайте, лежете си. Иначе току виж, че сме се изпозастреляли в тъмнината. Вие си лежете, аз знам какво да правя. Така съм се тренирал, че спя леко като куче, събуждам се дори само от предчувствие.

Сутринта, когато Бетли излезе от плевнята, слънцето грееше така силно и измитата от дъждеца зеленина беше тъй свежа, че нощните разговори му се сториха само страшни приказки.

Чернобрадият фермер беше вече на нивата си – ризата му се белееше на отвъдния бряг на рекичката. За миг журналистът си помисли, че може би това е

истинското щастие – ей така да ставаш призори, без да познаваш тревогите и грижите на сложния градски живот, да имаш работа само с дръжката на лопатата, с буците кафява пръст.

Но лесничеят скоро го върна към действителността. Той се появи откъм плевнята с пушка в ръка.

– Елате да ви покажа нещо.

Заобиколиха плевнята и излязоха пред зеленчуковата градина откъм задната страна на къщата. Неочаквано Мелър почна да се държи странно. Наведе се, притича край храстите и приседна във вадата до лехите с картофи. После даде знак на журналиста да стори същото.

Вървяха все по вадата край зеленчуковата градина. По едно време от къщата се чу гласът на жената, но какво говореше, не можа да се разбере.

Мелър спря.

– Ето, погледнете.

– Какво?

– Нали казахте, че сте ловец. Вижте това.

На голото място между стръкчетата трева ясно личаха отпечатъци от петопръстни следи.

– Мечка ли? – с надежда запита Бетли.

– Каква мечка? Отдавна вече тук няма мечки.

– Значи отарк?

Лесничеят кимна.

– Съвсем са пресни – прошепна журналистът.

– От снощи са – каза Мелър. – Вижте, още са влажни. Дошъл е в къщата преди да завали.

– В къщата? – Бетли усети как по гърба му ползват студени тръпки. – Направо в къщата?

Лесничеят не отвърна, кимна към вадата и те мълчаливо се върнаха по същия път.

– Още снощи разбрах. Когато пристигнахме и Стеглик взе да се преструва, че недочува. Искал е просто да говорим по-високо, за да слуша всичко отаркът. А отаркът е седял в съседната стая.

Журналистът усети, че гласът му преграква.

– Какво приказвате? Излиза, че тук хората се съюзяват с отарките? И то срещу хората!

– По-кратко – рече лесничеят. – Какво значи „съюзяват се“? Стеглик нищо не е могъл да стори. Отаркът е дошъл и е останал. Това често се случва. Например, отаркът идва и ляга на оправеното за спане легло в спалнята. А понякога просто изгонва хората от дома им и се настанява за ден-два.

– А хората какво правят? Защо не стрелят по тях?

– Как да стрелят, когато в гората има други отарки? А фермерът има деца и добитък, който пасе на ливадата, и дом, който може да бъде запален... Но главното са децата. Че те и дете могат да грабнат. Нима ще увардиш дечурлигата? И освен това на всички тук отнеха пушките. Още в самото начало. Още първата година.

– И хората им ги дадоха?

– А какво да правят? Които не ги дадоха, после съжаляваха...

Той не довърши мисълта си, изведнъж впери поглед във върбалака на петдесетина крачки от тях.

По-нататък всичко се разви в течение на две-три секунди. Мелър вдигна пушката си и се прицели. В същия миг над храсталака се изправи нещо кафяво, масивно, блеснаха огромни очи, зли и изплашени, чу се глас:

– Хей, не стреляйте! Не стреляйте!

Инстинктивно журналистът хвана Мелър за рамото. Гръмна изстрел, но куршумът обрули само едно клонче. Кафявата маса се преви на две, търкулна се като кълбо към гората и изчезна между дърветата. Няколко мига се чуваше пращане на клони, после всичко стихна.

– По дяволите! – лесничеят се обърна вбесен. – Защо ме бутнахте?

Журналистът прошепна пребледнял:

– Но той говореше като човек... Молеше да не стреляте.

Лесничеят го гледа секунда, сетне гневът му се смени с унило равнодушие. Той свали пушката си.

– Да, вярно... Първия път това прави силно впечатление.

Зад тях се чу шумолене. Обърнаха се.

Жената на фермера каза:

– Да вървим къщи. Вече наредих масата.

Докато ядяха, всички се държаха така, сякаш нищо не се бе случило.

След закуската фермерът им помогна да оседлаят конете. Сбогуваха се мълчаливо.

Когато потеглиха, Мелър запита:

– А какъв е всъщност вашият план? Аз така и не разбрах. Казаха ми само, че трябва да ви разведе по тия места.

– Какъв план?... Просто тъй ще пообиколим. Ще се срещна с хората – с колкото повече, толкова по-добре. Ще се запозная с отарките, ако ми се удаде. С една дума, искам да почувствувам атмосферата.

– На фермата не я ли почувствахте?

Лесничеят неочаквано задържа коня си.

– Тихо...

Той се послуша.

– Някой тича подире ни... Нещо се е случило във фермата.

Бетли тъкмо се чудеше на слуха на лесничея, когато отзад се чу вик:

– Хей, Мелър!

Обърнаха конете, към тях тичаше, задъхвайки се, фермерът. Той едва се задържа на краката си, като се хвана за дъгата на седлото на Мелър.

– Отаркът грабна Тина. Помъкна я към Лосовия дол.

С един замах лесничеят издърпа фермера на седлото до себе си. Жребецът му се понесе напред, изпод копитата му захвърчаха пръски кал.

Никога досега Бетли не бе предполагал, че може да препуска с такава бързина на кон по неравна местност. Дупки, дънери и повалени дървета, храсталаци, канавки летяха под него, като се сливаха в някакви мозаични ивици. Клонче събори шапката му, но той дори не забеляза.

Впрочем, той нищо не можеше да стори. Кобилата му се стараеше с все сили да не изостане от жребеца на лесничея и Бетли почти бе прегърнал шията ѝ. Струваше му се, че ей сега ще бъде убит.

Пресякоха гората, голямата поляна, склона, отминаха жената на фермера и се спуснаха към големия дол. Тук лесничеят скочи от коня си и затича заедно с фермера по тясна пътечка към рядка борова горичка.

Журналистът също остави кобилата си, хвърли поводите на шията ѝ и се спусна подир Мелър. Тичаше след него и умът му машинално отбеляза колко се бе променил лесничеят. От предишните нерешителност и апатия не бе останало и следа. Движенията му бяха ловки и точни, без да се замисля нито за секунда, менеше посоката, прескачаше ями, лазеше под ниски клони. Движеше се така, сякаш следата на отарка бе очертана пред него с дебела тебеширена линия.

Известно време Бетли издържа на темпа на тичащите, но после взе да изостава. Сърцето му подскачаше в гърдите, чувствуваше, че се задушаваше, че гърлото му пари. Престана да тича, няколко минути се лута из гората сам, после чу отпред гласове.

На най-тясното място в дола стоеше лесничеят с насочена към гъстия лещак пушка. Там бе и бащата на момичето.

Лесничеят каза бавно и отчетливо:

– Пусни я. Иначе ще те убия.

Говореше към храстите. В отговор се чу ръмжене, примесено с детски плач. Лесничеят повтори:

– Иначе ще те убия. Всичко ще направя, но ще открия дирите ти и ще те убия. Нали ме познаваш.

Отново се чу ръмжене, после глас – но не човешки, а някакъв грамофонен, сливащ думите в една – запита:

– А така няма ли да ме убиеш?

– Не – каза Мелър. – Така ще си останеш жив.

В гъсталака се чуваха само хлипания.

После запращяха клони, мярна се нещо бяло. От лещака излезе тънкото момиче. Едната му ръка бе разкъравена и то я придържаше с другата. Хлипайки, мина край тримата мъже, без да извърне глава към тях, пое, залитайки, към къщата.

Тримата я проследиха с поглед.

Чернобрадият фермер погледна към Мелър и Бетли. В широко отворените му очи имаше нещо пронизващо, журналистът не издържа и сведе глава.

– Така е при нас.

* * *

Спряха да нощуват в гората в една изоставена колиба. До езерото с острова, на който някога е била лабораторията, оставаха само няколко часа път. Но Мелър отказа да пътуват по тъмно.

Беше вече четвъртият ден на пътешествието им и журналистът чувствуваше как изпитаният му оптимизъм започна да се пропуква. По-рано, каквато и неприятност да му се случеше, въпреки

всичко казваше: „И все пак, животът е дяволски хубав“. Но сега разбираше, че това дежурно изречение, прилягащо напълно, когато пътуваше в комфортен вагон от един град за друг или влизаше през стъклената врата в хола на хотела, за да се срещне с някоя знаменитост – че това изречение решително не подхожда, например, за случая със Стеглик.

Целият край изглеждаше като поразен от болест. Хората бяха апатични, неразговорливи. Дори децата не се смееха.

Веднъж той запита Мелър защо фермерите не се изселят оттук. Лесничеят обясни, че всичко, което имат местните жители, е земята. Но сега било невъзможно да я продадат. Обезценила се заради отарките.

– А вие защо не заминете?

Лесничеят се замисли. Захапа устна, помълча, после отвърна:

– Все пак аз съм полезен тук. Отарките се боят от мен. Нали нямам нищо. Нито семейство, нито дом. Мен с нищо не могат да ме сплашат. Могат само да ме нападнат. Но е рисковано.

– Значи, отарките ви уважават?

Мелър го погледна с недоумение.

– Отарките ли?... Не, какво говорите! Те не могат и да уважават. Че те не са хора. Само се боят от мен. И с право. Защото ги убивам.

Но отарките ставаха все по-дръзки. Лесничеят и журналистът усещаха как обръчът около тях се затяга. На три пъти някой стреля по тях. Единият изстрел бе даден от прозореца на изоставена къща, а втория и третия път стреляха по тях направо от гората. И трите пъти след несполучливия изстрел откриваха мечи следи. И изобщо с всеки изминат ден те все по-често и по-често се натъкваша на следи от отарки.

В колибата запалиха огън в малкото каменно огнище и си сготвиха вечеря. Лесничеят запали лула и печално се загледа пред себе си. Бяха оставили конете точно срещу отворената врата.

Журналистът наблюдаваше лесничея. Уважението му към този човек растеше с всеки изминат ден. Мелър не беше образован, целия си живот бе прекарал в горите, почти нищо не беше чел, с него не можеше да се води разговор за изкуството. И въпреки това журналистът съзнаваше, че подобър спътник едва ли би могъл да желае. Разсъжденията на лесничея бяха винаги смислени, самостоятелни. Ако нямаше за какво да говори, мълчеше. Отначало той се стори на журналиста някак си изнервен и

измъчен, но сега Бетли разбираше, че това е от стаената болка за жителите на този голям, изоставен край, сполетян по вина на учените от голямото нещастие.

Последните два дена Мелър не се чувствуваше добре. Мъчеше го блатна треска. От високата температура по лицето му бяха избили червени петна.

Огънят в огнището загасна и лесничеят неочаквано запита:

– Кажете, а той млад ли е?

– Кой?

– Онзи учен, Фидлер.

– Млад е – отвърна журналистът. – Тридесетгодишен, не повече. Защо?

Мелър помълча.

– Ами защото способните веднага ги вземат и ги държат изолирани. Треперят над тях. Те не опознават живота. И затова не съчувствуват на хората. – Той въздъхна. – Човек трябва да бъдеш преди всичко. А после учен.

Той стана.

– Време е да лягаме. Ще дежурим поред. Иначе отарките ще заколят конете.

На журналиста се падна пръв да дежури.

Конете хрупаха сено до една миналогодишна купа: Бетли седна на прага на колибата, сложи пушката на коленете си.

Тъмнината бързо се спусна, сякаш похлупи всичко. После очите му постепенно свикнаха с мрака. Изгря луната. Небето беше чисто, звездно. Неуде високо с крясък прелетя ято малки птички, които за разлика от големите птици се бояха от хищниците и извършваха есенните си прелитания нощем.

Бетли стана и обиколи колибата. Гората плътно обкръжаваше поляната и точно това беше опасно. Журналистът провери вдигнат ли е ударникът на пушката му.

Взе да си припомня събитията през последните дни, разговорите, лицата и си представи как ще разказва за отарките, когато се върне в редакцията. После му мина през ума, че всъщност мисълта за връщането е била непрекъснато в съзнанието му и е придавала особена окраска на всичко, което му се случваше да види. Дори когато тичаха подир отарка, грабнал момичето, той нито за миг не забравяше, че колкото и да е страшно тук, всеки момент може да се върне и да се отърве от всичко това.

„Да, аз ще се върна – каза си той. – А Мелър? А другите?...“

Но тази мисъл бе твърде мрачна, за да се задълбочава в нея.

Седна в сянката на колибата и се замисли за отарките. Спомни си заглавието на

статията, която бе чел в някакъв вестник: „Разум без доброта“. Много приличаше на това, което разправяше лесничеят. Според него, отарките не бяха хора, защото не знаеха какво е състрадание. Разум без доброта. Нима е възможно? Може ли изобщо да съществува разум без доброта? Кое е първоначалното? Не е ли добротата последица от разума? Или обратното?... Вярно, вече е установено, че отарките са по-способни от хората към логично мислене, че по-добре разбират абстрактното и отвличеното и по-добре запомнят. Носеха се дори слухове, че държат няколко от първите отарки във военното министерство за решаване на някакви особени задачи! Но нали и „мислещите машини“ използват за решаване на някакви особени задачи? И каква е в случая разликата?

Спомни си как един от фермерите им каза, че видял наскоро отарк почти съвсем без козина и тогава лесничеят бе отвърнал, че отарките напоследък все повече заприличват на хората. Нима те наистина ще завладеят света? Нима Разумът без Доброта е по-силен от човешкия разум?

„Но това няма да бъде скоро – каза си той. – Дори и да стане. Във всеки случай аз отдавна ще съм умрял.“

После изведнъж се сепна: Ами децата? В какъв свят ще живеят те – в света на отарките, или в света на кибернетичните роботи, които също не са хуманни и, както твърдят някои, също са по-умни от човека!

Внезапно пред него се появи синът му и го запита:

„Татко, слушай. Ние сме ние, нали? А те са те. Но те също мислят, че са ние?“

„Твърде рано се развивате – помисли си Бетли, – на осем години аз не задавах такива въпроси.“

Нейде отзад изпраця клонче. Момчето изчезна.

Журналистът тревожно се озърна и послуша. Не, всичко е в ред. Един прилеп с кос, трептящ полет пресече поляната. Бетли се изправи. Мина му през ума, че лесничеят нещо крие от него. Например, не му каза кой беше конникът, който първия ден ги задмина на изоставения път.

Облегна се на стената на колибата. Синът му отново се появи и го запита:

„Татко, а откъде се е взело всичко това? Дърветата, къщите, въздухът, хората? Как се е появило всичко това?“

Той почна да разказва на момчето за еволюцията на вселената, после нещо остро го бодна в сърцето и се събуди.

Луната бе залязла. Но небето вече леко просветляваше.

Конете ги нямаше на поляната. По-точно единия го нямаше, а другият лежеше на тревата и над него се бяха надвесили три сиви сенки. Едната се изправи и журналистът видя огромен отарк с едра тежка глава, озъбена паст и големи, святакци в полумрака очи.

После ней наблизо се зачу шепот:

– Той спи.

– Не, вече се събуди.

– Приближи се към него.

– Ще стреля.

– Ако можеше, щеше да стреля досега.

Или спи, или се е вцепенил от страх.

Приближи се до него.

– Иди ти.

А журналистът наистина се бе вцепенил. Както става насън. Разбираше, че се е случило нещо непоправимо, че е надвиснала беда, но не можеше да помръдне ни ръка, ни крак.

Шепотът продължи:

– Ами оня, другият? Той ще стреля.

– Той е болен. Няма да се събуди... Хайде върви, чуваш ли!

С голяма мъка Бетли се извърна. Иззад ъгъла на колибата се показва отарк. Но той беше малък, приличаше на свиня.

Преодолявайки вцепението си, журналистът натисна спусъка на пушката. Два изстрела се проечаха един след друг, два куршума полетяха към небето.

Бетли скочи, пушката падна от ръцете му. Втурна се към колибата, хлопна, вратата след себе си и бутна резето.

Лесничетя стоеше с пушка, готова за стрелба. Устните му се раздвижиха, журналистът по-скоро долови, отколкото чу въпроса:

– Конете?

Бетли кимна.

Зад вратата се чу шум. Отарките я залостиха с нещо отвън.

Раздаде се глас:

– Ей, Мелър!

Лесничетя се спусна към прозореца, но щом подаде пушката си, в същия миг на фона на светлеещото небе се мярна черна лапа; едва успя да издърпа пушката си.

Отвън самодоволно се закискаха. Грамофонният провлечен глас каза:

– Хей, лесничейо, кажи нещо умно. Нали си човек, би трябвало да си умен...

– Мелър, кажи нещо и аз ще те опровергая...

– Поприказвай с мен, Мелър. Наричай ме по име. Аз се казвам Филип...

Лесничеят мълчеше. Журналистът с несигурни крачки се приближи до прозореца. Отарките бяха съвсем наблизко, зад дървената стена. Лъхна го животинска миризма – на кръв, тор и още нещо.

Отаркът, който се назова Филип, каза под самия прозорец:

– Ти ли си журналистът, нали? Ти, дето се приближи?...

Журналистът се изкашля. Гърлото му бе пресъхнало.

Същият глас запита:

– Защо дойде тук?

Стана тихо.

– Дойде, за да ни унищожите, нали?

За миг пак се възцари тишина, сетне възбудени гласове занареждаха:

– Разбира се, разбира се, те искат да ни изтребят... Отначало ни създадоха, а сега искат да ни унищожат...

Чу се ръмжене, после се вдигна врява. Журналистът имаше впечатление, че отарките се сбиха.

Прекусвайки всички, заговори онзи, който се назова Филип:

– Хей, лесничейо, защо не стреляш, а? Нали винаги стреляш по нас. Хайде, поприказвай сега с мен.

Неочаквано нейде отгоре проеча изстрел.

Бетли се обърна.

Лесничеят, покатерил се през комина, бе разместил прътите и сламата на покрива и стреляше оттам.

Стреля два пъти, моментално зареди и пак гръмна.

Отарките се разбягаха.

Мелър скочи от огнището на пода.

– Сега трябва да потърсим коне. Иначе лошо ни се пише.

Разгледаха убитите отарки. Най-младият наистина беше почти без козина, имаше само малко по долната част на врата. Бетли едва се сдържа да не повърне, когато Мелър обърна отарка на тревата.

Лесничеят каза:

– Не забравяйте, че това не са хора. Макар и да разговарят. Те ядат хора. И своите.

Журналистът се огледа. Вече се разсъмваше. Поляната, убитите отарки – за миг всичко му се стори нереално.

Истина ли е всичко това?... Нима той, Доналд Бетли, стои тук?

* * *

– Ето тук отаркът изяде Клайн – каза Мелър. – Един от нашите ми разправи, от тукашните. Взели го бяха за чистач, когато съществуваше лабораторията. Оная вечер се намирал случайно в съседната стая. И всичко чул...

Журналистът и лесничеят бяха на острова, в главния корпус на Научния център. Сутринта те свалиха седлата от закланите коне и по бента се прехвърлиха на острова. Останала им беше само една пушка, защото отарките, когато избягаха, отнесоха със себе си двуцевката на Бетли. Планът на Мелър беше да отидат по видело до най-близката ферма, за да вземат от там коне. Но журналистът го склони преди това да разгледат за половин час изоставената лаборатория.

– Той всичко чул – разказваше лесничеят.
– Било към десет часа вечерта. Клайн монтирал някаква апаратура и се занимавал с електрическата инсталация, а отаркът седял на пода и разговаряли. Спорели за нещо от физиката. Той бил от първите отгледани тук отарки и минавал за най-умния. Говорел дори чужди езици... Нашето момче миело пода в съседната стая и чувал разговора им. После настъпило мълчание, нещо се строполило. И изведнъж се разнесъл вик: „О, господи!“... Викал Клайн и в гласа му имало такъв ужас, че краката на момчето се подкосили. После отново се раздал отчаян вик: „Помогнете!“ Чистачът надзърнал в стаята и видял как Клайн се гърчи на пода, а отаркът го гризе. От уплаха момчето нищо не могло да стори и стояло

като вцепенено. Чак когато отаркът тръгнал към него, тръшнало вратата и избягало.

– А после какво стана?

– После те убили още двама лаборанти и се разбягали. Петима или шестима останали, като че ли нищо не се е било. И когато пристигнала комисията от столицата, поприказвали с тях. Откараха ги. Но по-късно научихме, че във влака изяли още един човек...

В голямата зала на лабораторията всичко си стоеше така, както си е било. По дългите маси имаше съдове, покрити с дебел слой прах, между жиците на рьонтгеновия апарат паяци бяха изплели паяжини. Само стъклата на прозорците бяха изпочупени и през зиналите отвори провираше клони израсналата дива акация.

Мелър и журналистът излязоха от главния корпус. Бетли много искаше да види апаратурата за облъчване и измоли от лесничея още пет минути.

Асфалтът по главната уличка на изоставеното селище бе обрасъл с трева и млади жилави храсти. Денят беше ясен и се виждаше надалеч. Миришеше на гнили листа и мокро дърво.

На площада Мелър внезапно спря.

– Не чухте ли нещо?

– Не – отвърна Бетли.

– Все си мисля за това, как ни обсадиха в колибата – рече лесничеят. – Досега такова нещо не се е случвало. Винаги действаха поотделно.

Той пак се послуша.

– Дано не ни готвят пак някоя изненада. Добре е да се махаме по-скоро оттук.

Стигнаха до ниско кръгло здание с тесни прозорци с железни решетки. Масивната врата бе открената, циментовият под пред прага бе покрит с килимче от горски боклук – червенокафяви борови иглички, прах, крилца от мушички.

Влязоха нерешително в първото помещение с нисък таван. Друга масивна врата водеше към някаква зала. Надзърнаха и там. Катеричка с пухкава опашка се метна като стрела върху дървената маса и изскочи през решетките на прозореца.

Миг лесничеят гледа подире й, като се послушваше и стискаше напрегнато пушката, после каза:

– Не, не биваше да влизаме.

И тръгна бързо към вратата.

Но беше късно.

Отвън се чува шумове, входната врата с трясък се захлопна. Чу се тропане, като че ли залостваха вратата с нещо тежко.

Мелър и журналистът се спогледаха, после изтичаха до прозореца. Бетли погледна навън и се отдръпна.

Площадът и широкият празен басейн, построен навремето неизвестно защо, бяха изпълнени с отарки. Десетки и десетки отарки, и нови изникваха сякаш изпод земята. От тълпата полухора-полужверове се разнасяше глъчка, викове, ръмжене.

Лесничеят и Бетли ги гледаха смаяни.

Недалеч от прозореца стоеше на задните си лапи млад отарк. В предните си държеше нещо кръгло.

– Камък – прошепна журналистът, не вярвайки все още на случилото се. – Искан да хвърли камък.

Но това не беше камък.

Кръглият предмет полетя към тях, блесна ослепително пред решетката, разнесе се лют дим.

Лесничеят се дръпна от прозореца. На лицето му бе изписано недоумение. Пушката падна от ръцете му, той се хвана за гърдите.

– Ох, дяволът му неден! – каза той, като гледеше окървавените си пръсти. – Ох, дяволът му неден! Пречука ме!

Пребледнял, той направи две несигурни крачки и се свлече до стената.

– Пречукаха ме.

– Не! – закрещя Бетли. – Не! – Целият трепереше като трескав.

Мелър, захапал устна, вдигна към него побелялото си лице.

– Вратата!

Журналистът се втурна към вратата. Отвън пак местеха нещо тежко. Бетли бутна едното резе, после второто. За щастие тук всичко бе устроено така, че да се затваря здраво отвътре.

Върна се при лесничея. Мелър лежеше до стената, притиснал ръце към гърдите. На ризата му бе избило тъмно петно. Не даде да го превърже.

– Няма смисъл – рече той. – Чувствувам, че скоро ще свърша. Не искам да се мъча. Не ме пипайте.

.– Но нали ще ни дойдат на помощ! – извика Бетли.

– Кой?

Въпросът прозвуча така отчаяно и безнадеждно, че журналистът изтръпна.

Известно време мълчаха и двамата, после лесничеят попита:

– Помните ли конника, който видяхме още първия ден?

– Да.

– Навярно е бързал да предупреди отарките за пристигането ви. Те са се свързали – бандитите в града и отарките.

Затова отарките са се сплотили. Не се учудвайте. Уверен съм, че ако от Марс долетят при нас осмокраки чудовища, пак ще се намерят хора, способни да се сдружат с тях.

– Да – прошепна журналистът.

Времето до вечерта измина без промени. Мелър бързо губеше сили. Кръвотечението му бе спряло. Тъй и не позволи на Бетли да го превърже. Журналистът седеше до него на каменния под.

Отарките ги бяха оставили на мира. Не направиха опит да нахълтат през вратата, не хвърлиха и втора граната. Глъчката отвън ту стихваше, ту отново се засилваше.

Лесничеят каза:

– Може би дори е по-добре, че се появиха отарките. Сега ще стане ясно какво е всъщност Човекът. Сега поне ще знаем, че човекът не е само същество, което може да смята и да изучи геометрията. А и нещо друго. Много се бяха възгордели напоследък учените със своята наука. А тя далеч не е всичко.

* * *

Мелър умря през нощта, а журналистът живя още три дена.

Първия ден все още мислеше, че може да се спаси, ту изпаднаше в отчаяние, ту надеждата вземаше връх. На няколко пъти

стреля през прозореца, като разчиташе, че някой ще чуе гърмежите и ще му дойде на помощ.

Когато нощта настъпи, разбра, че надеждите му са напразни. Сега собственият му живот му изглеждаше разделен на две несвързани помежду си части. И най-много го измъчваше именно това, че не бяха свързани с никаква логика и приемственост. Единият живот бе благополучен, разумен живот на преуспяващ журналист и завърши, когато двамата с Мелър излязоха от града и поеха към покритите с гори вериги на Главния хребет. Първият живот с нищо не подсказваше, че Бетли ще загине тук на острова, в зданието на изоставената лаборатория.

Във втория живот всичко, което го сполетя, можеше и да го има, и да го няма. Целият се състоеше от случайности. Както и самият той изобщо можеше да го няма. Бетли имаше възможност и да не замине, да не приеме поръчението на главния редактор и да си избере друга задача. Вместо да се занимава с отарките, можеше да отлети за Нубия на работа по спасяване на древните паметници.

Нелепият случай го бе довел тук. И това е най-страшното.

Имаше моменти, когато го обземаха съмнения и не можеше да повярва, че всичко това наистина му се е случило, тръгваше да обикаля залата, пипаше осветените от слънцето стени и покритите с прах маси.

Кой знае защо, отарките бяха загубили всякакъв интерес към него. Останали бяха малко на площада и в басейна. Понякога се сбиваха, а веднъж Бетли със свито сърце видя как се нахвърлиха на един от своите, разкъсаха го и взеха да го ядат.

През нощта изведнъж реши, че Мелър е виновен за сполетялото го нещастие. Почувствува отвращение към мъртвия лесничей и измъкна тялото му в предното помещение до самата врата.

Час или два седя на пода, повтаряйки безнадеждно:

– Господи, защо точно с мен трябваше да се случи това? Защо точно с мен?...

На втория ден се свърши водата му, замъчи го жажда. Но вече напълно се беше убедил, че няма да се спаси, поуспокои се, отново взе да мисли за живота си, но по друг начин. Спомни си за спора с лесничея още в самото начало на пътешествието им. Мелър му бе казал, че фермерите едва ли ще искат да заговорят с него. „Защо?“ – запита го Бетли. „Ами защото вие живеете удобно, комфортно – отвърна му Мелър. – Защото

сте от ония, дето са по върховете, дето ни предадоха.“ „Но защо да съм от тях? – не се съгласи Бетли. – Аз не печеля много повече от фермерите.“ „И какво от това? – възрази лесничеят. – Вие имате лека, приятна работа. През тези години, докато те са гинели тук, вие сте писали статийките си, ходели сте по ресторанти, водели сте остроумни разговори...“

Сега разбираше, че това е това е самата истина. Оптимизмът му, с който толкова се гордееше, е бил в края на краищата оптимизъм на щрауса. Просто е криел главата си от лошото. Четеше във вестниците за глада в Индия, а самият мислеше как да смени мебелите в големия си петстаен апартамент, по какъв начин да си осигури благоволенieto на това или онова влиятелно лице. Отарки – отарки-хора – разстрелваха протестиращи тълпи, спекулираха с житото, тайно подготвяха войни, а той избягваше да мисли за това, преструваше се, че няма такова нещо.

* * *

Излизаше, че от тази гледна точка целият му минал живот е логически свързан с това, което се беше случило сега. Никога не бе въставал против злото и ето, дойде възмездието...

На втория ден отарките няколко пъти го заговориха през прозореца. Той не отговаряше.

Един отарк каза:

– Ей, журналисте, излез. Нищо няма да ти сторим. А другият до него се закиска.

Бетли често мислеше за лесничея. Но сега го виждаше в съвсем друга светлина. Мина му през ума, че лесничеят е герой. И всъщност единственият истински герой, какъвто му се бе случвало да срещне. Сам, без никаква подкрепа, Мелър се беше опълчил срещу отарките, воюваше с тях и умря непобеден.

На третия ден журналистът изпадна в унес. Въобразяваше си, че се е върнал в редакцията на вестника и диктува на стенографката статия.

Статията се наричаше „Какво всъщност е човекът?“

Диктуваше на висок глас:

– В нашия век на изумително развитие на науката може да ни се стори, че тя наистина е всесилна. Но нека си представим, че е създаден изкуствен мозък, два пъти по свършен и работоспособен от човешкия. Ще има ли право съществуването, сдобило се с такъв мозък, да се смята за Човек? Кое всъщност ни прави човеци? Способността да смятаме, да анализираме, да правим логически изводи

или нещо друго, вкоренено у нас от обществото, свързано с отношенията на отделните лица помежду им и с отношението на индивида към колектива? Ако вземем за пример отарките...

Но мислите му се объркаха...

На третия ден сутринта гръм от експлозия събуди Бетли. Стори му се, че е скочил и държи пушката си готова за стрелба. Но в действителност той лежеше омаломощен до стената.

Пред него се появи муцуна на звяр. Напрягайки се мъчително, той изведнъж се сети на кого приличаше Фидлер. На отарк!

После мисълта му се замъгли. Вече не чувствуваше как го разкъсват, за част от секундата му мина през ума, че всъщност отарките не са чак толкова страшни, че те са само стотина или двеста в тоя изоставен край. Че с тях ще се справят. Но хората!... Хората!...

Бетли не знаеше, че вестта за изчезването на Мелър вече се бе разнесла из целия окръг и доведените до отчаяние фермери изравяха скритите пушки.

Мъртво време

Научно-фантастичен разказ

Жорж Лангелан

– Ало, госпожице Алин, часът е шест без четвърт.

– Така ли? Благодаря ви, докторе. Всичко ли е наред?

Доктор Пиер Мартино затвори слушалката. Циферблатите върху контролното табло пред него светеха със зелена светлина. Белите им стрелки показваха, че всичко е „нормално“. Достатъчно беше само една от тях да се отклони с два градуса, за да засветят в жълто. Въпреки това Мартино ги провери още веднъж, една по една; пулс, температура на тялото, кръвно налягане, визуални реакции, чувствителност на крайниците... Всичко беше нормално.

Преди два дни, когато го беше погледнал през двойните стъкла на експерименталната камера, Мартино се стресна при вида на полузатворените очи на Ивон. Професор Масел беше отговорил на неговото повикване:

– Господин професоре, Ивон Дарние заспива!

– Какво ви кара да мислите така, докторе?

– Очите му все повече се затварят, професоре.

– Той заспива толкова, колкото и вие. Дарние просто мига с клепачи. Лека нощ.

Мартино беше излязъл глупак. Трябваше да се сети сам! Очевидно е, че един човек, чието сърце, кръвно налягане и дори всеки жест са забавени шейсет пъти, ще изглежда заспал, когато просто мига с очи.

Още два часа и Ивон Дарние щеше да дойде в съзнание след тези два дни, прекарани в експерименталната камера. За него тези шейсет часа не бяха продължили повече от шейсет минути.

Алин Барен, свежа и блестяща в синьо-бялата си униформа на медицинска сестра, влезе в контролната зала.

– Трябва да е много изморен, бедният – каза тя, като хвърли поглед през рамото на Мартино.

– Ако професорът не греши, Дарние ще излезе от камерата свеж като цвете.

– Тогава... Значи Ивон е по-млад от нас с два дни? – попита сестрата, като отваряше метален шкаф, пълен с хирургически

инструменти. – Ами ако професор Масел го задържи вътре още дълго време?

– Тогава ние ще остареем, а той ще остане млад – отговори Марино и протегна ръка към цигарите си.

– Не вярвам в това – каза Алин и сръза връхчето на една ампула. – Колко е часът?

– Шест без четири минути.

– Трябва ли да чакаме идването на професора?

– Каза, че ще дойде, но нали го знаете... Цялата му работа е основана върху времето, а то е единственото нещо, за което никога не държи сметка – каза Марино, като седна на мястото си. – Пригответе всичко необходимо. В шест часа на Ивон трябва да му се направи инжекция.

– Знаете ли за какво е тази инжекция? – попита Алин, като напълни внимателно спринцовката.

– Трябва да предизвика процеса на възвръщане към нормален живот. Готова ли сте? Можете да влизате. Атмосферното налягане вътре е нормално.

* * *

Ивон седеше неподвижен, вперил очи в таблото пред себе си. Там с червени букви беше написано: „57-а минута: подайте лявата си ръка за инжекция.“ А по-надолу, с черни

букви: „58-а минута. Пригответе се за възвръщане към нормално състояние.“

Високоговорителят изръмжа и тя чу гласа на Марино:

– Хайде, направете му инжекцията. Шефът пристига, току-що телефонирах у тях.

Алин се наведе над ръката на Ивон, вдигна ръкава и леко потрепери от допира със студената кожа.

Тя тъкмо беше напуснала кабината, когато Марино вдигна очи и изкрещя. Устата на Ивон се беше отворила и лицето му ставаше все по-червено. Половин дузина екрани върху контролното табло светеха с жълта светлина, а стрелките им се въртяха във всички посоки.

Марино натисна няколко бутона един след друг и екраните засветиха отново в зелено; всички, с изключение на два.

– Температура на тялото 50° 56, пулс 140 – възкликна той, вдигайки очи към Ивон, който се гърчеше на стола си.

– Носилка! Отворете всичко и го изнесете оттам. – После включи високоговорителя в кабината и каза с по-мек глас: – Ивон, чувате ли ме? Опитайте се да не мърдате.

– Бързо, той умира! – извика Алин, като видя как Ивон изчезва в облак пара, която излиза от тялото му.

Мартино успя най-после да отвори вратата и веднага отстъпи назад, задушен от струята горещ въздух. Алин загуби равновесие и се строполи върху носилката до стената, а стъклата на прозрачната врата бяха пометени от вихъра.

– Ивон, къде сте? – извика Мартино, успял да влезе в експерименталната кабина. – Къде може да е отишъл? Видяхте ли го да минава? – попита той Алин, която бавно се изправяше.

– Не... аз не съм го виждала.

– Сигурно е избягал през тази врата – каза Мартино. Той взе телефона и натисна едни червен бутон в средата на контролното табло. Незабавно завиха сирени и вратите, които отделяха лабораторията, се затвориха. Групите, отговорни за обеззаразяването, заеха бойна готовност.

– Ивон Дарние да се яви незабавно в лабораторията. Всеки, който го види, да го доведе тук! Патрулите да започнат веднага издирването му. Да се наблюдават всички изходи. Благодаря.

* * *

Професор Масел беше закъснял и не можа да влезе през главния вход. Той затвори тихо вратата зад себе си и започна да бърше очилата си.

– А сега, доктор Мартино, разкажете ми какво се случи.

– Госпожица Барен тъкмо сложи инжекцията в шест часа, когато уредите показаха промяна в състоянието на Дарние. Температурата му се увеличи рязко, пулсът му стана невъзможен. През стъклото видях, че започва да се задушавя и пуснах кислород в кабината. Докато опитвахме да отворим вратата, той взе да става все по-червен, изду се и сякаш се превърна в мъгла.

– Мъгла?

– Да, трудно е да се обясни. Стопи се като образ, който не е на фокус. Не бих могъл да ви кажа нито кога, нито как е напуснал кабината.

– Да, благодаря ви, докторе. А вие, госпожице, какво забелязахте? Каква беше ръката му, докато слагахме инжекцията?

– Студена, много студена, но... но не твърда, струва ми се. Без никаква трудност вкарах иглата във вената му. Като че ли беше под упойка.

– Доктор Мартино, каква температура имаше той в момента на инжекцията?

– 58-а минута, 37,1° при забавен ритъм и реална температура 1,2° при нормален ритъм.

– Отлично! Тялото му трябваше да има температура малко над точката на замръзване.

Мартино вдигна телефона, който звънеше.

– Да, добре, доведете ги. Значи постовете са сигурни, че никой не е преминавал през външната ограда. – Той остави слушалката. – Предлагат да доведат полицейски кучета.

След малко в лабораторията влезе човек, който държеше на верига две големи кучета. Мартино ги заведе в експерименталната кабина. Дадоха им да подушат седалката, на която Дарние беше прекарал последните два дни. Кучетата започнаха да обикалят във все по-големи кръгове първо около седалката, а след това и около кабината. Едното от тях вдигна нагоре муцуната си и взе да вие.

– Нищо не разбирам – каза водачът им. – Обикновено не се държат така.

– Може би кучето на самия Дарние ще се справи по-добре?

– Той имаше ли... той има ли куче? Каква порода? – попита бързо професорът.

– Кокер. Беше ме помолил да го пазя и да са грижа за него по време на опита – отговори Алин. – То е горе в моята стая.

– Това е отлична идея. Доведете го, госпожице.

Когато Алин се появи с кучето на Дарние, професор Масел с навити ръкави приготвяше спринцовка.

– Не, професоре, това е кучето на Дарние и вие не бива да...

Тя се опитваше да задържи малкия кокер с кафяви очи.

– Зная много добре какво чувства, госпожице, но повярвайте ми, имам причина да направя това. Впрочем, деветдесет на сто нищо няма да се получи... Пък ръката ми трепери, а вените на кучетата не се намират лесно.

– Мисля, че аз ще мога да я направя – каза доктор Martino.

Той взе кучето и го постави върху дълга емайлирана маса. То отчаяно се опитваше да скочи на земята, докато Алин сложи ръка на врата му.

– Не се плаши, Джип, това е, за да намерим твоя... Но мислите ли, че Джип би могъл...

– Моля ви, госпожице, губим време, а то е по-ценно, отколкото предполагате – каза професорът, като отрязва малко козина от лапата на кучето.

– Достатъчно, благодаря – каза Martino и вкара умело дългата игла на спринцовката. Кучето не мръдна, докато той му инжектираше течността, приготвена от

професора. Всички го заобиколиха, когато започна да лае.

– Лае като фокстериер. О, вижте го!

– Просто тича след опашката си – каза професорът. Джип започна да се върти все по-бързо, докато заприлича на някаква неясна маса, после скочи долу и изчезна. На мястото, където се намираше до преди малко, остана само тънка струйка дим като от цигара.

– Боже мой, точно като Ивон! – възкликна Мартино.

Алин се изправи бавно. Професорът тъкмо се готвеше да ѝ каже да не напуска стаята, когато тя внезапно се строполи напред. В същото време отекна изстрел, който оглуши всички. Един револвер се беше появил върху емайлираната маса, откъдето кучето току-що беше изчезнало. Ругаейки, Мартино тръгна да вдигне сестрата, която вече се опитваше да стане.

– Алин, ранена ли сте? Професоре, какво означава това?

– Не стрелях аз – каза Ксавие Масел, като изтриваше очилата си. – Не виждате ли какво е единственото възможно обяснение?

Мартино взе пистолета и внимателно извади навитото листче, което се подаваше от цевта. Погледна го за момент и вдигна очи.

– Разпознахте ли почерка на Дарние?

– Да, и не разбирам нищо – отговори докторът.

– Мисля, че бих могъл да ви дам обяснение – каза професорът. – Това листче е било сложено в цевта след изстрела... И щом не го е сложил никой от нас, значи това е бил друг.

– Да не би да искате да кажете... За бога, професоре, това е немислимо.

– Възможно е. Във всеки случай остава ни много малко време. А сега, моля ви, успокойте се и ме оставете да помисля!

Времето течеше бавно. Професорът се разхождаше из стаята под тревожния поглед на Мартино. Алин седеше неподвижно.

– Има една единствена надежда – най-после каза Масел. – Мислите ли, че Дарние е способен да си направи сам венозна инжекция?

– Не зная. Това би ме учудило... Но защо?

– Има много малка вероятност да го върнем жив по този начин, но тъй като ние не можем да стигнем до него, ще трябва той сам да си направи тази инжекция. Госпожице Барен, напълнете три спринцовки с по три кубически сантиметра от формулата Н. С. И моля ви, по-бързо! Боя се, че всяка секунда има значение.

Тай извади от джоба си стара писалка и започна да пише нещо. Тъкмо беше свършил, когато Алин приближи с три спринцовки, пълни с жълтеникава течност.

– Донесете тук носилката – каза професорът, като взе подноса от ръцете ѝ.

– Какво ще правите?

– Моля ви да почакате пет минути. Това наистина не е много. Ако не греша, за Дарние те означават един месец.

– Гледайте! – извика Алин. – Остава само една спринцовка... и тя също изчезна!

Носилката изскърца. Всички стояха неподвижни и гледаха как нещо неясно започна да се появява върху нея. Постепенно формата стана по-определена.

– Божичко! – извика Алин, сочейки натам.

Те с изумление гледаха полуголото тяло на мъжа, който се опитваше да седне на носилката.

– Кой е този? – попита Мартино.

– Тихо – прошепна професорът. – Сестра, повикайте линейката и предупредете за пристигането на пациент с тежки обгаряния.

– Джип! Къде е Джип? – попита човекът.

Алин, която излизаше тичешком от лабораторията, разпозна гласа на Ивон.

– Ще се заемем с това по-късно, приятелю – отговори професор Масел. – Сега ще се погрижим за вас. Усещате ли болки?

– Не. Къде е Алин?... О, здравей, Мартино! Аз... аз всичко съм написал... пълен доклад. Сложих го на бюрото в експерименталната кабина – каза той, стенейки, и изгуби съзнание.

Когато професорът се върна от болницата, той завари Мартино потънал в доклада на Дарние. Без да му задава въпроси, седна до него и започне да чете.

„Макар и само за да докажа, че паметта ми е непокътната, ще започна от самото начало. Струва ми се, че оттогава са минали години. Защо се подложих доброволно на този опит, който за първи път се провеждаше върху човек? Просто защото бях един от петимата френски пилоти, които първи трябваше да полетят към Марс. Пътуването щеше да продължи много дни наред и затова подобно състояние на забавен ритъм на живот ми се струваше идеално разрешение. В кабината инсталираха обичайните командни табла на самолета. Облякох летателния костюм и след като Мартино прикрепил всичките си контролни уреди по различните части на тялото ми, влязох в кабината заедно с Алин. Тя стегна каучуковата тръба около ръката ми и бързо вкара блестящата игла във вената.

– На добър час, Ивон. Ще бъда тук през цялото време – прошепна тя.

Една секунда след това започна да ми прилошава, зави ми се свят и трябваше да затворя очи. Когато ги отворих, Алин я нямаше, а през илюминатора Мартино изглеждаше съвсем неясен. Направих му гримаса, хванах лостовете за управление и започнах да следвам маршрута си. Много бързо се почувствувах съвсем нормално. Щях да „леля“ около един час. Пътят, който трябваше да следвам, беше лесен и доколкото можех да преценя, реагирах нормално на всички препятствия отвън. Следвайки инструкциите, в 57-а минута разкопчах левия си ръкав и протегнах ръка за инжекцията, която трябваше да ме върна към земното време. Няколко секунди по-късно усетих силно течение, но не можах да видя Алин, нито пък почувствувах убождането от иглата.

Отново ми се зави свят, усетих последователни пристъпи на горещина и студ и за момент ми се стори, че съм премазан. Чувах глухи удари и шумове в главата си. Огледах се и се почувствувах отново добре. През илюминатора видях доктор Мартино. Погледът му беше странно неподвижен. Направих му знак, но той не ми отвърна, а когато го повиках по интрафона, не ми отговори. Станах и едва тогава почувствувах топлината. Тръгнах към

вратата и успях да я отворя чак след като я натиснах с рамо. Сблъсках се с плътна завеса от нажежен въздух, толкова горещ, че гърлото и дробовете ме заболяха. Огледах се наоколо с чувство, че е станала някаква катастрофа, навярно пожар. Беше съвсем тихо. И тогава ги видях.

Необходимо ми беше известно време, за да разбера, че всички бяха убити в един и същи момент, по време на работа. Навярно това беше някакъв нов вид атомна експлозия с гигантска мощност. Така си обясних защо въздухът беше толкова горещ и плътен и защо дишането ми причиняваше такава болка. Експерименталната кабина ме беше запазила от парализиращия взрив, но при всички случаи смъртта ми нямаше да закъснее. Най-добра беше да не пипам нищо, но ми се стори невъзможно да оставя Алин в това състояние. Тя изглеждаше напълно вцепенена, когато я вдигнах и сложих да легне върху близката носилка. Изразът на лицето ѝ, полуотворената уста ѝ придаваха странен вид, но същевременно тя изглеждаше толкова жива, че разтворих блузата и долепих ухо до гърдите ѝ. Не, сърцето наистина беше престанало да бие.

Взех от ръцете на Алин една кърпа и я завързах през устата си. Сега можех полесно да дишам. Забелязах, че когато пипах

предметите, те ми изгаряха ръцете. Внезапната мисъл, че катастрофата беше станала само в лабораторията, ме накара да се спусна към вратата. Отворих я с известна трудност и се загледах глупаво в един от пазачите на Изследователския център, когото смъртта беше вцепенила върху мотоциклета на завоя на алеята, която водеше към нашата сграда. Очите ми щяха да изскочат от орбитите, когато забелязах, че е наклонен на лявата страна и не пада въпреки неподвижността си. Изсмях се глупаво, когато си спомних един научнофантастичен разказ от детството си, в който изследователите откриват една толкова студена планета, където всички сили, включително и гравитационната, са замръзнали.

Седнах и изтрих чело. Усещах огън в очите и носа си, а езикът ми беше изсъхнал. Но защо не бях убит и аз? Експлозия на ново оръжие ли беше това, или природно бедствие? Измъчваше ме силна жажда и затова отново влязох в сградата. Намерих чаша и отворих крана в лабораторията, но нямаше вода. Може би така беше по-добре. Самата мисъл, че щях да се влача в продължение на дни и седмици в един мъртъв свят, предизвикваше у мен погнуса.

Гледайки празната чаша, затворих крана и тогава видях кристалната вода, увиснала над чашата. Тя бавно излизаше от крана, и то в твърдо състояние! Беше хладна и невероятно свежа. Пипнах я предпазливо. Беше малко вероятно да не е радиоактивна, но аз се наведох напред и отхапах от стъкленото стебло. В устата ми тя отново се превърна в течност. След като се освежих, реших да потърся и други оживели ката мене.

Навън мотоциклетистът все още стоеше на мястото си. Движех се бавно, защото въздухът беше толкова гъст, че приличах ма водолаз, който ходи под водата. Плувал в пот, заобиколих къщата на портиера и видях едно малко момиче, което играеше с топка. Тя висеше неподвижна във въздуха, на два метра от земята. Хванах топката – можех да усетя тежестта ѝ – но когато я пуснах, тя отново увисна във въздуха. Като се питах дали тези нови закони на материята се отнасят и до мен, бръкнах в джоба си и хвърлих няколко монети във въздуха. Те се разпръснаха и останаха там. Вбесен, започнах да ги събирам една по една и всеки път извиквах от болка: те бяха много горещи.

Едно колело беше опряно до стената. Изглеждаше в добро състояние, но когато го подкарах към Париж, ми се стори старо и

ръждясало. Когато най-после стигнах до големия път, видях десетина коли, във всяка от които хората все още си седяха. На края на наклона предната ми гума се спуска и трябваше да продължа пеша. Когато минавах по Севърския мост, видях стотици мъртви работници, тръгнали на работа във фабриката на Рено. С тръпка на ужас си представих как ще изглеждат те след една седмица, когато ще започнат да гният и милиарди мухи ще забръмчат около тях. А може би мухите също се бяха вкаменили. Не бях забелязал нито една. Като се промъквах между неподвижните хора по улиците, видях нещо, което ми даде малка надежда: светофарите светеха с червена, зелена или жълта светлина. Щом електричеството не е спряно, значи все още някъде го произвеждат. Трябваше да потърся електроцентралите за парижки район. Влязох в едно кафене, защото ми хрумна идеята да се обадя по телефона. До бара едно хубаво младо момиче беше поднесло чаша кафе към устните си. Видът на голямата чаша предизвика жажда у мен и въпреки че кафето сигурно беше изстинало, измъкнах я от ръцете на момичето. Течността още беше гореща. Взех един сандвич и тръгнах към телефонната кабина. Опитвах се да набера

номера на полицията, но шайбата дори не се върна в началното си положение.

Излязох на улицата и започнах да викам. Като че ли крясъците ми се блъскаха в памучна стена. Изглежда че атмосферата се беше сгъстила, налягането се беше променило и звукът вече не се разпространяваше със същата скорост.

Опитах се да размисля и да подтисна паниката, която се надигаше в мен заедно с желанието да крещя. Рано или късно разлагането на хилядите трупове наоколо ще ме доведе до самоубийство. Чувствувах се задължен да напиша подробен доклад за това, което се беше случило. После ще го скрия на сигурно място, където учените могат да го намерят. Но единствените неща, които представляваха научен интерес, бяха електрическият ток, който се произвеждаше някъде, и звукът, който макар и променен, продължаваше да се разпространява в атмосферата.

След два часа ходене излязох от другата страна на булевард „Хаусман“ и влязох в едно кафене, където труповете стояха около бара. Вдигнах очи към стенния часовник. Часът беше шест и три минути. По всяка вероятност, часът на катастрофата. Нищо не беше помръднало от мястото си, а все пак, според моите пресмятания, бяха минали

около четири часа. Трябваше да открия някъде слънчев часовник. Имаше десетки в Париж, само че не можех да си спомня точно къде. Най-важното нещо в момента беше да стигна по-бързо до пощата при Борсата, откъдето да телефонирам до други градове и може би да чуя човешки глас. Но когато пресичах площада пред Операта, дъхът ми спря: забелязах, че слънцето е още много ниско, точно както и сутринта. Не виждах друго обяснение освен това, че Земята беше престанала да се върти. Значи и Слънцето и другите планети също са замръзнали, с една дума, цялата Галактика е спряла. Представих си това, което ме очаква. Съвсем скоро половината от нашата планета ще се изстуди, а другата ще се нажежава все по-бързо. Щях да умра от горещината. Очевидно разсъжденията ми бяха наивни, но всеки друг на моето място щеше да допусне същата грешка.

Когато се посъвзех от това откритие, влязох в кухнята на една закусвалня, където намерих шунка, яйца и вече изстинали пържени картофи. Напитки също не липсваха и за няколко минути се нахраних с добър апетит. После тръгнах към пощата.

Пред най-големия пулт в сутерена заварих седем телефонисти, замръзнали на местата си. Преодолях отвращението си, свалих

слушалките от единия и пъгнах кабела в дупката, над която светеше надпис „Дъблин“. Нищо не се чуваше. Опитах и с други кабели, натиснах десетина бутона, но не можах да доловя никакъв звук. Очевидно навсякъде по Земята, стотици хиляди хора и милиарди животни, големи и малки, бяха престанали да съществуват... А аз бях единственото необяснимо изключение. И ако един ден материята започне да се разлага, то сигурно ще се появи нова форма на живот, вероятно насекоми, които ще изядат всичко гнило на планетата. И по време на новата еволюция след няколко милиона години друго разумно същество ще открие останки от загиналата цивилизация.

Излязох уморен от пощата и са спуснах по улица „Ришельо“, за да се скрия от слънцето. Пред мен светофарът светеше с червена светлина. Кръвта ми се вледени, когато видях, че светна зелено. Но двете коли, които чакаха, останаха неподвижни. Постоях няколко минути, обаче светлината не се промени. Още една загадка.

На другия край на улица „Ришельо“ видях човек, който вкарваше куфара си в едно такси. Разбира се, хотел, как не се бях сетил по-рано! Минах покрай нощния пазач, който гледеше бакшиша в ръката си. Избрах един ключ от таблото и следвайки златните

гравирани стрелки, намерих стаята си. Имах късмет, тя беше заета, а наемателят – излязъл завинаги. В банята намерих неговите тоалетни принадлежности. От крана не потече вода, но аз го оставих отворен, защото от опит знаех, че тя ще излезе след малко в твърдо състояние. Когато завъртях електрическия ключ, лампата над умивалника освети една електрическа самобръсначка. Включих я, но тя не заработи. Може би беше развалена, защото намерих и обикновена самобръсначка в несесер. Не успях да направя пяна с четката, която открих и затова бръсненето се оказа много мъчително. Светлината загасва два пъти и сърцето ми се разтуптяваше при мисълта, че някъде хората се борят, за да произвеждат електрически ток.

Телефонният указател съобщаваше адресите на различни компании за производство на електроуреди, но нито един на електроцентра. Спомних си, че бях виждал някаква подстанция на улица „Комарти“. Там може да науча нещо, освен това не е далеч. Навън нищо не се беше променило. В подстанцията всичко беше тъмно и тихо. Помъкнах се към улица „Обер“, останал почти без сили. Това може би бе признак, че скоро ще умра. Сетих се за „Гранд Хотел“ и свърнах по улица „Скриб“.

Стая 123 беше свободна. Дръпнах двойните завеси, съблякох се и след няколко секунди дълбоко заспах.

Но сънят ми беше прекъснат от тътена на нещо като гонг. Отметнах завивките, изтичах до вратата и се ослушах. Не чух нищо освен ударите на собственото си сърце. Часовникът в стаята показваше шест и три минути. Сигурно бях спал няколко часа, защото брадата ми отново беше поникнала. Да можах поне да измервам времето! След като цялата вселена беше спряла да се движи, то съществува само за мен, защото съм жив, защото се храня, мисля и спя. Вече губех чувство за изминалото време. Но ето, че отново се стреснах от силния и ясен звук на гонг. Хукнах като луд по тихите коридори. Нищо! Никой! Върнах се в стаята си, защото там го бях чул за първи път. Вдигнах телефона, но без резултат. Бях гладен и реших да се обръсна по-късно. Слязох в кухнята и изядох две пържени яйца, които помощник-готвачът тъкмо слагаше в една чиния. Поне бях сигурен, че няма да умра от глад. Колко време щях да оживея в заплашителната тишина? Не исках да мисля и реших да изпълня дълга си към цивилизацията, като напиша доклад за това, което се беше случило. Може би точно затова бях останал жив! В „Галери Лафайет“

намерих всичко, което ми беше необходимо, но за съжаление пишещите машини, които опитах, отказаха да работят. Накрая се убедих, че ще мога да пиша само с молив. След това отидох да обядвам в ресторанта до Халите. Взех чиния с пържени картофи и я отнесох на една маса до касата, където касиерката се смееше на шегата на клиент, протегнал към нея банкнота от хиляда франка. И изведнъж осъзнах огромната тежест на самотата си. Хукнах към вратата, но се блъснах в една сервитьорка с поднос бира в ръце. Тя политна, но не падна. Подхванах я с ръка, за да я изправа и потръпнах: тя беше толкова жива и топла, колкото и аз.

Уморен и отчаян, реших да остана в околностите на Халите, близо до хотела, където се бях избръснал за първи път. Освен това отсреща се намираха големите магазини, където можех да пиша. След няколко часа се изморих и реших до се кача в хотела, за да поспя. Но пред входа ме обзе ужас: пътникът и таксито бяха изчезнали. На тяхното място беше спряла малка кола.

Уплашен, влязох в хотела и за втори път се спрях поразен. Портиерът, който гледаше бакшиша си, сега беше застанал зад бюрото, с ръка върху телефона. Бях сигурен, че там нямаше никой, когато вземах ключа за

стаята. Хванах го за яката и го разтърсих силно: „Събуди се! Лъжеш, че си мъртъв!“, когато отново чух гонга. Той е в главата ми, аз съм полудял и имам халюцинации! Качих се в стаята си и легнах. Когато се събудих, слязох тихичко долу и пак надникнах в хола. Портиерът беше доближил слушалката до ухото си. Прилепих ухо до сърцето му, но не различих никакъв шум. И въпреки това той изглеждаше толкова жив, колкото и младото момиче в ресторанта до Халите. Дали някой не е преместил и нея? Тръгнах натам, за да разбера отговора. На мястото ма сервитьорката сега се намираше пълна дама, облечена в износено кожено палто. Огледах се наоколо и забелязах момичето до вратата на кухнята. Касиерката си седеше зад касата, но вече не клиентът, а тя държеше банкнотата от хиляда франка. Намирах се пред нова загадка. Без никакво съмнение някои от трупове продължаваха да се движат. Бяха ли наистина мъртви? Или единственият мъртвец съм аз?

Неспособен бях да се върна в хотела с този ужасен жив труп в хола, затова отидох в големите магазини. На четвъртия етаж намерих много легла и заспах в едно от тях.

Следващите две седмици прекарах в неуморна работа. Пишех доклада си и внимателно отбелязвах дните в моя

календар, където всеки ден отговаряше на едно избръсване. Повече не отидох в ресторанта на Халите, защото се страхувах, че сервитьорката отново ще се е преместила. В шест часа сутринта в квартала на Халите има много отворени ресторанти. Опитвах се да не гледам неподвижните хора, вземах си това, което ми беше необходимо, и отново се залавях за работа.

Един ден, когато попълвах „бордовия дневник“, учуден видях, че вече съм зачеркнал цял месец. Но най-загадъчното беше, че, спирайки, светът не ставаше нито по-топъл, нито по-студен. И въпреки сухото време нищо не изглеждаше изсъхнало. Обаче в едно сравнително кратко време, каквото е един месец, бях сменил три или четири пъти дрехите и обувките си. Подметките се изтриваха, а дрехите пожълтяваха и ставаха на парцали. Времето течеше. Подсъзнателно ужасно се страхувах и понякога този голям страх се проявяваше по време на сън. Това беше нещо, което отказвах да погледна в очите, едно чувство, което не биваше да се превръща в съзнателна мисъл, защото щях да се самоубия или да полудея.

Оставаше ми само да си докажа, че съм се добрал до истината. Взех едно парче тебешир и описах кръгове около краката на

петдесетина души, които вървяха и в двете посоки. След това седнах на тротоара и зачаках. В продължение на един час останах неподвижен. Когато се изправих, всички крака бяха извън кръговете. Нищо не се беше случило в света и времето си течеше нормално за всички.

Това обясняваше много неща. Гравитацията никога не се е променяла. Просто защото бях вън от времето, нещата ми изглеждаха увиснали във въздуха, докато всъщност те падаха, но много бавно. По отношение на нормалния живот движенията ми бяха станали толкова бързи, че човешкото око не можеше да ги види. И колкото и невероятно да изглеждаше, бях живял вън от времето не повече от половин час. Въпреки това бях се избръснал около сто пъти, т.е. бях прекарал така три месеца. Внезапно се уплаших при мисълта, че тялото ми е останало в експерименталната кабина в Севър и че доктор Мартино и Алин отчаяно се опитват да го съживят, ако вече не са го отнесли в моргата. И това безполезно писане ми беше отнело месеци, които представляваха не повече от двайсет минути човешко време! Реших да се върна в лабораторията, която изобщо не трябваше да пропускам. Там щях да опитам да вляза във връзка с Мартино и професор Масел и

ако се оказеше невъзможно до ме възвърнат към живота, ще сложа край на Ивон Дарние. Бях взел револвер от един полицаи на улицата.

След като скъсах всичко, което бях написал, поех пътя към Севър. На мястото на вкаменения мотоциклетист сега имаше двама пазачи. Влязох в лабораторията. Всички се бяха събрали около моето куче Джип. Вратата на експерименталната кабина беше отворена и с облекчение видях, че тялото ми го няма вътре. Приближих се и забелязах синини по ръката и шията на Алин, там, където я бях хванал, за да я сложа върху носилката. Доктор Мартино държеше спринцовка в ръка. Тогава всичко ми стана ясно. Защо бяха направили инжекция на Джип? Да не би... Не, Алин не би ги оставила да направят това! „Джип! Моят стар Джип!“ промълвих, като го погалих по главата. Големите му влажни очи ме гледаха втренчено и много бавно кучето обърна глава към мен, а опасната му започна да помръдва. И изведнъж със странен лай то скочи към мен и увисна във въздуха. Една секунда по-късно Джип беше в ръцете ми и облизваше лицето ми.

Да можех поне да ги накарам да разберат, че съм там! Пистолетът! Да, той щеше да свърши работа. Те ще го видят след

изстрела и преди да го вземат, аз ще се опитам да оставя вътре някаква бележка.

Взех пистолета и натиснах спусъка. Куршумът, подобен на металическа муха, се показа бавно от края на цевта. Попитах се колко време ще му е необходимо, за да достигне до... и видях, че се е насочил към гърдите на Алин. Скочих напред, хванах куршума и направих ужасно откритие: не можех нито да го спра, нито да променя траекторията му. Бутнах леко Алин настрана и тя загуби равновесие. Куршумът продължи полета си и бавно направи дупка в отсрещната стена. Отидох до бюрото, намерих молив и хартия и написах:

„Аз съм тук с Джип, но вие не можете да ни видите. Една секунда от нашето време е три-четири часа от нашето. Можете ли да направите нещо за нас? Побързайте!“

Ивон.“

Сгънах листчето и го пхнах в цевта на пистолета. Прекарах дълги часове, докато те реагират. На другия ден Мартино беше разгърнал листчето и го четеше. Професор Масел държеше ръката на Алин и гледаше доктора.

Вие знаете останалото. Но мина още цял месец, докато професор Масел ми нареди да си направя сам венозна инжекция. Така че имах достатъчно време да напиша този

доклад, който ще оставя в експерименталната кабина, в случай че опитът на професора се окаже неуспешен.“

* * *

Когато една вечер Ивон Дарние дойде на себе си, той видя Алин надвесена над леглото.

– Как се чувствувате? – попита го тя тихо.

– Зле. Усещам болки навсякъде. Но какво се в случило? Какви са тази превръзки?

– Вие много си изпатихте, Ивон – отговори Ксавие Масел, като седна на леглото. – Когато в края на опита ви направихме инжекция, за да се възвърнете към нормалния ритъм на живот, нещо не стана както трябва и вашето време се ускори с около двеста пъти спрямо нашето.

– Тогава значи съм отгатнал правилно. Но защо бях обгорен?

– Бързината на движенията ви, дишането ви, всичко това в предизвикало голямо триене с въздуха. Дори съм изненадан, че не сте изгорял веднага като метеор.

– Значи затова дрехите ми постоянно се късаха и изгаряха. Спомням си, че карах колело, но гумите се спукаха. А гонговете, които чувах непрекъснато, знаете ли какво може да е предизвикало тази халюцинация?

– Във всеки случай това не е било плод на вашето въображение. Обяснението е просто.

Най-вероятно сте чували телефонен звън и продължителното звънене за вас се е превръщало в изолирани звуци. Звуковете вълни са достигнали забавени до вас, както и всичко друго. А колкото до светлината, навсякъде, където токът е бил постоянен, вие сте го възприемали като прекъснат. Погледнете крушката над вашето легло, притворете очи и ще видите, че светлината трепти. Виждате ли, такъв ритъм на живот изхабява човека... Ние не сме създадени, за да живеем с такава бързина.

– Много съм остарял, нали?

– Ами... Не зная. Биологически сте остарял с няколко години. Всичко зависи от това как се чувствувате.

– Да, разбирам. Алин, бъдете добра и ми донесете огледало!

– Не мисля, че... трябва – заекна тя.

– Защо не почакате малко, Ивон – обади се Марино. – Докато се възстановите и се върнете към нормалното...

– Толкова ли зле изглеждам? Алин, моля ви, потърсете в чантата си, сигурен съм, че вътре има огледало.

Когато след няколко минути Алин Барен се върна с огледалото, което беше поискал Ивон, доктор Марино затваряше очите на един много стар човек, който току-що беше умрял. Очите на Алин се напълниха със

сълзи и тя сложи ненужното огледало в джоба на престилката си.

– Той е...

– Да – отвърна Масел. – Той остаряваше с всеки изминат час.

– На колко години е според вас?

– Трудно е да се каже. Това е тяло на човек, който е на повече от сто години.

– А защо не му казахте, че кучето му...

– То се върна – отговори професорът. – Под леглото е.

Мартино се наведе и извади трупа на стар кокер с окапала козина.

– Той не беше тук. Как е влязъл?

– Сигурно е бил тук, само че не сте могли да го видите преди смъртта му – отговори професорът и напусна стаята.

Човекът, който минаваше през стената

Научно-фантастичен разказ

Марсел Еме

На улица „Оршам“ 756 в Монмартр, на третия етаж, живееше един прекрасен човек на име Дютийол, който притежаваше необикновената дарба да минава през стените, без това да му причинява някакво затруднение. Той носеше лорнетq имаше малка черна брадичка и беше третостепенен чиновник в Министерството на регистратурата. През зимата отиваше на работа с автобус, а при хубаво време, с бомбе на главата, изминаваше разстоянието дотам пеша.

Своята способност Дютийол откри едва на четиридесет и три годишна възраст. Една вечер, когато се намираше в антрето на малкия си ергенски апартамент, електричеството прекъсна за малко. Дютийол се полута в тъмнината и след като токът дойде отново, той се бе озовал на стълбището на третия етаж. Фактът, че входната му врата беше заключена отвътре, го накара да се замисли върху случилото се и той, въпреки здравия разум, реши да си влезе, както бе излязъл – минавайки през стената. Тази странна способност, която не

беше такава, за каквато би мечтал, не престана да го тормози и на другия ден той реши да се консултира с някой лекар в квартала. Докторът можа да се убеди, че преживяното от пациента отговаря на истината и след като го прегледа, откри спираловидно втвърдяване на стената на щитовидната жлеза, което определи като причина на заболяването. Той предписа интензивно пренатоварване на организма и прахове от четиривалентен пирет, смесен с оризово брашно и хормон на кентавър, които трябваше да се взимат два пъти годишно.

След като погълна първия прах, Дютийол сложи лекарството в едно чекмедже и го забрави. Колкото до интензивното пренатоварване, работата му като чиновник беше изградила навици, неподлежащи на никакви изменения, а свободното му време, посветено на четене на вестници и на колекцията от марки, не изискваше неразумно изразходване на енергия. В продължение на една година Дютийол запази напълно способността си да минава през стената. Той не я използваше никога, освен

по невнимание, тъй като нямаше развито въображение, а и приключенията не го привличаха, дори не му минаваше наум да се прибира по друг начин, освен като отвори както обикновено вратата си. Сигурно би остарял спокойно с навиците си, без да са изкуши да изпробва дарбата си, ако изведнъж едно необикновено събитие не беше разстроило живота му. Г-н Мурон, неговият подначалник, напусна службата и беше заместен от някакъв г-н Лекюйе, който говореше малко и имаше късо подстригани мустаци. Още от първия ден на новия подначалник никак не се понрави, че Дютийол носеше лорнет на верижка и имаше черна брадичка. Той реши да се отнася към него като към вещь, остаряла, пречеца и нечиста. Но най-лошото беше, че той пожела да въведе в работата значителни реформи с цел да наруши душевното спокойствие на подчинения си. От двадесет години Дютийол започваше писмата си със следната формула: „Позовавайки се на Вашето уважаемо послание от еди-коя си дата т. м. и въз основа на нашата предишна кореспонденция, имам честта да Ви съобщя...“ Формула, която г-н Лекюйе пожела да замени с друга, по американски маниер: „В отговор на Вашето писмо от еди-кога си, съобщавам Ви...“ Дютийол не можа да

привикне с този стил на кореспонденция. Той се връщаше несъзнателно към традиционния начин, с механична упоритост, което му спечели растящата неприязън на подначалника. Обстановката в Министерството на регистратурата ставаше мъчителна, тежка. Сутрин Дютийол отиваше на работа със страх и вечер често му се случваше да размишлява в продължение на четвърт час в леглото си, преди да заспи.

Ядосан от това назадничаво упорство, което компрометираще успеха на реформите му, г-н Лекюйе беше преместил Дютийол в малка полутъмна стаичка в съседство с кабинета си. Там се влизаше от коридора през ниска и тясна врата, върху която още стоеше табелка с надпис „ОТПАДЪЦИ“. Дютийол беше приел със свито сърце това безпрецедентно унижение, но в къщи, когато четеше във вестника за разни произшествия и убийства, той започваше да си представя на мястото на жертвата г-н Лекюйе.

Един ден подначалникът се втурна в стаичката, размахвайки едно писмо, и започна да реве:

– Препишете ми отново този боклук! Препишете ми отново този отвратителен боклук, който позори службата ми!

Дютийол поиска да протестира, но г-н Лекюйе, крещейки го нарече „шаблонна

хлебарка“ и преди да си тръгне, смачка писмото, което държеше в ръка, и го захвърли в лицето му. Дютийол беше скромен, но горд. Останал сам в стаичката си, той пламна от възмущение и внезапно вдъхновение го завладя. Напущайки мястото си, той влезе в стената, която го разделяше от кабинета на подначалника, но влезе така предпазливо, че само главата му да се подаде от другата страна. Г-н Лекюйе, седнал зад работната си маса, разместваше с още нервна ръка една запетая в текста на един от чиновниците, зависещи от неговото одобрение, когато чу да се кашля в кабинета му. Вдигайки очи, той откри с неизразим ужас главата на Дютийол, закачена на стената като ловджийски трофей. Тя го пронизваше през лорнета на верижка с поглед, пълен с омраза, и нещо повече, главата заговори:

– Господине – каза тя, – вие сте хулиган, уличник и грубиян.

Зяпнал от ужас, г-н Лекюйе не можеше да откъсне очи от тази гледка. Накрая, изтръгвайки се от креслото си, той изскочи в коридора и изтича до стаичката. Дютийол, с перодръжка в ръка, беше на обикновеното си място, мирен и работлив. Подначалникът го гледа дълго и след като промърмори няколко думи, се върна в кабинета си. Едва седнал, главата се появи отново на стената.

– Господине, вие сте хулиган, уличник и грубиян.

В продължение само на този ден страшната глава се появи двадесет и три пъти на стената и през следващите дни се повтори същото без промяна. Дютийол, който беше придобил известна лекота в тази игра, не се задоволяваше вече само да хули подначалника. Той отправяше зловещи заплахи, викайки например с гробовен глас, насечен с истински дяволски смях:

– Дивак! Диване! Вампир! (Смях) Мътните да те вземат! (Смях)

Като чуваше това, горкият подначалник побледняваше, започваше да се задъхва и косите му се изправяха на главата и страшна пот, като при агония, се стичаше по гърба му. През първия ден отслабна с един фунт. През следващите дни, освен че започна да се топи почти видимо, той придоби навика да яде супата с вилица и да поздравява по военному полицаите. В началото на втората седмица дойде линейка да го вземе от дома му и го закара в болница.

Дютийол, освободен от тиранията на г-н Лекюйе, можа да се върне отново на любимите си формули: „Позовавайки се на Вашето уважаемо послание от...“ Обаче беше недоволен. Нещо в него се надигаше, една нова, властна нужда, която не беше

друго освен желание да минава през стените. Без съмнение той можеше да упражнява свободно своята дарба в къщи и отсега нататък не се отказа от нея. Но човек, притежаващ блестящи способности, не би могъл дълго време да се задоволява, като ги използва за посредствени неща. За Дютийол не беше вече достатъчно само да минава през стените. Той го разбра добре и почувствува в себе си нужда от действие, растящо желание да се реализира и да се надмине и известна носталгия, която го зовеше отвъд стената. За жалост, липсваше му цел. Той потърси вдъхновение във вестника си, особено в статиите, отнасящи се до политиката и спорта, които му изглеждаха достойни занимания. Но накрая, след като осъзна, че те не дават никаква перспектива за хора, минаващи през стените, той се насочи към рубриката за произшествия, които му подсказаха нужната цел.

Първият обир, който извърши Дютийол, беше в една голяма кредитна банка на десния бряг на Сена. След като премина през една дузина стени и прегради, той се вмъкна в различни сейфове, напълни джобовете си с банкноти и преди да се оттегли, се подписа с червен тебешир под псевдонима Гару-Гару¹, един много хубав подпис, който беше възпроизведен на

следващия ден във всички вестници. За една седмица името на Гару-Гару стана изключително известно. Симпатията на публиката беше безрезервно на страната на този обаятелен крадец, който така добре разиграваше полицията. Той се проявяваше всяка нощ с нов подвиг, извършен в някоя банка, бижутерия или в жилището на някой богаташ. В Париж, както и в провинцията, нямаше жена, която да не изпитва горещото желание да принадлежи телом и духом на страшния Гару-Гару. След кражбата на прочутия диамант Бюрдигала и обира на зложната къща, които станаха в продължение на една и съща седмица, ентузиазмът на тълпата достигна до екстаз. Министърът на вътрешните работи беше принуден да подаде оставката си, повличайки след себе си и министъра на регистратурата. Обаче Дютийол, станал един от най-богатите хора в Париж, беше все-още акуратен в службата си. Говореше се, че ще го наградят за заслугите му. Всяка сутрин в Министерството на регистратурата той изпитваше удоволствие да слуша коментарите, които колегите му правеха върху нощните му подвизи. „Този Гару-Гару, казваха те, е чудесен човек, супермен, гений.“ Чувайки такива хвалби, Дютийол се изчервяваше от смущение и зад лорнета

погледът му блестеше от приятелство и благодарност. Един ден тази атмосфера на симпатия го предразположи към откровение дотолкова, че той се почувствува неспособен да запази по-дълго тайната си. Все още малко смутен, той изгледа колегите си, които, струпани около един вестник, обсъждаха обира на Банк дьо Франс, и заяви със скромнен глас:

– Знаете ли, Гару-Гару – това съм аз.

Страхотен продължителен смях посрещна признанието на Дютийол, който получи за подигравка прякора Гару-Гару. Вечерта, когато всички напускаха министерството, той беше обект на безкрайни шеги от страна на другарите си и животът престана да му изглежда толкова хубав.

Няколко дни по-късно Гару-Гару се остави да бъде заловен от нощен патрул в една бижутерия на улица „Пе“. Той беше поставил подписа си върху касата и беше започнал да пее пиянска песен, чупейки витрините с помощта на голяма чаша от масивно злато. За него би било лесно да се вмъкне в някоя стена и така да избегне нощния патрул, но по всичко изглежда, че той бе искал да бъде арестуван, и то вероятно само за да засрами колегите си, чието недоверие го беше оскърбило. Последните наистина бяха много изненадани, когато на следващата сутрин

вестниците публикуваха на първа страница снимката на Дютийол. Те горчиво съжаляваха, че бяха пренебрегнали гениалния си другар, и му отдадоха чест, като си пуснаха малки брадички. Някои даже, повлияни както от угризения на съвестта; така и от възхищение към Гару-Гару, се опитаха да откраднат портфейла или семейния часовник на техни приятели и познати.

Фактът, че Дютийол се остави да бъде хванат от полицията, за да учуди няколко колеги, свидетелствува, без съмнение, за голяма лекомисленост, недостойна за една изключителна личност. Отказвайки се от свобода, Дютийол смяташе, че се е отдал на надменното желание за реванш, докато всъщност той просто се бе плъзнал по пътя на съдбата си. Човек, който минава през стените, не би успял в никаква кариера, ако не е посетил поне веднъж затвора. Когато Дютийол проникна в помещенията на парижкия затвор, той се почувствува като галеник на съдбата. Дебелите стени представляваха за него истинско угощение.

Още на другия ден след затварянето му пазачите откриха с изумление, че арестантът беше забил пирон в стената на килията и беше закачил на него златен часовник, принадлежащ на директора на затвора.

Дютыйол не можа или не поиска да разкрие как тази вещ беше попаднала в ръцете му. Часовникът беше върнат на собственика му, но на следващия ден бе намерен отново до леглото на Гару-Гару заедно с първия том на „Тримата мускетари“ от библиотеката на директора. Персоналът беше на крак. Пазачите се оплакваха, между другото, че ги ритат отзад, факт, който беше трудно обясним. Изглеждаше, че стените освен уши имат и крака. Задържането на Гару-Гару продължаваше вече седмица, когато директорът на затвора, влизайки една сутрин в кабинета си, намери върху масата следното писмо:

„Господин Директор, позовавайки се на нашия разговор от 17 т. м. и припомняйки си Вашите инструкции от 15 май м. г., имам честта да Ви съобща, че току-що завърших четенето на втория том на „Тримата мускетари“ и възнамерявам да избягам тази нощ между 11 часа и 25 минути и 11 часа и 35 минути. Моля Ви, г-н Директор, да приемете израза на моето дълбоко уважение. Гару-Гару.“

Въпреки усиленото наблюдение, на което беше обект тази нощ, Дютыйол избяга в единадесет и тридесет. Станала достояние на публиката на следващата сутрин, новината предизвика навсякъде небивал

ентузиазъм. Обаче Гару-Гару, извършвайки нов обир, с който достигна върха на славата си, не взе никакви предпазни мерки и се движеше безгрижно из Монмартр. Три дни след бягството му той беше заловен в кафене „Рев“ на улица „Коленкур“ малко преди обед, в момента, когато пиеше бяло вино с приятели.

Откаран отново в затвора и заключен с три резета в една тъмна килия, Дютыйол избяга същата вечер и отиде да спи в апартамента на директора, в стаята за гости. На другата сутрин към девет часа той позвъня на прислужницата, за да му сервира закуската, и се остави да бъде прибран от леглото, без да се съпротивява на повиканите жандарми. Възмутен, директорът го наказва с лишаване от храна и постави пазач пред вратата на килията му. Към обед Гару-Гару отиде да обядва в един ресторант близо до затвора и след като изпи кафето си, телефонира на директора.

– Ало! Господин Директор, съжалявам много, но когато излизах преди малко, забравих да взема портфейла Ви, така че не съм в състояние да платя обяда си. Бихте ли бил така добър да изпратите някого да уреди сметката?

Директорът пристигна лично и се ядоса дотолкова, че започна да отправя заплахи и

ругатни. Засегнат в гордостта си, Дютийол избяга през следващата нощ, за да не се върне повече. Този път той взе предпазни мерки: обръсна си черната брадичка и смени лорнета на верижка с очила с рогова рамка. Спортен каскет и костюм на едри карета с голф-панталони довършиха промяната. Той се настани в малък апартамент на авеню „Жюно“, където, още преди първото му арестуване, бе транспортирал част от мебелите си и нещата, на които държеше най-много. Шумът около реномето му започваше да го уморява и след престоя си в затвора той беше почнал да се насища на удоволствието да минава през стените. Най-дебелите, най-внушителните, сега му изглеждаха като обикновени паравани и Дютийол мечтаеше да се вмъкне в сърцевината на някоя пирамида. Докато обмисляше проекта за пътуване в Египет, той водеше съвсем мирен живот, разпределен между колекцията от марки, киното и дългите скитания из Монмартр. Метаморфозата му беше толкова пълна, че той минаваше вече без брада и с рогови очила покрай най-добрите си приятели, без да го познаят. Само художникът Жан Пол, който никога не би се заблудил от преправената физиономия на някой стар обитател на квартала, веднага отгатна истинската му самоличност. Една

сутрин, като се озова лице с лице срещу Дютийол на ъгъла на улица „Абрювоар“, той не можа да се въздържа да не му каже на грубия си жаргон нещо, което, преведено на общодостъпен език, означава следното:

– Виждам, че си се маскирал елегантно, за да объркаш инспекторите от полицията.

– Ах – промърмори Дютийол, – ти ме позна!

Разтревожен от този факт, той реши да ускори заминаването си за Египет. Обаче още на същия ден следобед изведнъж се влюби в една руса красавица, която срещна два пъти в интервал от четвърт час на улица „Льопик“. Дютийол забрави веднага колекцията си от марки и Египет с пирамидите. От своя страна блондинката го беше погледнала с много интерес. Днес нищо друго не пленява така силно въображението на жените както едни голф-панталони и очила с рогова рамка. Това подсказва киноартист и поражда мечти за коктейли и нощи в Калифорния. За жалост (Дютийол се информира от Жан Пол), хубавицата беше омъжена за груб и ревнив човек. Този подозрителен съпруг, който водеше разгулен живот, изоставяше редовно жена си между десет часа вечерта и четири часа сутринта, но преди да излезе, взимаше предпазна мярка, като я заключваше в стаята

й, чиито капаци на прозорците бяха затворени с катинари. През деня той я наблюдаваше отблизо, даже му се случваше да я следи из улиците на Монмартр.

– Винаги нащрек, ето какво. Това е типът на човек, който не допуска да посягат на собствеността му.

Но това предупреждение на Жан Пол успя само да разгори желанието на Дютийол. На следващия ден, пресрещайки младата жена на улица „Томас“, той се осмели да я последва в една сладкарница и докато тя чакаше реда си да бъде обслужена, й каза почтително, че я обича и че знае всичко: лошият съпруг, заключената врата и капациите, но че ще бъде още вечерта в стаята й. Блондинката се изчерви, бурканът й с мляко затрепери в ръката и очите й се овлажниха от нежност. Тя въздъхна леко:

– Жалко, господине, това е невъзможно!

Вечерта на този лъчезарен ден, към десет часа, Дютийол беше на пост на улица „Норвен“ и наблюдаваше една дебела оградна стена, зад която се намираше малка къщичка, чиито ветропоказател и комин единствено се забелязваха от нея. Вратата в стената се отвори и един мъж, след като я заключи старателно след себе си, тръгна към авеню „Жюно“. Дютийол почака, докато го изгуби от погледа си на завоя, и преброи до

десет. Тогава се засили, влезе в стената със стъпка на гимнастик и тичайки през препятствията, се вмъкна в стаята на хубавата затворничка.

На другия ден Дютийол получи силно главоболие. Но той не отдаде особено значение на неприятното страдание и не възнамеряваше за такава дреболии да изпусне срещата си. Обаче случайно откри някакви прахове на дъното на чекмеджето си и гълтна един сутринта и един следобед. Вечерта болките бяха поносими, а и младата жена го чакаше. Когато си тръгна, Дютийол почувствува необичайно търкание по раменете и хълбоците при преминаване през стените на къщата. Въпреки това, той не му обърна внимание. Едва когато навлезе в стената на оградата, Дютийол изпита ясно усещане за съпротивление. Изглеждаше му, че се движи в течно вещество, което ставаше постепенно тестено и се втвърдяваше все повече при всяко ново усилие. Успял да стигне в средата на стената, той забеляза, че не напредва повече, и си спомни с ужас за праховете, които беше взел на два пъти през деня. Тези прахове, които бе сметнал за аспириин, съдържаха всъщност четиривалентен пирет, предписан от доктора миналата година. Ефектът от това лекарство се прояви внезапно.

Дютийол беше скован във вътрешността на оградата. Той се намира там и сега, смесен с камъка. Нощните минувачи, които слизат по улица „Норвен“ през часовете, когато глъчката на Париж стихва, чуват приглушен глас като че ли от задгробния свят, който те взимат за стон на вятъра, свирещ по кръстовищата на хълма. Това е Гару-Гару Дютийол, който оплаква края на

славната си кариера и скръбта по кратката си любов. През някои зимни нощи се случва Жан Пол, с китара в ръка, да скита в звучната самота на улица „Норвен“, за да утеша с някоя песен горкия затворник, и акордите, откъснати от вкочанясалите му пръсти, проникват в сърцето на камъка като капки лунна светлина.

[⏪](#)

¹ Вълк-единак (бел. на прев.)

Великата засуха

Научно-фантастичен разказ

Вячеслав Рибakov

И всички звезди ще са като стари кладенци със скърцащи геранила. И всяка ще ми даде да се напия...

Антоан дьо Сент-Егзюпери

Бавно настъпи вечерта – прозрачната и тиха вечер на Сола. По повърхността на мътното море, ширнало се на триста метра под нас, пламнаха ослепителни отблясъци. Гледах примижал огромния диск на Мю, висящ над леко изпъкналия хоризонт. Утре отлитаме. Утре. Стоях до прозрачната стена на диспечерската и просто гледах.

Зад мен почти безшумно се отвори вратата. Изчаках секунда и запитах:

– Е?

Тежки крачки са затътриха към бюрото и след пауза смъртно уморен глас каза:

– Изпратете в диспечерската още една чаша кафе...

Обърнах са.

Вече се беше наместил в креслото – огромен, попрегърбен, с увиснали кафяви бузи. Треперещата му ръка бе протегната в очакване над бюрото.

По бюрото светна искра, и голяма вкусно ухаеща чаша се появи там, където я очаквах. Но ръката му не помръдна, сякаш бе забравил за кафето.

Да, помислих си, надявал се е, че съм сбъркал. Тогава всичко би било просто. Три седмици, от деня на пристигането си на Сола, когато узна от мен какво се е случило, все се е надявал, че съм сгрешил. И след всяка проверка все повече е подтиркал надеждата, стараел се е да не й обръща внимание, но не е успял...

– Всичко е точно така – каза той.

Нищо на почувствувах. За мен отдавна нямаше никаква надежда.

– Времето на вероятната биолизация... като се има предвид фактора на мутагенното подхранване... е приблизително колкото възрастта на Вселената – бавно каза той.

Извърнах глава. Дискът на Мю набъбваше, ставаше ръждивочервен; тънките остриета на облаците го бяха разрязали на три, и тези парчета, части от катастрофата, отломки от света бавно се разрушаваха в бушуващото море.

Смешно, помислих си. Преди някакви си два века човечеството беше уверено, че не е само в Космоса. Трябваше да бъдат създадени надпространствените съобщителни средства, за да се убеди в обратното... за да разбере, че животът на Земята е изключително, може би изобщо уникално явление...

– Делта ТЕ е около четиридесет и седем – петдесет милиона години – казах.

Той поклати глава.

– Аз получих шестдесет...

Свих рамене.

– Впрочем, това не е важно, по-скоро вече не е важно...

– Изчислявал ли си срока за ликвидиране на защитния облак?

– Н-не. Нямах време, току-що завърших това... А ти?

– При равномерно използване на ресурсите е не по-малко от петдесет години – казах аз.

– Безсмислено е вече.

Замълчахме. Да, мислех си, тридесет години ни трябваша, за да поставим защитния щит. Човечеството нямаше сили да го направи за по-кратко време. Работихме с максимално напрежение и максимални темпове, смогнахме само защото вярвахме. Успяхме да поставим щита в срок, три

месеца преди срещата на Сола с експлозията на Ядрото и двадесет и седем милиарда души твърдо са уверени и сега, че са спасили тази планета. И себе си. И потомците си, които най-после няма да бъдат самотни.

– Странно – каза той неочаквано. – Някак изведнъж всичко стана пусто... пружината ли изчезна, що ли... и ми е непонятно какво ще правим по-нататък. Знаеш ли, навярно така ще са чувствуват всички...

– Навярно – съгласих се. – И това е най-страшно.

– Мислиш ли?

– Да. След такъв крах винаги настъпва период на равнодушие.

– Пак знаеш всичко предварително...

Дружехме още от деца. Затова именно него изпратиха. Бе станало неписана традиция – ако инспекторът допуснеше грешка или просто ставаше нещо непонятно – за контрол изпращаха приятеля му. Страничен човек бе способен да прояви снизходителност, но приятелят му не можеше да го унижи така.

Стиснал с ръце главата си, той я поклащаше леко насам-натам.

– Прахът се е разпръснал на стотици хиляди кубически астроединици – промълви той. – Не можем го събра...

– Не се измъчвай – казах. – Аз не съм стоял със скръстени ръце, докато ти проверяваше...

– Търсил си изход? – той за първи път ме погледна.

Кимнах.

– Например да се опитаме да прехвърлим лъченията от експлозията през вградения от нас щит, през надпространствените канали, ориентирани към Сола...

– Това е вече...

– По принцип е възможно, пресметнах. Но в този район на Галактиката ще е необходима два пъти повече енергия от количеството, с кое разполага сега цялото човечество. Представяш ли си каква колосална верига от гравигенератори ще са нужни, за да изкривят пътя на лъченията от ядрото по целия фронт, да ги заставят да заобиколят облака, а после втора такава верига, която да ги насочи обратно към Сола. Ще ти призная, че когато ми хрумна тази идея, бях уверен, че съм намерил решението, защото смятах да насочим лъченията подир планетата и те рано или късно щяха да я настигнат. Но лъченията се натъкнаха на щита и там си угасват...

Той тъжно кимаше. Огромната му размита сянка върху отсрещната стена също кимаше.

– Каква глупост... – промълви той. – Тридесет години да напъваме сили и ум, за да погубим това, за което сме мечтали откак свят светува.

Мълчах. Че какво ли можех да му отвърна? На душата му бе пусто, светът бе станал мрачен, изчезнали бяха багрите и топлотата, безсмислено е всичко, и ми се искаше да заспя, да се поддам на течението, което ни носеше из Вселената, нас самотните, от пустиня в пустиня, безспирно, безцелно, безсмислено... Болка вече не усещах. Болката – спътница на борбата, изчезна в мига, когато осъзнаеш безсилието си, и мястото ѝ заема нищото. Глождещата пустота.

– Между вас... имам предвид дъщеря му... имаше ли нещо? – предпазливо запита той.

– Не.

– Но ти... извини, че те питам, това, разбира се, няма отношение към... но все пак.

Да, у мен бяха почнали да се зараждат някакви чувства.

– Знаеш ли... Усетих го веднага... А тя?

Свих рамене.

– Искях до те питам... Оттогава все ли така самичък живееш?

– През цялото време чаках... все чаках... че тя ще се върне. А в един момент

изведнъж с удивление разбираш, че вече не чакаш. И край!

Бях се завърнал от инспекцията на хидрокибернетичните плантации на Бунгуран-Бесара и заварих дома си празен. Беше есен. По остъклената стена на верандата бе полепнал влажен кленов лист... кацнал бях с гравилета до самия клен – вече почти оголен, печален, с черна от влагата кора; отворих вратичката и заедно с ароматния влажен въздух в кабината нахлу неповторимото сладко усещане, че се връщаш в родния дом – там, където си нужен, винаги, дори и такъв уморен, изнервен. – не като талантлив инспектор, не като интересен събеседник, не като влиятелно лице в Контролния отдел на Комисията по основни изследвания при Съвета, не като верен приятел, а просто като човек. Скочих на земята и затичах шумно, за да може тя да се събуди, да разбере, че се връщам и да ме посрещне... Седем години минаха оттогава. Не знам къде е сега... Без да ми каже нито дума... И такова нещо се случва...

– Корава човек си... Я ми кажи защо е такъв идиотски животът? Срещаш се с най-близкия си приятел, след като пет години не сте се виждали, и то за какво, само за да узнаеш няма ли вина за смъртта на един друг човек.

Суетим се, бързаем, бързаем и колкото повече бързаем, толкова повече губим. През тези три седмици дума не сме отронили за нещо друго, освен само за това...

Не разбрах как бе узнал за бедата ми. Появи се внезапно, вечерта на същия онзи страшен ден... Бил на Плутон. Оставил работата си и петнадесет минути преди да потегли рейсовият лайнер, влязъл в командната кабина и казал: „От мен има нужда един човек“. Отложили рейса, трите хиляди пътници напуснали каютите, за първи път лайнерът, движещ се със суперсветлинна скорост, бил използван в границите на Слънчевата система. От мен има нужда един човек. Тази формула я няма в никакви закони или правила, но откакто се превърна в магическа, хората не смеят да я произнесат, защото тя е по-силна и от правила, и от закони...

А наистина ли имах нужда от него? Страшно ме дразнеше, все стърчеше пред очите ми, настояваше всичко да му покажа, кълнеше се че вече ще идва при мен всяко лято... И след седмица, когато изпращах с поглед точката на гравилета му, стремително чезнеше в облаците, разбрах, че наистина ми бе помогнал...

– Не е беда – казах аз, като се усмихнах. – Имаме време. Ще се наприказваме.

– Слушай, все исках да те питам, той веднага ли го направи... когато... веднага след това ли?

– Не. Нима не ти разправих? Показах му изчисленията, разправих му какви са обясненията ми за процеса, проверихме заедно всичко и той не откри никаква грешка. Беше... как да ти кажа, потресен – да, но не дотолкова, че... Стоях при него още няколко часа, държеше се нормално.

– Значи – не в момент на умопомрачение...

– Не. Беше много спокоен, сдържан човек. С много голям авторитет като учен.

– Решил е, че е виновен.

– Вероятно. Отдавна тук биха разбрали, ако не са били заслепени от теорията му. Та аз, в края на краищата, използвах тяхната статистика, всичко е било в ръцете им, но не са могли да направят изводите. Основоположник на школата, създател на теорията за биолизацията, научен ръководител на проекта... Пръв е подписал заключението и предложението до Съвета за спасяването на Сола.

– А дъщеря му? Мисли ли, че той е виновен?

– Не.

– Сега да не смята теб виновен за смъртта му?

– Не.

– Говорил ли си с нея след това?

Сякаш отново чух вика й. Като тогава, преди месец и половина. Връщяхме се от басейна. Изпращах я. Тя се отби при баща си. Не бях стигнал до асансьора, и изведнъж от кабинета се раздаде викът й. Изтичах и веднага разбрах, и се проклех, че не бях го предвидил, а би трябвало, би трябвало да се досетя, да подозра, можеше да не оставям професора сам...

Разтворих юмруци. Пръстите ми бяха побелели, под ноктите бе избила синина.

– Сам ли ще докладваш на Съвета? – запита той.

Излетял бе веднага, щом на Земята получили рапорта ми за самоубийството на началника на биоцентъра. Съветът го бе изпратил да ме обследва. В Съвета още не знаеха всичко.

– Ако ми разрешиш – отвърнах. – Формално от момента на пристигането ти аз вече не съм упълномощен.

– Я престани... Не си представям как ще го обявят на всеослушание. Тридесет години... А хората... Колко хора загинаха тук!

Големият му син също загина тук. На строежа. Узнах го едва онзи ден. Случайно се напусна и така се смути...

На строежа загинаха над сто души. Такива тежки задачи не минават без жертви. Много бързахме... И успяхме.

– Какво ще стане... – с болка промълви той. – Какво ще стане! Всеки ще се пита: за какво да живея отсега нататък? Не мога да си представя... Кой ще вярва вече на Съвета? Как ще могат да вярват вече на науката дори един за друг?

Свих рамене.

– Може да има други някакви фактори, които да не сме взели предвид, и те отново да увеличат вероятността за биолозация? – запита той. – Може би не всичко още знаем?

– Знаеш ли, Съветът планира дългосрочна експедиция в Магелановите облаци. За нея още не са говори, но вече се готвят. Сега, след този случай, ще избързат с подготовката, нали? Може пък да открием нещо там? В края на краищата нашата Галактика е толкова малка.

– Преди да набележат обектите на експедицията, би следвало да проанализират кои именно галактики имат най-мощни биогенни излъчвания – прекъснах го аз. – И натам да насочим издирванията си, нали разбираш?

– Разбирам – бавно каза той. – А ако не бяхме поставили щита, дали наистина животът щеше да се зароди? Не се знае.

Съществуваше само висока степен на вероятност, нищо повече. Нищо със сигурност не е известно, а защо тогава така ни боли? – той вдигна лице и ме погледна в очите, като дете. Защо е тая празнота, тая болка? Всъщност, нищо не се е променило, и в най-добрия случай резултатът от успеха ни щеше да се прояви след половин милион години... Не разбирам...

Тежко ми беше да го гледам. Когато човек е в такова състояние, трябва незабавно да му се помогне. Но как? Биохимиците не искаха, не можеха да повярват, че дори при най-благоприятните условия сама по себе си нито една слънчева система не може да породи живота. Митовете на древните се оказаха верни – планетите бяха жени на Небето, дори не на Слънцето, а именно на Небето, на целия Космос...

Небето над Сола стана дълбоко, плътно синьо, после бързо взе да притъмнява и само над океана още тлееше оранжевожълтото трептящо зарево. Океанът... Милиони векове е чакал. Размесвал, обогатявал, филтрирал, обаграл водите си, подготвяйки се за звездния миг на оплодяването...

В синевата над нас заискриха първите заведи. Мъртви звезди.

Какво ли разочарование са изпитали хората, когато за първи път са напуснали

пределите на Слънчевата система! На Алфа Центавър – нищо. На Тау Кит – нищо. На Еридан, Лебед, Дракон, Корабни платна... нищо... нищо... Пустош. Мъртвило. Представяте ли си каква непоносима самота изпитват двадесети и седем милиарда души, разселили се по планетите на осем звездни системи, избродили цялата Галактика, за да се убедят, че са единствени, че освен тях никъде няма други живи същества. И неочаквано – Сола. Четиридесет и две години изминаха от времето, когато Съветът обяви, че е открита планета, на която скоро ще се повтори великото тайнство на зараждането на живота. Нищо че след много векове щеше да са появи първата клетка, в нас надеждата затрептя, вече мечтаехме как ще бдим, как ще се грижим за раждащата се наша по-малка сестра.

Наоколо стана мрачно, изчезна и последната живителна топлинка. Студ... Понечих да погледна небето, но веднага сведох очи. Като дете обичах да гледам звездите. Заплетен от очарованието на необозримо далечните загадъчни светове. Но те се оказаха мъртви. И когато пораснах достатъчно, за да осъзнал ужаса на мъртвилото и пустошта, престанах да гледам небето.

Тридесет години човечеството живееше само с идеята за създаването на защитния щит. Ако ти се случеше, на път за Денеб, в залата за чакане да се разприказваш с някого, който се връща от Бетелгойзе, и го запиташ: „Е, как е при вас? Готова ли е осемдесет и шеста?“ Той веднага отвръщаше: „Как, не сте ли чули? Вече навлязохме в начертания сектор и пристъпихме към разпръскването!...“ Тридесет години. Толкова могъщи се чувствавахме. Толкова добри. Толкова умни и всезнаещи. Само едно не ни достигаше, за да бъдем напълно щастливи – братя по разум. И ето, природата ни предлагаше тази възможност – планета, която се готви да стане люлка на живота.

И буквално на другия ден ти дава да разбереш, че на този живот не е съдено да се появи, че невъобразимо нежният, едва оформил се зародиш ще бъде изгорен в утробата на майката.

Ние сме толкова могъщи и искаме само добро...

Повече от сто години единствена цел на човечеството е да открие живота. Много сме самотни, безкрайно пусто ни е във Вселената, в която ние сме единствените стопани.

И когато изведнъж разбрахме, че още непокълналият живот е застрашен от унищожаване, цялото човечество се зае със защитата му.

Системата Мю от съзвездието Змиеносец трябваше да премине през мощни корпускулярни изригвания от ядрото на Галактиката. Преминаването щеше да продължи около сто и седем години, срок – без значение за мъртвата материя, но според теорията на биолоизацията, лъчението би изгорило протоживота на Сола.

Задачата беше на границата на нашите възможности и сили. Но ако обичта, която живее в самите нас, не успееше да спаси и съгрее крехкия кълн на живота, щеше да загине. Бавно. Незабележимо. Неизбежно и безвъзвратно. Разбрахме го. Угасналата обич опустошава човека по-страшно от всичко друго. Не можехме да оставим да угасне нашата обич.

– Какво ще правим сега? – чух отново гласа му.

– Трябва да натоварим материалите и... – заекнах аз – тялото на професора.

– Да, виж какво – каза той, – забравих да ти предам. Тя ме помоли да я вземам с нас. Иска да бъде с баща си и да са погрижи за него на Земята.

– Че ти кога си се виждал с нея? – бавно запитах.

– Тя ми позвъни вчера.

Позвънила му. На него.

– Добре, щом иска – казах спокойно.

– Би трябвало да са видиш с нея. Преди да отлетиш.

Свих рамене.

– Нима не разбираш – глухо каза той, – че в такъв момент, когато всичко рухва... ти се иска поне нещо да оцелее. Много е важно. Всичко е свързано. А ти нищо не искаш да направиш...

– Правя – казах. И се усмихнах.

Тридесет години човечеството беше щастливо.

Заблуждавали сме се. Всичко излезе наопаки. Сто двадесет и трима души загинаха съвсем напразно. Целта се оказа по-страшна от мираж.

И дойда моят ред. Редът на лешояда, който идва, когато е настъпила трагедията и с безстрастна настойчивост изяснява кой е искал недостатъчно добросъвестно доброто. Кой е мечтал недостатъчно активно. Кой е обичал недостатъчно грамотно. Моята работа започва, когато надеждата умира.

Ние убихме мечтата си.

Когато преди половин година долетях, още не го знаеха. Дори тук. Сътрудниците от

биоцентъра, които следяха процесите, протичащи в океана на Сола, не разбираха какво става. Запалените умове вече разработваха проектите за ускоряване на еволюцията на живота на Сола, за да се появят животните не след милиони, а само след няколко хиляди години, а после и хората, но в месечните отчети на биоцентъра изведнъж изчезнаха оптимистичните нотки и Контролният отдел реши да вземе мерки, докато не е късно.

Излезе, че е станало точно обратното. В този стадий протоживотът е имал нужда от лъчева стимулация. Много планети – на които бяха открити всички условия за порждането на живота и на които по непонятни причини животът не се бе появил, са стигнали до състоянието на Сола и са оставали безнадеждно мъртви, защото в необходимия стадий не са получавали мутагенно подхранване отвън. Някога, изглежда, го е получила нашата Земя. И сега – невероятен късмет! – би могла да го получи и Сола, ако не се бяха намесили хората, ръководени от най-добри чувства.

И никой не беше виновен. Странно...

– А нима можехме да не го направим?

Не, не можехме, помислих си аз. Ако човек е убеден, че пред очите му загива неговата мечта, нима няма да се опита да я спаси?

Нима е възможно да не й помогне? Ако беше възможно, той не би се чувствувал в пустошта на Вселената изгнаник, а господар. И такъв проблем изобщо не би имало.

Друг избор нямахме.

– Не можеше – казах аз.

– Да – отвърна той и тежко въздъхна. – Просто умът ми не го побира. Тридесет години, напрягайки всичките си сили, ние сме убивали кълна на живота и така сме го убили, че няма никакви начини да го възвърнем към живота.

Човек не може да не помага. Дори и да не е уверен, че помощта му е полезна. Иначе бихме измрели още в пещерите. Това е начинът ни на съществуване. Докато в нас е живо човешкото, ние ще предлагаме помощта си един на друг. И на звездите. Ето сега той ще отиде при нея, ще й обяснява, ще й разправя колко съм добър... Защото той също няма избор. Защото мъдростта от бездействието е безплодно.

– Аз сам ще разправя в Съвета – казах аз.

– И ще се постарая да получа възможност да говоря по всеобщия канал. Още същия ден. Така ще е най-добре. Не бива да се отлага. Ще плъзнат слухове, а много гадно е за смъртта на мечтата си хората да узнаят от слуховете. От мечтата няма нищо по-честно,

и смъртта ѝ също трябва да бъде честна. Ще го постигна. Нали ще ми помогнеш?

Той кимна бавно.

– И така, аз тръгвам – каза той.

– Да, остават петнадесет часа до отлитането ни. Трябва да се натоварят материалите и апаратурата, та ако възникнат съмнения, веднага да се провери. Трябва освен това да се доведе дъщеря му. – Протегнах ръка към биоконтакта на селектора и помолих: – Едно кафе.

– Ще работиш ли? – запита той.

– Да, ще остана още малко.

– Тя няма да ти прости, ако в такъв момент не я подкрепиш.

– Навярно – отвърнах, – но щом няма да ми прости – значи не си струва да се безпокоя. Нима не съм прав?

– Прав си – каза той. – Прав си, но срещу тая твоя правота въстават и умът и сърцето ми...

Свих рамене.

– Защо – отчаяно запита той, – в тоя живот всичко е така идиотски устроено?

– Защото всичко около нас, целият заобикалящ ни свят е много по-сложен, отколкото си го представяме ей тук – посочих с пръст челото си. – Може, разбира се, да плюеш на всичко и да се понесеш по течението, тогава животът веднага ще ти се

види прост и равен. Но ще престане да бъде човешки, там е работата...

Той поклати глава.

– А ти си все същият... Нищо не може да те промени... Разбирам, грешка е имало, има и ще има, така е, но аз... Забележи само, колкото по-силни и по-добри ставаме, толкова по-страшни са грешките ни поради нашето могъщество. Навярно това е закон. Но нима винаги ще зависим от него? – той се запъна. – Нима размерът и трагичността на грешките винаги ще пораства пропорционално на хуманизма на мечтата ни и на мощта на средствата, способни да я осъществят?

Помълча малко, чувах го как диша учестено.

– Не знам чувствуваш ли го и ти... Нима след сто, двеста, хиляда години, решавайки проблеми, чиито размах и красота не можем дори да си представим, хората пак ще грешат – и то не като нас, а стократно по-ужасно? Нима някои пак ще се самоубиват. не понесли разочарованието? Нима пак ще има развалени отношения, осакатени човешки съдби?

Понечих да му отговоря, но от страх да не го прекъсна, той заприказва още по-бързо и развълнувано:

– Да. Разбирам. Не греша само онзи, който нищо не върши, но... ужасява ме мисълта, че в отговор на нашите грешки винаги светът ще реагира, винаги – винаги! – по-бурно. И бъдещите поколения, които ще са по-добри, по-чисти, по-честни и по-раними от нас, ще трябва да понесат толкова по-болезнени удари, колкото замислите им ще са по-честни и благородни от нашите. Нима някога нашите пропуски, нашите недомислия, които съвсем естествено, съгласен съм, са обусловени от нивото на познанията ни за всичко това, което ни заобикаля, ще взривяват звезди? Ще сблъскват галактики? Ние вече нямаме право да грешим. А и не можем да се застраховане от грешките, защото такава ни е природата – не можем да не вървим напред. И какво ще стане? Нима няма друг път?

Навярно. би трябвало да му отговоря примирително: засега друг път не знаем. Но не биваше да задълбавам в тези въпроси. Ако непрекъснато са измъчваш в търсене на отговор, ако те непрекъснато занимават съзнанието ти, ще се чувствуваш подтиснат. Няма да можеш да работиш. Във всичко ще виждаш възможна грешка и от страх няма да можеш да направиш нито една крачка, ще си като парализиран.

– Абсолютно безпогрешното действие – каза бавно – е също такава абстракция както, например, абсолютно твърдото тяло. И въпреки това трябва да действваме, като вадим поука от грешките си, дявол да го вземе, а не да философствуваме. И да използваме всеки такъв случай, от най-дребното нещо да извличаме всичко възможно, за да станем поне мъничко по-умни. Защото само така – само така, а не като се вайкаме и пред всяка фраза поставяме „нима“, ще успеем да намалим процента на грешките си. Разбираш ли?

Обърнах се и след няколко секунди чух тежките му крачки към вратата, а после до мен достигна едва различима въздишка и стана удивително тихо.

Отидох до прозореца. Нощта бе окончателно настъпила. По небето пламтяха безкрайни гъсти потоци звезди. Стараех се да не гледам нагоре, да не виждам чуждото тържество, но звездите бяха прекалено много. Прекалено ярки. И аз погледнах. И също като в оня миг, когато разбрах, че в къщи няма никой, нещо ме стисна за гърлото. Но издържах, като тогава.

Издържах, но с какво да отговоря на предизвикателството...

И изведнъж проумях. Проумях, че това не е предизвикателство. Нито злобно ликуване.

В исполинските купове блещукат галактики, мъртвата, горда материя, отдалечена от нас на безброй милиони светлинни години бе също така самотна, както хората. В мен бе вперил взор безкрайно всемогъщ свят, който, доколкото му бе възможно, също се стремеше към нас – но нищо не излизаше. Зовеше ни и чакаше помощ, а ние бяхме още много глупави, за да можем да му помогнем. И той го знаеше. И чакаше. И аз не можех да му кажа нищо обнадеждаващо, освен безсилните и все пак единствено верни думи.

Ние ще станем по-умни...

Изведнъж на душата ми стана леко. И отидох до бюрото, за да поискам още едно

кафе, защото трябваше да работя, а имах на разположение само тази нощ. Трябваше да сверя неговите и моите изчисления и ако има някакви различия, да ги обясня, за да не останат у никого никакви съмнения. И още нещо – да изчисля, макар и приблизително, доколко би се увеличила вероятността от спонтанна биолизация в галактиката при максимално възможната, макар и засега напълно абстрактна активност на ядрата. За да мога да кажа на Съвета и човечеството нещо утешително, а не само покаяния и оправдания. Трябва да бързам. До сутринта имам време, а ако не успея, ще отложат старта и ще започнат отначало.

Светлината

Научно-фантастичен разказ

Пол Андерсън

Трябва да разберете, че това е най-голямата тайна, откакто съществува човекът. А може би и по-голяма. Мислите ли, че не ми се иска да изкрещя истината пред целия свят?

Да си призная, изненадан съм, че това ви учудва. Трябва ли непременно да съм необразован дръвник само защото зная достатъчно математика и физика, за да бъда астронавт? Не, сър, пътувал съм много и съм прекарал точно толкова време в музеите на Европа, колкото и в нейните кръчми.

Наистина, заради това моите спътници в полета до Луната ме гледаха малко подозрително: ние не бяхме роботи, а имаше толкова много неща за учене, че беше съмнително дали един човешки мозък може да ги побере. Струва ми се, че дълбоко в душата си те се страхуваха да не би спомените ми за „Мадоната при скалите“ – онази в Лондонската галерия, най-хубавата – да изместят от паметта ми орбиталната програма. Така че по време на тренировките си поставих за цел да демонстрирам всичките си познания по астронавтика.

Мисля, че това до известна степен настрои Беърд против мене.

Не искам и кажа, че сме се спречкували. Когато „Бенджамин Франклин“ напусна космодрума и се насочи към Луната, ние бяхме един добре сплотен екип. Само обстановката беше малко по-напрегната от обикновено.

Бяхме трима, както си спомняте. Беърд беше командир и пилот, Ернандес – бордови инженер, а аз – щурман. Ако всичко е в изправност, за управлението на кораба е достатъчен само един човек, но за по-сигурно бяхме трима. Всеки от нас можеше да изпълнява задълженията на останалите.

Щом наведнъж влязохме в орбита, няколко дни почти нямахме какво да правим. Наблюдавахме как Земята постепенно се отдалечава, а Луната расте на фона на най-дълбокото и най-звездно небе, което можете да си представите. Не, не е възможно да си го представите. Никаква снимка не може да предаде неговото величие и самота.

В кораба беше много тихо. Разговаряхме за дреболии, сякаш за да държим на

разстояние космическата тишина. Дългото бездействие ни измори. Трудно свикнахме и с безтегловността. Когато бяхме будни, някак си се справяхме, но инстинктите ни съвсем не се покоряваха и щом заспивахме, сънувахме кошмари. Към края на полета това се случваше по-рядко, така че според мене човек може напълно да се приспособи с течение на времето.

Когато кацнахме, не почувствахме никакво особено възмущение. Бяхме прекалено изтощени и напрегнати. Мястото на кацане не беше определено съвсем точно, тъй като малка грешка в орбитата можеше да доведе до голямо отклонение, още повече, че трябваше да се вземе предвид лунният релеф, можехме да сме сигурни само, че ще е близо до Северния полюс и не върху някое от „моретата“, които изглеждат така привлекателно гладки, а са толкова коварни.

Всъщност, както си спомняте, кацнахме в подножието на Лунните Алпи, недалеч от кратера Платон. Местността беше неравна и скалиста, но корабът ни беше проектиран именно за такова място. Когато грохотът на ракетата утихна и в оглушените ни уши бавно настъпи тишина, ние дълго седяхме, без да продумаваме. Дрехите ми бяха залепнали на гърба от пот.

– Е – каза най-после Бърд, – ето че пристигнахме.

Той откопча ремъците си, протегна ръка към микрофона и повика Земята. Ернандес и аз отидохме до перископа да разгледаме околностите. В пейзажа имаше нещо странно и тайнствено. Виждаше със земните пустини, но те не излъчват такава ярка светлина, не са така безнадеждно мъртви, скалите им не са толкова огромни и назъбени, с ръбове остри като бръснач. Южният хоризонт беше близо. Струваше ми се, че виждам как лунната повърхност се заобля и си губи в звездната пяна.

Теглихме жребий. Падна ми се честта пръв да стъпя на Луната. Аз и Бърд си сложихме скафандрите и се измъкнахме през люка. Даже тук, на Луната, скафандрите тежаха доста.

Стояхме в сянката на кораба и се оглеждахме. Сянката не беше абсолютно черна и рязка – имаше отражение от хълмовете, но беше по-дълбока, отколкото на Земята. Зад нас се надигаха високите, сурови планини. Пред нас беше склонът на Платон – неравен и напукан, кафяво-жълт на цвят. Кратерът рязко изпъкваше над кривата на хоризонта. Ослепен от ярката светлина, едва виждах звездите.

Може би си спомняте, че кацнахме малко преди залеза на слънцето и смятахме да отлетим две седмици по-късно, веднага след изгрева. През нощта температурата на луната спада до 250 градуса под нулата, но денем горещината е убийствена.

– Е, хайде! – каза Бьърд.

– Какво? – попитах аз.

– Няма ли да произнесеш реч! От нас ти пръв стъпи на лунната повърхност.

– Да, но ти си комадирът. Не бих и помислил да... Не, шефе, настоявам!

Сигурно сте чели тази реч във вестниците. Всички мислят, че е импровизирана, но всъщност тя беше написана от жената на някакъв шеф, която беше убедена, че има поетична дарба. Да му се повдигне на човек, нали? А Бьърд искаше аз да я произнеса!

– Но това е бунт! – промърмори той.

– Предлагам да отбележите в дневника, че речта е произнесена – казах аз.

– О, господи! – изръмжа Бьърд.

Но все пак по-късно той постъпи точно така. Разбирате, нали, че ви казвам това под най-строга тайна.

Бьърд все още беше в лошо настроение.

– Вземи скални проби – нареди той, нагласявайки камерата.

– И то двойни, за по-сигурно. О, боже, жив ще се опека.

Почнах да отчупвам по малко от скалите, като си мислех, че следите, оставени от мене, сигурно ще се запазят, докато изгори слънцето. Чувствувах се така, сякаш извършвам осквернение, макар че и без това пейзажът беше достатъчно непривлекателен.

Не, струва ми се, че не съм прав. Само беше толкова чужд за нас. Знаете ли, че минаха няколко часа, преди да започна да виждам всичко. Трябваше време, за да свикне мозъкът ми с новите впечатления и да започне да ги възприема.

Бьърд правеше снимки.

– Чудя се дали тази светлина може да се заснеме – казах аз.

– Няма нищо общо с каквато и да е земна светлина.

Наистина беше така. Не мога да обясня в какво се състои разликата. Представете си някоя от тези особени земни светлини, например медно-червеното сияние пред буря, само че милион пъти по-странна.

– Разбира се, че може да се снима – каза Бьърд.

– Да, сигурно ще излезе нещо – отвърнах аз. – Но за да се почувствува напълно, трябва такъв художник, какъвто не се е раждал от векове. Рембранд? Не, за него е прекалено ярка и рязка тази светлина –

толкова студена и все пак така дяволски гореща...

– Стига! – оглуши ме гласът в слушалките.

– Престани с твоя проклет Ренесанс!

След малко се върнахме на кораба. Беърд беше все още вбесен от мене. Нямаше видима причина, но бяхме под такова голямо напрежение, пък и мястото не беше подходящо да говорим за изкуство.

Нагласихме уредите, направихме някои наблюдения, ядохме, подремнахме. С приближаването на слънцето към хоризонта сенките пълзяха по земята и се уголемяваха. Ернандес разгледа моите скални проби и каза, че не е геолог, но това не му прилича на нищо земно. По-късно ни казаха, че и за експертите тези камъни били нещо ново. Същите минерали като на Земята, но кристализирали по друг начин при тези необикновени условия.

След почивката забелязахме, че благодарение на ниското слънце и неравния терен сянката се беше простряла като широка пътека чак до кратера Платон.

Ернандес предложи да използваме времето до залеза, за да изследваме околността. Щяхме да се върнем след залеза, но лунната повърхност не можеше да изстине така бързо, че да не успеем да се приберем с помощта на отоплението от

нашите батерии. В безвъздушното пространство топлината не се губи така бързо от излъчването, но скалите, толкова студени под повърхността, просто я всмукват, през ботушите.

Беърд се противопостави – по задължение, но и на него му се искаше да излезе, така че накрая тръгнахме и пратихме по дяволите всички правила.

Няма да описвам подробно впечатленията си. Просто не мога. Не само заради пейзажа и светлината. На Луната всичко тежи шест пъти по-малко, отколкото на Земята, докато инерцията се запазва същата. Изпитвате особено чувство – като че ходите под вода. Но човек може да се движи бързо, стига веднъж да свикне.

Когато стигнахме до стената на кратера, имаше още няколко часа до залеза и ние се изкачихме. Беше малко странно при тази ярка светлина и резките черни сенки, но не беше трудно. Склонът беше полегат, а на върха имаше нещо като проход, така че не се наложи да изкачваме цялата височина, която беше около 4000 фута.

От билото се откриваше гледка към равнина, покрита с лава. Краят ѝ не се виждаше. Изглеждаше почти като полиран черен метал, пресечен от дългата сянка на западната стена на кратера. Склонът надолу

беше по-стръмен, полите му се губеха в мрака, но той също можеше да се преодолее.

Под шлема, нагрят от слънцето, главата ми беше като във фурна. Краката ми – изцяло в сянка – бяха вкочанени от студ. Но аз забравих всичко, когато видях под себе си мъглата.

Чували ли сте за нея? Астрономите са я забелязали отдавна. Изглежда като облаци или нещо подобно в някои от кратерите. Платон е един от тях. Надявах се, че ще можем да разрешим загадката. И ето, четвърт миля под нас мъглата се виеше на разпокъсани спирали. Тя извираше от мрака, блясваше за миг на слънцето като злато и се стопяваше, но нови и нови кълба непрекъснато се издигаха нагоре.

Тръгнах надолу.

– Хей! – извика Беърд. – Върни се!

– Само да погледна! – помолих аз.

– Да, и да си счупиш крака и да ни караш да те носим обратно, когато нощта ще настъпи всеки момент. Не!

– В този скафандър нищо не мога да си счупя – отговорих аз.

Наистина, скафандърът беше покрит отвън с дебел метален слой. А шлемът, направен от специални пластмаси, беше не по-малко здрав. Предполагам, че на Луната човек може да се удари достатъчно силно, за

да умре – ако опита сериозно, но ще трябва доста да се потруди.

– Върни се, или ще те предам на военен съд! – каза Беърд през зъби.

– Бъди човек, капитане! – помоли го Ернандес.

Накрая той успя да убеди Беърд. Всъщност командирът беше ядосан само на мене. Привързахме се с въже един за друг и внимателно се спуснахме.

Мъглата излизаше от една пукнатина приблизително на половината път надолу. Когато осветихме тъмните скали, видяхме, че се натрупва по тях като скреж и после пак се изпарява. През нощта тя щеше да се превърне в лед – до сутринта. Какво беше това? Вода? Сигурно има подземна вода наблизо, не зная. Единственото, което открихме, беше...

Точно под пукнатината имаше широка издатина. Изкатерихме се по нея и погледнахме нагоре. Сега трябва да си представите обстановката. Стояхме на тази издатина, широка няколко ярда. Над нас стърчеше отвесната стена на кратера, а под нас скалите се губеха в мрака. Далече надолу дъното на кратера хвърляше стоманени отблясъци. Почвата беше покрита с метеоритен прах, натрупван с милиони години. Видях стъпките си ясно отпечатани в

него и си помислих, че те могат да останат така завинаги или поне докато температурите промени или нови натрупвания на прах не ги заличат. Десет фута нагоре беше пукнатината, подобна на вкаменена уста. Мъглата излизаща от нея и се виеше нагоре, като образуваше нещо като покрив над главите ни – една тънка преграда между нас и небето. Слънцето беше зад стената на кратера, невидимо за нас. Само част от лъчите му, отразени от върховете, проникваха през мъглата.

Стояхме в това студено бяло сияние – сякаш светеше самата мъгла. Господи! Никъде на земята няма такава светлина. Тя проникваше навсякъде, просмукваше се в нас, студена и бяла като светеца тишина. Това беше блясъкът на блажената забрава.

И аз бях го виждал някъде преди това.

Не можех да си спомня къде. Стоях облян от тази странна, нереална светлина, мъглата се извиваше над главите ни и се разсейваше, мълчанието на вечността шумеше в слушалките и отекваше в душата ми и аз забравих всичко, освен студената, спокойна неправдоподобна красота на това сияние.

Бях го виждал някога, някъде, но не можех да си спомня.

Изведнъж Ернандес извика.

Беърд и аз се отърсихме от вцепенението си и тръгнахме към него. Той стоеше на няколко фута от нас, приведен над нещо и се взираше в него.

Погледнах надолу и ми премаля. Имаше стъпки.

Дори и не помислихме, че някой от нас ги е оставил. Някой се е изкачил по стената, стоял е тук за малко, пообиколил е, а после следите му отново слизаха надолу. Тишината беше като опъната струна, готова да се скъса. Най-после Беърд вдигна глава и впери поглед пред себе си. Светлината придаваше на лицето му нечовешка красота. Някъде бях виждал лице, осветено по този начин. Бях го гледал в захлас, но кога, в кой забравен сън?

– Кой ли е бил? – прошепна Беърд.

– Не се знае – казах аз. – Тези следи може да са от преди пет часа или от пет милиона години.

* * *

Това бяха следи от подковани ботуши. Не бяха твърде големи, но ако се съдеше по дължината на крачката, даже тук, на луната, можеше да се каже, че принадлежат на висок човек.

* * *

– Защо не са съобщили за това? – попита Ернандес.

– И как ли са могли да го запазят в тайна?
– добавих аз.

Слънцето бавно се спусна надолу, странната светлина изчезна и на нейно място изгря синьото сияние на Земята. Лицата ни зад шлемовете придобиха мъртвешки цвят.

– Хайде – каза Беърд. – Да се връщаме на кораба. На земята трябва да знаят за всичко това.

– Не е ли по-добре да огледаме внимателно, преди да тръгнем – каза Ернандес. – Да проследим стъпките.

– Не носим никакво оръжие – възрази Беърд.

Не е нужно да ви предам спора с подробности. Накрая се реши, че аз ще проследя стъпките, а Беърд и Ернандес ще се върнат. Имах на разположение около час, за да изпълня задачата, а после трябваше да бързам обратно, за да не замръзна по пътя.

Хвърлих още един поглед назад и видях черния силует на нашия кораб на фона на звездното небе. Със залязването на слънцето зениците ми се разшириха и виждах повече звезди. После потънах в сянката.

Изкачването беше тежко, но сравнително бързо. Скалите бяха тъмни и ронливи. Можех да проследя пътя на непознатия по осветлите петна там, където неволно беше

откъртвал парченца скала при изкачването си. Чудех се защо тези петна са по-светли, когато наоколо нямаше кислород, но реших, че тук се е намесил някакъв фотохимически ефект.

Беше ми трудно да намирам пътя в тъмнината. Фенерчето хвърляше пред мене светло петно, което не се разсейваше. Но скоро излязох на място, огряно от Земята, и когато очите ми свикнаха, стана по-лесно. След половин час бях на дъното на кратера. Слънцето се намираще зад стената му. Над мене се спусна черната нощ.

* * *

Нямах много време. Стоях върху гладката тъмна лава и се чудех дали да продължа след тези неясни следи в лунния прах. Можех: да ме заведат далече. После свих рамене и бързо продължих.

Сърцето ми биеше глухо. Скафандърът се изпълни със застоял въздух, следите едва се виждаха на земната светлина. Тези неудобства ме тревожеха повече, отколкото каквато и да е опасност за живота мин.

Бях преминал границата на безопасността, когато открих чуждия лагер. Нямаше много за гледане. Видях дълга следа от изровен прах и натрошен камък там, където нещо беше кацнало и после беше излетяло – някакъв летателен апарат с

плазове. Но нито следа от кацане на ракета – почвата наоколо не беше обгорена! Имаше само няколко драскотини по скалите, от които са взимани проби, стъпки и нищо повече.

Стоях там, на няколко крачки от стената на кратера, мъглата – сега обагрена в синьо – се сгъстяваше. Стоях и мислех за този някой, който е долетял, без да има нужда от ракета и никога не е казал на никого. Огледах звездното небе. Нима оттам са ни изпреварили на нашата Луна?

Вече беше време да се връщам. Всяка минута забавяне намаляваше възможността да се върна изобщо. Още един поглед...

На едно място малка част от гранита се беше оголила. Помислих, че може да е направено нарочно, като някакъв знак, но когато се приближих, видях, че е естествено. Свих рамене и се обърнах д си ходя.

Но нещо привлече погледа ми. Вгледах се по-отблизо. Камъкът, огрян от земната светлина, имаше белезникав цвят. Плоската му част беше обърната към нашата планета. На повърхността му беше изсечен кръг. Забравих времето и нарастващия студ. Стоях и мислех, питах се дали знакът беше случаен или пък на някоя друга планета, от друга звездна система е имало Някой, който...

Милиони слънца се въртяха и сияеха над мене.

После изведнъж си спомних. Сетих се къде съм виждал тази светлина, която блестеше върху стената на кратера преди да залезе слънцето и разбрах истината.

Обърнах се и затичах.

* * *

За малко нямаше да успея да стигна. Батериите се изтощиха съвсем, когато бях на пет мили от лагера. Обадох се по радиото и продължих да се движа, за да се стопля, но краката ми бързо измръзнаха, аз залитах, всяка минута студът се увеличаваше.

Беърд ме срещна на половината път, бързо свали старите батерии и сложи нови.

– Ах, ти, глупако! – изръмжа той. – Проклет, сляп, безразсъден идиот! Ще те предам на военен съд!

– Дори и ако ти кажа кой е кацал в кратера ли? – попитах аз.

– Какво?!

Докато склони да му кажа, успяхме да се върнем на кораба и краката ми се размръзнаха. Дълго му обяснявах, но схвана идеята...

Разбира се, Информацията непрекъснато работи, откакто се върнахме на Земята и им казахме. Установи се че никоя държава не е изпращала експедиция. Но ние – Беърд, Ернандес и аз, знаехме това още от първата си нощ на Луната.

Ето защо ви повикахме, професоре. Заминаваме за Европа – официално, като туристи. Вие ще преровите архивите, а аз ще ви кажа дали сте намерили нещо ценно. Съмнявам се, че ще намерите. Тайната е била пазена добре, както и тайната на подводницата, която Той не е посмял да даде в ръцете на един воюващ свят. Но ако открием някъде дори само надраскана бележка, някакъв намек, аз ще бъда удовлетворен.

По това време не може да са имали ракети. Дори и да са знаели достатъчно физика, те не са имали тази химия и металургия. Но са попаднали на нещо друго. Антигравитация? Може би.

Дали ще открием някакви бележки или не, но за учените ще има работа. Самият факт, че е възможно да се направи такъв апарат, е голяма сензация, така че разбирате защо трябва да се пази в тайна.

Нищо не разбирате? Но, професоре, това ме смайва и наскърбява. И вие сте историк, културен човек!

Е, добре. Ще минем през Лондон, ще се отбием в Националната галерия и ще седнем пред една картина, наречена „Мадоната при скалите“. И ще видите светлина – студена, бледа и неизразимо нежна, светлина, каквато никога не е имало на Земята – струяща над Мадоната с младенеца.

А художникът е Леонардо да Винчи.

Окласни бяха тук щурците¹

Научно-фантастичен разказ

Люис Педжет

Няма смисъл да се опитвам да ви описвам нито Унтахорстен, нито нещата около него, защото първо – доста милиони години бяха минали от нашето летоброене и второ – технически погледнато, Унтахорстен не беше на Земята. Правеше това, което би могло да се уподоби на стоене в лаборатория, т.е. в подобие на лаборатория. Готвеше се да изпробва своята машина на времето.

След като я беше включил, Унтахорстен изведнъж се сети, че Кутията е празна. Така нямаше да стане. Апаратът имаше нужда от контрол, от триизмерно твърдо тяло, което да реагира на условията на другото време. Иначе Унтахорстен не би могъл да каже къде и кога е била машината, когато се върне. А едно твърдо тяло в Кутията автоматически става обект на ентропията и облъчването на космическите лъчи на другата ера и Унтахорстен би могъл да измери промените – както количествени, така и качествени – когато машината се върне. Тогава изчислителите ще се заемат с работа и веднага ще съобщят на Унтахорстен, че Кутията е посетила милионната, хилядната

или първата година от нашето летоброене, според времето, в което е попаднала.

Всъщност това нямаше особено значение, освен за Унтахорстен. Той беше в много отношения като децата.

Не оставаше време за губене. Кутията беше започнала да свети и потрепва. Унтахорстен трескаво се огледа, изхвърча оттатък и пребърка един шкаф. Напипа някакви странни неща. А-ха! Това бяха захвърлените играчки на сина му Сноуен, които момчето беше донесло със себе си, след като се прехвърли от Земята, вече усвоил необходимите знания. Тези боклуци не му трябваха вече. Беше обучен и беше изхвърлил всички детски неща. Освен това, въпреки че жената на Унтахорстен пазеше играчките за спомен, сега най-важното беше опитът.

Унтахорстен се върна и напъха нещата в Кутията тъкмо преди да светне предупредителният сигнал. Кутията изчезна. От начина, по който замина, го заболяха очите.

Той чакаше.

И чакаше...

Накрая се отказа и построи друга машина на времето със същия резултат. Тъй като нито Сноуен, нито майка му се разсърдиха за старите играчки, Унтахорстен изпразни целия шкаф и напъха остатъка от детските реликви на сина си във втората машина на времето.

Според изчисленията, тя трябваше да се появи на Земята във втората половина от деветнадесети век от нашето летоброене. Ако това действително беше станало, то апаратът сигурно бе останал там.

Обезсърчен, Унтахорстен реши да не прави повече машини. Но той вече беше свършил своето дело. Беше изпратил вече две и първата от тях...

* * *

Един ден Скот Парадайн беше избягал от училище. Този ден имаха контролно по география, а Скот не виждаше никакъв смисъл да учи имена на места – едно доста разумно за времето си схващане. Освен това, беше един от онези топли пролетни дни с хладен бриз, който кани всяко момче да легне на някоя поляна и да гледа минаващите облаци, докато заспи. Много й здраве на географията! Скот задряма.

Около обед огладня и се понесе на щъркеловите си крака към близкия магазин. Там скъпернически прегледа дребните си

спестявания, като пренебрегваше възвишено своите стомашни сокове. Отиде да хапне надолу към рекичката. След като довърши удоволствията: сирене, шоколад и сладки и изсуши до капка бутилката с лимонада, Скот си хвана попови лъжички и започна да ги изучава с известна доза научен интерес. Това не продължи дълго. Близо до брега нещо тупна и затъна в калната почва до водата и Скот, след като се огледа внимателно, побърза, за да разузнае какво е.

Беше някаква кутия. Всъщност, това беше Кутията. Приспособленията, към които беше прикрепена, не значеха нищо за Скот, въпреки че се зачуди защо са така разтопени и обгорени. Той се замисли. Опита се да я разчопли и разтвори с джобното си ножче. Езикът му се подаваше от ъгъла на устата. Хмм. Наоколо нямаше никой. Откъде се беше появила тази кутия? Сигурно някой я е оставил и хлъзгавата почва я е изместила от несигурното ѝ положение.

Ако беше самолетен модел, независимо колко сложен, за Скот нямаше да има никакви проблеми и мистерии. Обаче това тук го затрудни. Нещо му подсказваше, че апаратът е много по-сложен от пружинния мотор, който умело беше разглобил миналия петък.

Няма, обаче, момче, което да е оставило някоя кутия неотворена, освен ако насила го отвлекат от нея.

Скот пъкна ножчето по-дълбоко. Ръбовете на това нещо бяха странни. Ето защо... уф! Ножът се подхлъзна. Скот засмука пръста си и се отдаде, както и друг път, на изпитаното облекчение на ругатните.

Може би е музикална кутия?

Скот не би трябвало да се чувства потиснат. Приспособлението би причинило главоболие и на Айнщайн, би вбесило и Стайнмец. Проблемът беше, разбира се, в това, че кутията още не беше влязла напълно в пространствено-временния континуум, в който съществуваше Скот и, следователно, не можеше да бъде отворена. Във всеки случай не преди Скот да я удари с камък.

Всъщност, той я удари в точката ѝ за контакт с четвъртото измерение, като по този начин я освободи от пространствено-временната връзка, която тя поддържаше. Чу се щракване. Кутията се отвори и лежеше неподвижно, вече изцяло в битието.

Малкият изтъркан шлем беше първото нещо, което очите му видяха, но той не му обърна внимание. Беше просто шапка. После взе едно квадратно, прозрачно кристално блокче, толкова малко, че можеше да го

затвори в дланта си – твърде малко, за да побере всичко, което имаше в него. Скот реши този проблем за минутка. Кристалът беше някакво увеличително стъкло, уголемяващо неимоверно нещата вътре в кубчето. А те бяха странни. Миниатюрни хора, например...

Те се движеха. Като навити пружинки, само че по-плавно. Беше по-скоро като че ли гледаш пиеса. Дрехите им бяха интересни, но действията омагьосваха. Мъничките хора строяха къща. На Скот му се прииска тя да се подпали, за да види как ще угасят огъня.

Пламъци обхванаха недовършения строеж. Манекенчетата ги потушиха с много странни машини. На Скот не му трябваше много време, за да разбере какво става, но беше малко обезпокоен. Манекенчетата се подчиняваха на собствените му мисли. Когато откри това, той се уплаши и хвърли кубчето.

Вече се качваше по брега, но изведнъж промени решението си и се върна. Кристалното кубче лежеше наполовина във водата и блестеше на слънцето. Това беше играчка – Скот го чувствуваше с безпогрешния инстинкт на едно дете. Но не я вдигна веднага. Първо се върна при кутията и разгледа останалите неща в нея. Намери някои наистина забележителни работи.

Следобедът мина някак изумително бързо. Скот най-после сложи всичко в кутията и я помъкна към къщи, като пухтеше и пуфтеше. Лицето му беше съвсем червено, когато стигна пред задната врата.

Скри откритието си в един шкаф горе в стаята си. Мушна кубчето в джоба, вече натъпкан с пружинки, жички, две монети, една мръсна марка и голямо парче станиол. Ема, двегодишната сестра на Скот, несигурно се доклата и каза „здрасти“.

– Здрасти, Демби – кимна Скот от височината на своите седем години и няколко месеца. Той се отнасяше с Ема твърде снизходително, но тя не разбираше това. Малка, пълничка, с огромни очи, тя тупна на килима и зяпна жално обувките си.

– Въжи ги, Скоти, моля.

– Глупчо! – каза нежно Скот, но все пак ги върза. – Готова ли е вечерята?

Ема кимна.

– Дай да проверим ръцете.

Като по чудо те бяха чисти, макар че едва ли стерилни. Скот погледна собствените си лапи замислено, и, като се смръщи, тръгна към банята, където бегло се изми. Поповите лъжички бяха оставили следи.

Долу във всекидневната Денис Парадайн и жена му пиеха коктейлите си преди вечерята. Той беше младолик човек на

средна възраст, с леко посивяла коса и слабо лице със строги устни. Беше преподавател по философия в университета. Джейн беше дребна, тъмна, спретната и много привлекателна. Тя отпи от мартинито си и каза:

– Нови обувки. Харесват ли ти?

– Вдигам тост за престъплението – разсеяно промърмори Парадайн. – Какво? Обувки ли? Остави ме сега! Чакай да си довърша питието. Днес беше тежък ден.

– Деца! Хайде! – викна Джейн.

Малки крачета затрополиха надолу по стълбата. Скот се втурна, измит и сресан, с един развят непослушен кичур. Ема го следваше, като се крепеше внимателно по стълбите. По средата се отказа от опита си да слезе човешки и се обърна с гръб, завършвайки задачата си като майmunка. Малкото ѝ задниче оставяше впечатление за изключително старание и прилежност в тази работа. Парадайн удивено я наблюдаваше, докато силният удар на сина му го отхвърли:

– Здрасти, татко! – извика Скот.

Парадайн се опомни и погледна Скот с достойнство:

– Здравей! Помогни ми да стигна до масата. Ти размести поне една от тазовите ми стави.

Но Скот вече препускаше към другата стая, където стъпи върху новите обувки на Джейн в пристъп на обич, избълбука едно извинение и се хвърли да седне на мястото за вечеря. След него влезе Парадайн с повдигнати вежди и с пухкавата ръка на Ема, стиснала отчаяно показалеца му.

– Какво му става на този дявол днес?

– Нещо не е наред – въздъхна Джейн. – Здравей, мъничката ни. Дай да ти видя ушите!

– Чишти ша. Мики ги ижближа.

– Ами, да. Езикът на кучето е далеч по-чист от ушите ти. Е, докато можеш да чуваш, мръсотията е само повърхностна.

– Ъхношна?

– Това значи малко – Джейн поведе дъщеря си към масата и постави краката ѝ в столчето за хранене. Ема съвсем отскоро беше дорасла до честта да вечеря с другите и тя, както казваше Парадайн, беше изцяло погълната от гордост по този случай. Беше ѝ казано, че само бебетата си разсипват храната. В резултат тя така болезнено внимаваше да пренесе лъжицата до устата си, че Парадайн го хващаха нервите, щом я погледнеше.

– Но Ема ѝ трябва една конвейерна лента – подхвърли той, като придърпа стола на

Джейн. – Малки купчинки спанак, които да пристигат на определени интервали.

Вечерята вървеше мирно и тихо, докато Парадайн случайно погледна чинията на Скот.

– Ей, ти? Да не си болен? Или си се натъпкал на обяд?

Скот замислено гледаше храната, която си стоеше пред него.

– Нахраних се – обясни той.

– Обикновено изяждаш колкото можеш да побереш, че и повече. Известно ми е, че подрастващите момчета имат нужда от няколко тона храна дневно, но тази вечер сме назад. Добре ли си?

– Ъ-хъ. Честна дума, стига ми.

– Стига ти?

– Разбира се. Храня се вече по друг начин.

– Това ли учихте?

Скот тържествено заклати глава:

– Никой не ме е учил. Сам го открих. Използвам плюнка.

– Я пак опитай да го кажеш – предложи Парадайн. – Тази дума не е правилна.

– Ъ-ъ-ъ... слюнка. Мм?

– А-ха. Повече пепсин? Има ли пепсин в слюнчените сокове, Джейн? Забравам.

– В моите има отрова – отбеляза Джейн. – Розали пак е оставила бучки в пюрето.

Но Парадайн беше заинтригуван.

– Искаш да кажеш, че извличаш всичко възможно от храната – без остатък – и ядеш по-малко?

Скот помисли над това:

– Така предполагам. Работата не е просто в плю... слюнката. Аз някак си избирам колко да хапна с едни залък и как да смеся храната. Не знам, но става.

– Хм – рече Парадайн, като си помисли да провери по-късно. Идеята е почти революционна. Децата често имат странни идеи, но тази специално може да не е толкова отнесена. Той сви устни:

– Предполагам, че в края на краищата хората ще почнат да се хранят различно. Що се отнася до това как ядат, както и какво. Какво ядат, искам да кажа. Джейн, синът ни дава признаци, че ще стане гений.

– Ами?

– Това, което казва, е доста добра идея за диетологията. Сам ли я измисли, Скот?

– Разбира се! – отвърна момчето и си вярваше.

– Как ти дойде?

– Ами, аз... – заувърта Скот. – Но знам. Предполагам, че не е нещо сериозно.

Парадайн изглеждаше неоснователно огорчен.

– Но, всъщност...

– П-плюнка! – извика Ема в пристъп на лошотия. – Плюя! – и се опита да демонстрира.

Джейн я смърми и оправи с примирен вид, докато Парадайн наблюдаваше Скот с интерес и озадачено.

Нищо повече не се случи, докато не се преместиха след вечерята в хола.

– Домашни?

– Н-не – каза Скот и се изчерви виновно.

За да скрие смущението си, той извади едно нещо, което беше намерил в кутията. Беше някакво чудо със закачени на тел топчета. В началото Парадайн не го видя, но Ема го видя. Искаше да си играе с него.

– Не! Стой мирно, Демби! – заповяда Скот. – Може само да гледаш.

Той така се увлече в играта, че от време на време издаваше тихи звуци. Ема протегна дебело пръстче и извика.

– Скоти! – предупреди го Парадайн.

– Не съм я удрял.

– Ухала ме. Това – оплака се Ема.

Парадайн вдигна поглед. Зяпна и се намръщи. Какво...

– Това сметало ли е? – попита той. – Дай да го видя, моля ти се.

Скот го занесе до стола на баща си без особено желание. „Сметалото“ се разгъваше, беше повече от петдесет квадратни

сантиметра, направено от тънка твърда тел, която се преплиташе тук-таме. Шарените зърна бяха закачени на телта. Можеха да се плъзгат напред-назад и от една подпорка до друга, дори през местата на преплитане. Но... нанизани зърна не могат да преминават през скачена тел... Следователно, не бяха нанизани. Парадайн ги разгледа по-отблизо. Всяка от малките топки имаше дълбок нарез, така че можеше хем да се върти, хем да се плъзга едновременно. Парадайн се опито да откъсне една, обаче тя се държеше като с магнит. Желязо? Изглеждаше повече като пластмаса.

Самата рамка... Парадайн не беше математик, но ъглите, които телта сключваше, бяха някак шокиращи, защото странно им липсваше Евклидова логика. Това беше загадка. Може би всъщност това чудо е точно главоблъсканица.

– Откъде го взе?

– Чичо Хари ми го даде – каза Скот. Това беше първото нещо, което му дойде наум. – Като беше тук миналата неделя.

Чичо Хари не беше в града – обстоятелство, което беше добре известно на Скот. Когато едно момче стане на седем години, то бързо научава, че особеностите на възрастните си имат своя последователност, че те са неспокойни към тези, които дават

подаръци. Нещо повече, чичо Хари нямаше да се върне още няколко седмици. Продължителността на този период беше извън представите на Скот, или най-малко, фактът, че лъжата му в края на краищата ще се разкрие, беше по-незначителен от предимството да му се позволи да задържи играчката.

Парадайн почувствува, че малко се смущава като се опита да играе с топчетата. Ъглите бяха някак смътно нелогични. Беше като гатанка. Ако се плъзне червеното топче по тази тел, до тази връзка, то трябва да стигне дотам – но не стигаше. Странно, но без съмнение това те учи на нещо. Парадайн беше сигурен, че няма да има търпение да играе с това чудо.

Скот, обаче, имаше. Той се оттегли в един ъгъл и плъзгаше топчетата, хъмкайки и мънкайки. Топчетата наистина бодяха, ако Скот избере не това, което трябва, или се опиташе да го плъзне в грешна посока. Най-после извика екзалтиран:

– Направих го, татко!

– А? Какво? Дай да го видя!

За Парадайн то изглаждаше както преди, но Скот посочи и целият сияеше:

– Накарах го да изчезне.

– Тука си е.

– Синьото топче. Сега го няма.

Парадайн не повярва и само измънка. Скот започна да експериментира по рамката. Този път нямаше бодвания, даже и слаби. „Сметалото“ го беше научило на правилния метод. Сега можеше сам да го прави. Сега странните ъгли изглеждаха някак по-малко смущаващи.

Играчката го учеше.

Скот си помисли, че тя е като кристалното кубче. Като се сети за него, той го извади от джоба си и отстъпи сметалото на Ема, която онемя от радост. Тя се зае с работа – плъзгаше топчетата, този път без да протестира срещу убожданията, които всъщност бяха съвсем леки и – като подражаваше – успя да накара едно топче да излезне почти толкова бързо, колкото и Скот. Синьото топче се появи отново, но Скот не го забеляза. Той предвидливо се беше скрил в един ъгъл зад канапето и се забавляваше с кубчето.

В него имаше мънички хора, миниатюрни човечета, уголемени от увеличаващото свойство на кристала. Построиха къща, тя се подпали с пламъци, които изглеждаха като истински, а те стояха в очакване. Скот запуфтя от притеснение: „Угасете го!“ Но нищо не се случи. Къде ли е оная странна пожарна с въртящите се лостове, която се

появи първия път? Ето я. Тя дойде и спря. Скот я подкани да бърза.

Беше забавно. Като че ли си на театър, само че по-истинско. Малките хора се подчиняваха на това, което Скот им нареждаше в мислите си. Ако сбъркаше, чакаха, докато намери правилния начин. Те дори поставяха нови проблеми пред него...

И кубчето обучаваше. То учеше Скот с обезпокояваща бързина – при това по много забавен начин. Но засега не го беше научило на нещо наистина ново. Още не беше готов. По-късно... по-късно...

Ема се измори от „сметалото“ и тръгна да търси Скот. Не можа да го намери дори в стаята му. Веднъж стигнала там, тя се заинтригува от съдържанието на шкафа. Откри кутията. В нея имаше цяло съкровище – една кукла, която Скот беше забелязал и отминал с презрителна усмивка. Ема я донесе долу, като пискаше от радост, тръшна я на средата на стаята и почна да я разглобява.

– Мило! Какво е това?

– Мечо.

Очевидно не беше Мечо, който беше без очи, без уши, но винаги я утешаваше с мекотата си. За Ема, обаче, всички кукли бяха Мечо. Джейн Парадайн се колебаеше:

– От някое друго момиченце ли я взе?

– Не. Тя е моя.

Скот излезе от скривалището си, като мушна кубчето е джоба си.

– Ъ-ъ. Това е от чичо Хари.

– Чичо Хари ли ти го даде, Ема?

– Даде ми го на мене за нея – каза Скот, като прибави още един камък в купчината лъжи. – Миналата неделя.

– Ще я счупиш, мило.

Ема занесе куклата на майка см.

– Виждаш ли, тя се разглобява. О! Тя... – Джейн хлъцна.

Парадайн бързо погледна:

– Какво става?

Тя му занесе куклата, поколеба се, после тръгна към столовата, като му хвърли многозначителен поглед. Той я последва и затвори вратата. Джейн вече беше сложила куклата на почистената маса.

– Не е много приятно, нали, Дени?

– М-мм...

Беше даже доста неприятно, на пръв поглед. Човек очаква да види анатомичен модел в медицински факултет, но в една детска кукла...

Тя се разглобяваше на части, кожа, мускули, органи – миниатюрни, но доста добре изработени, доколкото можеше да се види. Той беше доста заинтригуван.

– Не знам. Такива неща нямат същото значение за едно дете...

– Погледни черния дроб. Черен дроб ли е това?

– Разбира се. Аз... я виж ти!

– Какво?

– Всъщност не е идеална анатомически. – Парадайн си взе едни стол. – Храносмилателният тракт е много къс. Без дебело черво. И без апендикс.

– Мислиш ли, че е за Ема?

– Тя и за мене не е лоша – каза Парадайн. – Откъде ли я е намерил Хари? Не, не виждам нищо вредно в нея. Вътрешностите са неприятни за възрастните, не и за децата. Те см мислят, че отвътре са като картофи. От тази кукла Ема може да получи доста добри познания по анатомия.

– А това какво е? Нерви?

– Не, това тук са нервите. Това са артерии, това – вени. Странна аорта... – Парадайн се обърка. – Тази... как е на латински мрежа? Както и да е... Това е някакво дишане – съкрушително каза Парадайн. – Не мога да разбера що за мрежа е тази блестящата. Минава по цялото тяло като нерви.

– Кръв?

– Не. Не е кръвообращение, не е и нервната – странно! Изглежда така, като че ли е свързана с белия дроб.

Те изцяло бяха погълнати от странната загадъчна кукла. Беше изработена със забележително майсторство в детайлите и това само по себе си беше достатъчно странно.

– Чакай да погледнем атласа – каза Парадайн и започна да сравнява куклата с анатомичните схеми. Нищо ново не видя, само учудването му нарасна. Но забавлението беше по-голямо от учудването.

В това време в съседната стая Ема плъзгаше топчетата напред-назад. Сега движенията не изглеждаха така странни. Дори когато топчетата изчезваха. Тя почти можеше да ги последва в тази нова посока – почти...

Скот пъшкаше, зяпнал в кристалното кубче и даваше указания наум, започваше често грешно – строежа на нова сграда, малко по-сложна от тази, която беше разрушена от огъня. Той също се учеше, привикваше...

* * *

Парадайн сбърка, че не махна играчките веднага. Той не разбра колко са важни, а когато вече беше разбрал, нещата бяха отишли твърде далече. Чичо Хари все още беше извън града и Парадайн не можеше да

го попита. Освен това, изпитите продължаваха, което означаваше тежко умствено натоварване и пълно изтощение вечер. Около една седмица Джейн беше малко болна. Ема и Скот се разпореждаха свободно с играчките.

– Татко, какво е това „пли“? – запита Скот една вечер.

– При?

Той се замисли.

– Май че не. „Пли“ не може ли? Нещо не е така – промърмори Скот и се оттегли да се забавлява със своето „сметало“.

Сега вече той се справяше умело с него. Но с инстинкта на децата да не бъдат прекъсвани, те с Ема обикновено играеха с играчките, когато бяха сами. Не очебийно, разбира се, но по-тънките експерименти никога не се правеха пред очите на възрастните.

Скот бързо напредваше. Това, което виждаше сега в кристалното кубче, почти нямаше нищо общо с началните прости проблеми. Сега те бяха вълшебно-технически. Ако Скот беше разбрал, че всъщност образованието му се насочва и надзирава, вероятно щеше да загуби интереса си. Но така той оставаше инициаторът.

Сметалото, кубчето, куклата – и други играчки, които децата намериха в кутията...

Може би Парадайн и Джейн показаха твърде голям интерес към играчките. Ема и Скот започнаха да ги крият и да играят с тях само когато бяха сами. Правеха го и открито, но с определено дискретно внимание. Независимо от това, специално Джейн беше обезпокоена.

Една вечер тя заговори на Парадайн:

– Тая кукла на Ема от Хари...

– Да?

– Днес бях по магазините и се опитах да разбера откъде я е взел. Никаква следа.

– Може би я е взел от Ню Йорк.

Джейн не беше убедена.

– Попитах ги също и за другите неща. Показаха ми с какво разполагат. Знаеш, че „Джонсън“ е голям магазин, обаче там нямаше нищо като „сметалото“ на Ема.

– Хм – Парадайн не беше твърде заинтересуван. Имаха билети за кино, а вече ставаше късно. Така че разговорът беше отложен.

По-късно отново го започнаха, след като една съседка се обади на Джейн.

– Скоти никога не е бил такъв, Дени. Мисиз Бърнс каза, че страшно е изплашил Франсиз.

– Франсиз? Оня, дето е като дебело прасенце? Като баща си. Веднъж, когато бяхме втори курс, така му разбих носа...

– Престани да се фукаш и слушай! – каза Джейн. – Скот показал на Франсиз нещо, което го изплашило. Не е ли по-добре да...

– Може би – каза Парадайн, заслушан в шумовете в съседната стая, които ясно говореха за месторазположението на сина му.

– Скоти!

– Бам! – извика Скот и се появи с усмивка.

– Избих ги всичките. Космически пирати. Викаше ли ме, татко?

– Да, ако нямаш нищо против да оставиш космическите пирати непогребани за малко. Какво си направил на Франсиз Бърнс?

В сините очи на Скот блестеше невероятна искреност.

– А?

– Опитай се добре да си спомниш. Сигурен съм, че ще успееш.

– М-мм. А, да. Ами нищо не съм му правил. Честна дума, дадох му само да види телевизора ми и той се изплаши.

– Телевизора ти?

Скот извади кристалното кубче:

– Не е точно телевизор. Нали виждаш?

Парадайн го разглеждаше, учуден от увеличението.

Но всичко, което виждаше там, беше просто непонятна комбинация от цветове.

– Чичо Хари...

Парадайн протегна ръка към телефона.

– Той... чичо Хари върнал ли се е?

– Да.

– Е, аз трябва да се къпя – Скот тръгна към вратата.

Очите на Парадайн и Джейн се срещнаха и той кимна многозначително.

Хари си беше в къщи, но отричаше да има каквото и да е общо с някакви странни играчки. Парадайн мрачно заповяда на Скот да ги донесе всичките от стаята си. Най-после те бяха наредени на масата: кубчето, „сметалото“, куклата, шлемът и няколко други мистериозни уреди. Скот беше подложен на кръстосан разпит. Известно време той геройски лъга, но накрая се предаде и зарева, хълцайки признанието си.

– Дай кутията, в която бяха! – заповяда Парадайн. – И си лягай!

– Ще ме... ох... накажеш ли, татко?

– За това, че си бягал от училище и за това, че лъжеш – да. Ти си знаеш правилата. Няма да ходиш на кино две седмици. И няма да има никаква лимонада за същия период.

Скот преглътна:

– Ще ми вземеш ли нещата?

– Още не знам.

– Ами... лека нощ, татко. Лека нощ, мамо.

След като дребната фигурка изчезна нагоре по стълбите, Парадайн седна до масата и внимателно заразглежда кутията. Гледаше замислено обгорелите ѝ части. Джейн го наблюдаваше.

– Е, Дени?

– Не знам. Кой би оставил кутия с играчки край реката?

– Може да е изпаднала от някоя кола.

– Не на това място. Шосето не минава оттам. Там има само боклуци.

– При „Джонсън“ не знаеха, а те получават стоката си от Ню Йорк.

– И аз проверявах – призна си Парадайн. – Тази кукла – посочи той – доста ме обезпокои. Може и да е вносна, но бих искал да знам кой е способен да ги произвежда.

– Някой психолог? „Сметалото“ – не дават ли такива неща за тест?

Парадайн щракна с пръсти.

– Правилно! И още нещо! Другата седмица в университета ще говори един човек. Холоуей се казва, който е детски психолог. Той е голям учен с репутация.

– Холоуей? Аз не...

– Рекс Холоуей. Живее някъде наблизо. Мислиш ли, че може самият той да ги е направил?

Джейн разглеждаше сметалото. Тя се смръщи и се дръпна.

– Ако е той, не ми харесва, Дени. Но все пак провери, ако, можеш, Дени.

Парадайн кимна:

– Добре.

Той беше смътно обезпокоен. Но не беше уплашен... още.

* * *

Рекс Холоуей беше пълен, лъскав човек, с плешива глава и силни очила, над които дебелият му черни вежди висяха като мъхести гъсеници.

Една вечер следващата седмица Парадайн го доведе на вечеря. Не личеше, че Холоуей наблюдава децата, но нищо от това, което правеха или казваха, не му убягваше. Сивите му очи, остри и пронизателни, нищо не пропускаха.

Играчките го омагьосаха. Тримата възрастни се събраха в хола около масата, където ги бяха поставили. Той внимателно ги изучаваше, докато слушаше това, което Джейн и Парадайн разказваха. Най-после наруши мълчанието си.

– Радвам са, че дойдох тук тази вечер. Но не напълно. Знаете ли, това е доста обезпокояващо.

– Транспортиране?

– Това е първата ми мисъл. Ако в така, кутията може да е дошла откъдето и да било.

– Където... нещата са... различни? – бавно запита Парадайн.

– Точно така. В пространството или дори във времето. Не зная, аз съм психолог.

– Това трябва да е странно място – каза Джейн. – Дени, трябва да махнем играчките.

– И аз имам същото намерение.

Холоуей вдигна кристалното кубче:

– Много ли разпитвахте децата?

Парадайн каза:

– Скот казва, че когато за пръв път погледнал в кубчето, в него имало хора. Попитах го какво има сега.

– И какво ви отговори? – разшириха се очите на психолога.

– Каза, че строят къща. Това са точните му думи. Попитах го кой – хората ли? Но не можеше да ми обясни.

– Не, предполагам, че не е могъл – промърмори Холоуей. – Трябва да е прогресивно. Откога имат децата тези играчки?

– Мисля, че от около три месеца.

– Би било интересно да се познаят условията на мястото, откъдето са дошли тези неща. Индукцията, обаче, не помага много. Липсват прекалено много фактори.

– Ще повикам децата – каза Парадайн.

– Направете го не принудено, не искам да са нащрек!

Джейн кимна към играчките. Холоуей каза:

– Оставете ги тук, а?

Но след като Скот и Ема дойдоха, психологът не направи никакъв опит да ги разпитва направо. Той успя неусетно да въвлече Скот в разговора, подхвърляйки по някоя думичка тук-таме. Не така очевидно като тест за асоциации с думи – за такова нещо би било необходимо съдействието на Скот.

Нещата станаха интересни, когато Холоуей взе „сметалото“:

– Би ли ми показал как се играе с това?

Скот се поколеба:

– Да, сър. Ето, така...

Той плъзна едно топче по плетеницата – толкова бързо, че никой не беше съвсем сигурен дали наистина то изчезна. Можеше да е просто ловък фокус. После пак...

Холоуей се опита. Скот наблюдаваше, смръщил носле.

– Така ли?

– А-ха. Само че, трябва да стигне там.

– Тук? Защо?

– Ами, само така може.

Но Холоуей беше обучен по Евклид. Нямаше видима причина защо топчето трябва да се плъзне точно от тази тел до

другата. Изглеждаше като произволен фактор. Освен това Холоуей изведнъж забеляза, че този път топчето не се плъзгаше както предишния път, когато Скот показваше. Дотолкова, доколкото можеше да каже.

– Ще ми покажеш ли още веднъж?

Скот показа, после още два пъти, когато го помолиха. Холоуей примигваше зад очилата. Произволно и променливо. Скот придвижваше топчето по различен начин всеки път.

Никой от възрастните никак не можеше да каже дали топчето е изчезнало или не. Ако очакваха да видят, че изчезва, може би реакциите им щяха да са други.

В края на краищата нищо не беше решено. Когато се сбогуваха, Холоуей изглеждаше доста разтревожен.

– Мога ли да дойда пак?

– Моля ви да дойдете – му каза Джейн. – Когато поискате. Още ли мислите...

Той кимна.

– Умовете на децата не реагират нормално. Те никак не са глупави, но имам необикновеното впечатление, че стигат до заключения по начин, който ние не разбираме. Като че ли те използват алгебра там, където ние използваме геометрия. Същите заключения, но достигнати по различен начин.

– А играчките? – изведнъж попита Джейн.

– Дръжте ги настрана. Бих искал да ги взема, ако е възможно.

* * *

Тази нощ Парадайн не спа добре. Сравнението на Холоуей беше лошо избрано. То водеше до обезпокояващи теории. Децата използват нещо като алгебра, докато възрастните използват геометрия.

Напълно възможно. Обаче...

Алгебрата може да ти даде отговори, които геометрията не може, тъй като има някои термини и символи, които не могат да се изразят геометрично.

– По дяволите! – прошепна Парадайн.

До него Джейн се размърда.

– Мили? И ти ли не можеш да спиш?

– Не – той стана и отиде в съседната стая.

Ема спеше мирно и тихо като ангелче, прегърнала с дебелия си ръчичка Мечо. Парадайн виждаше през отворената врата и главата на Скот, лежаща неподвижно на възглавницата.

Скот се размърда на сън. Без да се събужда, извика нещо, което очевидно беше въпрос, макар че не изглеждаше да е на някакъв известен език. Ема тихичко измяука и после рязко повиши глас.

Тя не се събуди. Децата лежаха, без да мърдат. Парадайн помисли, като че нещо го преряза, че звучеше точно като че ли Скот беше попитал нещо и Ема беше отговорила. Толкова ли са се променили умовете им, че дори... спят различно?

Той прогони тази мисъл.

– Ще настинеш. Хайде да лягаме. Искаш ли да пийнеш?

– Мисля, че да – каза Джейн, загледана в Ема.

Ръката ѝ несъзнателно се протегна към детето. Тя се дръпна.

– Хайде, ще събудим децата.

Пийнаха заедно по малко коняк, но не говориха нищо. По-късно Джейн плака на сън.

* * *

Скот не беше буден, но мозъкът му градеше бавно и внимателно мисълта... Така...

„Ще вземат играчките. Дебелият човек... листава опасно може би. Но Гор посоката няма да се вижда... еванкрус-не ги няма. Инстрансдекция... ясна и блестяща. Ема. Тя сега е по-копраник от мене, аз все още не разбирам как да... товарар ликсери дист...“

Някои от мислите на Скот все още можаха да се разберат. Но Ема се беше пригодила много по-бързо.

Тя също мислеше.

Не като възрастен, или като дете. Дори не като човешко същество. Освен, може би като човек от изумително непознат вид на Хомо сапиенс.

Понякога дори на Скот му беше трудно да следва мислите ѝ.

Ако не беше Холоуей, животът може би щеше да се върне почти в нормалните си рамки. Играчките бяха премахнати и не напомняха за случилото се. Ема все така играеше с куклите си и с пясъка с напълно понятно удоволствие. Скот се задоволяваше с бейзбол и с малката си химическа лаборатория. То правеха всичко, каквото и другите деца правят и ако изобщо показваха някакви признаци на ненормалност, то те бяха твърде малко. Но изглежда Холоуей беше паникьор.

Той изследваше играчките и получаваше доста идиотски резултати. Рисуваше безкрайни графики и диаграми, кореспондираше с математици, инженери и други психолози и тихо полудяваше в опита си да намери логика или причинна връзка в конструкциите на играчките. Самата кутия не говореше нищо със своите тайнствени части. Но играчките...

Елементът произволност пречеше на изследванията. Дори той беше въпрос на

семантика. Защото Холоуей беше сигурен, че това не е произволност. Просто не бяха известни достатъчно фактори. Например, никой възрастен не можеше да се справи със „сметалото“, а Холоуей разумно се въздържаше да го дава на деца.

Кристалното кубче беше също така загадъчно. Виждаха се шантави комбинации от цветовете, които понякога се движеха. По това то напомняше калейдоскоп. Но промяната на равновесието и гравитацията не му действуваха. Отново произволният фактор.

Или, по-скоро – неизвестният. Факторът Х. В края на краищата Парадайн и Джейн се върнаха към нещо като спокойствие, с чувството че децата са се излекували от умственото си отклонение след отстраняването на дразнителя. Някои от действията на Ема и Скот даваха всички основания да престанат да се тревожат. Защото децата обичаха да плуват, да ходят на екскурзии, да гледат кино, да играят с нормалните играчки за онова време. Вярно, че не можеха да се справят с някои по-сложни играчки за сглобяване, които изискваха известни изчисления. Например един триизмерен сглобяем глобус, който Парадайн беше купил. Но и самият той го намираще за труден.

От време на време имаше отклонения. Един съботен следобед Скот беше на екскурзия с баща си и двамата се спряха на върха на един хълм. Под тях се простираше чудесна долина.

– Хубаво е, нали? – отбеляза Парадайн.

Скот мрачно наблюдаваше гледката.

– Всичко е сбъркано – каза той.

– А?

– Не знам...

– Какво му е сбъркано?

– Ами... – оттегли се Скот в объркано мълчание, – не знам.

Играчките липсваха на децата, но не за дълго. Ема първа се справи, въпреки че Скот беше още меланхоличен. Той превеждаше необясними разговори със сестра си и изучаваше безсмислените драскотини, които тя рисуваше на листове, с които той я снабдяваше. Беше почти като че той се консултира с нея относно трудни проблеми, извън неговите възможности.

Докато Ема разбираше повече, Скот имаше повече действителна интелигентност, както и сръчност и умение.

Той построи някакъв уред със своя конструктор, но не беше доволен от него. Причината за неговото недоволство беше точно причината за облекчението на Парадайн, когато видя построеното. Беше

точно такова нещо, каквото едно нормално момче би направило, напомнящо леко кубически кораб.

То обаче не задоволи Скот. Той задаваше още въпроси на Ема, макар и само когато бяха двамата. Тя се замисляше за известно време, после драсваше още нещо с несръчно стиснатия молив.

– Можеш ли да ги разчиташ? – попита Джейн сина си една сутрин.

– Но точно да ги разчитам. Мога да разбера какво има предвид. Не винаги, но повечето неща.

– Това писане ли е?

– Не-не. Но означава това, което се вижда.

– Символизъм – подхвърли Парадайн, като си пиеше кафето.

Джейн го погледна, очите ѝ се разшириха:

– Дени...

Той ѝ намигна и поклати глава. По-късно, когато бяха насаме, той ѝ каза:

– Не оставяй Холоуей да те разстройва. Аз не казвам, че децата кореспондират на неизвестен език. Ако Ема нарисова драскулка и каже, че това е цвете, то това е вече прецедент и Скот го запомня. Следващия път, когато нарисова подобна драскулка, е – ясно е!

– Разбира се – каза Джейн колебливо. – Забелязваш ли, че Скот чете много напоследък?

– Забелязах. Само че нищо особено. Не Кант или Спиноза...

– Израства, това е.

– Е, и с мене беше така на тази възраст – каза Парадайн и тръгна за сутрешните си лекции.

Той обядва с Холоуей – това се беше превърнало в традиция, и разговаряха за литературните усилия на Ема.

– Прав ли съм за този символизъм, Рекс?

Психологът кимна.

– Съвсем прав. Дори и нашият език в момента не е нищо друго, а прецедентен символизъм.

Холоуей нарисова две съединени дъгички с триъгълник от едната страна.

– Какво е това?

– Роба – отвърна Парадайн веднага.

– Познатият ни символ за роба. Какво си представяш, като погледнеш тази рисунка?

– Ами... роба!

– Друго. Всичко, каквото си представяш.

– Люспи - бавно каза Парадайн, загледан в пространството. – Вода. Пяна. Перките. Цветовете.

– Значи, символът означава много повече от просто абстрактната идея за роба. Едно

дете вижда морето. То го стилизира. Рисува нещо, символизиращо за него морето. Драсканиците на Ема може да са също символични. Не искам да кажа, че светът изглежда различно за нея – по-светъл, може би, и по-ясен, по-жив и с намалено възприятие над нивото на очите ѝ. Това, което искам да кажа, че мисловните ѝ процеси са различни, че тя превежда това, което вижда в ненормални символи.

– Ти все още смяташ...

– Да. Мозъкът ѝ е обучен необикновено. Възможно е тя да пречупва това, което вижда в прости, очевидни модели и тя да разбира значението на тези модели, а ние – не. Както „сметалото“. Тя го разбира, въпреки че за нас то няма никаква логика.

Парадайн изведнъж реши да прекрати обедните си срещи с Холоуей. Този човек явно беше паникьор. Теориите му станаха по-фантастични от всякога и той се хващаше за всичко – подходящо или не, за да ги подкрепи. Парадайн му каза доста иронично:

– Може би искаш да кажеш, че Ема комуникира със Скот на непознат език?

– Чрез символи, за които тя няма думи. Сигурен съм, че Скот разбира голямо част от тези... драсканици.

Парадайн не отговори. Вместо това той спомена за любопитната забележка на Скот,

че пейзажът от хълма е съвсем грешен. Минута по-късно той беше склонен да съжалява за импулса си, защото психологът беше почнал отначало.

– Начинът на мислене на Скот се изграждал неадекватно на света. Може би той подсъзнателно очаквал да види света, откъдето са дошли играчките.

Парадайн спря да слуша. Стига вече, достатъчно! Децата вървяха съвсем добре, единственото обезпокояващо нещо беше самият Холоуей. Тази вечер обаче Скот прояви интерес към змиорките, които по-късно стана значителен.

– Но къде си снасят яйцата? Снасят ли ги?

– Това все още е мистерия. Не се знае къде изхвърлят хайвера си. Може би в Саргасово море, или в дълбочините, където налягането им помага да изкарат яйцата от тялото си.

– Странно – каза Скот, дълбоко замислен.

– Съомгите правят същото, малко или повече. Те отиват нагоре по реките, за да хвърлят хайвера си. – Парадайн обясни подробно как става това.

Скот беше очарован.

– Точно така трябва, татко. Те се раждат в реката, а когато се научат да плуват, те отиват в морето. И после се връщат, за да си снасят яйцата, а?

– Точно така.

– Само че те не се връщат – потъна в размисъл Скот.

– Те са си изпратили яйцата.

Синът му не беше напълно доволен.

– Цветята – спореше той – изпращат семената си надалече.

– Те не ги насочват. Малко от тях намират благоприятна почва.

– Цветята, обаче, нямат мозък. Татко, защо хората живеят тук?

– В Глендейл?

– Не... тук. Цялото това място. Сигурен съм, че това тук не е всичко.

– Други планети ли имаш предвид?

Скот се колебаеше:

– Това е само... част... от голямото място. Като реката, където отиват съомгите. Защо хората не отиват в океана, когато пораснат?

Парадайн разбра, че Скот говори фигуративно. Той почувствува, че го побиват тръпки... Океанът?

Малките на даден вид не са пригодени за живот в по-пълния свят на родителите. Те влизат в този свят, когато са се развили достатъчно. По-късно самите те отглеждат малки. Оплодените яйца се заравят в пясъка, нагоре по реката, където по-късно се излюпват. И се учат. Инстинктът сам по себе си е твърде бавен, особено при по-развитите

видове. Те не са способни да се справят с този свят, не могат да се хранят, или да пият, да оживеят, ако някой не се погрижи предвидливо да задоволи тези нужди.

Малките, на които са осигурени храна и грижи, ще оживеят, но няма да знаят как да заплуват надолу – към по-големия свят на океана. Значи, трябва да се учат. Да се тренират и пригаждат по много начини, безболезнено, внимателно, ненатрапчиво. Децата обичат играчки, които правят нещо – и ако тези играчки в същото време ги учат...

* * *

Във втората половина на деветнадесети век един англичанин седеше на тревистия бряг на един поток. Едно малко момиченце лежеше близо до него, загледано в небето. То беше извадило някаква странна играчка, с която играеше и си тананикаше някаква малка песен без думи, която човекът слушаше с половин ухо.

– Какво беше това, миличка? – попита той най-последно.

– Нещо, което сама си измислих, чичо Чарлз.

– Изпей го пак – той измъкна един бележник.

Момичето се подчини.

– Значи ли нещо?

Тя кимна:

– О, да. Като историите, които ти разказвам. Знаеш ги.

– Те са чудесии истории, мила.

– Ще направиш ли от тях книга някой ден?

– Да, но ще трябва много да ги променя, иначе никой няма да ги разбере. Но мисля, че няма да променям песента.

– Не бива. Ако го направиш, няма да значи нищо.

– Във всеки случай няма да променя този стих – обеща той. – Какво все пак значи?

– Мисля, че това е изходът – колебливо каза момиченцето. – Все пак не съм сигурна. Вълшебните ми играчки ми казват.

– Бих искал да знам кой лондонски магазин продава тези чудесни играчки.

– Мама ми ги купи. Тя е умряла. Татко не го интересува.

Тя лъжеше. Беше намерила играчките в една кутия до Темза. И те наистина бяха чудесни.

Малката ѝ песен... чичо Чарлз мислеше, че не значи нищо. (Той не ѝ беше наистина чичо – само така му викаше.) Песента значеше много. Тя наистина беше изходът. Момиченцето искаше да направи така, както се казваше в нея и после... Но вече беше прекалено голяма. Тя никога не намери изхода.

* * *

Парадайн беше оставил Холоуей. Джейн беше почнала да не го харесва – съвсем естествено, тъй като искаше повече от всичко да се успокоят страховете ѝ. Джейн се чувствуваше доволна, тъй като Скот и Ема сега се държаха нормално. Мислеше си така, защото така ѝ се искаше, но Парадайн не можеше съвсем да се присъедини към нейното мнение.

Скот продължаваше да носи работи на Ема за одобрение. Обикновено тя клатеше глава. Понякога изглеждаше, че се съмнява. Много рядко даваше одобрението си. След това започваше един час изтощително, налудничаво драскане на листа от тетрадка и Скот, след като изучеше знаците, подреждаше и препореждаше камъни, части от машини, недоизгорели свещи, разни боклуци... Всеки ден прислужницата ги разчистваше и всеки ден Скот започваше отново.

Той благоволи да обясни малко на озадачения си баща, който не виждаше никаква логика в играта.

– Защо този камък е точно тук?

– Той е твърд и кръгъл, татко. Тук му е мястото.

– И този е твърд и кръгъл.

– Да, но този е с вазелин. Когато стигнеш дотук, не можеш просто да виждаш нещо твърдо и кръгло.

– После какво е? Тази свещ ли?

Скот беше разочарован:

– Това в към края. Сега идва железният кръг.

„Това е като знаци за ориентировка в гората“ – помисли Парадайн, – „знаци в лабиринт“. Отново се появи произволният фактор. В начина, по който Скот подреждаше това нещо, нямаше логика. (Нормална логика).

Парадайн излезе. Видя през рамото си как Скот извади от джоба си смачкано листче и се запъти към Ема, клекнала в един ъгъл да премисля нещата.

Е...

* * *

Джейн беше на обяд с чичо Хари и в този горещ летен следобед човек трудно можеше да прави нещо друго, освен да чете вестници. Парадайн се настани в най-хладното място, което можа да си намери и потъна в комиксите.

След един час, трополене на крака отгоре го вдигна от дрямката му. Гласът на Скот възбудено викаше:

– Това е, Демби... Хайде!

Парадайн бързо стана, лицето му се изкриви. Като минаваше през антрето, телефонът започна да звъни. Джейн беше казала, че ще се обади...

Ръката му беше върху слушалката, когато слабият гласец на Ема запищя възбудено. Какво, по дяволите, става горе?

Скот изкрещя:

– Внимавай! Оттук!

Устата на Парадайн се задвижи безмълвно, нервите му се опънаха, той забрави телефона и се втурна нагоре по стълбите. Вратата на стаята на Скот беше отворена.

Децата изчезваха.

Отиваха си на части, като плътен дим, разнасян от вятъра, или като движения в криво огледало. Вървяха, хванати за ръка, в посока, която Парадайн не можеше да разбере. И докато той примигваше на прага, те напълно изчезнаха.

– Ема! – каза той с пресъхнало гърло. – Скоти!

На килима имаше нещо като лабиринт от знаци, камъчета, железен обръч, най-различни боклуци. Без логика. Едно смачкано листче подхвъркна към Парадайн. Той автоматично го вдигна.

– Деца! Къде сте? Не се крийте... Ема! Скоти!

Долу телефонът спря пронизителното си звънене. Парадайн погледна листчето, което държеше.

Беше откъснат лист от книга. Имаше подчертани неща и бележки по полето, направени с безсмислените драскулки на Ема. Едно стихотворение беше така подчертано и издраскано, че почти не се четеше, но Парадайн познаваше „Алиса в огледалния свят“ твърде добре. Думите изникнаха в паметта му...

Бе сгладне и честлинните комбурси
Тарляха се и сврепцваха във плите
Съвсем окласни бяха тук щурците
И отма равапсатваха прасурси²

Мина му идиотска мисъл: „Хъмпти-Дъмпти е обяснил всичко. Според него „плите“ са полянки около слънчев часовник. Слънчев часовник. Време... Всичко това е свързано с времето. Преди много време Скоти ме попита какво е „пли“. Символизъм.“

Бе сгладне...

Идеална математическа формула, която дава всички условия в символи, които децата най-после бяха разбрали. Тази глупост на пода. Комбурсите трябваше да са хлъзгави... вазелин? и трябваше да се поставят така, че да се тарлят и сврепцват.

Безумие!

Но за Ема и Скоти не беше безумие. Те мислеха различно. Бележките на Ема по листа – превела е думите на Луис Керъл в символи, които и двамата можеха да разберат.

Произволният фактор не е бил произволен за децата. Те бяха изпълнили условията на пространствено-временното уравнение. И отма равапсатваха прасурси...

Някъде дълбоко от гърлото на Парадайн излезе странен кратък звук. Той погледна шантавия модел на килима. Ако можеше да тръгне по него, както децата... Но той не можеше. Моделът беше безсмислен.

Произволният фактор му пречеше. Той беше пригоден към Евклид. Дори и да полудееше, пак не бил могъл. Няма да е тая лудост, която трябва.

Умът му престана да работи. След минута състоянието на непоносим ужас ще мине... Парадайн смачка листчето в ръката си.

– Ема, Скоти – извика той с глух глас, като че не очакваше отговор.

Слънцето светеше косо през отворения прозорец, осветявайки златистата козинка на Мечо. Долу телефонът отново почна да звъни.

¹ Из „Алиса в огледалния свят“

² Стиховете преведе: Стефан Гечев.

Неоставящият следа

Научно-фантастичен разказ

М. Емцов, Е. Парнов

В желанието да запознае по-младите си читатели с публикуваните в предишни годишници на списанието най-интересни научнофантастични разкази, този път редакцията е избрала увлекателния разказ на съветските писатели-фантасти М. Емцов и Е. Парнов „Неоставящият следа“, поместен в книжка 6, 7 и 8 на 1965 година.

– Ето я – каза Нибон, като сочеше синия екран.

Впрочем, Андрей и сам бе видял вече планетата, известна под името Зеления Превал. Както винаги Нибон пак избързва. Звездолетът още не е излязъл на свободна орбита, а със сърцето си Нибон е вече на Зеления Превал. Припрян, постоянно напрегнат, все бърза във всичко да изпревари другите.

– Получи се сигнал от Корин. Кацането ще стане по лъч.

– Още по-добре.

Андрей стана от пулта, превключи управлението на ракетата към автомата и се изтегна в стартовото кресло. Нибон вече

лежеше в креслото до него: под прозрачния лилав похлупак блестяха огромните му черни очи. Зеленикава бледност бе покрила мургавото му лице. След злополуката на Черния Титан Нибон зле понасяше кацането.

* * *

Здравата се намъчиха на Черния Титан. Андрей затвори очи. за миг се пренесе на угнетяващо мрачната планета от системата на черното слънце, без нито един лъч светлина. Планета на вечната нощ! Андрей потръпна, като си спомни прекараните там месеци. Но всичко това е вече минало. Сега ги очаква заслужена почивка на милия Зелен Превал...

– Май че виждам стопанството на Джордж
– рече Нибон.

– Скоро ще бъдем у дома, Ниб – усмихна
се Андрей.

И наистина след двадесетина минути
двамата космонавти стъпиха на стартовата
писта на Зеления Превал.

Ярката светлина ги заслепи.

– Това не ти е Черният Титан – засмя се
Андрей, като слагаше тъмните очила.

– Почти като на Земята – замечтано каза
Нибон. – Каква зеленина!

– Само небето е прекалено виолетово. Но
това няма никакво значение. Важното е, че
може да се диша. Не то не въздух от балон, а
както се полага на живо същество, от небето,
направо от стихията... Каква шир! Хо-хо-хо!

От вика на Андрей слабо ехо се разнесе
над безлюдната зелена равнина,
заобикаляща космодрума.

– А къде е Джордж? – сепна се Нибон. –
Няма ли да ни посрещне?

– Че защо? Киберите му правят всичко:
посрещат, изпращат, разтоварват,
отвеждат... Сега ще отидем в къщичката му,
ще прием чай. Истински земен чай. А, ето я и
колата.

Към тях се приближи открит автомобил.
Космонавтите сложиха нещата си и
потеглиха.

– Хубаво е, нали? – усмихна се Андрей.

Тесният път криволичеше сред гъста
растителност. Порести листа, широки като
длан, брулеха лицата на космонавтите. Из
въздуха се носеше ароматът на огромните
бледолилави цветове. Андрей късаше
листата, вдъхваше жадно аромата им и
ближеше капките роса.

– Каква е точно специалността на
Джордж? – запита Нибон.

– Биофизик. Неговата стихия са
радиовълните и животът. Може би ще го
заварим да изобретява радиолъч,
изпреварващ разширяващата се Вселена,
или... Ето и кулата на Корин!

Храсталаците свършиха и космонавтите
навлязоха в малка зелена долина. В средата
се виждаше бяла къщичка и до нея сива
масивна кула, на покрива ѝ стърчаха антени
с най-причудливи форми.

В къщичката нямаше никой. Космонавтите
обиколиха всички стаи. Джордж го нямаше.

– Може би е в кулата?

– Не, едва ли. Щеше да ни види и да
излезе. Я да чуем секретаря му.

Андрей натисна един от бутоните на
черната кутия, която се намираше в кабинета
на Джордж. Отначало се чу мотив на детска
песенчица, изпълнявана от дрезгав бас.
После същият глас каза: „Заминавам за една

седмица в биозоната. Ще се върна на седемнадесети.“

– А днес коя дата сме? – запита Нибон.

– Сега ще узнаем, ето го тукашния календар – Андрей повъртя в ръцете си сложната таблица и промърмори: – Не ми е съвсем ясно.

– Планетата се върти бързо.

– Да, едва сварваш да се озърнеш и денят превалил. Джордж си е направил календар според земния: понеделник черта, после две черти, събота е отбелязал със зет. Нищо не разбирам. Впрочем...

Андрей се замисли и изведнъж радостно се провикна:

– Аха, Джордж ще си дойде вдруги ден. Ето, виждаш ли числото със синьото кръгче? Това е денят, когато е заминал. А с червено кръгче е отбелязал днешния ден – петнадесети – датата, на която ще пристигнем. Значи домакинът трябва да си дойде вдруги ден.

– Добре, хайде да почиваме.

– Най-подходящото място е терасата, горе на покрива...

В дълбоките с навеси кресла бе уютно и прохладно. Огромните перести листа на палмите безгрижно се поклащаха, откъм полето се носеше леко шумолене, от тъмното небе струеше прохладен и

опияняващ като ром въздух. Андрей почувствува приятно замайване.

– Хубаво е – тихо, сякаш на себе си каза той и добави по-високо: – Като в къщи при мама...

В далечината се разнесе красив печален звук, сякаш струна се скъса.

– Какво е това? – запита Нибон.

– Може би птица – каза Андрей.

Далечният звук бавно замираще, с него си отиваше и денят. Нощта тук настъпваше бързо, небето изведнъж притъмня, взеха да се появяват звезди:

– На Джордж сигурно му е трудно тук – рече Нибон. – Аз не бих могъл да живея така сам.

Зелената степ стана тъмнолилава. Лъхна студен и влажен въздух. Прокрадващата се нощ спусна черната си лапа. Нибон с тъга изпрати ивица светлина, чезнещата зад хоризонта.

– Отначало на Зеления Превал работеше комплексна бригада от строители, геолози, биолози. После бригадата прехвърлиха на друго място, а тук останаха Джордж и Мария. Вършеха огромна изследователска работа и същевременно помагаша на отбиващите се като нас космонавти. Всичко земно, което виждаш на тази планета, е дело на техните

ръце. Цялата тази зеленина, плантациите, дърветата...

– Ще ми покажеш ли къде е загинала Мария? – въпросът на Нибон прозвуча във вечерната тишина като скрит упрек. Към кого? Неизвестно. Може би към съдбата, може би към хората.

Андрей погледна съчувствено Нибон. Тези състояния му са добре познати. Нибон е само от две години в Космоса, а Андрей – от седем. Седем години земно време е твърде много. Доскоро и той като Нибон страдаше, когато узнаеше, че още един човек е загинал в Космоса. Но вече не изпитваше скръб, а само съчувствие към загубилия другаря си.

Защо да се предават сега на тези тъжни мисли? Нали успяха да се измъкнат живи от лапите на Черния Титан. Трябва да си починат, да наберат сили за нова тежка работа, която ги очаква.

– Далече е оттук. Мария и Джордж отглеждаха там „каменояди“ и работеха на плантациите в скафандри. „Каменоядите“ са много капризни растения, но вършат извънредно важна работа – превръщат кислорода от окисите на елементите в атмосфера и затова Джордж и Мария се грижеха за тях от сутрин до вечер. Понякога се налагало двамата да работят в различни краища на планетата, защото трябваше за

кратък срок да се създаде атмосфера. По онова време тук падаха метеорити. Сега атмосферата пречи, но тогава още я нямаше. Едно такова парче улучило шлема на Мария, когато Джордж бил далече. Лежала в безсъзнание твърде дълго... Оттогава Джордж не напуска Зеления Превал. Бивал е няколко пъти на Земята, но винаги се завръща тук. Насам го теглят спомените и някакви изследвания, започнати още с Мария. Последния път, когато го посетих, той ми разправя за тях, но тогава нямахме време да поприказваме по-надълго и не ми стана много ясно.

Андрей замлъкна, разглеждайки притъмнялото небе. Нибон се опитваше да си представи как Джордж живее сам на тази планета. Сигурно, както става в подобни случаи, го спасява работата. Голямото полезно дело, нужно на хората и там, далеч, на Земята, и тук, в безкрайните космически простори...

– Знаеш ли – каза неочаквано Андрей така високо, че Нибон трепна, – аз бих нарекъл Зеления Превал шепнеща планета. Тук няма силни звукове, всичко наоколо шумоли, шепти, мърка...

– И мяука – едва доловимо се усмихна Нибон. – Интересно, защо Джордж не е развъдил тук котки?

– Има такава намерение. Търси подходяща порода. Е, не мислиш ли, че е време да спим?

Утрото нахлу стремително в спалнята. Когато Андрей влезе в столовата, Нибон вече пиеше чай и разглеждаше албума на космонавтите, целият изпъстрен с рисунки, фотографии и подписи. Всеки, посетил Зеления Превал, бе написал в него нещо за спомен.

– Този албум е много ценна реликва – замислено каза Нибон. – Ще помоля Джордж да извади за мен едно фотокопие. Още днес ще му кажа.

Андрей с удоволствие изпи чая си.

– А ти видя ли го?

– Да.

– Кога?

– Преди малко.

– А защо го няма тук? Да не се крие от нас?

Нибон мълчаливо сви рамене.

– Видях от прозореца, че по двора върви мъж и го повиках. Той се обърна, махна с ръка и каза, че ще дойде след малко.

– Сега къде е?

– В кулата.

– Не, грешиш, тук съм! – чу се висок глас и на прозореца се появи усмихната, почерняла физиономията на Джордж.

– Здравейте, приятели!

Тънка ръка с розови нокти се залови за рамката, после другата, скок – и Джордж се озова в стаята. Беше висок, широкоплещест с тънки дълги крака. Облечен в пъстро яке и къси панталони, той приличаше по-скоро на безгрижен летовник, отколкото на стопанин на планетата Зеления Превал, изпълняващ важни и сложни задачи.

– Не ти ли харесват вече вратите? – усмихна се Андрей. – Запознай се с Нибон, с него бяхме на Черния Титан.

Джордж кимна и, незабелязал сякаш протегнатата ръка на Нибон, се запъти към креслото. Седна, кръстоса крака, постави ръце на коленете си.

– И тъй, приятели – започна той с тържествен тон, – искам да ви предупредя, че на тази планета космонавтите трябва да се чувствуват като у дома си, на Земята.

– Благодаря. Виж, ако бяха тук и няколко милиарда, населяващи нашата старица – забеляза Нибон.

– Тогава ще трябва да спят прави – подхвърли Джордж.

„Нибон, както винаги, е прав – помисли си Андрей. – Главното, което те подтиска на тази очарователна планета, е безлюдността. Хората ги няма, милите хора със смеха и сълзите им, с любовта им към прекрасното, с

настойчивостта им и дори с техните разпри! Колко далече са от нас...“

На Джордж, изглежда, му хрумна нещо, по лицето му премина лека гримаса.

– Удивително – каза той. – Удивително съвпадение не само в мислите, но и в най-съкровеното желание. Колко сме все пак еднакви! И аз често мисля за това. Вселената трябва да бъде населена с хора. Само космонавтите не са достатъчни. Необходимо е да има хора, навсякъде, много хора. Отдясно и от ляво, отпред и отзад, на всички планети, на всички астероиди, на големите метеорити и дори на звездите.

Нибон го гледаше с интерес. Андрей, смяян, отвори уста да каже нещо и я затвори, без да промълви.

Замълчаха. Неочаквано Джордж стана и скочи през прозореца. Приведеният му гръб се понесе към кулата. Нибон отиде до прозореца и каза, като гледаше подир Джордж:

– Пет години самота е все пак твърде много, не мислиш ли?

– Че той съвсем не е самотен. Постоянно има гости.

Изведнъж Нибон извика, сочейки нещо в дъното на двора. Андрей се спусна към него.

– Какво има?

Нибон прекара ръка по лицето си, сякаш отпъждаше досадна муха.

– Нищо. Стори ми се...

В стаята се разнесе ясният, спокоен глас на Джордж:

– Приятели, аз съм в кулата. Елате да ме навестите. Имам за вас някои новости.

Кулата на Корин имаше вид на голяма радиотехническа лаборатория. Андрей забеляза образцовия ред и чистота в помещенията. Святкаха сините очички на сигналните лампи, делово бръмчаха генераторите, скрити зад ослепително белите табла.

Джордж беше на горния етаж. Андрей съзря подметките му през решетъчния под.

– Качете се при мен – викна им той отгоре. – Асансьорът работи.

Горният етаж на кулата представляваше кръгло помещение с решетъчен под. Прозорци като стъклен пръстен опасваха цялата кула. Под тях в причудливи зигзаги бяха разположени стотиците копчета на пулта за управление. В помещението освен Джордж се намираше странна подвижна конструкция, напомняща октопод. От вретеновидното телце, поставено на колелца, стърчаха множество тънки и дебели пипала. Механичният октопод обикаляше пулта и натискаше различни копчета.

– Моят робот – усмихвайки се, каза Джордж. – Джими, запознай се с нашите гости.

Джим се приближи към Нибон и протегна гора от ръце.

– Ще трябва да стиснеш всичките, иначе ще се обиди – каза Джордж.

Андрей с отвращение докосна студените кукички и чукчета на Джим.

– Защо е сляп, неприятно е.

– Имаше очи, червени. Но лампичките изгоряха, а все нямам време да му поставя нови.

Нибон извади пакет цигари и неочаквано подхвърли една на Джордж.

– Дръж, запуши!

Ръката на Джордж я улови мълниеносно.

– Благодаря, вече не пуша – усмихвайки се, каза Джордж.

– Е, какви са твоите новости? – запита Андрей.

– За вас, разбира се, едва ли ще е нещо ново. Наскоро след последното ти посещение на Зеления Превал ми изпратиха от Управлението за логично-аналитични резерви електронноизчислителна машина. Ето я.

Джордж посочи с ръка долу, където проблясваха металните прегради на блоковете.

– Навярно някоя вехтория – небрежно подхвърли Андрей.

– Не, защо? Работи отлично – каза Джордж и на Нибон се стори, че в гласа му прозвуча обида. – Тази машина е единственият ми приятел, дори нещо повече от приятел. Тя е мозъкът и душата ми.

– Хайде пък и ти – с недоумение промърмори Андрей.

– Да, това е, разбира се, голяма придобивка за Зеления Превал – забеляза Нибон.

– Не ще и дума. Нали знаеш колко биологични проблеми ми останаха в наследство от Мария. Работата не е само там планетата да заприлича на Земята. Тя трябва да стане по-хубава от Земята. Тук трябва да се създадат най-благоприятни условия за човешкия организъм. Провеждам огромна работа по селекция на растенията и във връзка с това... – Джордж се замисли за миг – и с някои други проблеми има въпроси, които бих искал да изясня с вас.

– Казвай, може да ти помогнем.

– Виждаш ли – започна неуверено Джордж. Изглеждаше смутен. – Понякога ми се струва, че съм забравил най-елементарните неща от биологията. Например, биологичното безсмъртие... Растенията, отгледани от мен и Мария, ще

загинат, но потомството им ще даде живот на ново поколение и така нататък. За такава безсмъртие са нужни винаги две растения или поне два цвята – мъжки и женски. Нали разбирате, винаги две природи, два пола. Ами ако има само един пол, как ще обезпечи той безсмъртието си?

Нибон мълчешком гледаше втренчено Джордж. Андрей вдигна учуден вежди.

– Но нали при вегетативното размножаване, всяка част на организма може да послужи за зародиш на бъдещо растение – рече той. – Забий калем в почвата и ще израсне нещо, приличащо си с родителя като две капки вода. Разбира се, вегетативното размножаване не може да продължава до безкрайност, защото настъпва израждане. Но да вземем, например, размножаването на микроорганизмите. Простото деление на клетката нали води практически до безсмъртието на всички едноклетъчни?

Изведнъж Джордж се развълнува, удари се някак безшумно по челото и се разсмя. На Андрей този смях се стори престорен. Нибон продължаваше безмълвно да наблюдава стопанина на Зеления Превал.

– Да, вярно, деленето, простото делене води към безсмъртие. Как се оплетох. Наистина, аз имах и други идеи, но все пак...

Той млъкна съвсем объркан. После неочаквано каза най-спокойно:

– Време е за обед, в столовата ще намерите всичко необходимо.

„Май иска да се отърве от нас“ – удивен помисли Андрей.

– Няма ли да дойдеш с нас?

– Не, днес съм на диета. И изобщо, приятели, не ми обръщайте внимание. Имам срочни задачи, а на вас ви е необходима почивка. Чувствайте се като у дома си.

– Слушай, Корин – Нибон се приближи към Джордж, – ако ти пречим – кажи.

Той вдигна ръка и понечи да я сложи на рамото на Корин. Джордж рязко се дръпна.

– Откровено казано, приятели, не ще мога да ви отделям достатъчно внимание.

– Какво има, Джордж?

– Замислил съм блестящ, нечуван експеримент. Ако сполуча, името на Джордж Корин ще загърми по всички планети. Засега нищо не мога да ви кажа. Още е тайна. Но ти, Андрей, преди малко произнесе думата, която отдавна търсех. Сега знам какво да правя.

– Все пак пет години самота са наистина много. Дори на Зеления Превал – унило рече Андрей, посръбвайки от кафето. – Какво гледаш там?

Нибон стоеше до прозореца. Наблюдаваше кулата на Корин.

– Преди половин час Корин замина с всъдехода към ракетодрума заедно с „автопаяка“ си. Оставиха вратата на кулата отворена, аз отидох и я затворих.

– Защо?

– Не знам.

Не, Нибон или знаеше, или подозираше нещо. Макар че той винаги си дава вид на много осведомен. Дори и нищо да не знае.

– Ела насам – повика го Нибон.

Андрей видя как от всъдехода леко скочи Джордж, а след него, вкопчвайки пипалата си за вратичката, изпълзя и Джим. Роботът се натовари със сандъци и пое към кулата. Пред затворената врата Джордж се спря като вцепенен. Джим остави сандъците и проточи дългите си тънки пипала към бравата. Вратата се отвори, роботът едва се провря с товара си през тъмния правоъгълен отвор. След него влезе и Джордж.

– Е, какво има?

– Нищо! – отвърна Нибон и сви рамене. – Искаш ли да се поразходим из степта?

– С удоволствие.

Степта на Зеления Превал напомняше добре поддържаните тревни площи на градските паркове. Андрей бодро тъпчеше жилавата трева.

– Първият признак на психическото разстройство е страхът от човешкото общество – заговори равнодушно Нибон, крачейки отпред.

– Не, не ми се вярва.

– Вторият признак е манията за величие.

– Не ми се вярва.

Изведнъж пред тях се появи Корин, така внезапно, че Андрей едва не извика. Как не го бяха забелязали на това равно като дъска поле?

Джордж стоеше, леко олюлявайки се, като въртеше странно глава. Очите му се спряха на запътилите се към него космонавти. На лицето му се изписа смущение и объркване. Извърна се и бързо взе да се отдалечава.

– Джордж!

Корин мълчаливо ускори крачките.

– Джордж, почакай ни!

Корин се понесе като вихър към кулата.

– Остави го, Андрей – спокойно рече Нибон. – Виж го как тича.

– Как?

– Не мачка тревата. По нея не остават следи. Той тича във въздуха.

– Ти си полудял!

– Твърде много луди за такава малка планета...

Корин сякаш се плъзгаше по тревата. Под краката му не се огъваше нито една тревичка.

Андрей потърка очи:

– Не обичам извънплановите чудеса.

– И аз. Трябва да поприказваме откровено с Джордж.

– Слушай, Ниб, понякога ми се струва, че знаеш нещо за Джордж. По-точно подозираш.

– Нищо конкретно не знам. Измъчват ме различни предположения, но се страхувам да мисля за тях.

– Какви предположения?

– Знаеш ли, отначало просто реших, че се е побъркал. Скача през прозореца, не помни елементарни неща от биологията, избягва хората и така нататък. Но сега вече нищо не разбирам. Лудите не тичат като ангели. Гледай, изчезна в кулата си.

– Как странно влезе! – ахна Андрей. – Стори ми се, че влезе, без да отваря вратата.

– Същото ми се стори и на мен тази сутрин – замислено каза Нибон.

Когато стигнаха до кулата, вратата се оказа заключена. Нибон заудря по вратата.

– Джордж!

Мълчание.

– Джордж Корин!

Никакъв отзвук.

Върнаха се в къщичката ядосани и разочаровани. После, вече в спалнята, те се опитаха да анализират положението. Спориха дълго, разпалено. Нибон разделяше странностите в поведението на Джордж на две групи: физически, видими и умствени, логически. Първите му се струваха неоспорими. В съществуването на вторите все още се колебаеше. На Андрей пък някои неща в поведението на Джордж не му изглеждаха странни, плашеше го по-скоро начинът му на разсъждаване. И главно, този Джордж по нещо неуловимо се различаваше от онзи Джордж, когото той познаваше.

– По какво? – разпитваше го настойчиво Нибон.

– Не знам, не знам – отговаряше Андрей, – но това не е същият Джордж.

Някакво движение в стаята ги накара да млъкнат. На вратата стоеше Джордж. С леки безшумни крачки мина зад тях и седна в креслото срещу Нибон. Обичайната позната поза – кръстосани крака, ръце на коленете. Андрей напрегнато се вглеждаше в лицето му.

– Джо, трябва да си поговорим – рече Андрей.

Джордж мълчаливо ги разглеждаше, после сви страдалчески вежди.

– Да, знам, трябва да ви обясня много неща, но всичко не ще мога. Затова не искам да ми задавате излишни въпроси. Каквото мога, ще ви кажа. Но нищо повече. Пред вас не е онзи Джордж, когото ти, Андрей, познаваше. Аз съм и Джордж и не съм. Запазил съм външния му вид, но се състоя от много по-висша материя. Аз съм много по-съвършен от Джордж. Съотношението между мен и Джордж е като съотношението между мозъка на човека и маймуната.

– Какво искаш да кажеш?

Джордж скочи внезапно от креслото. Мълниеносно движение и изчезна от спалнята. Андрей изтича в столовата, но тя бе празна.

– Сигурно е много по-съвършен от предишния Джордж – каза Нибон, – щом може да изчезне от стая, на която прозорците и вратите са затворени.

– Прилича ми на някаква магия – възбудено заговори Андрей. – Разбирам, ако ставаше въпрос за чудовища от други планети, но той е човек, свой, земен.

– Изглежда, той вече не е земен, а небесен. Нима човек от месо и кости може да се движи така.

– Нима мислиш...

– Нищо, засега абсолютно нищо не мисля. Струва ми се само, че ти напразно го подплаши.

Андрей беше много възбуден.

– Знаеш ли какво ще сторя? Ще отида, ще разбия вратата на кулата, ще хвана Джордж за гушата и ще го заставя всичко да ни разкаже.

– Съмнявам се, че изобщо може да бъде хванат за гушата – отвърна замислено Нибон. – И освен това тонът на Джордж никак не ми хареса. Не се знае дали не крои нещо срещу нас. Трябва да бъдем предпазливи.

– Не, още сега да вървим. Не бива да отлагаме. Мисля, че на тази планета се е случило някакво нещастие... Трябва всичко да си изясним. Нещо не е в ред. Трябва да действваме.

Навън пас се бе стъмнило. Плътни черни сенки пробягваха над хоризонта. Кулата на Корин с осветените прозорци изглеждаше зловещо тайнствена. Тежко предчувствие стисна Андрей за гърлото. С бавни крачки те се запътиха към кулата. За тяхно учудване вратата й беше отключена. Нибон смело прекрачи прага и влезе в ярко осветения коридор. Андрей го последва.

Както и преди, откъм стоманените клетки се чуваше бръмченето на генераторите: „мозъкът“ на Джордж работеше напрегнато.

Андрей погледна през решетъчния под. Джордж не се виждаше никъде.

– Ти се качи горе – каза той на Нибон, – а аз ще огледам долните помещения.

Нибон влезе в асансьора, натисна бутона и се изкачи на горния етаж. Нямахе никой. В ъгъла, повесил многобройните си пипала, се беше свил Джим.

– Андрей, тук няма никой! – викна Нибон, навеждайки се надолу. В същия миг някой отзад здраво го сграбчи.

Андрей отдолу видя как лицето на Нибон се изкриви в ужасна гримаса, мярна се нещо тъмно и всичко стихна.

Само след секунди той се озова горе. Помещението беше празно. Копчетата на пулта го гледаха като безсмислени многоточия. Задъхвайки се от ярост, Андрей ритна белите и черни точки. Свиреп рев заглуши монотонното бучене на електронноизчислителната машина. Тъй вият аварийните самолети.

Една от преградите на пулта се отмести и от тъмния отвор изскочи Джим, насочил пипалата си към Андрей. Срещата с озлобения робот не предвещаваше нищо добро. Андрей се втурна към асансьора, но кабината я нямаше. Без да мисли дълго, Андрей се хвана за стоманеното въже и се спусна долу. Отзад хищно изтракаха металните ръце на Джим.

Побеснял от гняв, Андрей излезе от кулата и затича към ракетата. Трябваше да се подготви за борба с фокусите на Джордж. Облече скафандъра за работа в космичното пространство, въоръжи се с плазмения автомат „слънчев лъч“ и със специално радиоустройство, предназначено за Джим. Малката черна кутия, която окачи на врата си, можеше да излъчва различни по честота и мощност радиовълни. Тя щеше да извади от строя приемателно-предавателния апарат, който, несъмнено бе вложена в Джим. Как ще заподскача проклетият метален октопод под обстрела на радиовълните!

Когато Андрей наближи владенията на Джордж, на двора нямаше никой. Космонавтът реши да огледа най-напред къщичката. Обиколи всички стаи.. Нищо не се бе променило от снощи: пакетът цигари на масичката, на креслото небрежно метнатата куртка на Нибон. Андрей се настани до прозореца и насочи „слънчевия лъч“ към вратата на кулата. Поседя така доста дълго. Никой не се показваше. Тогава реши сам да влезе в кулата. Щом Андрей се появи на двора, от вратата на кулата изскочи Джим и с тихо бръмчене запълзя към космонавта. Показа се и Джордж. Спря се, като видя Андрей.

– Слушай, Джо – бързо заговори Андрей, без да изпуска от очи приближаващия се робот, – не разбирам какво става тук. Но ти би трябвало, дявол да го вземе, в името на старата ни дружба да ми обясниш... Какво става с теб, Джордж? Защо нападна Нибон? Жив ли е? Махни най-после тоя паяк оттук!

– Добре, ще ти обясня – каза с равен глас Джордж. – Осъществявам програмата на живота си. Както на теб ти е нужно да ядеш, да дишаш, да спиш, за да живееш, така пък аз, за да продължа съществуването си, трябва да вземам различни мерки. Отстранявам всеки, който би ми попречил да осъществя програмата си.

Притихналият за миг Джим разпери като ветрило пипалата си и се спусна към Андрей. Секунда – и роботът щеше да го сграбчи в стоманените си обятия. Андрей натисна копчето на черната кутийка и Джим, отпусайки пипала, замръзна на мястото си. Джордж, който стоеше пред кулата, направи изведнъж нещо поразително, чудовищно странно. Част от тялото му потъна в стената, сякаш отрязано с нож, а другата остана като барелеф на стената. От изненада Андрей се вцепени. Удивлението на космонавта, изглежда, забавляваше стопанина на Зеления Превал.

Ръцете на Андрей се изпотиха в ръкавиците. Гърлото му пресъхна. Джордж

мълчаливо се усмихваше. Андрей ясно виждаше бръчките по лицето му, блясъка на прозрачните му светли очи, но не можеше да повярва, че пред него стои човек, обикновен човек от плът и кръв.

Дявол знае какво е това. Мистика. Магия. С вик Андрей се хвърли върху Джордж. Но ръцете му нищо не напипаха, потъваха навътре и накрая се съединиха нейде в тялото на Джордж. Корин беше неосезаем. Главата на Андрей клюмна на гърдите на Джордж и потъна в тях, сякаш нещо я всмукна. Стори му се, че е попаднал в някакво млечно желе. Пред очите му заиграха разноцветни искри. В слепочията си усети странна тежест. С големи усилия измъкна главата си от желето. Отново видя двора, кулата с антените, ярковioletовото небе и пред себе си усмихващият се Джордж.

– Успокой се – каза Корин.

И тогава Андрей за първи път забеляза, че гласът не идваше от устата на Джордж му, а отстрани, откъм кулата. Сякаш там бе скрит суфльор. Гласът не излизаше от тялото на Джордж. Впрочем, нима това привидение, или по-скоро изображение на човек можеше да има тяло?

Макар и странно, но Андрей някак се успокои. Когато чудесата стават много, престават да ти правят впечатление, не вълнуват вече. В края на краищата, реши

Андрей, тези кошмарни, противоестествени неща трябва да имат някакво все пак обяснение. Главното сега е Нибон.

– И тъй – заговори Джордж, – ти можа да се убедиш, че съм много по-съвършен от онзи Джордж, който беше твой приятел. Но аз съм наследил от него приятелски чувства към теб, въпреки че инстинктът ми за самосъхранение да ми подсказва, че в случая тези чувства могат само да ми напакостят. Същият този инстинкт ме накара да изолирам приятеля ти. Можеш да не се безпокоиш за Нибон, нищо не му се е случило. А що се отнася до мен, аз не съм човек. По-точно, аз съм човек, но от по-висш порядък. Очистен съм от всичко ненужно, животинско. Аз съм екстракт от ума и духа на човека. Перифразирайки известната мисъл, мога да кажа: човек съм, но всичко човешко ми е чуждо. Ако под човешко се разбира, както е прието, съвкупността от чисто животински слабости. Не съм материален в обикновения смисъл на думата. Както можа да се убедиш, за мен не съществуват никакви прегради. Не се нуждая нито от въздух, нито от храна. За мен не са опасни и високите температури. Мога да се движа с каквато искам скорост – дори и със светлинната. Бих могъл да кажа, че съм бог, ако едно нещо не ограничаваше досега могъществото ми – безсмъртието.

Андрей слушаше тирадата на Джордж със смесено чувство на отвращение и удивление. Пред него стоеше не побърканият Джордж, а побъркан призрак, приел по някакво чудо облика на Джордж. Най-добре е да го изслуша докрай, така може би ще успее да разбере в какво е силата на този призрак. Джордж продължаваше да философствува.

– От вчерашния ни разговор можах да установя факта, който не е бил вложен в паметта ми. Знаех, че безсмъртието се заключава в непрекъснато размножаване, в завладяване на нови пространства. Реших по-своему да използвам този биологичен принцип. Днес ти ще бъдеш свидетел как оттук към всички краища на Космоса ще се отправят безсмъртни, неосезаеми и непобедими Джорджовци. От малката планета Зеленият Превал ще направи първите си крачки великата цивилизация на неосезаемите. В завоеванието на Космоса ние ще надминем хората, защото нас не могат да ни спрат никакви материални прегради. Помъчи се да се овладееш, иначе ще изолирам и теб.

Джордж се обърна и се оттегли в кулата. Андрей влезе в къщичката, свали тежкия и неудобен скафандър и седна до прозореца; Гледаше масивна и мрачна като статуя на древен идол кула, извисяваща се на фона на

ясното небе, и мислеше как да се справи с Джордж. Къде ли е уязвимото му място?

Стараше се да разсъждава логично, но му пречеше току-що преживяното вълнение. Значи Джордж не е Джордж, а някакъв призрак. Но той има власт над материалните тела: командваше Джим, нападна Нибон. Невъзможно е да бъде хванат, нито да бъде убит. Но и той самият не може вече никого да залавя и да напада. В това, че не е материален, е и силата, и слабостта му. Досега Джордж имаше Джим, покорен робот-слуга, лаборант, помощник и приятел. Джим е задълго парализиран. Значи Джордж е лишен от материалните си ръце. И следователно е обезоръжен и е беззащитен срещу такава материална единица като Андрей. Но Джордж може да има и други работи като Джим сторъки чудовища, автомати-еничари на новоизлюпилия се безплътен диктатор!

Още веднъж трябва всичко да премисли.

Джордж отново се появи. Безплътният вече не се съобразяваше с присъствието на Андрей – все едно, нали знаеше тайната му. Изскочи направо от стената на кулата и увисна на няколко метра от земята. Махна с ръка на подалия се от прозореца Андрей.

Изведнъж Джордж взе да се издува като балон, загубвайки постепенно човешкия си облик. И на мястото на изчезналия Джордж,

поклащайки се леко във въздуха, увисна огромно блестящо кълбо. По повърхността му непрекъснато се движеха надясно и наляво, нагоре и надолу в някакъв сложен танц бели, черни и цветни точки и петна. После то се сплеска, източи се и се превърна във вретено. В средата почна да изтънява, зачу се силно пращане, от антените на кулата се посипаха големи колкото юмруци искри и от вретеното се образуваха две кълба. Те затрептяха, взеха да менят очертанията си. Пак пращане, пак искри и във въздуха увиснаха два призрака. Те изглежда много се радваха на раждането си: стискаха си ръце, удряха се по раменете и се смееха. После новите Джорджовци почнаха да се надуват, превърнаха се в разноцветни кълба. След няколко секунди от въздуха вече висяха четири призрака.

Ясно, помисли си Андрей, неосезаемите изпълняват програмата за размножаване, за завладяване на Космоса. Започва настъплението на безплътните Джорджовци.

Погледнете ги. Приличат съвсем на хора. Усмиват се, разхождат се. Но не приказват, не се чуват гласове.

Ех, вие, сапунени мехури, нима наистина мислите да завладеете планетите, Космоса, Вселената? Нима прекрасният свят ще се изпълни с тези псевдо-Джорджовци, с тези сенки на хора?

Я ги вижте, правят гимнастика. Нима сатаната се нуждае от физически упражнения? Нима наистина могат изпитват някакви чувства? Нима могат да плачат, да се влюбват? Може би са влюбени в идеята си за панджорджизма...

Не всички са еднакви. Някои са толкова вдървени и тромави, такова тъпо изражение имат, че умствените им способности пораждат съмнение. Другите пък са самодоволни като конферансиета. Спукана ни е работата.

Та те се плодят като инфузории.

Джорджовците ставаха все повече и повече. От тях вече не се виждаше кулата и Андрей само по пращането искрите се досещаше, че интензивно се делят. Пред лицето на Андрей се мяркаха гърбове, коремни и крака на Джорджовци. Някои от тях на групи излитаха високо нагоре и изчезваха в далечината.

Отправят се към Космоса! Ами ако се натъкнат на някой планетолет? Андрей си представи каква невероятната бъркотия, какви усложнения щяха да предизвикат в работата на космонавтите появата на Джорджовците в Космоса. Не! Той трябва да унищожи тези сапунени конкистадори!

Мозъкът му трескаво премисляше: кое е слабото място на неосезаемите? Къде е ахилесовата пета на тези призраци?

Щом като това не е Джордж, а призрак с неговия образ, то какво е станало със самия Джордж? Къде е онова материално тяло, което се е движело, дишало и работело на планетата Зеления Превал?

Възможно е опитите на Джордж да са причинили някаква катастрофа, в резултат на която да е загинал самият Джордж и да се е появило това звуко-водо-газонепроницаемо изчадие. А може би... Всъщност, всичко е възможно, само проверката ще даде истинския отговор.

Един от Джорджовците се отдели от групата призраци, долетя при Андрей и запита:

– Е, какво е впечатлението?

И всички призраци във въздуха и по земята заповтаряха в хор:

– Е, какво е впечатлението?

В папагалското им повтаряне имаше нещо много смешно.

– Тягостно! – рече Андрей, усмихвайки се криво.

– Какво има още да видиш! – многозначително намигна призракът и се отдалечи.

Неоставящият следа

Научно-фантастичен разказ

М. Емцов, Е. Парнов

Космонавтите-изследователи Нибон и Андрей се отбиват да си починат на планетата Зеления Превал, където от много години живее самотно приятелят на Андрей – биофизикът Джордж Корин. Странностите в поведението на Джордж отначало те отдават на дългата самота, но когато го виждат да тича из степта, без краката му да докосват тревата, да преминава през стени, двамата разбират, че пред тях не е истинският Корин. Искат да разберат истината, влизат в кулата, но Нибон внезапно изчезва. Андрей отива в ракетата да се подготви за борба с безплътния образ на Джордж и с робота Джим. Облича скафандъра си и се въоръжава с плазмен пистолет и специално радиоустройство. Връща се при кулата и успява да парализира Джим, с което лишава призрака от материалните му ръце. Но дали ще може да се справи и с безплътния?

(продължение от брой 6-и)

Заплашване ли бе това или самохвалство? Андрей изведнъж съвсем ясно разбра цялата нелепост на това, което ставаше пред очите му. То разклащаше привичните представи и понятия. Прекалено

нереално беше дори за него, опитния космонавт, разбрал колко условни и ограничени са земните понятия. Из въздуха се носеше смътно тревожно предчувствие за нещо още по-нелепо.

И в същото време Андрей съзнаваше, че във всичко това има нещо... не можеше да намери точната дума... нещо... изкуствено. Да, прекалено неестествено изглеждаха на фона на виолетовото небе Джорджовците-призраци, особено на този, който знаеше истинската им същност.

– Идиотска комедия – промърмори Андрей.

Струваше му се, че ако потърка очи, ще се събуди и ще се отърве от кошмарния сън.

Какво ли е станало с Нибон... с Джордж...

Трябва да отиде в кулата, да ги потърси. С механичните братя на Джим, ако там има още роботи, ще се справи за един миг. Няма от какво друго да се бои.

На вратата той се натъкна на два призрака и смело премина през тях. В призрака лесно се проникваше, той те всмукваше като тресавище, но и също като тресавище не

пускаше жертвата си. Андрей попадна с лявата половина на тялото си в туловището на единия призрак и едва когато рязко се дръпна назад, успя да се измъкне от него. През втория премина тичешком. Хрумването му се оказа удачно – не усети никакво съпротивление, само в очите му за миг блесна светкавица.

Изскочи на двора и се спря поразен. Цялото пространство между къщата и кулата бе запълнено с Джорджовци. Тълпата призрци стигаше до хоризонта. Едни от призрите се носеха на групи над главите на седящите по тревата. И макар че бяха все същите Джорджовци, вече доста поомръзнали на Андрей с еднаквите си физиономии, якета и панталони, долови все пак в тях някаква промяна.

Направиха му впечатление неспокойните им, нервни движения. Явно призрите бяха развълнувани от нещо. Едни отлитаха нанякъде, други стояха някак безпомощно, с разперени ръце и въртяха много бързо като пумпали глави. Между тях Андрей съзря и деца, или по-точно микроджорджовци. Миниатюрните модели приличаха като две капки вода на големите призрци. Андрей различи в тълпата и няколко по-едри екземпляра.

Ето каква била работата. Бяха започнали да се появяват призрци-гиганти и призрци-джуджета и, както изглеждаше, отношенията помежду им не са особено добри. Андрей видя как един по-едър призрак налетя на друг с обикновени размери и по-дребният, опитвайки се да се отлепи, почна да се гърчи конвулсивно. И пред очите на смаяния Андрей той се смали до размерите на едногодишно дете. А гигантът, раздул се невероятно, отърси от дланта си джуджето и, поклащайки се важно на огромните си като стълбове крака, се запъти към следващата си жертва, която изплашено взе да се отстъпва назад.

Те се всмукват един друг. Ами къде остана идеята им за панджорджизма?

Призрите-гиганти се движеха сред събратята си като мамути сред трева. Най-едрите все се навъртаха около кулата, сякаш ги свързваха с нея невидими нишки.

Колкото по-едър ставаше един призрак, толкова по-лесно всмукваше дребните. Той вече нямаше нужда да се докосва до тях, той просто ги привличаше като магнит. Призрите-джуджета политаха към тях също като отбрулени от вятъра есенни листа. Полепваха по гърба, главата, краката на гиганта и... изчезваха. А гигантът ставаше още по-едър. Някои вече се извисяваха на

височина тридесет метра. Верижната реакция на взаимно поглъщане обхвана всички Джорджовци. Извилата се вихрушка събори Андрей на земята. Сражението вече се пренесе между призраците-великани. То едва ли можеше да се нарече сражение. Андрей не беше в състояние да определи точно кои са нападателите и кои – отбраняващите се. На лицата и на едните, и на другите се бе изписало същото недоумение и смущение. Ето, един от Джорджовците със случайно движение докосна друг, двата призрака се вкопчиха – пукот, светкавица! – и по-малкият изчезна, а другият наедря. На лицето на увеличилния се в миг Джордж бе изписано същото смущение, каквото имаше и на лицето на погълнатия току-що събрат.

При сливането на великаните нямаше пламъци, но въздушната вълна на няколко пъти отблъсна Андрей, който искаше да се прибере в къщата. Непрекъснатите светкавици, грохотът – сякаш някой хвърляше чували с пясък от голяма височина – воят на вихрушката и пукотевицата от сливащите се Джорджовци, напомниха на Андрей изригванията на Черния Титан.

„Бива си я тази курортна планета“ – усмихна се саркастично космонавтът. Повдигнал се на лакти, той запълзя към

къщата, но плазменият автомат се изхлузи от врата му и се понесе към кулата. Там стоеше последният Джордж. Макар че по-правилно е да се каже: кулата стоеше до Джордж, тъй като тя стигаше малко над коленете му.

Освободеният зъл дух от бутилката на багдадския крадец!

Отначало „слънчевият лъч“ се потътри бавно, като закаше с цевта си неравната повърхност, после се завъртя и изчезна в обувката на Джордж, както бяха изчезнали там и Джорджовците-джуджета. Заедно с автомата в обувката изчезна и огромният камък, който стоеше до входа на владенията на Джордж. Андрей видя, че всичко, което се намира близо до този Джордж, изчезва в обувките му. Към призрака захвърчаха камъни, хартия, из въздуха се носеха листа, растения, около гигантските обувки се изви облак прах; всичко, което не беше закрепено, приковано, полетя към великана. Изглежда, той действуваше като огромна прахосмукачка и всмукваше всички боклуци, пясък и камъни.

„Дали няма да дойде и моят ред“ – помисли си Андрей. Опасенията му скоро се потвърдиха. Джордж направи крачка напред и в същия миг сякаш облак от небесата се сгромоляса върху Андрей. Пред очите му се завъртяха, червени, сини, жълти искри, мощен тласък го повдигна, преобърна го и го

понесе с краката напред нагоре по невидима спирала. Космонавтът имаше чувството, че плава в разноцветна мъгла. Състоянието му напомняше донякъде претоварването. Огромна тежест се бе стоварила върху тялото му. Кръвта трескаво биеше в слепоочията. Горещината бе непоносима.

Достигнал невидимата горна точка на спиралата, космонавтът плавно се спусна надолу а после отново взе да се издига нагоре. Постепенно Андрей посвикна с необикновената обстановка и разбра, че се върти вътре в призрака. Около него кръжаха и всички всмукани от Джордж предмети. Андрей от време на време усещаше ударите им. Огромното количество прах го давеше. Андрей кихаше и ругаше, но колкото и да се опитваше, не можа да промени положението си. Могъща сила го въртеше вътре в Джордж така леко, както и цялата всмукана смет.

Най-много му досаждаше камъкът. Въртеше се съвсем наблизо и при резките извивки на спиралата настигаше космонавта и го удряше болезнено ту в рамото, ту в гърдите. Андрей се задъхваше от праха и жегата. Тялото му бе стегнато сякаш с невидими гумени обръчи. Носът, очите и ушите му се напълниха с прах. Андрей вече нищо не виждаше. Камъкът с тъпа методичност продължаваше да го удря.

Ядосан, космонавтът вкопчи ръце в него и внезапно усети, че изкачването престана. Отначало той се завъртя бързо, после се плъзна надолу по съвсем полегата спирала. Зарадван, Андрей пусна камъка и усети, че пада. Сладък, чист въздух нахлу в дробовете му.

Потърка сълзящите си очи и видя, че лежи върху купчина смет пред кулата, засипан с прах, хартия, листа и различни други боклуци. Дворът бе пуст. Джордж-призракът го нямаше.

Андрей се измъкна от купчината, прибра „слънчевия лъч“ и тръгна към кулата. Никаква трудност не беше за него да изреже вратата. Влезе вътре.

Кибернетичният мозък на Джордж продължаваше да работи. Приглушеното, едва доловимо бръмчене, приличаше на хъркане на премазано животно. Миришеше на изгоряла изолация.

Стиснал в ръка автомата, Андрей влезе в асансьора, но колкото и да натискаше бутона, кабината не помръдваше. „Ще трябва да се изкача с ръце“ – помисли си космонавтът, разглеждайки провисналото над кабината стоманено въже. Подскочи и се улови с ръце за въжетото. Тънките телове се впиха като игли в дланите му. Опирайки се с крака о стената, Андрей бавно запълзя

нагоре. Изкачването не беше толкова трудно, гнетеше го по-скоро зловещото мълчание.

Най-последно се озова горе, на площадката пред главния пулт. От отвора, откъдето се появяваше Джим, излизаше лек дим. Андрей надзърна, но нищо не можа да види, пречеше му димът. Рисковано беше да се спуска, но въпреки всички Андрей се вмъкна в шахтата и опирайки крака и гръб о стените, заслиза надолу. Стигна дъното и заопипва стените. Откри очертанятията на люк. Изранените му пръсти трудно усещаха грапавите главички на нитовете. Опита да отвори люка с рамото си, но разбра, че няма да може. Тогава изрязва голям отвор. Металната плоча падна с грохот и сноп ярка светлина заслепи за миг очите на Андрей.

Попаднал беше в сърцето на лабораторията на Корин. Угасналите екрани на многобройните апарати го гледаха строго. Димът излизаше от съоръжението, разположено в средата на помещението: нещо като трон или електрически стол, с прозрачен яйцевиден похлупак.

Внезапно човешки вик накара Андрей да трепне.

– Насам! Насам! Андрей, насам!

Гласът на Нибон идваше от дъното на помещението. Андрей съзря зад вратата с

решетки Нибон. След няколко секунди приятелите се прегърнаха.

– Вече мислех, че е свършено с нас! – усмихвайки се, каза Нибон и, като се обърна назад, викна: – Хайде, излизай! Сега Андрей ще ти даде да разбереш.

На прага се появи Джордж. Андрей изгледа подигравателно призрака (на ръст колкото истинския Джордж), скочи върху него и изохка от болка. Стори му се, че от удара е извил врата си.

Твърдият и тежък като чувал със сачми призрак лежеше по гръб, риташе с крака и от устата му изригваха стонове и проклетия.

– Джордж! Джо! – завика Андрей.

Пред него бе предишният, осезаем, слаб, весел и земен Джордж. Неочаквано глупави сълзи замъглиха очите на космонавта.

– Добре, добре, после ще ми обясниш – каза със сподавен глас Андрей. – А сега да се измъкваме бързо оттук, докато не сме изгорели.

И ето ги и тримата на терасата на Кориновата къща. Андрей току опипваше Джордж.

– Надявам се, че няма вече да се превъплъщаваш? – с тревога и насмешка питаше Андрей.

– Не, мили мой, не ме бива за бог. Високите постове в рая отдавна са

разграбени, а като извънщатен ангел не искам да работя.

– Неосезаемият Джордж претендираше по-скоро за ролята на дявол – забеляза Нибон.

– Да, вярно – съгласи се Джордж. – А сега чуйте как стана всичко.

Джордж огледа замечтано притъмнялото небе. На Зеления Превал се спускаше нощта.

– Глупави сме, приятели – замислено каза той. – Още сме много глупави. Не можем да предвидим и най-близките последици на делата си. Не знаем още много неща. Как започна историята на Неосезаемия, свидетели на която бяхте...

– Не само свидетели, но и потърпевши – забеляза Нибон.

– И тъй... Отначало се появи идеята и тази идея беше проста. Изразява се с една дума – „стереотелевизия“. За обикновения телевизор е необходим екран от специален материал, на който електронният лъч да рисува изображението. А не може ли да се използва за екран пространството – помислих си аз. Така ще мога да получа обемен образ на предавания обект. Но с обикновеното пространство нищо не се получаваше. Колкото и да си блъсках главата, все не успях. Тогава стигнах до

извода, че въпреки всичко е нужен екран. Но особен екран.

В случая ми помогна едно явление. Чували сте, разбира се, за сферичното пространство, за изкривяване на пространството под влияние на големите маси?

Успях да създам генератор за изкривяване на пространството. Мощното гравитационно поле, получено във вакуумен ускорител, има съвсем нови, забележителни свойства. Колкото е по-голяма силата на гравитацията, толкова по-силно се изкривява пространството. Когато изкривяването достигне максимална величина, пространството сякаш се свива, самозатваря се. Образува се кълбовидно гравитационно поле, което иначе с нищо не се проявява, но попадналият в него човек чувствава значително увеличаване на тежестта си. Това увеличение на гравитацията притисна главата ти, Андрей, когато тя потъна в гърдите на неосезаемия Джордж. Същите гравитационни, сили те въртяха и вътре в Джордж-исполина.

Това гаус-пространство, аз го наричам ГП, е съвършено непрозрачно. Светлинните лъчи не могат да се измъкнат навън, а се движат вътре в него по кръгова орбита, като в затвор. Но светлината, попаднала върху

повърхността на такова кълбо, се отразява добре и тогава то се вижда от страничния наблюдател. Веднъж възникнало, ГП продължава да съществува, докато не се прекрати енергетичното му захранване. Практически то може да се движи в обикновеното пространство с всякаква скорост, включително и със светлинна. Изменяйки силата на полето, аз можех да разширявам или да свивам ГП също като балон.

Как ликувах, когато получих сферичното гаус-пространство. Ето тук, пред кулата се появи голямо бяло кълбо – потенциалният екран на бъдещата обемна телевизия. Когато минавах сутрин край него, аз го поздравявах. Можех ли да си представя докъде ще ме доведат криволичещите пътеки на изобретателя!

Дълго опитвах да предам на пространството формата на предавания обект. Успях да го постигна, едва когато създадох специална кабина за телевизионно предаване. Видяхте ли апарата с яйцевидния похлупак в лабораторията ми? Това е кабината. Сега тя е доста повредена, но може да се поправи.

В кабината се поставя обектът – човекът или предметът, чието изображение трябва да се получи. Насочените от всички страни към

човека електронни лъчи опипват всяка извивка на тялото, всяка гънка на дрехата. Информацията за размерите и формата на обекта се предава във вид на определени импулси на гаус-генератора, който изкривява пространството според тази информация.

По такъв начин един прекрасен ден аз получих своето копие в пространството. Пред кулата висеше вече не кълбо, а Джордж, издялан сякаш от мрамор.

– Чакай – викна Нибон, – а тоновете? Та ти имаше съвсем естествен цвят? Помня отлично бузите ти, очите ти.

– Вярно, но това стана доста по-късно. Отначало Джордж-призракът беше млечнобял. С помощта на гаус-генератора карах изображението си да се мръщи, да гримасничи по мое желание. Признавам, то ми доставяше голяма радост. Нищожните изменения в мощността на излъчването заставяха изображението да се криви по най-дивашки начин. Призракът се управляваше лесно. Нищо не ми струваше да извия ръцете му над главата и в тази поза да го пусна да тича на ръце из полето. После ми омръзна да управлявам движенията на Джордж-призрака и го възложих на кибернетичния мозък, който ми изпратиха от земята. Монтирах кибернетичната машина в кулата и я приспособих да работи за моите цели. И

след около три седмици Големият Кибер – така нарекох кибернетичния мозък – вече прекрасно се справяше с гаус-генератора и управляваше движенията на призрака по-добре от мен. Естествено, трябваше предварително да натъпча Кибера с всевъзможни сведения за човешките движения. Но стереоизображението вече се управляваше много лесно. Даваш команда „валс“ и призракът танцува валс. С една дума в това отношение постигнах голямо съвършенство. Когато ме нямаше в кабината, Големият Кибер сам измисляше команди и управляваше призрака.

Всичко вървеше добре, само белият цвят на изображението почна да ме дразни. Но дълго не можах нищо да измисля, докато не се заех да изуча гаус-пространството. Успях да установя, че интензивността на гравитацията по повърхността на кълбото се мени с промяната в режима на енергетичното захранване. Гаус-пространството поглъщаше само онази част от електромагнитните вълни, които понякога проникваха в него, следователно другите лъчи, отразени, биха могли да дадат оцветяването. Но поглъщането и отразяването на светлинните лъчи ставаше само при слабо гравитационно поле, когато не се получаваше сферично гаус-пространство. Тогава ми хрумна да

наложа едно върху друго две гаус-пространства с различна мощност. Върху мощното гравитационно поле наложих по-слабото, което го покри като ципа. В тази именно ципа ставаше поглъщането и отразяването на светлинните лъчи. От плътността ѝ зависеше степента на поглъщането. Започнах да получавам обемни и цветни изображения. Победата ми беше пълна и вече можех да съобщя на Земята за постиженията си, когато се случи нещо, което така ме потресе, че ме накара за дълго да забравя всичко на света.

Цветните изображения на предметите – стола, шапката, съдове, газова горелка – вече напълно ме удовлетворяваха. Оглеждах ги най-внимателно и не можех да открия никакъв недостатък. Всичко си беше както трябва. Като истински предмети.

– Само дето не могат да се използват – забеляза Нибон.

– Да, естествено. След многобройни опити реших да премина към собственото си изображение. В кабината монтирах нови, още по-сложни апарати. Около нея разположих електронно-измервателно поле, което да фиксира пространственото положение на тялото ми, формата, обема, цвета на лицето ми, на ръцете, на дрехите.

И един прекрасен ден влязох в предавателната кабина, включих апаратурата и зачаках. На екрана на обикновен телевизор, който беше пред мен, виждах двора, кулата и млечното кълбо на гаус-пространството. Наблюдавах как бялата сфера приемаше формата и цвета на дрехите ми. Оформиха се ръцете ми, краката, главата и изведнъж... нещо се случи. Престанах да виждам екрана на телевизора, Големия Кибер, гаус-генераторите; като че ли бях изхвърлен от кабината, макар да не бях почувствувал никакъв тласък, освен болки в очите.

Озовах се бях на двора, на мястото на гаус-пространството. Виждах тревата долу под краката си и небето над главата си, а в същото време се намирах в предавателната кабина, макар да не я виждах. Щом направих крачка, ударих челото си в преградата. Вдигах ръце и те опряха в гладките пластмасови стени. С големи усилия, получил доста синини, успях да напипам прекъсвача и да изключа захранването. И тогава отново видях кабината, в която съм бил през цялото време.

Така открих ефекта на обратната връзка. Макар че стоях в кабината, аз виждах всичко, което виждаха безплътните очи на моя призрак. Тогава разбрах, че съм направил

още едно откритие. Реших да проверя всичко отново. Опитите потвърдиха, че съществува обратна връзка.

Без да напускам кабината, аз обикалях чрез моя призрак цялата планета, надзъртах буквално във всяко нейно кътче. Това ми доставяше огромно удоволствие. Беше похубаво и интересно от каквато и да е телевизия.

– Представям си – промърмори недоволно Нибон.

– Успях да се издигна дори над атмосферата на Зеления Превал. По-високо, в Космоса, не се изкачих – не достигаше мощността на големия гаус-генератор. Но по принцип е възможно. Не зная как да ви опиша състоянието си през ония дни. Работех много, напрегнато почти без сън. Бях радостен, доволен. И веднъж...

Джордж се замисли, поклати глава и продължи.

– Докато изследвах обратната връзка, седях през цялото време в кабината. Необходимо беше. По-късно реших на линията на обратната връзка монтирам апарат, който да приема светлинните сигнали и го свързах с Големия Кибер, за да може той да получава и дешифрира зрителната информация. С това аз дадох на Големия Кибер очи, а на

стереоизображението – кибернетичен мозък. Сега машината можеше да работи самостоятелно – аз бях излишен. Тя имаше вече всичко необходимо: мозък, очи – очите на Джордж-неосезаемия, и сърце – гаус-генератора. Докато течеше ток по жиците, сърцето работеше нормално. Да, забравих, тя имаше и ръце – роботът Джим. Разбира се, роботът се подчиняваше на мен, но машината имаше отделен мощен предавател и често командуваше работата както си искаше.

Така се роди псевдо-Джордж като самостоятелна личност.

Заех се с обучението на призрака. Отначало използвах широко принципа на подражанието. Призракът обикаляше с мен планетата, наблюдаваше, набираше познания. Научих „Джордж“ и да чете, но за съжаление той можеше да говори само в помещенията на лабораторията и около нея. В степта беше ням. Микрофонно-телефонна връзка с Големия Кибер действуваше само в границите около кулата и къщата. Когато сте разговаряли с неосезаемия Джордж, вие всъщност сте разговаряли с Големия Кибер.

За какво ми беше нужен този псевдо-Джордж? Обратната връзка и стереоизображението са важни сами по себе си. Първо, „Джордж“ се появи като естествено развитие на изобретението ми, и

второ... Второ, на всички нас, изследователите на Космоса, ни е нужен такъв помощник. Не робот от типа на Джим, а истински помощник, с опит, знания и да може да разсъждава. Представете си че имате такъв неуязвим другар при опасните пътешествия из Космоса, при изследването на новите планети. Той ще прониква в отровната атмосфера, за него не са страшните огънят, нито космическият студ. Но защо ли ви разправам. Вие добре познавате достоинства на „Джордж“.

Ето защо исках тъй да възпитам и обуча „Джордж“, че да стане мой съветник, консултант, подвижна енциклопедия. Той може да се използва за събиране на информация и при отсъствие на човека. Например, оставяш Големия Кибер на неизвестна планета, а ти отлиташ по своите си работи. Връщаш се, а „Джордж“ вече е обиколил цялата планета, всичко е изследвал. Дай му за помощник Джим, който може да вдига и пренася тежести, да взима проби, и Неосезаемият би станал незаменим изследовател на такива мрачни планети като вашия Черен Титан. Геолозите и строителите, които ще пристигнат по-късно, ще бъдат много благодарни на тези комплексни автомати-изследователи.

А ако по някакви причини Големият Кибер не може да се остави на планетата, той може да си върши своята полезна работа и от борда на изкуствен спътник или от съседна планета, стига да не е далеч от изследвания обект. Дори мисля, че в бъдеще такива неуязвими Джорджовци ще летят пред нашите звездолети. Космонавтите чрез техните очите ще виждат отдалеч още приближаващата се опасност. Ще могат да посещават планетите, без дори да кацат на тях.

Неосезаемият Джордж притежава и една друга особеност. Поради същността си (нали самият е изкривено пространство) извънредно чувствителен е към промените на гравитацията. Ако попадне в силно гравитационно поле, той се деформира, сплесква се и изчезва. Ето ви прекрасен гравиолокатор за космонавтите.

– Е, с такъв гравиолокатор едва ли ще успееш своевременно да промениш курса на звездолета – забеляза Нибон.

– Защо? Неосезаемият може да лети пред звездолета на достатъчно разстояние. Нужен е само мощен генератор. Но аз се поотвлякох...

Джордж се замисли. Разтри смутен челото си и бавно продължи:

– Трябва да съм допуснал някаква грешка, може би дори не грешка, а просто не съм съумял да предвидя неочакваните резултати... И досега не ми е ясно. Но чуйте какво стана по-нататък.

Работата с двойника-призрак ми доставяше голямо удоволствие. Отначало той напомняше дете с много буден, жив ум. Но този стадий продължи само няколко седмици. Бях заложил в Големия Кибер основните принципи на самообучаващите се машини, като по този начин му дадох възможност да се развива и самоусъвършенствува. Известно време моят двойник толкова ми приличаше, че това взе дори да ме дразни. Не е много приятно да се гледаш непрекъснато в огледало! Да слушаш мислите си, произнесени с твоя глас, да виждаш вчерашната си усмивка – та кого няма да раздразни това! Понякога ми се струваше, че хем се гледам като на филм, хем участвувам в него. Но скоро всичко се измени.

Програмата за самоусъвършенствуване, вложена в машината, почна да дава плодове. Не бих казал горчиви, съвсем не. Но те бяха тъй неочаквани, че понякога ме слисваха. Неосезаемият ми двойник много се промени. Започна да проявява нещо свое, което взе бързо да измества моите дребни привички,

да заличава формалното сходство помежду ни.

Всъщност той беше славно момче. Дисциплиниран, образован, способен. Отзивчив и наблюдателен. Когато бивах болен, призракт сам поставяше диагнозата, избираше необходимото лекарство и се грижеше за мен по-добре от каквито и да било лекар или сестра.

Щом забеляза, че нося всяка седмица цветя на паметника на Мария, призракт започна да върши това всеки ден. Букетите му бяха подбрани с по-голям вкус от моите. Но най-важната му черта си оставаше необикновеното трудолюбие и талант. Правехме много и извънредно интересни опити по еволюционна генетика. В някои неща дори ме превъзхождаше. Хрумваха му такива оригинални идеи, че понякога ми беше трудно да следя мисълта му. Умът му беше остър и свеж и всичко вършеше обмислено и целесъобразно. Двойникът ми се бе превърнал в могъща интелектуална машина. Именно машина, защото в него откривах черти, присъщи на мислещите машини, а не на човека.

Спомням си, на опитния участък, където отглеждахме нов вид многогодишни зърнени растения, се бе появил особен плевел, много устойчив на химичните и биологични

въздействия. Неочаквано той зацъфтя. Не бях виждал такива красиви цветове. Цялото растение се обсипа с огромни бели чашки с яркочервени дъна. Ароматът им беше необикновено свеж, сякаш нейде наблизо бе превалял летен дъжд. Исках да запазя тези цветя, но двойникът ми, без нищо да ми каже, унищожи с помощта на Джим всичките плевели. Когато се разправях с него, той само вдигаше рамене. Нали плевелът бил вреден, трябвало да се махне, пречел на осъществяването на поставената задача.

Но след известно време дойде да ми се извини. Липсвала му асоциативна връзка между нашата работа и естетическите възприятия. Смяташе се за виновен. Както виждате – доста деликатна машина, макар и догматична донякъде.

Ала самоувереност никак не му липсваше. Безапелационните му разсъждения и сентенции понякога ме вбесяваха, въпреки че вършеше всичко от най-добри желания. Веднъж нахалството му така ме ядоса, че реших да вложа в Големия Кибер нов блок – център на съмнение. Искаше ми се, когато постигне желания резултат, да си зададе въпроса: „А защо?“ Щом машината се изпълнеше с вяра във възможностите, в силите си, блокът на съмнението да сигнализира, че постигнатото е само

незначителен етап по пътя на познанието и да я подтикне да търси отново. Блокът на съмнението трябваше да замести вечно неспокойния, неудовлетворен и търсец човешки дух.

И моят двойник просто разцъфна. Това бяха най-хубавите дни на дружбата ни. Работехме, спорехме и мечтаехме като двама братя, като той беше по-големият, познаещият. Честно казано, тайно аз се гордеех със своята рожба. Нали бях създал съвършен образец на разум в много отношения по-висок от човешкия. Да, точно така беше. Логиката му превъзхождаше моята, а за работоспособността му – да не говорим. Изобретателността му и находчивостта превишаваха с няколко степени аналогичните качества на човека. Беше добър, с благ и... човечен. Да, да, не се смейте, именно човечен! Увлечен от някаква идея, той бе способен да работи дни и нощи.

За спасяването на заболелите космонавти от „Звезда“ той прегледа за няколко секунди такава огромна информация, че половината му батерии изгоряха. Намери необходимия синтез, хората бяха спасени, а двойникът ми се зае с ремонта си. Всички кибири с удоволствие вършат тази работа. Изглежда тогава моят двойник обърка нещо в схемата

си, защото идва веднъж при мен и ми казва: „Трябва да си изясня нещо“.

И какво мислите искаше да си изясни? – Каква е целта на живота. Неосезаемият се интересуваше защо живея, какъв е смисълът и целта на съществуването ми. И каква е неговата роля. Да си призная, бях извънредно смутен. Разбрах, че това е работа на блока на съмнението, но съвсем не бях подготвен да отговарям на подобни въпроси. Взех да му обяснявам, че що се отнася до природните явления, въпросът е безсмислен. Въпросът за целта и смисъла на живота е свързан със задачите за управление и регулиране и е присъщ само на високоорганизираните системи. Че материалната основа на живота е възникнала в резултат на стихийни превръщания на материята. Може, например, да се обясни защо свети едно нагрятото тяло, но въпросът – с каква цел става това е безсмислен.

Моят призрак помълча малко и каза:

– Значи, всичко става стихийно?

– До известен момент на еволюцията, безусловно.

– А после, когато се появи мисълта и организиращата дейност, стихийното отстъпва и се регулира, така ли?

– Да, у човека то е подчинено на разума.

– Напълно ли?

Посмутих се. Долових, че ме насочва към някакъв не особено приятен за мен извод и взех да извъртам:

– Какво значи напълно? Ако всичко у човека е подчинено на дейността на мозъка, може да се...

– Чакай! – прекъсна ме той. – Не се напърай да търсиш доводи. По-добре ме изслушай.

И дръпна една реч. Един от вариантите й вие вече сте чули при срещата си с него. Но аз трябваше да изслушам най-подробното и философско обосноваване. Смисълът беше следният. Човечеството трябвало да предаде щафетата за опознаване на природата в ръцете на такива високо интелектуални системи като Неосезаемия. У хората имало много излишни неща, освен това възможностите им били по принцип ограничени, затова бъдещето принадлежало на псевдо-Джорджовците.

– Присъствието ти на Зеления Превал – заяви той – е просто безсмислено. Ти само ми пречиш и объркваш всичко. Аз сам отлично ще се справя с поставените задачи. Не искам да те обиждам, но трябва да разбереш, че където съм аз, човекът е излишен. Това не означава, че не бива да живееш тук – добави той, – но за да няма

повече грешки и несполуки, от днес аз ще контролирам твоята дейност.

Представяте ли си какво изпитах, когато чух това заявление. Каква неблагодарност и жестокост! Опитах се да възразя:

– Не си прав, приятелю мой. Само една машина може да се твърди, че у хората има много излишни неща. Всъщност, човешката природа е хармонична. Съзнателното у хората е възникнало от стихийното и се подхранва от него, както растенията от соковете на земята. Не възразявам, когато отхвърляш графика ми за провеждане на опитите и предлагаш свой, по-икономичен. Но как можеш ти да контролираш мен, човека, а значи и чувствата ми, целия ми вътрешен живот, когато нямаш никаква представа за него? Какво знаеш ти за любовта, тщеславието, досадата, плахостта? Следователно, ти не можеш да правиш и никакви изводи за тях. За какъв контрол говориш, когато не познаваш тези чувства?

– Не е вярно – каза той. – Наистина чувствата са ми непознати, но те са само средства и при това чисто съзерцателни. Затова пък добре са ми известни целите на тези чувства: на любовта – размножаването, на тщеславието – успеха. Съвсем не ми е нужно да ги преживявам – това само нарушава равновесието в системата. Достатъчно ми е да зная целта. А целта на

човека и на такава машина като мен е една и съща – познанието. Но машината по-бързо ще постигне тази цел, отколкото човекът. Щом машината е създадена да помага на човека, тя трябва да контролира и целесъобразността на човешката дейност.

Той млъкна. Тръпки ме побиха. Толкова страшно беше всичко това. А призракът (едва тогава за осъзнах, че той бе истински призрак, без плът, без кръв, без нежната, ранима човешка душа) отново заговори:

– За да мога да се развивам по-нататък, необходимо ми е притокът на информация да се увеличава. Количеството на получаваната информация трябва да се увеличава с всеки изминат ден. И това може да стане само ако се увеличи броят на каналите, по които постъпва тя.

И тогава сякаш дяволът ме дръпна за езика.

– Че размножавай се. Колкото повече има такива като теб, Неосезаеми, толкова повече канали ще те свързват с външния свят! – Исках да подчертая непълноценността му, да му се подиграя.

А призракът възприе всичко съвсем сериозно.

– Добре – каза той. – Ще помисля по този въпрос – и се отдалечи.

След няколко дена, тъкмо се канех да замина за биоизоната, той ме извика в кулата.

Впрочем, откакто стана самостоятелен, Неосезаемият се бе настанил в кулата и освен Джим и другите работи никого не пускаше вътре.

Този път вратата на кулата бе отворена. Седнахме с него край Големия Кибер и той пак започна същата песен, че ограниченият приток на информация спъвал развитието му, а целта на живота му са развитието и познанието и тъй нататък, и тъй нататък. Явно, мислил бе над идеята за размножаване, но до нищо не бе стигнал.

– Че запознай се с някоя псевдо-Мария, ожени се за нея и всичко ще се нареди. Ще ви се народят псевдо-деца.

– Ти ми се подиграваш – каза той, – но аз не мога да се откажа от целта си. Затова няма да те пусна да излезеш оттук, докато не ми помогнеш да разреши проблема за увеличаване на информацията.

– Тогава в какво е превъзходството ти? – завиках аз. – Къде остана интелектът ти?

– Уверен съм, че ще намеря изход – каза той, – но ще ми е необходимо доста време. А ти знаеш използваните средства и можеш да ми помогнеш.

Бях много сърдит и отказах да му помогна. Заявих му, че искам да видя дали сам ще се справи със задачата. Тогава се появи Джим и ме отведе в ремонтната кабина. Тя стана за

мен затворническа килия. Час по час призракът идваше до вратата и питаше:

- Е, промени ли решението си?

Отговарях, че не съм. После съм заспал, а на сутринта призракът не дойде. През деня пристигна Джим и ми донесе храна. А вечерта като гръм от ясно небе се появи Нибон. Джим го домъкна полузадушен и трябваше дълго да се грижа за него. Нибон ми обясни положението. С него станаме свидетели на изгарянето на Големия Кибер. Изглежда, при интензивното деление на призраците гаус-генераторите не са могли да разпределят равномерно гравитационното поле. В единия призрак интензивността на гравитацията е била по-голяма, отколкото в другия. А това е било достатъчно, за да почнат, независимо от желанието си взаимно да се поглъщат, така както се сливат две капки живак. А останалият накрая един-единствен исполински призрак е довел до пренапрежение в линията за обратната връзка. В приемателната кабина избухна пожар и псевдо-Джордж престана да съществува. Това е всичко. Останалото ви е известно.

- Значи той загина, защото не можа да предвиди равномерното разпределение на гравитационното поле при делението? – запита Андрей..

- Да – отвърна Джордж. – Но това никой кибер не би могъл да предвиди. Това е откритие, нещо съвсем неочаквано и в това е основната прелест на живота.

- И погубва възгорделите се машини – забеляза Нибон.

Дълго мълчаха. После Андрей развълнувано запита.

- Как мислиш, Джо, не може ли диктаторският уклон в разсъжденията на твоя призрак да се обясни с предисторията на машината?

- Какво искаш да кажеш?

- Нали твоят Кибер е от логическите резерви. Може да е много стара машина, още от времето, когато светът е бил разделен на два лагера. Например, никой не може да знае, дали преди триста години тя не е служила за налудничавите цели на някакви си генерали? Тогава всичко би било обяснимо. Може да са ти изпратили военна машина, обучена в миналото за агресивни операции. А може да е борсова машина или на някоя частна фирма, за която главният принцип е бил безогледната конкуренция.

- Чакай, чакай, нали аз замених цялата памет на Големия Кибер? Всичко старо е изтрито.

- Това нищо не значи. В отдела за програмиране може да са останали някои стари принципни положения. Така че новото

съдържание ти може да си вложил в стара форма.

– Не! – сърдито каза Джордж. – Не съм съгласен. Поведението на машината бе напълно логично. И тя ни изолира с Нибон съвсем не от съображения за конкуренция или господство. По своему тя е права. Ръководела се е единствено от съображения за целесъобразност и напредък. Тя ни затвори в кабината така, както ние поставяме зад решетките маймуните, за да изучаваме поведението им. Това е всичко. Впрочем, с делението машината реши още една важна задача: едновременно получаване на научна информация от различни планети. Би могло да се създаде своеобразна телевизионна служба за изследване на планетите. Представете си редица бутони с надписи: „Уран“, „Сатурн“... Натиснеш бутона и започваш чудно космическо пътешествие по планетите!

Андрей весело се провикна:

– Всичко е добре, щом свършва добре! Но обратната връзка си я бива! С удоволствие бих посетил отново Черния Титан, само че оттук, както се излеждам така на терасата ти, скъпи Джордж!

– А пък аз си представям как скулптори ще извайват от изкривено пространство призрачните си мечти – усмихна се Нибон.

– Откритието ти е прекрасно, Джордж! – възхитен каза Андрей. – Ще проникнем в атмосферата и на най-отровната планета, в центъра на Земята, ще можем да посещаваме звездите! Ще летим до другите галактики, без да стареем в полета. Ти наистина си направил гениално откритие. Отначало нашите очи – неосезаемите – ще изследват Вселената, а после, по уточнените вече маршрути ще тръгнем и ние.

– Радвам се да чуя такива думи от „жертвите“ – усмихна се Джордж. – Впрочем добре ще е и двамата да подпишете този протокол.

– Какъв протокол?!

– Протокола за изпробването на новия тип кибернетична машина „Мария“ с подвижен приемник за информация „Джо-1“.

– О-о, с удоволствие!

– Филма и протокола аз сам ще отнеса на Земята. Искам да зарадвам там някои познати.

Скок през смъртта

Прогностична фантастика

Димитър Пеев

През втората половина на XXI век завърши победният марш на Човечеството из Слънчевата система. Гъста мрежа на много нива – от 300 до 35000 километра – обитавани и автоматични спътници кръжаха около родната планета. Броят на лунните поселения непрестанно се увеличаваше както по видимата, така и по невидимата страна и жителите на естествения ни спътник се изчисляваха с милиони. Марс успешно съперничеше на Луната по население и в градовете му, разположени от полюсите до екватора, живееха и работеха, правеха всичко възможно, за да култивират пустинната планета други милиони герои на Космоса. Човешкият крак успя да стъпи и на страшната Венера, но изследователските отряди все още проучваха тази планета от научните станции, които кръжаха около нея. Няколко нощни лаборатории, разположени на полюсите и в подслънчевата точка на Меркурий, изучаваха непрестанно дейността на Слънцето, на извора на живота за всички организми в Слънчевата система. Отдавна бяха построени множество станции по

астероидите и десетките спътници на планетите-гиганти, в които учените изследваха Космоса и добиваха ценни суровини за своето съществуване и дейност, за нуждите на Земята. Но ето че дойде времето, когато тържествено бе открита и първата постоянна научна станция на ледения Плутон, достигнато бе границата на Слънчевата система. И пред цялото многомилиардно човечество естествено възникна въпросът – а сега накъде? За първи път пред хората реално, осезаемо се разкри бездната на междузвездните простори. Щеше ли човечеството да набере сили да я прескочи?

Хората бяха свободни, хората бяха смели, хората бяха всесилни! Но никога досега в хилядолетната им история те не бяха се изправяли пред подобна грандиозна задача. Светлинният лъч, като се движи с най-голямата възможна в природата скорост, изминаваше разстоянието от Слънцето до края на Слънчевата система само за 6 часа. А до най-близката звезда той достигаше за 4 години и 3 месеца. И дори да изпратеха

натам най-бързите си междупланетни ракети, пътуването щеше да продължи десетки хиляди години.

Пред тази перспектива хората можеха да наведат глава и да се откажат от мисълта да посетят далечните звездни светове. Те можеха и временно да отложат осъществяването на мечтата си. Ще изминат столетия, хилядолетия и науката, кой знае, може би ще предложи нови, непознати засега средства за бързо преодоляване на галактичните простори. Но човечеството не бе свикнало нито да се отказва от мечтите си, нито да отлага осъществяването им. Защото само така, с дръзновение и смелост, то бе достигнало върховете на своето развитие. Проведен бе общочовешки референдум и бе взето решение – да се полети към звездите!

Задачата веднага постави многобройните си въпроси, най-важните от които бяха: накъде, кога, как и кой? А над тях светеше с яркочервена светлина въпросът – защо? Това беше въпросът на въпросите и все пак единствено на него беше лесно да се отговори. Надживяло собствените си слабости, които хилядолетия са спъвали развитието му, обединеното човечество най-сетне разполагаше и със знания и със сила, за да решава задачи от космически мащаби и

лелееше съкровения блян да се превърне в галактична раса. И хората от края на ХХI век пожелаха и решиха да направят първата крачка по този стръмен и безкраен път.

И така, целта беше да се разселят по планетите на другите звезди. Но колкото и да бяха смели в копнежите си, хората трезво си даваха сметка какви препятствия стоят по пътя им, колко тежки етапи им предстои да преодолеят и колко далеч от тях е осъществяването на мечтата им. И въпреки това поеха задачата с решаването на въпроса – накъде?

Отговорът на този въпрос щеше да бъде улеснен, ако обитавахме някой район близо до центъра на Галактиката, където звездите са хиляди и милиони пъти по-нагъсто. Но за съжаление, Слънчевата система се намира в покрайнините на Галактиката и звездите край нея са много далечни и предлагат беден избор.

Разстоянието до най-близката, така наречената Проксима от съзвездието Центавър е „само“ 4,3 светлинни години. На това е съвсем малка звездичка, която излъчва светлина и топлина 15000 пъти по-слабо от нашето Слънце и не би могла да стане огнище на живота.

Само две светлинни седмици по-далеч се намира чудната звездна двойка алфа от

Центавър. Главната звезда А е почти двойник на нашето Слънце и би могла да породи и поддържа живот край себе си. Ако не беше другата, звездата В. Тя е малко по-малка и по-слаба от Слънцето. Но, както е известно, двойните звезди или не образуват планетни системи, или ако по някакво чудо се оформят, орбитите им приличат на осморки, толкова се приближават до слънцето и се отдалечават от тях, че периодично сменящите се адска жега и мъртвешки студ пречат да възникне и да съществува някакъв живот.

Следващите три звезди – на Бърнард, Волф № 359 и HD 95735, намиращи се на разстояние от 6 до 8 светлинни години, са съвсем слабички светила, хиляди пъти по-немошни от Слънцето. В поредицата веднага след тях стои великият Сириус, най-ярката звезда на земния небосвод. Разстоянието до него е 8,7 светлинни години, но тази звезда свети 23 пъти по-силно от Слънцето и в изпепеляващите ѝ лъчи биха изгорели планетите около нея. На освен това тя е и двойна, та планети не би могла да образува.

По-далеч от Сириус са звездите на Лайтен 726-8, на Рос № 154 и пак на Рос № 248. Те също са нищожни звездички, десетки хиляди пъти по-слаби от Слънцето. И едва десетата поред звезда Епсилон от съзвездиято

Еридан предлага сравнително по-благоприятни за живота условия. Тя свети само три пъти по-слабо от Слънцето, пък и е сама. На, за съжаление, разстоянието до нея е 10 светлинни години и 9 светлинни месеца.

Какво да се прави! След като нямаше по-близка, по-подходяща звезда, трябваше да се опита с нея. Не за да се изпрати експедиция с хора, наложително беше предварително да се изясни има ли планети около тази звезда и съществуват ли на тях физически и химически условия за пораждането и развитието на живота. Но дори телескопите на гигантските лунни обсерватории, които изследваха Вселената във всички диапазони на космическите енергии, без да им пречи земната атмосфера, не можеха да отговорят на този въпрос.

Затова беше построен и първият фотонен звездолет „Разузнавач-1“. Цялата Слънчева система бе завладяна първоначално с химически, а после и с термоядрени ракети. Но за преодоляването на междузвездните разстояния се наложи да бъде решена невъобразимо трудната техническа задача – да се построи кораб, използващ енергията на аниhilацията на веществата с антивеществото; да се построи двигателят; отражателят на фотоните; самият кораб. И

резервоарите му да бъдат напълнени с антижелязо – вещество, което не съществува на Земята и трябва атом по атом да бъде изкуствено създавано. Материя, която не бива да се докосне до обикновеното вещество, защото мигом корабът ще се изпари, ще се превърне в лъчения. Материя, която трябва да бъде пренасяна и съхранявана само в магнитни инсталации, но единствената, която може да предаде на кораба нужното ускорение.

„Разузнавач-1“ пое своя фантастично дълъг път в последните години на XXI век, в 2095 година. За два месеца той достигна крайцерската си скорост, като изразходва повече от половината от горивото си и изключи двигателя си. Корабът сякаш замря, сякаш увисна в междузвездното пространство и ако имаше кой да го наблюдава отблизо, по нищо не би познал, че той се носи със скорост 30000 км/сек. И така, по инерция, като някакво мъртво тяло, той летя цели 110 години, без да прати вест за себе си. Но макар и да бе изминало повече от столетие от изпращането му, човечеството не бе забравило своя междузвезден пратеник. По програмата му, като приближи звездата Епсилон, фотонният двигател щеше отново да се включи и за нови два месеца работа да погаси скоростта

на кораба. Така, че той да навлезе в системата с необходимата минимална скорост и да се превърне в спътник на звездата. От този момент започваше изпълнението на задачата, за която бе изпратен „Разузнавач-1“. Той щеше внимателна да огледа с мощните си свръхчувствителни разнообразни средства за наблюдения пространството на милиарди километри около звездата. И ако откриеше някъде там планети, щеше да изпрати към тях научноизследователски сонди-лаборатории да ги огледат, да кацнат на повърхността им и да изследват там физическите и химическите условия.

В програмата на експедицията бяха предвидени две години за изследване на планетите. След това Централният кибернетичен мозък на звездолета щеше да обобщи събраната информация и по строго насочен към Земята лъч да я изпрати. Това трябваше да стане в 2207 година. На радиосигналите бяха нужни цели 11 години, за да достигнат Слънчевата система и затова от началото на 2218 година най-големите, най-чувствителните радиотелескопи на Луната прекъснаха всичките си останали програми и се насочиха към звездата Епсилон от съзвездието Еридан. За изминалите 123 години от отлитането на

„Разузнавач-1“ можеше, въпреки взетите мерки, всичко да се случи – и някоя инсталация да излезе от строя, и самият кораб да е загинал. Вероятно беше звездолетът да не е открил никакви планети. А не беше изключена и най-фантастичната хипотеза и там да има разумни същества. Но никой не разчиташе сериозно на този шанс – още при първия междוזвезден полет до най-близката звезда да срещнем събрата по разум.

През 2218 година, в очакваното време, дойде съобщението. То беше много подробно и през седмица корабът го бе трикратно излъчил. Без да има нищо сензационно в него, то все пак вдъхна една надежда на хората. Планетна система около Епсилон съществуваше, макар и значително по-бедна. От четирите планети, които кръжаха около това жълто-оранжево слънце, двете външни приличаха на Уран и Нептун. Най-близката беше малък, обгорял къс вещество. Но втората планета заслужаваше усилията, които бяха направени за откриването ѝ. Съвсем малко по-малка от Земята, тя беше почти тъй богата на вода. И по температура ѝ приличаше – само дето навсякъде беше по-топло, като в пустинята Сахара. С две много съществени разлики: атмосферата ѝ бе лишена от кислород и се

състоеше от 68% азот, 29% въглероден двуокис и 3% аргон и неон. И най-важното – там животът не се бе зародил. Продължителните, най-внимателни изследвания на сондите не бяха открили нито един бактерий, нито едно едноклетъчно. Това беше една планета, силно наподобяваща Земята от преди стотици милиони години, но на която животът не бе успял да се зароди. Дали нещо му бе попречило или просто възникването на живота бе някакво изключително явление, чудо, с което в Галактиката бе оцеляла само родната планета?

Звездолетът кръжеше около тази планета като неин изкуствен спътник и щеше да продължава да я изследва и периодично да изпраща сведения за наблюденията си. Планетата притежаваше гравитационно поле почти със същата сила като Земята. Това, че беше по-горещо се дължеше на „парниковия ефект“, на прекалено многото въглероден двуокис, който не позволяваше лъчите от нагрятата повърхност да се излъчват обратно в космическото пространство. Ако този газ се превърне в кислород, климатът ще се смекчи, ще стане прохладен. И най-важното – имаше вода! В изобилие вода, без която животът бе невъзможен!

След като бе организирано обсъждането, в което взеха участие всички хора от Земята и планетите на Слънчевата система, се реши да се изпрати голям звездолет с двеста души екипаж, който да се посели на планетата и да я направи годна за обитаване от хората. Ако тази задача бъде успешно решена, човечеството щеше да са сдобие с първата си голяма и удобна база по пътя му към овладяването на Галактиката.

Но едно е да изпратиш до далечната звезда кораб с кибернетични автомати и съвсем друго – звездолет с хора., Максималната скорост, която фотонният двигател можеше да придаде на кораба, беше 30000 км/сек. Чудовищна за земните понятия, ненужно висока за междупланетните пътувания, но недостатъчна за преодоляване на междузвездните разстояния. При тази скорост отиването и връщането щеше да продължи 220 години. Но дори и на тази цена експедицията не можеше да бъде осъществена. Защото тогава корабът трябваше да понесе гориво за четири ускорения от нула до 30000 км/сек и обратно. Два пъти за излитане от Луната и от планетата край Епсилон и два пъти за намаляването на скоростта при пристигането в системата на Епсилон и в Слънчевата

система. А с този няколкократно по-голям товар корабът не би могъл да достигне дори тази скорост и пътуването се удължаваше с още много стотици години.

Затова бе решено звездолетът да пътува само в едната посока без завръщане на Земята. Затова бе изпратен разузнавачът, за да провери има ли смисъл да се изпратят завинаги хората, има ли някакъв шанс те да преживеят там. Затова човечеството изчака цели 125 години!

Но дори и в едната посока пътешествието щеше да продължи 110 години, срок, който никой човек не би издържал затворен в корабните помещения. Въпреки дълголетието, на което са радваха хората от XXIII век, все пак какъв смисъл имаше там да пристигнат 130-140 годишни старци. Та нали пред тях стоеше задачата да изградят един нов свят, да създадат и отгледат живот на мъртвата планета. И ако науката на третото хилядолетие не бе открила тайните на анабиозата, въпреки всичко изпращането на кора до звездите щеше да се забави още много столетия, докато техниката създадеше кораби със скорост близка до тази на светлината или пък науката откриеше някакви нови, неподозирани начини за мигновено преодоляване на пространството.

Ето защо звездолетът „Хелиос“ излетя от главния лунен космодрум с двеста души, а всъщност с двеста трупа – сто млади мъже и сто млади жени, избрани измежду милиардите доброволци, чиито тела, дълбоко хибернетизирани, бяха положени в утробата на кораба. В тях бе изгаснал пламъкът на живота. Останала бе само искрица да мъждука, грижовно наблюдавана и поддържана от всезнаещия и всемогещ кибернетичен мозък на звездолета.

И така „Хелиос“ набра за два месеца скорост от 30000 км/сек. и се понесе тъмен и привидно мъртъв към далечната си цел. Външно той не се различаваше от предшественика си „Разузнавач-1“, макар че излиташе цели 125 години по-късно. Че бе значително по-голям, не можеше да се разбере – в космическата пустош нямаше с какво да бъде сравнен. Че беше много по-съвършен, външно не личеше, а това, че носеше двеста души, скрити дълбоко в трюмовете му, сега нямаше значение. Огромното черно кълбо летеше безшумно из Космоса и всеки би го взел за мъртво. Но то, макар и затаено, бе по-живо от най-живото. Вечно будният кибернетичен мозък следеше работата на всички апарати и инсталации, на всички наблюдателни и изпълнителни инструменти, готов да открие всеки опасен

метеорит и с лазерните си лъчи да го унищожи на десетки хиляди километри. Така, докато хората бяха потънали в привидната си смърт, кибернетичният мозък бдеше всяка хилядна от секундата сто и десет години непрестанно!

Не един от избраните астронавти, влизайки в инсталацията „Вита минима“, където от нормален жив човек щяха да го превърнат в жив труп, преди да отнесат тялото му в кораба на Луната, се питаше дали не е настъпил моментът на неговата смърт. Дали организмът му ще издържи 110 години в това ненормално състояние? Още никой на Земята не бе го изпробван толкова дълго! Ще се събуди ли някога, няма ли антивеществото да избухне по пътя? Няма ли гигантски метеорит да удари фотонния звездолет? Няма ли да се повреди антибиотичната инсталация? И дали там някъде, като се събуди, вече 140 годишен, ще намери възможности, ще има сили и желание да твори нов живот?

При анализирането на всевъзможните опасности, които грозяха звездолета с хората, във Висшия съвет по астронавтика бе обсъдена и една странна хипотеза, която бе оценена като крайно невероятна, но не и невъзможна.

Две години след като „Разузнавач-1“ достигна планетната система на Епсилон, той предаде, че планетата, на която хората избързаха да дадат името Неогей („Нова Земя“), е напълно мъртва. Но можеше ли човечеството да бъде абсолютно сигурно в това? Не съществуваше ли макар и минимална възможност това съобщение да е фалшиво?

Централният кибернетичен мозък на „Разузнавач-1“ не можеше нито до сгреша, нито да излъже. Но не беше ли възможно той да бъде измамен? От кого?

Известно бе, че звездата Епсилон е около милиард години по-стара от Слънцето. Съответно и планетната система можеше да бъде по-стара. И ако допуснем все пак, въпреки съобщението, че на планетата Неогей се бе зародил живот, че този живот бе създал разумни същества, твърде вероятно бе тяхната цивилизация да е изпреварила нашата с много милиони години. Ако това беше така, можеше да се допусне, че жителите на Неогей бяха открили „Разузнавач-1“, много преди той да навлезе в системата им и бяха проследили преди всичко действията му при изследването на тяхната планета. Те можеха да заловят всяка сонда, всяка самоходна лаборатория, изпратени от звездолета и така да обработят

излъчената информация, че Централният кибернетичен мозък да състави полученото от Земята съобщение. Възможен беше и друг още по-смел вариант. При пристигането на звездолета те да са го завладели и изучили, да са разчели всичките му задачи, да са разшифروвали всичките му тайни и след това вече те, а не кибернетичният мозък, да са съставили и изпратили съобщението.

Съгласно тази странна хипотеза, Неогей се населяваше от разумни същества, достигнали равнището на нашата цивилизация или (още по-вероятно) много по-високо развити от нас. Защо тогава те не известиха за своето съществуване? Защо не изпратиха послание до събратята си от Земята?

Може би те отбягват контактите с други звездни цивилизации или специално не искаха да установят връзки с човечеството? Но тогава те щяха да изпратят съобщение, че около Епсилон няма планети, или ако има, те не само са мъртви, но са и абсолютно непригодни за живот. Това е толкова вероятно, че хората щяха да повярват, нямаше да изпратят втора експедиция към Епсилон и щяха да насочат експанзията си към други звезди. Защото съобщението означаваше, че макар и на Неогей все още да няма живот, то планетата предлага

благоприятни условия за посаждането и развитието му. Та не беше ли това една мълчалива, ненаказана, но достатъчно красноречива покана за посещаване на този свят? Не означаваше ли тази покана: видяхме техниката ви, изкуствените ви помощници. Сега желаем и вас самите да видим, създателите на този звездолет, на този кибернетичен мозък. Да ви видим, да ви изучим, да ви победим и завладеем!

Не беше ли негласната покана един скрит капан! Да, мъдрото, толкова препатило човечество не можеше да остави без внимание и тази възможност. Затова звездолетът „Хелиос“ бе така конструиран, че никаква земна или космическа сила не можеше да го отвори отвън, не можеше да проникне в него. Свръхмощните му унищожителни средства биха готови всеки миг да превърнат в газове и лъчения всяко тяло, приближило се на опасно разстояние

до кораба – било то микроскопичен метеорит или гигантски чужд звездолет!

Колкото и страшна, като бездънна черна пропаст, да изглеждаше тази 110 годишна смърт, за всеки един от хората субективно тя продължи по-малко от един обикновен сън. Заспиваш на манипулационната маса в института „Вита минима“ и... „след миг“ се събуждаш някъде. Тялото си още не чувствуваш, очите ти са затворени, ушите – глухи. Първо се пробужда съзнанието ти. Още нямаш тяло, но вече съзнаваш кой си. А след това и къде си. Остава да разбереш какво се е случило с теб. Дали сега над главата ти не се е надвесило някое страшилище от този свят? Дали си още в кристалната си биокамера или вече са те пренесли в лабораторията за изследване на космически пришълци? Остава да отвориш очи и ще разбереш. Но не можеш, пък и малко те е страх...

(Краят в следващия брой)

Контакти няма да има

Фантастична пародия

Иля Варшавски

Човечеството се готвеше за това събитие от много години. Радиотелескопите та най-големите обсерватории на Земята, опипвайки планомерно космическите бездни, търсеха сигнали на извънземни цивилизации, лингвистите и математиците разработваха методи за общуване с представителите на другите светове, младежите донаторници живееха с мечти за силициевоорганични и флуороводородни възлюбени, писателите-фантасти, вдъхновени от невероятните тиражи, пророкуваха пагубни стълкновения с антихуманни обществени формации, учените предвкусваха как колегите им от съседните галактики ще им поднесат отговорите на най-важните тайни на Вселената.

* * *

Всичко бе пресметнато и премислено: възможният брой на обитаваните планети,

В тази брой редакцията представя с два разказа именитият съветски писател-фантаст Иля Варшавски. Надяваме се, че неговите остроумни пародии ще са по нравят на нашите млади читатели.

нивото на развитието на населяващите ги същества, вероятността Земята да бъде посетена от космонавти, представители на свръхмъдри цивилизации, овладели източници на енергия с невъобразима мощност и победили Пространството и Времето.

* * *

Мечтите за епохата на Вселенския Съюз на Разума в Космоса чертаеха такива перспективи, че пред тях дребните неуредици на нашата планета изглеждаха съвсем незначителни.

По всичко личеше, че остава съвсем малко време, когато добрите чичковци в блестящи космически доспехи ще хванат за ръка неразумното и заблудило се човечество, за да го поведат във вратите на новия рай, където ще вкуси блаженство и

покой наред с всичко друго, съществуващо в Космоса.

Вярно, че се намираха скептици, които се съмняваха, че ще е много ценно такова междугалактично общуване с помощта на информация, пристигаща със закъснение от стотици милиони години, но никой не взимаше на сериозно зловредните подмятания, защото Крилатата Мечта допускаше нещо повече от разпространяване на сигналите със скорост по-голяма от скоростта на светлината.

Малко по-сложно стояха нещата с установяване на естетичните критерии на бъдещия съюз. Но след продължителни и ожесточени дискусии привържениците на мислещите плесени и живите океани бяха направени на пух и прах. В трудовете си известният учен Карлсон (не този, който живее на покрива, а друг) не само доказваше, че по външен вид всички същества, достигнали върха на биологичното развитие, ще са неизбежно идентични, но дори определяше какъв вероятно ще е най-разпространеният в пределите на метагалактиката средно статистичен тип.

Използвайки методите на биокибернетиката, алгебрата, логиката и теорията на игрите, Карлсон създаде синтетична реконструкция на мъж и жена –

хипотетичните аборигени, населяващи един от възможните спътници на Тау Кит.

Реконструкцията беше размножена с офсетов печат на картички, удобни за носене във вътрешните джобове на саката и за три дена сто милиона екземпляра бяха разграбени. Особено се търсена от учениците в по-горните класове. Може би защото Карлсон бе сметнал дрехите за второстепенен детайл и вниманието си бе съсредоточил главно върху пикантните подробности.

Що се отнася до всякакви там приказки, че уж за модел на Карлсон послужили някаква си танцьорка и нейният партньор, участващи с успех в програмата на доста популярно, но малко рекламирано увеселително заведение, това са необосновани твърдения, защото едва ли някой от авторите им би се осмелил да ги оповести официално в печата.

И така, сто хиляди радиотелескопа бяха насочени към тайнствените бездни на Космоса, осем милиарда челюсти се намираха в постоянна готовност да са озъбят в приветлива усмивка, два пъти по толкова ръце да се разтворят за прегръдка, шестдесет милиона момичета дадоха обет, че ще подарят любовта си само на чуждопланетните пришълци. Цяла армия

младежи си оспорваха честта първи да напуснат родната Земя и да застанат под космическите знамена на Великия съюз.

И въпреки всичко, когато това се сбъдна...

* * *

– Радиограма от командира на X26-371. – Дежурният на международния аеропорт в Адис-Абеба сложи на бюрото на началника си бяло листче. – Не бих ви обезпокоил, ако не...

– Случило ли се е нещо?

– Не, но...

– Хм... – Началникът два пъти прочете радиограмата и въпросително погледна към диспечера. – Уверен ли сте, че радистката не е сбъркала?

– Кълне се, че е написала всичко дума по дума. Отначало се чувало добре, а после връзката неочаквано се прекъснала.

– Странно!

Той още веднъж прочете текста:

„17 часа, 13 минути, 26°31' СШ 20°10' ИД, височина 2000 метра, скорост 1500 километра отпред по курса си виждам огромно кълбо с цветовете на дъгата с диаметър около хиляда метра предполагам...“

Радиограмата бе записана дотук.

– Е, какао е вашето мнение?

Дежурният сви рамене.

– Боя се, че нареждането на Главното управление, забраняващо на членовете на екипажа да ползват услугите на бордовите барове, не се изпълнява винаги.

– Глупости! – Началникът отиде до стената и отбеляза с молив на картата координатите, посочени в радиограмата. – Самолетът малко се е отклонил от курса и е летял по това време над Либийската пустиня. Очевидно, обикновен мираж. Опитайте пак да се свържете с тях.

– Добре.

Началникът извади от чекмеджето на бюрото диспечерски бюлетин. Самолет X26-371, рейс Сидней-Мадрид. Седемдесет пътници. Всеки момент трябва да кацне в Алжир. Командирът Лейстър, един от най-добрите пилоти на Компанията, едва ли е могъл...

Върна са дежурният.

– Е, как е?

– Връзка няма.

– Запитайте Алжир.

– Запитах ги. Нищо не знаят.

– Трябва да почнем да ги търсим. Свържете ме със Сидней.

* * *

На другия ден във вестниците в цял свят се повиха сензационни съобщения.

Останките на самолет X26-371 бяха намерени в Либийската пустиня недалеч от мястото, посочено в последната радиограма. Според заключението на комисията, самолетът е експлодирал във въздуха. Екипажът и пътниците бяха загинали.

Но вниманието на вестниците бе привлечено не толкова от катастрофата, колкото от съпътстващите я обстоятелства.

Недалеч от мястото на аварията бил открит полупрозрачен балон, който висял двеста метра над повърхността на пустинята.

Преливащата във всички цветове на дъгата обвивка на балона, напомняща сапунен мехур, излъчвала радиовълни в диапазона от 21 см до 1700 метра. При това, спускайки се неотклонно към земята, намалявала обема си.

За денонощието, от момента на откриването му, балонът бе намалил наполовина размера си.

В Либийската пустиня бяха срочно командировани представители на всички академии в света.

Три пъти в денонощие най-големите телевизионни компании предаваха чрез телевизионен спътник изображението на тайнственото кълбо.

Най-сетне на петото денонощие балонът докосна повърхността на пустинята и се

пукна с оглушителен трясък. Разразилата се в момента на приземяването му магнитна буря прекъсна за няколко часа всички връзки по етера. Когато предаванията се възобновиха, над милиард телевизионни зрители, изгарящи от нетърпение пред екраните, видяха на мястото на приземяването три прозрачни съда с правоъгълна форма, пълни с мътна течност, в която нещо шаваше.

Ужасната смрад, разнасяща се от съдовете, не даваше възможност на операторите да приближат камерите си. Но с помощта на телеобективите се установи, че плаващите в течността предмети приличат на октоподи и през цялото време се движат.

Сега нямаше никакви съмнения.

Най-сетне нашата планета бяха посетили братя по разум, владеещи могъща междузвездна техника.

Макар и прогнозите на Карлсон да се оказаха не съвсем точни, а обетите на момичетата прибързани, нищо не можеше да помрачи радостта от величието на мига – първата среща с обитателите на далечните и загадъчни светове.

Временно бяха отложени всякакви научни спорове между привържениците на антропоцентричната система и привържениците на хипотезата за

свърхинтелектуални гущери. Сега ги обединяваше общият неудържим стремеж: по-скоро да установят контакт с гостите.

За всеобщо удивление, пришълците не проявиха никаква инициатива. Плаваха си спокойно в своите съдове, без да обръщат внимание на суматохата наоколо.

Любопитството на широката публика бе готово да премине във възмущение, но учените, както винаги, не бързаха. Десет денонощия вече те водеха разгорещени дебати в многобройните комисии, създадени под егидата на Организацията на обединените нации.

В публикуваното най-после комюнике бяха формулирани трите основни пътища за решаване на проблема:

1. Да се установи какви сетивни органи притежават пришълците.
2. Да са издирени начини да им се докаже, че имат работа с разумни същества.
3. Да се намери общ език.

На пленарното заседание бе избрана парламентарна група начело със сър Хенри Нобл, последна издънка на много стар род, стъпил на английския бряг заедно с Вилхелм Завоевателя. Всички бяха на мнение, че с безупречното си възпитание и точното познаване на етикета лорд Нобл е най-подходящият кандидат.

Наистина, по време на дебатите в парламента за външната политика на правителството лидерът на опозицията изрази съмнение дали лорд Нобл достатъчно успешно ще може да докаже принадлежността си към мислещите същества, но след разяснението на премиер-министъра, че не е така, иначе сър Хенри не би могъл да заема място в Палатата на лордовете, той оттегли запитването си.

Един от либералните вестници, коментирайки случилото се, изтъкваше неопровержими доводи в защита на кандидатурата на лорд Нобл, който, според автора на статиите, още от детинството си бил принуден да се упражнява в подобни доказателства.

Сега комисията беше готова да пристъпи към установяване на контакт с пришълците.

Всичко, което можеше да способствува за решаване на поставената задача, бе вече докарано в Либийската пустиня.

Мощни акустични апарати, радиоизлъчватели, работещи на къси, средни и дълги вълни, прожектори, променящи цвета и интензивността на лъча си, трябваше да установят какви сетивни органи притежават пришълците.

Но това не даде никакви резултати. Потопените в течността странни същества не реагираха на нито един от опитите.

На бурното заседание в комисията по контактите в мненията имаше разногласие. Математиците смятаха, че трябва да се опита с езика на геометрията, достъпен за всички разумни същества, изкуствоведите настояваха с езика на музиката, химиците предлагаха структурни формули, инженерите искаха да смят гостите с постиженията на техниката.

Председателстващият лорд Нобл предложи неочаквано и остроумно решение. Да се изпробват поред всички методи, като междувременно му се предостави възможност да установи личен контакт с пришълците.

Такъв план задоволяваше всички. В подкомисиите отново закипя работа. Десетки самолети докараха в пустинята материали за гигантски екран и за раковината, където трябваше да са разположи сборният оркестър на Обединените нации. Шестима композитори се заеха срочно да съчинят космическа симфония в до мажор. Някои разногласия се появиха в техническата подкомисия. След продължителни дебати решиха да се даде възможност на САЩ да

покаже автомобилните състояния във Флорида, а на Франция – модно ревю.

Лорд Нобл се готвеше за отговорната си и почетна мисия. С негодувание отхвърли предложението на специалистите да си сложи газова маска, за да не замъгли съзнанието му вонята на пришълците, и заяви на представителите на пресата, че един истински джентълмен никога не би си позволил да покаже, че е забелязал нещо, излизащо извън рамките на добрия тон. „В такива случаи – добави той, – възпитаният човек се задушавя, но не запушва нос си.“

Групата парламентъори начело с високопоставения си ръководител пристигна със специален самолет на мястото на срещата. Въпреки знойния пек всички бяха облечени в черни фракове и колосани ризи, което рязко ги отличаваше от тълпата кореспонденти и оператори, сновящи само по къси панталони и ковбойски шапки.

Лорд Нобл постави монокъла си и с тържествена крачка се запъти към трите тайнствени съда. Свитата му от петима души го следваше на известно разстояние.

Щом се приближиха до пришълците на петдесетина метра, лордът леко се олюля, направи пълен с достойнство поклон и рухна в несвяст на пясъка. Останалите членове от групата, нарушавайки старателно

подготвения церемониал, извлякоха шефа на делегацията на по-безопасно място. При това те не само забравиха да вдигнат търкулналия се монокъл, но и отгоре на всичко по най-неприличен начин бяха запушили носове с батистените си кърпички.

След известно объркване, предизвикано от непредвиденото произшествие, инициативата бе предадена на математиците.

На огромния екран се появи изображението на „Питагоровите гащи“. Със средствата на мултипликацията двата квадрата, построени на катетите на триъгълника, се раздвижиха от местата си и, пъхайки се нерешително в квадрата на хипотенузата, се поместиха в него без остатък.

За съжаление, и това свидетелство на мощта на човешката мисъл, повторено сто и двадесет пъти, не предизвика никаква реакция в съдовете.

Тогава, след кратко съвещание, комисията стигна до единодушното решение да се пусне в ход тежката артилерия – музиката.

Докато на екрана двама известни комици разиграваха написаната от лингвистите сцена, от която на пришълците трябваше да стане ясно, че понятието „повече“ и „по-малко“ не са чужди на земните жители,

оркестрантите заемаха местата си в раковината.

Слънцето бе залязло, но нажеженият като жарава пясък караше хората да се обливат в пот. А в напечената през деня раковина оркестрантите се чувствуваха като в пещ.

Комиците на екрана, след като си размениха необходимото количество бутилки и чадъри, вече изпълняваха сценката на лингвистите, е оркестрантите все още настройваха инструментите си.

Най-сетне приготовленията привършиха.

Петстотинте най-добри музиканти на света замръзнаха, готови да се подчинят на магическата палка на диригента.

Космическата симфония в до мажор започна с ниски боботеци звуци. Исполинското кълбо от праматерия, свивайки се бавно, се върти в космическото пространство. Взрив! Струнните инструменти чудовищно буйствуват, хаос от сблъскващи се и разхвърчаващи се галактики, океанът от звуци бушува.

Но ето, в стремително извиващия се рев се прокрадва простичък и строг мотив – предвестник на зараждащия се живот.

Гордо звучат фанфари: освен най-простите въглехидрати, появяват се и първите молекули и аминокиселини.

Грохотът на барабаните се усилва, опитвайки се да заглуши нежните звуци на пиколото и валдхорна. Контрабасите запяват мрачната песен на смъртта, пророкувайки победата на Ентропията над Живота.

* * *

Оркестрантите изнемогват от жегата. Колосаните им яки и нагръдници са заприличали на мокри парцали, мнозина вече тайно са разкопчали жакетите и жилетките си, но палката на диригента е неумолима, не им дава да си отдъхнат.

Тракат челюстите на динозаври, раздават се предсмъртни вопли на погълнатата в огромната паст жива плът, шумолят крилата на летящите гущери, вой на ураган, грохот на изригващи вулкани и изведнъж – отново чист и светъл мотив. Великото чудо е станало: от унилата сива протоплазма, след билиони смърти и раждания, на планетата се е появил Хомо Сапиенс.

Тих шепот се разнася пред телевизорите. На осветена подставка пред оркестъра се появява гола фигура на жена, възплъщение на Карлсоновата реконструкция.

На нея няма нищо друго освен златни сандалети с високи тънки токчета и дълги черни чорапи, прихванати над коленете с дантелени панделки със звънчета. Тя танцува. Цветни прожектори измъкват от

мрака ту ръцете ѝ, вдигнати към небето, и отметнатата назад глава, ту стройната и мургава снага, ту въртящите се в бавен ритъм бедра.

Сега във водовъртежа от звуци си чува стон – душата на човека копнее за среща с братя по разум.

Все по-отчетливо зазвучава партията на цигулките, все по-бързо се въртят бедрата, все по-ясно личи акомпаниментът на звънчетата.

И тогава става нещо, което никой вече не е очаквал.

От аквариума с пришълците са подават три извиващи се пипала, и също като развиващите се от духането книжни ленти на едновременните детски пищялки, се проточват към оркестъра.

Задържат се за миг край танцьорката, после се спускат в раковината, понасят се над главите на оркестрантите и пак така стремително се прибират в аквариума.

Целият свят ахва. Това е неопровержимо доказателство за могъществото на изкуството, способно да обедини всички разумни същества в Космоса независимо от различията в биологичните им форми.

Оркестрантите вече не усещат умората и жегата. Гръмко и победоносно зазвучава последната част на симфонията, прославяща

новата ера – ерата на Великия Съюз на Разума.

Междувременно ярката с цветовете на дъгата ципа пак обвива съдовете с пришълците и святкащият от лъчите на прожекторите балон се понася при финалния акорд към тайнствените бездни на звездното небе.

* * *

Рапорт на началника на 136-а космическа експедиция до Великия Съюз на Всезнаещия Мозък:

„По волята и мъдростта на Всезнаещия Мозък ние се отправихме да търсим разумни същества към покрайнините на галактиката, записала в регистъра на Съвета под номер 294.

За обект на проучване избрахме третата планета на жълтото джудже, в състава на атмосферата на която има 21% кислород.

Пренесохме се на тази планета чрез метода на пренасищане на пространството.

Повърхността на планетата представлява гладък пясъчен релеф. Водни басейни няма. Това обстоятелство, а също така и високата температура и повишената сила на тежест ни принудиха да провеждаме изследвания, без да излизаме от защитните съдове с компенсиращата хранителна течност.

Биологичният комплекс на планетата е крайно беден и е представен от същества, придвижващи се на два крайника.

Тези същества явно притежават известни начални математически познания в пределите на нулевия цикъл на обучение, приет на нашата планета за предучилищна възраст.

Наблюдавахме обредните им игри и танци, но не можахме да си съставим пълна представа за култовите им обреди, защото всичките ни опити да установим контакт с тях посредством обичайния език на миризмите, неизменно завършваше с неуспех.

Туземците излъчват миризми в много ограничен спектър и извършеният лингвистичен анализ не можа да открие в тях някакво смислово значение.

Има основания да предполагам, че в заключителната фаза на пребиваването ни те всячески се опитваха да усилят излъчването на миризми, като за тази цел бяха събрали в нагрятото помещение няколко души особи и ги караха да извършват там тежка физическа работа. Може би тези миризми им помагат да общуват помежду си по време на колективни трудови процеси, което, въпреки, е съвършено недостатъчно, за да можем да ги

причислим към разумните същества, притежаващи мирисореч.

Като взимаме предвид изложеното, смятаме че по-нататъшните опити за установяване на контакти с населението на тази планета са безцелни.

Началник на 136 експедиция.“

Репортът е записан върху пореста пластмаса по системата на седемте основни миризми и е годен за продължително съхраняване в архива.

[⏪](#)

Ограбването ще стане в полунощ

Фантастична пародия

Иля Варшавски

Патрик Рейч, шеф на полицията, седна в услужливо побутнатото към него кресло и се огледа встрани. Белите пултове с многобройните бутони и разноцветни лампички напомняха с нещо автоматите за приготвяне на коктейли. Сходството на Изчислителния център с бара се допълваше от двете девиси-операторки, седящи важно с белите престилки при пултовете. Девиците явно злоупотребяваха с козметиката и това определено не се харесваше на Рейч. Както, впрочем, и приумицата с купуването на електронната машина. Всъщност, ако Министерството на вътрешните работи обръщаше по-малко внимание на вестниците, нямаше да ги има и всичките тия нововъведения. Вече петдесет години работеше в полицията Патрик Рейч и много добре знаеше какви викове надаваха вестникарите, че полицията е подкупена от гангстерите всеки път, когато не успяваше да разкрие някое престъпление. Подкупена! А за какъв дявол им е нужно да я подкупват, когато всеки гангстерски синдикат разполага със значително по-големи възможности от

самата полиция. На услугите им са бронирани коли, вертолети, автоматични оръжия, бомби със сълзотворен газ и, най-важното, възможност да стрелят по когото си щат и когато си щат. Подкупена!...

Дейвид Логън изгаряше от нетърпение, но не се решаваше да прекъсне размишленията на шефа. По всичко личеше, че старецът е настроен скептично, иначе не би се държал така, сякаш това не се отнася до него. Е добре, да видим каква песен ще запее, когато бъдат свалени всички карти. Такова престъпление не се извършва всеки ден!

Рейч извади от джоба си лулата си и внимателно огледа стените, да не би да има надпис, забраняващ пушенето.

– Заповядайте! – Логън щракна запалката.

– Благодаря!

Няколко минути Рейч мълчаливо пуфкаше с лулата.

Логън отбелязваше нещо с молив на перфолентата и тихомълком наблюдаваше шефа.

– И така – най-сетне проговори Рейч, – вие искате да ни уверите, че тази нощ ще се опитат да ограбят Националната банка?

– Съвършено вярно!

– Но защо именно тази нощ и непременно Националната банка?

– Ето, вижте! – Логън подаде на шефа листчето. Машината анализира всичките случаи на ограбване на банки през последните петдесет години и екстраполира получените данни. Поредното престъпление – моливът на Логън посочи една точка върху пунктираната крива, – поредното престъпление трябва да бъде извършено тази нощ.

– Хм... – Рейч тикна пръста си в диаграмата. – А къде е казано тук за Националната банка?

– Това следва от теорията на вероятностите. Математическо предвиждане...

Националната банка. Рейч си спомни за ограбването на банката в 1912 година. Тогава в ожесточената схватка го раниха в коляното и въпреки това той успя да настигна бандитите с мотоциклета си. Идилни времена, когато престъпниците действуваха с малки групи и бяха въоръжени със старомодни колтове. Тогава от храбростта и сръчността зависеше много. А сега...

„Математическо предвиждане“, „корелация“, „функции на Гаус“, някакви перфокарти, о, господи! Къде се намира той, в полицията или на семинар по математика.

– ...с една дума, няма никакво съмнение, че бандата на Сколети...

– Какво казахте?! – сепна се Рейч.

– Бандата на Сколети. Тя разполага с най-съвременна техника за отваряне на сейфове и отдавна вече не е взимала участие в крупни операции.

– Данните за Сколети пак ли са на машината?

– Машината смята, че ще бъде бандата на Сколати, като вероятността е осемдесет и шест процента.

Рейч стана и отиде до пулта на машината.

– Покажете ми как работи.

– Моля! Можем да повторим пред вас основните изчисления.

– А не, аз просто тъй, от любопитство. Значи, Сколети с момчетата си нощес ще отворят сейфовете на Националната банка?

– Съвършено вярно!

– Ами тогава – усмихна се Рейч, – мога само да го съжалявам.

– Защо?

– Как защо! Готви се да ограби банката, знаем го ние с вас, знае го машината, а самият Сколети нищо не знае.

Логън вътрешно заликува от възможността за реванш.

– Грешите – злорадо рече той. – Бандата на Сколети е купила също такава машина. Можете да не се съмнявате, че тя ще им подсказва кога и как да действуват.

* * *

Жан Бристо смени университетската си кариера за пари и никак не съжаляваше. Изпитваше трезвото самодоволство на човек, отказал се доброволно от блаженството на рая заради греховните радости на земния живот. А що се отнася до угризенията на съвестта, че бе отдал знанията си на гангстерския синдикат, трябва направо да кажем, че подобни угризения Жан не изпитваше. В края на краищата работата на програмиста, където и да работи, е все една и съща, но затова пък татко Сколети му плащаше за нея десеторно повече от която и да е друга фирма. Изобщо, всичко приличаше най-вече на игра на шах. Двубой с електронни машини. Жан се усмихна и погледна под око стария шишко, на когото телохранителят наливаше в момента втора порция топло мляко. За тази картинка кореспондентите на вестниците биха си прегризали гърлата един на друг: страшилището на банките Педро Сколети пие млечице.

– И какво казваш, синко? – Сколети остави празната чаша на пулта на машината и се обърна към Бристо. – Значи, твоята врачка предсказва за тази вечер хубав удар?

Бристо леко се намръщи при думата „врачка“. Не, сър, щом веднъж сте решили да си купите електронна машина и да се доверите на гласа на науката, бъдете така добър да се научите да си служите и със съответния речник.

– Успях – сухо отвърна той – да открия формулата, изразяваща периодичността в ограбванията на банките. Разбира се, на успешните ограбвания – добави той, като взе ученическата показалка. – Ето, на тази диаграма те са изобразени с черни кръгчета. Червените кръгчета са изчислените по моята формула ограбвания. На вертикалната графа срещу кръгчетата са отбелязани паричните суми, а в хоризонталната – датата на ограбванията. Както виждате, поредното крупно ограбване се пада на днешната дата. Не виждам защо да не вземем и тая прилична сума.

– Каква е сумата?

– Четиридесет милиона.

Един от телохранителите подсвирна. Сколети се обърна ядосан. Ненавиждаше всякакви неочаквани шумове.

Известно време шефът на синдиката седеше, сумтейки тихо. Очевидно, обмисляше предложението.

– Коя е банката?

– Националната.

– Така...

Личеше си, че Сколети не е много склонен да има работа с Националната банка, с нея два пъти вече си бе трошил зъбите. От друга страна, обаче, четиридесет милиона са такава сума, заради която си струва да рискува десетина момчета.

Бристо разбираше защо се колебае Сколети и реши да използва главния си коз:

– Естествено, провеждането на операциите ще бъде разработено от машината.

Изглежда Бристо попадна в целта. Сколети никак не обичаше да поема отговорността за разработването на операцията. Да, струва си да се опита, щом машината... Но изведнъж се сети:

– Чакай! Казват, че старият Рейч е монтирал в дюкянчето си някаква подобна машина. Ами ако тя вземе да ги предупреди?

– Възможно е – небрежно отвърна Бристо.

– Но ние в това отношение имаме известно преимущество: знаем, че те имат машина, а те могат само да предполагат.

– И какво от това?

– Ей в туй е цялата тънкоост. Машината може да разработи няколко варианта за ограбване. Едни ще са по-удачни, други – по-малко удачни. Да предположим че полицията получи от своята машина предупреждение за възможността да бъде ограбена банката. Тогава те ще й възложат да определи кой от синдикатите ще проведе операцията и каква ще е тактиката. Ще приемат най-добрия вариант и въз основа на него ще разработят тактиката за поведението на полицията.

– И ще ни спипат.

– В никакъв случай.

– Това пък защо?

– А защото, знаейки това, ние ще се спрем не на най-добрия вариант, а на някой от второстепенните.

Сколети енергично заклати нос.

– Глупости! Просто ще ни чакат в банката в засада и ще ни изпотрепят като пилци.

– Ето тука грешите – възрази Бристо. – Рейч в никакъв случай няма да се реши да постави засада.

– На какво отгоре?

– По чисто психологически причини.

– Много разбираш ти от психологията на полицаите – подсмихна се Сколети. – А пък аз познавам стареца повече от тридесет години. Казвам ти: Рейч обича да действа

без риск и за нищо на света няма да се откаже от засадата.

Бристо се пресегна и взе от масата рулото с перфолентата.

– Аз, може би, не познавам добре психологията на полицаите, но машината е способна да реши всякакъв вид психологически етюд, при съответна програма, разбира се. Ето решението на една такава задача. На машината са подадени следните факти: Рейч е на седемдесет и четири години. Някои хора в Министерството на вътрешните работи отдавна имат намерение да го сменят с по-млад и не толкова упорит чиновник. Второ, за да постави засада в Националната банка, той трябва да вземе разрешение от Министерството на вътрешните работи и съгласието на Министерството на финансите. Какво ще спечели Рейч от засадата? Чисто тактическо преимущество. Какво рискува Рейч. я случай, че постави засада? Репутацията си, ако не успее да отблъсне нападението. Тогава всички вестници ще нададат вой, че полицията е неспособна да се справи с шайка гангстери дори и в случаите, когато е знаела предварително, че се подготвя такова престъпление. В още по-глупаво положение ще изпадне Рейч, ако постави засада, а не

последва никакъв опит за ограбване. Пита се: ще посмее ли Рейч да поиска разрешение за засада, след като сам не вярва много в прогнозите на разните там машини? Отговорът е: няма да посмее. Логично, нали?

Сколети се почеса по тила.

– Хайде, разправай какви са вариантите ти за операцията – измърмори той, настанявайки се по-удобно в креслото.

* * *

– Е да – каза Рейч, – първият ви вариант е съвсем в стила на Сколети. Разчита се предимно на външните ефекти – нападение с бронирани коли, и шумни експлозии с петарди, и план за блокиране на района. Но не разбирам защо ще организира цялата тази лъжлива демонстрация. – Пръстът на шефа на полицията посочи една от магистралите в центъра на града: – Да привлече насам по-голяма част от полицаите има смисъл само в случая, ако той подозира, че ние знаем за предстоящото ограбване и сме решили да го причакаме тук.

Логън не можа да скрие тържествуващата си усмивка.

– Само в този случай – потвърди той. – Сколети е уверен, че са ни известни и замислите му, и по какъв начин ще проведе операцията.

– Странно!

– Нищо странно няма. Министерството на вътрешните работи оповести пред вестниците, че полицията се е снабдила с най-нов образец електронноизчислителна машина. Да не мислите, че в Изчислителния център на синдиката на Сколети стоят някакви идиоти, че те няма да вземат предвид нашите възможности за прогнозиране на престъпленията? Или, може би, полицията се е снабдила с такава машина, за да повиши шансовете на полицаите да печелят на конните състезания?

Рейч се изчерви. Страстта му към тотализатора беше една от малкото слабости, които той старателно криеше от колегите си.

– И какво следва от това? – сухо запита той.

– От това следва, че Сколети никога няма да действа по вариант номер едно, макар този вариант да е най-изгоден за синдиката.

– Защо?

– Именно защото е най-изгодният вариант.

Рейч изтърси лулата си, напълни я отново и потъна в размишления, обвит в синкави облаци дим.

Минаха няколко минути, най-сетне каза радостно:

– Ей богу, Дейв, всичко разбрах! Искате да кажете, че синдикатът не само се досеща, че ни е известно за предстоящото ограбване, но и че държим в ръцете си техните планове.

– Съвършено вярно! Те знаят, че нашата машина има същите възможности, каквито има и тяхната. Значи, в ръцете ни е и планът на операцията, която подготвят, а щом този план е най-изгоден за синдиката, полицията нещо ще вземе за изходна точка на контра-операцията.

– А междувременно те...

– А междувременно те ще разработват по-малко изгодния за себе си вариант, но който ще бъде, според тях, пълна изненада за полицията.

– Уф! – Рвйч изтри с карираната кърпичка зачервената си шия. – Значи, вие предлагате...

– Незабавно да пристъпим към анализиране на план номер две – прекъсна го Логън и даде знак на девиците в бели престилки да включат машината.

* * *

– Не разбирам защо сте така настроен против този вариант? – запита Бристо.

– Защото това са някакви ваши измишльотини! – Гласът на Сколети трепереше от гняв. – Добре де, дори и да използваме вертолетите, това съвсем не

означава, че мога да хвърлям хилядакилограмови бомби и да направя въздушен десант. Че аз да не съм военният министър?! И за какъв дявол трябва да оставим първия вариант? Там всичко е така добре изпитано.

– Разберете – продължаваше Бристо, – вторият вариант именно за това е добър, че във всеки случай, в очите на полицията, той е неосъществим. Действително, откъде ще вземете самолетни бомби?

– Нали това ви говоря.

– Сега си представете, че някак сте намерили бомби. Тогава срещу втория вариант полицията ще е съвсем безпомощна. Нали тя го смята за блъф и се готви да парира операцията по план номер едно.

– И?

– А това означава, че четиридесетте милиона ще преминат от банката във вашите сейфове.

Споменаването на четиридесетте милиона накара Сколети да се позамисли. Той почеса с петте пръста тила си, дръпна към себе си телефона и набра някакъв номер.

– Ало, Пит? Нужни са ми два самолетни бомби по хиляда килограма. За тази вечер. Какво? Добре, ще чакам да ми позвъниш.

– Ето, виждате ли! – рече Бристо. – За синдиката на Сколети няма нищо невъзможно.

– Не избързвай, нека най-напред получим бомбите... Ами ако той не успее да намери?

– В такъв случай ще се спрем на вариант номер три.

* * *

В машинната зала на Изчислителния център на Главното полицейско управление беше нетърпимо горещо. Стандартната миловидност на операторите се топеше от лъхация от машините горещ въздух. През разноцветните ручейчета на бившата им красота, стичаща се с потта, надзърташе костеливото лице на Времето.

Рейн и Логън се бяха надвесили над масата, осеяна с перфоленти.

– Е, добре – избоботи дрезгаво Рейч, като се мъчеше да надвика шума на пишещите апарати, – да допуснем, че синдикатът успее да намери една-две бомби, снети от въоръжение. Малко е вероятно, но сега съм готов да се съглася и с тази хипотеза...

– Аха, виждате ли, и вие...

– Чакай, Дейв! Казвам го само, защото в сравнение с този вариант прокопаването на петдесетметров тунел и отгоре на всичко от здание на посолство на чужда държава ми се струва формена глупост.

– Защо?

– Ами защото за такъв тунел първо трябва време, второ, чуждестранно посолство... това вече е върхът на идиотизма.

– Но погледнете – Логън разгърна на масата картата. – Зданието на посолството има най-изгодно разположение. Оттук по най-късото разстояние тунелът ще ги отведе направо до помещението със сейфовете. Освен това...

– Че кой ще им разреши да прокопават там тунел! – прекъсна го Рейч.

– Този въпрос отделно ще разискваме – подсмихна се Логън. – Аз вече съм подготвил за машината съответната програма.

* * *

– Стига, синко! – Сколети свали събутите си крака от пулта и ги протегна към телохранителя, който грабна от пода обувките. – Така само напразно губим време. Първият ти план напълно ме задоволява.

– Да, но нали решихме с вас, че той е най-опасен. Ако действваме по тази план, даваме сигурен коз в ръцете на полицията.

– Друг път! Кога полицията очаква нападението?

– Тази вечер!

– А ние пък ще го извършим утре.

– Татенце! – проникновено каза Бристо, – на плещите си вие имате не глава, а

изчислителна машина! Така ще имаме време за двойно повече варианти!

* * *

– Така – Логън разкопча яката на ризата си, която бе станала вир вода, – вариант номер седем е всъщност неочаквано връщане към вариант номер едно. Ох, дявол до го вземе! Слушайте, шефе, не е ли по-добре просто да направим засада в банката?!

– Не бива, Дейв. Длъжни сме да се въздържаме от всякакви действия, които могат да предизвикат паника на борсата. Нашата молба да ни разрешат засадата ще стане непременно известна на вестникарите, и тогава...

– Да... Май сте прав, още повече, че вариант номер седем предвижда отлагане на ограбването за утре, а в този случай... Че вдигнете най-сетне слушалката, де! Вече половин час звъни!

Една от девиците отиде до телефона.

– За вас е – каза тя на Рейч, като закри с ръка слушалката.

– Кажете, че съм зает.

– На телефона е оперативният дежурен. Казва, че е много важно.

Рейч взе слушалката.

– Ало! Да. Кога? Ясно... Не, по-добре мотоциклет... Идвам.

Когато свърши разговора, шефът на полицията дълго гледа мълчешком Логън. Най-сетне проговори със странно спокоен глас:

– А вие все пак сте били прав, Дейв.

– За кое именно?

– Преди десет минути са ограбили Националната банка.

Логън пребледня.

– Нима Сколети...

– Мисля, че Сколети се е доверил изцяло на някакъв такъв глупак като вас. Не, по всичко личи, че е работа на Вонящия Симс. Познавам маниера му да действа сам, въоръжен с колт образец 1912 година и с консервна кутия, набучена но дръжката на машинка за мелене на месо.

Скок през смъртта

Прогностична фантастика

Димитър Пеев

Продължение от бр. 8

Процедурата по възстановяването на тялото започна с магнитните импулси за стимулиране на нервната система. Лекият ултразвуков масаж на мускулите бе последван от струйно обливане на тялото с ароматизиран въздух. И когато човекът направи първите си дълбоки вдишвания и издишвания – сигурни симптоми, че организмът се приспособява към нормалното си функциониране и че в дробовете започва да навлиза онази смес от ободряващи вещества, която, достигайки всяка клетка, щеше да събуди за живот отделните органи. През това време, следвайки своята програма, автоматът започна да раздвижва поотделно всяка група мускули, всяка става. А човекът, вече дошъл напълно в съзнание, съзерцаваше гълъбовосивия таван на кабината си, потънал в блаженството от всевъзможните процедури, които се извършваха с тялото му. Но най-много радост му носеше мисълта, изпълнила цялото му съзнание, че е жив, че междузвездната бездна е преодоляна, че

безкрайното пътуване е минало и че е само на тридесет години, въпреки че от раждането му са изминали цели 140 години!

Постепенно, неусетно стимулиращата газова смес, която той вдишваше, се трансформираше в обикновен свеж, прохладен въздух с лек аромат на огряна от слънцето борова гора. С стената за раздвижване „Динамо“ освободи крайниците му, биотоковите команди заглъхнаха и капакът на кристалния анабиотичен ковчег се измести. Това беше последният знак, че процедурите по събуждането и съживяването на тялото са завършили и че той трябва да отиде в психолобораторията, за да бъдат там изпробвани неговите интелектуални, волеви и емоционални качества. Там кибернетичният екзаминатор щеше да тестира мозъка му, да провери дали за 140-те години мнима смърт някои дялове или центрове на нервната система не бяха увредени.

Човекът стана от ложето си и ако не бяха проскърцали някои стави, можеше да си помисли, че тук бе лежал само една нощ, а

не повече от столетие. Направи няколко енергични движения с ръце, с крака и глава, сякаш искаше още веднъж да се увери, че в жив, че е цял и невредим и се запъти към командната зала. Пред него се обливаха в светлина коридорите, самата зала. Щом влезе, светнаха всички екрани, индикатори, командни клавиатури. След сто и десет години мрак те с обилната си светлина приветствуваха господарите си, събудили се от вековния си сън за нов живот и за нови подвизи.

Човекът застана пред пулта, посегна, но задържа за миг ръката си, поколеба се смутен от мисълта какво ще се разкрие пред него. Но натисна решително белия клавиш. И в същия миг млечнобялата стена сякаш се разтвори, превърна се в черно небе, на което сред ярките звезди сияеше невиджано, непознато на човешките очи ослепително, жълто-оранжево слънце. Това беше Епсилон от съзвездието Еридан, звездата, която занаятчиите щяха да назоват Нашето Слънце, звездата, която щяха да пишат с голяма буква. Защото от днес нататък това щеше да бъде тяхното слънце.

Той задвижи леко командното лостче и огненото светило заплава по екрана, изчезна в долния му край, сякаш залезе. Заплаваха безброй звезди по небосвода, докато се

появи гигантско лъскаво кълбо, цяло обкичено сякаш с големи и малки късове памук. През тях, между тях надзъртаха петна жълто-кафява земя, блестяха водни повърхности. Кълбото почти изпълваше екрана. Така изглеждаше от 3200 км Неогей, планетата, на която те трябваше да се поселят. Новата Земя, на която трябваше да вдъхнат живот. В този момент в салона започнаха да навлизат все нови и нови астронавти. Но и дълго след като помещението се изпълни с хора, никой не се реши да пророни нито дума. Всички се любуваха на новата си планета, щастливи, че са прескочили смъртта, горди с ролята, която човечеството им бе отредила – като боговете да създадат тук нов живот, първата галактична колония на земните хора.

Сто двадесет и пет години бяха изминали, откакто „Разузнавач-1“ откри Неогей. Срок много дълъг, но той не бе изтекъл напразно. Докато съобщенията за откритията бяха летели към Земята, докато „Хелиос“ бе пътувал насам, докато хората бяха спали мъртвешкия си сън, първият звездолет не бе „спал“, а бе изучавал всестранно и най-подробно планетата. Установил бе напълно физико-химическите условия на повърхността ѝ, релефа на сушата и на моретата и бе съставил подробни карти. Така

че още преди да бъде изпратено последното послание до Земята, сведенията за Неогей бяха почти тъй точни и изчерпателни, както и тази за старата родна планета.

Но Главният кибернетичен мозък на звездолета беше не само отличен физик, химик, геолог и географ. В гигантската му кристална памет бяха записани и всички познания по биология, по ботаника и зоология, с които земната наука от края на ХХI век разполагаше. И след като завършиха проучванията, дойде времето и да действа, да приложи на практика биологичните си знания.

Планетата беше стара, с около един милиард години по-стара от Земята. И въпреки че на повърхността ѝ имаше благоприятни климатични условия, въпреки че почти половината бе покрита с вода, за изминалите повече от пет милиарда години от окончателното ѝ оформяне, на нея не бе се зародил дори най-примитивен живот. Това беше. макар и първо по рода си, но вече блестящо доказателство, че не е достатъчно да съществуват благоприятни физико-химически условия, за да възникне живот. Доказателство, че е нужно и нещо друго, може би сляп случай, шанс, който на милиард възможности само веднъж се осъществява. Или... намесата на вече

съществуващ в Галактиката високоорганизиран живот, на разумни същества.

Когато „Разузнавач-1“ полетя към Епсилон, не се знаеше дали около тази звезда има планети и какви са условията на тях. И все пак, за всеки случай, звездолетът бе снабден с богата биотека – голям набор от биологически материали: вируси, едноклетъчни, примитивни растителни и животински организми. Без да чака пристигането на хората, Главният кибернетичен мозък трябваше, ако намери подходящи условия за това, да опита по свой избор да посади живот на някоя от откритите планети. Но при изричното условие – само ако тя е абсолютно мъртва, ако на нея няма никакви форми на живот.

Като на стара планета, тектоничните процеси на Неогей отдавна бяха затихнали, действащи вулкани и земетресения нямаше, нови планини не се образуваха. Ерозията до голяма степен бе размила високите планини и сега сушата представляваше гигантски терасовидни каменни и пясъчни плата. Моретата и океаните бяха значително по-плитки от земните, а водите им бяха наситени с много различни соли и минерални вещества. От биологична гледна точка това беше един

топличък хранителен бульон. Но нямаше кой да го „изпие!“:

Спуснатите от „Разузнавач-1“ вертолети взеха проби от езерата, моретата и океаните и в тях бяха посадени биологични култури, за които Главният кибернетичен мозък реши, че има изгледи да се развият на тази планета. И онези от тях, които успешно се размножаваха в новата среда, бяха свалени на Неогея и разпръснати по множеството водни басейни.

Известно е, че потомството на един-единствен бактерий е в състояние само за 108 часа да достигна 10^{36} (милиард по милиард по милиард милиарди) екземпляра и да запълни Световния океан. Разбира се, при условия, че съществуват достатъчно хранителни вещества, благоприятен климат и липсват врагове. А точно тези три условия бяха на Неогея. И на разположение имаше не 108 часа, а повече от 108 години. Затова за невероятно кратки срокове, които още веднъж доказваха фантастичните възможности на живата материя, всички водни басейни на планетата се изпълниха с живот – с растителен и животински планктон, с различни синьозелени и други водорасли. Дотук стигаха възможностите на биотеката на „Разузнавач-1“. Той не носеше, нито можеше да създаде по-висши животни, които да изядат този океан от храна. А и сушата

оставаше пустинна, безжизнена. И есе пак този гигантски експеримент не беше нито самоцелен, нито безрезултатен. Фотосинтезиращите организми успяха за стотте години, след като изпълниха океаните и моретата, да преобразят атмосферата на планетата. Усвояването на 1 тон въглерод е съпроводено с освобождаването на 2,7 тона кислород. И сега, когато вторият звездолет „Хелиос“ застана на стационарна орбита на 32000 км над планетата, атмосферата на Неогея беше вече богата на кислород. Този животворен газ беше достатъчен за дишането на хората и те, след като се поселеха на планетата, щяха да се движат свободно по повърхността и без космически скафандри и газови маски.

Но извършената фотосинтезираща работа на планктона имаше още една благоприятна последица. Въглеродният двуокис на атмосферата бе дотолкова намален, че почти бе изчезнал парниковият ефект. Сега топлинните, инфрачервените лъчи на нагрятата от звездата повърхност на планетата не се задържаха от въглеродния двуокис на атмосферата, а свободно се излъчваха обратно в космическото пространство. Поради това средната температура на планетата се бе понижила до поносимо топла. А в полярните области тя бе

спаднала дори до тази на средиземноморския климат.

Ето, това бяха свършили кибернетичните автомати на първия звездолет, чакайки пристигането на хората.

Измина почти месец, докато всички хора в „Хермес“ се адаптираха напълно към новата обстановка и се запознаха с цялата информация, която „Разузнавач-1“ бе събрал за новия свят, в който занапред щяха да живеят. Няколко групи се спуснаха вече на планетата, за да изберат място за поселението. Решено беше то да бъде построено на големия остров, разположен на Южния полюс. Той представляваше обширно плато, обкръжено почти от всички страни от ниски планински ридове. В центъра му имаше просторен солен водоем, който с еднакъв успех можеше да бъде наречен голямо езеро или малко море. А в езерото се вливаха три пълноводни реки. Край устието на една от тях бе решено да кацне звездолетът.

Още на Земята бе замислено, че ако бъда открита планета с благоприятни условия за живот, звездолетът ще бъде свален на нейната повърхност. За това имаше много съображения.

Преди всичко той повече не беше нужен в Космоса, тъй като при междузвездното

прелитане бе изразходвал всичкото си антивещество, а тук нямаше кой да го произведе. „Хелиос“ беше вече безполезен като звездолет, но все още можеше да служи отлично на хората. Преди всичко той беше един абсолютно непревземаем, защитен от всички възможни опасности дом. И то дом, обзаведен с всякакви удобства за живеене, за научноизследователска работа, за производство. А най-важното все пак беше, че корабът разполагаше с мощна термоядрена електроцентрала. Тя запазваше с енергия спомагателните реактори за междупланетни полети и сега щеше да снабдява поселението изобилно с електрически ток. За работата ѝ беше необходим само тежък водород, деутерий, а този изотоп се съдържаше в неограничени количества във водата на планетата.

Последното поред, но не и по важност съображение да бъде избран островът на Южния полюс беше, че в планинските вериги, които го обграждаха, бяха открити руди на почти всички метали и много други ценни изкопаеми. Затова щом звездолетът кацна близо до устието на една от реките, първата група от хора и роботи се отправи към планините. И скоро те понесоха към кораба необходимите суровини, от които малкият универсален завод на звездолета започна да

произвежда всички видове кибернетично управляеми автомати, нужни на хората. И постепенно тяхната дейност се разрастваше лавинообразно – донесените от Земята работи изкопаха и пренесоха рудата, от която бяха създадени следващите автомати – големи, по-мощни, специализирани за новите задачи. С помощта на второто поколение работи бе значително увеличен добивът на суровини и надалеч от кораба бе построен голям универсален автоматичен завод, който беше вече в състояние да произведе всяка машина и съоръжение, което бе необходимо, но още дълго време главната му продукция бяха големи и малки многоцелеви и тясно специализирани работи. Така край звездолета се разположи мирна, но страшна със своите възможности армия от работи, готова да изпълни всяка задача на хората, способна да преобрази планетата.

Голямото езеро, както и всички останали морета и океани на планетата гъмжаха от живот. Микроскопичните растения и животни на планктона бяха превърнали на стотици метри дълбочина някога мъртвите води в жив бульон, а гъстите водораслови гори се люлееха навсякъде по плитчините край бреговете. Но сушата половината повърхност на планетата, си оставаше мъртва – мрачна пустиня от скали и пясъци, без нито една

тревичка, без едно животинче. Нито насекоми бръмчаха, нито птици пееха на еднообразните скучни равнини. И сушата щеше да остане все така безжизнена, докато от микроорганизмите на планктона и другите едноклетъчни, от водораслите се развиеха по-сложни многоклетъчни, докато те образуват скелети и нервни системи. За тази цел на земната еволюция са били необходими няколко милиарда години. Да, толкова в трябвало да чака сушата, докато водораслите и другите морски растения са се превърнали в хвощове и папрати, във всевъзможни треви, храсти и гори. Милиарди години са изминали, докато първите риби са изпъзели мъчително от водата на сушата, за да се превърнат за нови стотици милиони години в земноводни, във влечуги, в бозайници и накрая, някои от тях, в... хора! И тези хора сега бяха прелетели от своята планета, за да създадат тук, на Неогея, една еволюция по свое желание. Еволюция милиони пъти по-бърза и по-ефективна, еволюция, която без мъчителни търсения и слепи опити води направо към целта – да служи за благо на човека!

Звездолетът носеше ограничен запас от разнообразни храни. Но хората от третото хилядолетие знаеха как да произвеждат всичко необходимо за живота навсякъде,

където се намираха. И на мъртвата Луна, и на огнения Меркурий, и на ледения Титан космонавтите се изхранваха от продуктите, които сами си произвеждаха на място. А на Неогя, където имаше тъй благоприятни възможности, това не беше никакъв проблем.

Първото нещо, което роботите построиха, бяха две гигантски оранжерии от метал и кристално стъкло. Всяка от тях заемаше площ от по сто декара и беше разделена на множество сектори с различни климатични условия. Вода и електроенергия имаше в изобилие. Единственото, което липсваше, беше почвата. Планетата можеше да предложи само камъни и пясък. Но това, което природата бе отказала на хората, го дадоха науката и техниката. Новопостроеният химически завод смля в мелниците си камъните, прибави им всички химически вещества, които съдържаха земните почви, и насади в тях необходимите микроорганизми. Така бе изработена почва, на която би завидял всеки градинар. С нея застлаха двете оранжерии. След това там посадиха семената на разнообразни зеленчуци и плодове, които носеха. И скоро започнаха да събират богати реколти, като от този момент на трапезата на хората никога не липсваха пресни храни.

Втората оранжерия беше предназначена за разсадник и там се отглеждаха тревите и растенията, дърветата, които в бъдеще трябваше да покрият сушата. Опитът на първо време щеше да се проведе само на полярния остров. И докато младите фиданки набираха в оранжерията сили, специалните автоматично действащи машини подготвиха сред скалите и пясъците гнезда, пълнеха ги с изкуствена почва, строяха напоителните съоръжения. А хората само планираха мелиоративните начинания, програмираха агророботите и се радваха на работата им.

Имаше на какво да се любуват. Скоро около славния звездолет, успешно преборил се с космическите стихии, зазеленяха тучни ливади, избуяха храсти и млади горички. Дръвчетата превиваха стъбълца пред бурните ветрове, но устояваха на чуждата стихия и растяха, растяха!

„Хелиос“ бе пренесъл на Неогя двеста души. Те не бяха специалисти по звездоплаване, защото това не беше нужно. Главният кибернетичен мозък на кораба отлично можеше да се справи с всяка космична задача, да кацне или да излети от всяко небесно тяло, да прелети всякакви разстояния, докато не се изчерпят запасите му. По плана на експедицията хората

трябваше да култивират чуждата планета, да посеят и укрепят живота на нея. Ето защо сега едната трета се занимаваше с производството на роботи, машини и технически съоръжения. Втората третина се зае със създаването на тукашната флора. А третата трябваше да реши най-трудната задача – да отгледа фауната във водата и на сушата.

Това, че из океаните и моретата плаваше трилиони тонове планктон, че милиони квадратни километри от континенталния шелф биха гъсто покрити с водорасли, не беше достатъчно за хората. Тези морски организми бяха решили само едната задача – бяха преобразували въглеродния двуокис на атмосферата в кислород и бяха смекчили климата. Сега те трябваше да изпълнят и втората си задача – да послужат за храна на водните животни, които носеше корабът.

По-точно ще бъде да се каже, че в биотеката на звездолета се съхраняваха в анабиотично състояние не животни, а само техните зародиши. И зоолозите се заеха с тях. В лабораторни условия, в аквариумите те отгледаха най-напред няколко десетки вида растителноядни риби, които се хранеха с планктон или водорасли. Като, разбира се, подбраха не само най-вкусните видове, но и тези, които растяха най-бързо при изобилие

на храна. А храна тук имаше в невероятно изобилие!

Дойде щастливият ден, когато тържествено бе пуснато в езерото първото ято дребни, но вече напълно самостоятелни рибки. Да ги пазят от врагове нямаше нужда. Такива тук просто не съществуваха. Засега! Пожелаха им само „Добър апетит!“

И така, всеки ден в езерото хвърляха все нови и нови партии рибки. Не мина много време и най-запалените рибари уловиха няколко едри екземпляра. Първият улов не стигна наистина за цялата колония, но как се пържат в тиганите, минаха да видят всички.

Когато експертите се убедиха, че рибните стада са израсли достатъчно, започна не само редовният риболов, но и отглеждането на хищните риби, които бяха хвърлени в езерото сами да се изхранват и да разнообразяват менюто на хората. Така река подир река, езеро подир езеро, море подир море от малките към големите, докато стигнаха до океаните, хората поселяваха в богатите на планктон и водорасли води първо растителноядни, а после и хищни речни и морски животни. Спусъкът на живота бе дръпнат и оттук нататък поне във водата нямаше защо да се безпокоят за развитието му.

Специалният завод за богата, плодородна почва работеше с все сила и произвеждаше всеки ден хиляди тонове. Армията на автоматите, които копаеха гнездата, прокарват напоителни канали, пренасяха почвата, сееха нивите и засаждаха дърветата, с всеки ден се увеличаваше. Не мина година, целият остров зазеленя и агророботите трябваше да бъдат пренесени на най-близкия континент. Там имаше предостатъчно поле за работа, там те щяха да се подвизават десетки години.

Най~просто и най~лесно бяха отгледани птиците. Яйцата им бяха изведени от анабиотичното състояние и вложени в инкубатора. И скоро птицефермата се изпълни с пиленца на най~вкусни домашни птици. А избуялите през това време ниви раждаха много повече зърно, отколкото е нужно за изхранването на хората и на домашните животни.

Дойде ред да бъде опразнен и последният дял на биотеката – секторът на бозайниците. От богатия набор избраха на първо време само зародиши на крави и свине. За биолозите не беше проблем да отглеждат в лабораториите си от зародишите малки теленца и прасенца. И след като те се „родиха“, прекараха само седмица във

вивариума, преди да ги пуснат да тичат на отреденото им поле.

Да – и рибите и нивите, и птиците и зеленчуците, и кравите с прасетата и плодовите дървета бяха нужни за изхранването на хората. За изхранването на тези, които бяха пристигнали с „Хелиос“, на всички други, които през следващите векове щяха да прелетят от Земята, на техните деца, внуци и всички поколения, които щяха да се родят на Неогей.

Едва когато беше решена тази най~важна задача, хората си позволиха да дадат живот и на тримата си май~близки приятели сред животинския свят – на кучето, на коня и на делфина. Защото човекът можеше да се почувствува истински у дома си само когато, яхнал любимия си кон, следван от вярното си куче, след като е препускал из тучните поляни, излезе на скалистия бряг да се полюбува как гонят рибните пасажи, как скачат сред вълните игривите делфини.

И едва тогава хората изпратиха чрез ретранслатора на „Разузнавач-1“ космическия си призив до далечната родна планета, до Земята:

– Елате, сестри и братя, елате да се трудим заедно, да творим живота и да се радваме на творението си. Неогей ви очаква!

Една обич имам аз

Научно-фантастичен разказ

Робърт Йънг

Това се бе случило през една от подновените по това време провинциални вечери. Същия следобед Филип бе пристигнал в академичното градче и вече бе разопаковал книгите и дрехите си. На другата сутрин трябваше да се яви в университета и тъй като нямаше какво да прави, а се бе почувствувал някак неспокоен и самотен (както по-късно бе признал на Миранда), бе излязъл от пансиона с намерение да се поразходи по улиците, докато се умори достатъчно, за да заспи. Но не бе минал и две пресечки и се бе озовал пред ярко осветена студентска столова, в която в момента сервираха вечерята. Бе му станало интересно и тласнат от дошъл от поколенията приятен спомен, той бе спрял пред входа.

През широко разтворената врата видя дългата маса в средата и отрупаните с храна наредени край стената маси за сервиране, зад всяка от които бе застанало по едно момиче в сини дрехи: Видя как мъже и жени минават покрай храната с табли в ръце, долови тракането на съдове и успокояващия

ромон на делничните разговори. Над вратата висеше трогателно прост надпис: „Вечеря за 77 цента, следват вихрени танци“. Беше се разчувствувал и обзет от копнеж, какъвто от момче не бе изпитвал, изкачи широките стъпала до отворената врата и влезе в салона. Навън бе топла септемврийска вечер и лек вятър издуваше спуснатите пред високите прозорци пердета.

Той веднага я забеляза. Тя стоеше зад масата със сандвичи с шунка в отсрещния ъгъл на стаята. Висока, тъмнокоса, с лице като прекрасно цвете над приличната на листенца яка. Щом прекрачи прага, единственото нещо, което прикова вниманието му, бе тя, а всичко останало – маси, хранещи се хора, под, стени – бяха като неясни допълнителни детайли, които художникът добавя в картината си, за да подсили ефекта на главната тема.

Отправяйки се към нея, той не забелязваше никого наоколо. Не бе минал и половината разстояние до масата, когато тя вдигна очи и го зърна. Погледите им, нейният – син, а неговият – сив, се докоснаха и се

сляха, откраднали един миг от времето. Независимо от твърденията на психолозите-фройдисти за любовта от пръв поглед, той се влюби в нея и тя се влюби в него; тези хора просто не познават усещането, което човек изпитва, когато влиза някъде, вижда едно момиче и разбира, без да си дава сметка как го разбира, и дори не си дава труд да го разбере, че това е момичето, създадено за него, момичето, което желае и винаги е желал и винаги ще желае...

Винаги и един ден...

* * *

Ръцете му отново затрепериха и той ги накара да поставят цигара между устните му и после да я запалят. Те свършиха поставената им задача и първото облаче дим закръжи из малкото купе, но ръцете продължаваха да треперят и той здраво ги стисна със скута си, след което обърна с усилие поглед навън през прозореца на монорелсовата кола към местността, която прекосяваше.

Земята бе покрита със зелено одеяло, чийто цвят носеше първите белези на есента. По хълмовете растеше златник. а връхчетата на листата на смрадликата бяха започнали да се багрят в червено. Релсата над главата му завиваше край едно възвишение, при което колата се залюля и

продължи надолу в долината отвъд. Гледката бе прекрасна, но местността му бе непозната. Това, обаче, не смути Филип; Седървил все още беше далеч, за да познае околността. Никога не бе обичал много пътуванията и трябваше да мине още известно време, преди да започне да търси долини, гари, пътища, сгради и хълмове, които да е виждал в миналото, а сградите понякога доживяват сто години. Не много често, може би, но от време на време сигурно доживяват. Не се искат кой знае какви грижи за това.

Мъжът отпусна глава на напълнената с въздух възглавница, инсталирана на горния край на седалката му, и се опита да се отпусне. Такива бяха инструкциите на завеждащия лабораторията за рехабилитация след дълбоко замразяване: „Отпускай се. Не мисли. Нека нещата постепенно да стигат до съзнанието ти и преди всичко, не мисли за миналото. Миналото е минало, минало, минало...“

Колата отново се залюля и мъжът изви леко глава. Монорелсовият път се виеше край космодрум, а той никога не бе виждал космодрум и в първия момент помисли, че колата минава през изкуствена пустиня. После забеляза високите метални кули, гордо вирнали носове към следобедното

небе и скоро разбра, че това съвсем не бяха кули, а междупланетни кораби.

Малко поуплашен, той се загледа втренчено в тях. Те бяха едно от явленията на новото време, за които не бе подготвен. Разбира се, и по негово време се строяха космически кораби, но те бяха малко и несъвършени, използваха се само за междупланетни полети. По нищо не приличаха на превъзходните конструкции, нижещи се пред погледа му.

Енергията Суейк не бе открита до годината, в която беше неговият процес, и сега той започна да разбира какъв тласък бе дала тя на ракетостроенето през изминалото столетие. В известен смисъл нямаше нищо странно. Звездите положително имат по-голяма притегателна сила за човека от лишените от живот планети на Слънчевата система.

Алфа Кентавър, Сириус, Алтаир, Вега – завеждащият рехабилитацията му бе казал, че и до Арктур е стигнал кораб. Бил се завърнал преди шест месеца, след шейсет и пет годишно отсъствие. Филип поклати глава. Тази факт той не можеше да възприеме, беше прекалено фантастичен за него.

Винаги се беше смятал за модерен. Бе вървял в крак с времето убеден, че промените са част от човешката съдба.

Напредъкът на науката никога не го бе смущавал, напротив стимулирал го бе и в областта, в която работеше; той винаги беше много по-напред от колегите си, не само в предвижданията си, но и в практиката. Навремето Филип бе олицетворение на съвременния цивилизован мъж...

Преди сто години...

Той уморена извърна очи от прозореца и се загледа в сивите стени на купето. За цигарата си се сети едва когато тя опари и пръстите му и той я пусна в пепелника. Взе списанието, което няколко пъти досега се беше опитал да чете, и отново го прелисти, но съзнанието му се спъваше в непознати думи, невъзможни словосъчетания, спираше пред идеи, за които не бе и сънувал. Списанието се плъзна измежду пръстите му, падна върху седалката и там остана.

Почувствува се като стар, много стар човек, а всъщност никак не бе остарял. Макар да бе роден преди сто двадесет и седем години, той бе само на двадесет и седем. Защото годините на дълбоко замразяване не влизат в сметката – сто години летаргичен сън не са нищо повече от един миг в субективното време на човека.

Той отново облегна глава на възглавничката. Отпусни се, напомни си той. Не мисли за миналото. Миналото е минало,

минало, минало... Умишлено затвори очи, и в същия миг разбра, че е направил грешка, но вече беше късно. Мислите му се бяха върнали повече от сто години назад към събитията,. непосредствено след срещата през септември.

* * *

Денят бе прекрасен за излет и двамата с Миранда бяха намерили тихо място на един склон, който гледаше към градчето. Наблизо извираше студена вода, а над главите им, на фона на ленивото есенно небе, разстилаше клони огромен дъб. Миранда бе увила в малки розови пликчета сандвичи с чернодробен пастет и бе направила картофена салата. Тя постла ленена покривка на земята, и, седнали един срещу друг, те не откъсваха поглед един от друг. Подухваше лек ветрец, който оставяше мимолетни следи по тревата на склона.

Картофената салата беше твърде блудкава, но той поиска и втора порция, за да не разбере Миранда, че не му е харесала; изяде и два сандвича с чернодробен пастет, макар никак да не го обичаше. След като се нахраниха, пиха кафе, което Миранда наливаше в хартиени чаши от голям термос. Колкото и да внимаваше да не покапе, тя изля цяла чаша на ръкава му. Миранда едва не се разплака от отчаяние, но това само

засили още повече любовта му към нея, защото непохватността ѝ бе част от самата нея, както тъмните ѝ кестеняви коси, сините очи, трапчинките ѝ, усмивката ѝ. Тази непохватност омокотяваше здравата зрелост на младото ѝ женско тяло, придаваше на движенията ѝ очарование на ученичка; караше го да се чувства по-свободно в присъствието на това хубаво момиче. Фактът, че такава прелестна богиня като Миранда притежава съвсем човешки недостатъци, както всеки смъртен, му вдъхваше увереност.

След като изпиха кафето, те се настаняха под сянката и Миранда изрецитира „Следобед на хълма“, а Филип си припомни откъси от „Гренчестър, старият дом на свещеника“ от Рупърт Брук. Миранда беше на двадесет и една година, последна, година студентка по английска литература. Това от самото начало ги сближи, защото от мига, в който като момче бе разгърнал страниците на „Хъкълбери Фин“, Филип беше обикнал литературата и оттогава никога не бе губил връзка с нея.

По това време той се опитваше да пуши лула (лулата ви дава самочувствие, от което имате страшно много нужда, когато сте само на двадесет и шест години и за първи път ще преподавате в университет), и Миранда бе

му я напълнила и държа запалката, докато той разпали тютюна. Беше такъв прекрасен, такъв чудесен следобед, с милувката на септемврийския вятър и есенното слънце, с много нежни думи и тих смях. На залез слънце решиха да си тръгват, но на Филип не му се ставаше. Миранда се изправи също неохотно и бавно, по-придирчиво от всякога започна да сгъва ленената покривка, после вдигна купата, до половина пълна с картофена салата, с намерение да я прибере в кошницата. Не можеше, обаче, да подреди нещата, защото купата бе твърде голяма и неудобна, а тя си служеше само с едната ръка. Не успя да закрепи съда и той се обърна и се изсипа направо в скута на Филип. Той никога вече не можа да обуе късите си панталони от мадагаскарски памук.

Очите ѝ бяха станали толкова големи и кръгли от объркване, че ако това не бяха очите на Миранда, той щеше да се изсмее с глас. Но човек никога не може да се изсмее на такива очи. Те са прекалено дълбоки и прекалено сини. Само се бе усмихнал и я бе помолил да не се тревожи, след което обърса панталоните с носната си кърпа. После забеляза сълзите ѝ, видя я как стои безпомощно, висока и несръчна, истинско дете, прекрасно дете, което малко преждевременно бе станало жена, и то

красива жена. Нещо в него се стопи и странна топлина се разля по тялото му. Той я прегърна и възкликна: – Миранда, Миранда! Ще се омъжиш ли за мен, Миранда?

* * *

Отдавна бяха отминали космодрума, колата криволичеше между хълмове, а релсата отгоре неспирно бръмчеше. По пътя докоснаха върховете на дърветата на някаква гора и минаха високо над една река. Поглеждайки надолу към бреговете ѝ, Филип съзря първия познат предмет.

Това беше просто купчина порутена зидария, обрасла с водни треви и смрадлика, а някога, може би вчера или преди сто години, това бе прочута вила, където той бе прекарал цял един следобед в окъпания от слънцето вътрешен двор, като отпиваше от коктейла си и лениво наблюдаваше гората от бели платна на платноходки на фона на синята вода. Не мислеше за нищо. Абсолютно за нищо.

Освен за Миранда.

С отчаяно усилие той я изтръгна от мисълта си. Преди сто години не би имало нищо лошо в това да мисли за нея. Но не и сега. Само при мисълта за Миранда усещаше страшна болка, той трябваше да посрещне действителността и ако виждаше любимата си такава, каквато беше преди сто години,

нямаше да може да посрещне нещата такива, каквито са. Нямаше да може да я потърси в гробищата на Седървил и да остави цветя на гроба ѝ.

Завеждащият рехабилитацията му бе казал, че макар и случайно, в известен смисъл присъдата му е била милосърдна, можело да бъде и далеч по-лошо за него, бе продължил завеждащият, ако бяха го осъдили само на петдесет години, трябваше да се прибере при току-що навършилата седемдесет и втората си година съпруга, докато той е само двадесет и седем годишен.

Наивно бе да се говори за милосърдие, дори неволно, когато ставаше дума за режима на Хунтата. Хора, които могат да осъдят един човек на летаргия, насила да го изтръгнат от онзи миг във времето, на който той принадлежи, и после, десетилетия по-късно, да бъде върнат към живот в момент, на който е чужд, такива хора нямат и понятие от смисъла на тази дума.

А епоха като настоящата, преоткрила състраданието, не бе в състояние да надари с него един върнат към хората. Можеше да му се извини за жестокостта на предишния режим и да му даде някаква компенсация за загубените години, да му осигури материална независимост, но не може да му върне

топлата усмивка и незабравимия смях на любимата жена.

Не можеше да заличи един гроб, който нямаше право да съществува и не е съществувал при неговото „вчера“. Сегашното правителство не може да изтрие от камъка думите „Миранда Лоринг, родена 2024 – починала 20...“ Или 21...? Той, разбира се, не можеше да знае, още не бе узнал със сигурност, но се надяваше, че е живяла дълго и щастливо, омъжила се е повторно и е имала деца. Тя бе създадена да има деца, носеше в сърцето си твърде много обич, за да се лиши от тях.

Но ако беше се омъжила, името ѝ нямаше да е Миранда Лоринг. Щеше да е Миранда еди коя си. Миранда Грийн или Миранда Смит, а вероятно се е преместила от Седървил и той напразно се прибира в къщи. Не, не е напразно. Можеше да разбере поне накъде е отпътувала, да открие къде е живяла, да намери гроба ѝ и да го посипе с забравки – забравките бяха любимите ѝ цветя – и да пролее сълзи в някой тих следобед; целувката ѝ от преди сто години още топлеше устните му.

Той се изправи в полюшващото се купе, пристъпи до апарата за студена вода и натисна няколко копчета. Трябваше да прави нещо, каквото и да е, за да се разсее. А

устройството бе страшно елементарно, направо детински просто, трябваше само да си мръднеш пръста – никакво внимание не се изискваше, никаква мисъл. Движението не прекъсна потока на спомените му нито за миг, а вкусът на студената вода само ги пробуди напълно, те изплуваха, завъртяха се и накараха коленете му да се подгънат; залитайки, той се върна на мястото си, а скръбта му като твърда буца се надигна към гърлото и спомените, освободени от веригите на времето, го обгърнаха и го понесоха назад към светлите дни, към великолепните ясни дни, назад към най-прекрасния момент в живота му...

* * *

Сватбата бе скромна. Миранда беше облякла синя рокля, а Филип – строг костюм от синтетична тъкан. Мировият съдия на Седървил изпълни церемонията колкото се може по-кратко и в мига, в който произнесе последната дума, протегна ръка за таксата. Но това беше без значение за Филип. В този ден нищо не можеше да му се види грозно. Нито ноемврийският дъжд, който заръмя веднага щом излязоха от дома на съдията, нито дори фактът, че не можа да получи един свободен ден от университета. Сватбата бе станала в петък вечерта, ето защо събота и неделя бяха на тяхно разположение; два

дена не бяха достатъчни за пътешествие и те решиха да прекарат медения си месец в малката къща; която Филип бе купил на Мейпъл стрийт.

Къщата беше прелестна и когато спряха за миг пред входа под дъжда, Миранда отново, вече за стотен път, го повтори. Филип бе съгласен с нея. Сградата беше доста отдалечена от улицата, от двете страни на тясна алея в предния двор растяха две каталпови дървета. Пред дървената врата, модел XX век, беше издигната малко веранда с нисък парапет.

Филип вдигна Миранда и я пренесе през прага на ръце, пусна я да стъпи чак във всекидневната. Книгите му стояха подредени на вградени край откритата камина рафтове, върху полицата над огнището Миранда бе сложила дребни фигурки. Новата гарнитура бе в тон с мораво-сивите пердета.

Когато той я целуна, тя се смути и Филип се обърка, без да знае какво да каже. Останали сами в новото им жилище, ги обгърна неизбежната интимност, за която нито той, нито тя бяха подготвени въпреки многото пошепнати думи, откраднати целувки, разменените по коридорите на университета погледи, следобедите, прекарани заедно, и дългите разходки в есенните ноци из застланите с нападали

листа улици. Най-накрая тя промълви: „Ще приготвя кафе“ и отиде в кухнята. Първото нещо, което направи, бе да изпусне металната кутия за кафе и картината на разсипаните по блестящия под черни зърна, замъглените от сълзи очи на Миранда, изправила се наред кухнята, прекрасна в синята си рокля, като истинска богиня, неговата богиня, бе още пред очите му; после тази богиня се озова в прегръдките му, устните ѝ бяха меки и отзивчиви, а миг след това, най-неочаквано тя се притисна до него, обвила ръце около врата му, тъмните ѝ коси нежно галеха лицето му...

* * *

В далечината между гористите хълмове се показва някакво селище. То бе опустяло и полусрутено, но тук-там стърчаха сгради и Филип поза едно малко градче, недалеч от Седървил.

Много малко спомени го свързваха с това място и той не излита нещо повече от лека болка при тъжната гледка. По-скоро стана му страшно, защото знаеше, че няма да е далеч мигът, в който ще стъпи на полуразрушения перон на Седървил. Уверен беше, че ще види друг изоставен град, с който бе дълбоко свързан; страхуваше се, че няма да може да понесе картината на задъхващи се от избуяли бурени познати улици, на любимите

му сгради, срутени със зеещи дупки вместо прозорци, които преди години са блестели, сгрети от живота край тях.

Завеждащият рехабилитацията му бе обяснил защо има опустели селища, обезлюдени градове. Междувездният транспорт върна на хората мечтата, която междупланетният транспорт не можа да осъществи. Безплодната Венера и мрачният Марс бяха необитаеми, а задушните от ледове по-отдалечени планети не бяха никакви планети, а въртящи се ледени късове, огрени от бледа слънчева светлина. Алфа Кентавър 4 бе съвсем различна, а Сириус 41 бе една сбъдната мечта.

Енергията Суейк бе избавила човека от страха от пренаселване на Земята, което можеше да настъпи, и сега хората напускаха планетата си със скоростта, с която се строяха космически кораби, които да превозват преселници до други светове. Колонии бяха създадени дори на Вега, а скоро и на Арктур щеше да се основе селище. С изключение на екипажите, които обслужват междувездните ракети, пътниците пътуваха само в една посока. Хората достигаха далечни слънца и се настаняваха в просторни долини, в девствени гори, в подножията на неизследвани планини. Те не се връщаха. И

както бе отбелязал завеждащият рехабилитацията, билетите бяха само за отиване – другият нерешен още проблем, за Лоренцовата трансформация.

Филип обърна поглед навън, към рошавите зелени хълмове, край които минаваше колата. Продълговати хладни сенки застилаха дълбоките долини. В този късен следобеден час огненото слънце се бе спуснало ниско над хоризонта и оцветяваше струпаните наоколо облаци с ярки багри. Лек бриз къдреше листата на младите гори и ниско свеждаше тревата по ливадите на смълчаните склонове.

Той въздъхна. Него Земята го задоволяваше. Звездите не можеха да му дадат нищо, което да не може да намери тук: гора, в която да се разхожда, поток, край който да почете, синьо небе, което да утеши мъката му.

Рошавите хълмове отстъпиха място на долина, след която се изправяха смътно познати кедрови гори. Усети, че колата забавя ход и когато погледна нагоре към табелата на спирката, прочете предизвикващото носталгия име, изписано с луминесцентни букви: „СЕДЪРВИЛ“. Той се изправи сковано и дръпна от багажника над главата си лекия куфар. Почувствува стягане в гърдите и силно туптене в слепоочията.

През прозореца зърна изкривени сгради, срутени стени и хлътнали покриви, гниеши веранди и буреняшали дворове. За миг помисли, че не ще издържи, че няма да има сили да премине през това изпитание. Чак тогава усети, че купето е спряло, че вратата се плъзва встрани и се отваря, металните стъпала се разгънаха навън. Той слезе по тях, без да се замисли, и стъпи на армираната платформа. Щом кракът му докосна старите дъски, колата потегли със забързано бръмчене по опънатата във въздуха релса и постепенно се загуби в сумрака на настъпващата нощ.

Филип дълго стоя, без да мръдне, обгърнат от пълната тишина, която се възцарява сред природата, преди да настъпи вечерта. Тук на запад заревото след залязващото слънце от оранжево става огненочервено и в същото време първите сенки на нощта изпълзват от изток.

Той се обърна и се отправи нагоре по улицата, която водеше към центъра на градчето. Крачеше бавно, заобикаляйки туйките трева, изпълнили цепнатините между камъните на старата настилка или заплетени в ниско сведените клони на кленовите дървета. Появиха се няколко сгради, самотно щръкнали над заприличалите на джунгли дворове. Празни и криви, рамките на

прозорците отвръщаха на погледа му, сякаш бяха очи на хора, и той извърна глава.

Щом стигна до мястото, където улицата се спущаше в малка долина и откъдето всъщност започваше градът, той спря. Гробището беше на отсрещния склон и за да стигне до него, трябваше да мине край Мейпъл стрийт, край студентската столова, университета и около петдесетина други познати места. Колкото и да си внушаваше да бъде спокоен, сърцето му щеше да се свие поне хиляда пъти, когато зърнеше познати неща, които да му напомнят за хиляди скъпи мигове.

Изведнъж силите го напуснаха и той приседна на изправения си куфар. Какво е ад – запита се той. Адът, отговори си сам, е когато всичко, което човек обича, му е било отнето...

Той бе забравил за Ада, но му припомниха. Припомниха му го в една мрачна априлска утрин, когато слушаше как съдията, истинска марионетка произнасяше присъдата:

„Осъжда се на сто години летаргичен сън за дейност срещу съществуващото правителство. Присъдата да се приведе в действие на 14 септември 2046 година и да изтече на 14 септември 2146 година. Да се използва камера с грейдиенова ключалка,

така че при евентуален опит на някое бъдещо правителство да облекчи присъдата, да настъпи моменталната смърт на затворника.“

Времето от април до септември литна като миг. Всеки ден Миранда идваше при него и те се опитваха да превърнат дните, които им остават, в отлитащи секунди, в скъпоценни мигове, които обаче не спираха неумолимия си ход. През май отпразнуваха рождения ден за Филип, а през юни – на Миранда. Празненството се състоеше в прошепване на: „Честит рожден ден, скъпи“ и по една открадната, зад гърба на вечно присъстващия пазач, целувка.

През цялото това време той можеше да прочете думите в очите ѝ, думите, които така много би искала да му каже, а не можеше: „Ще те чакам, мили“. И той знаеше, че тя щеше да го чака, ако можеше, че щеше да го направи с радост, независимо от това колко го обича и колко ще му е вярна.

Прочете ги в очите ѝ и в последния миг ги видя да трептят на устните ѝ и знаеше колко е страдала, че не можа да ги произнесе. Бе съзрял болката, изписала се на детското ѝ с меки очертания лице, в извивката на чувствените ѝ устни, беше я усетил в прощалната ѝ целувка, почувствувал беше страданието, отчаянието, безнадеждността.

А той беше стоял вцепенен пред входа на асансьора между пазачите, неспособен да разтегне схванатите си устни в някаква усмивка, страните му сякаш бяха от камък, а челюстите му – от гранит.

Последното лице, което видя, преди вратата на асансьора да се затвори, бе лицето на Миранда. Тя стоеше отвън, пред прозореца на дълбокото замразяване, а очите ѝ бяха сини като септемврийското небе зад гърба ѝ.

* * *

Настъпила по времето на Филип, кратковременната диктатура на хунтата вече не бе нищо друго освен грозен спомен. Но с дълбокото замразяване съвременниците на Филип преживяха трагедии, които можеха да се сравнят само с гръцките.

Той запали цигара и яркият пламък на запалката му само още по-ярко подчерта съгъстващите се сенки, които се спущаха на улицата. Той сякаш се сепна от идването на нощта и като вдигна поглед, между сплетените клони видя блещукането на първата звезда.

Филип се изправи и тръгна надолу по улицата. Докато крачеше, изгряха още звезди и осветиха неясните очертания на грубата каменна настилка. Вечерният вятър задуха между дърветата, зашушна и диворастящата

мащерка, превзела някога равните морави, някъде наблизко се разнесе леко трополене.

Той предварително знаеше, че когато зърне останките от къщата, ще усети болка, но това бе болка, която щеше да понесе, защото прибирането у дома нямаше да е пълно, докато не прекрачи собствения си праг. Ето защо, когато стигна до Мейпъл стрийт, той зави по буренясалата странична улица, проправяйки си бавно път между гигантски храсталаци и високо израснали фиданки. За миг му се стори, че в дъното на улицата блещука някаква светлина, но не бе уверен.

Той разбираше, че вероятността къщата да е оцеляла е много малка – сто години е дълъг срок за живота на една къща – и ако е още там, сигурно ще е разрушена до неузнаваемост.

И все пак той я виждаше пред себе си съвършено непроменена. Точно такава, каквато я бе оставил преди сто години, а през прозореца на дневната се виждаше, че вътре свети.

Той застана насред разрушената улица съвършено неподвижен. Не може да е истина, каза си той. Няма да повярвам, докато не докосна стените, докато не усетя дъските под пръстите си и пода под краката си. Той бавно премина стръмната пътека.

Моравата пред вратата бе ниско окосена, тук бяха и двете каталпови дървета, и пръстта около тях бе наскоро прекопана. Той изкачи стъпалата до ограденото с парапет веранда и стъпките му ясно прокълтяха по здравите дъски.

Филип докосна шрифта на ключалката с върха на безименния си пръст и вратата безшумно се отвори. Той нерешително прекрачи прага и вратата леко се хлопна след него.

В дневната имаше мораво-сива гарнитура, чудесно подходяща на виолетово-сивите пердета, спуснати пред прозорците. В огнището тлееха нажежените до червено борови цепеници, книгите му бяха наредени в стройни редове. Дребните фигурки на Миранда покриваха полицата над камината.

Креслото му бе дръпнато до огъня и край него чакаха пантофите. Любимата му лула и метална кутия с тютюна, който обичаше, лежаха в ъгъла на малка масичка.

Той стоеше до самата врата и с труд си поемаше въздух. После успя да наложи на хаоса мисли, блъскащи се в главата му, строга обективност; направи усилие и видя стаята такава, каквато бе в действителност, а не каквато искаше да я види.

Лампата край прозореца приличаше много на лампата, която Миранда обикновено

държеше там преди сто години, но не бе същата. Това беше дубликат. Гарнитурата много приличаше на тази, която имаха, когато той пренесе Миранда през прага и въпреки това имаше някаква разлика, и в пердетата също. Материите бяха други, друг бе и десенът, с малки, но достатъчно явни разлики, които, стига да потърсиш, можеш да видиш. И креслото бе ново, и лулата, и пантофите.

Камината беше същата и все пак не съвсем същата; формата на тухлите бе друга, самите тухли бяха други, полицата – също. А фигурките...

Докато се приближаваше, за да ги разгледа по-добре, Филип забеляза, че те не бяха дубликат, и подтисна надигналото се към гърлото му ридание. Това бяха истинските фигурки на Миранда и изминалите години се бяха оказали безжалостни към тях. Някои бяха счупени, а патината на времето бе покрила всички без изключение. Заприличаха му на детски играчки, намерени в дъждовен ден на някой таван...

Той се наведе над книгите си, те също бяха старите му книги. Извади една от рафта и я отвори. Пожълтелите страници издаваха възрастта ѝ и той нежно я върна обратно.

Едва сега, на най-горния рафт, зърна дневника.

Взе го с разтреперани пръсти, отвори го и разлисти страниците. Позна почерка и разбра чий е този дневник. В този миг усети, че краката не го държат и се строполи в креслото край огъня.

Със сковани от вълнение пръсти той обърна на първата страница. Там бе написана датата 15 септември, 2046...

„Бавно слизах по стълбите – каменни плочи, които водят да гробницата, в която хората са живи погребани, и тръгнах из града.

Вървах по улиците, непознати и необичайни за мен, край тълпи различни хора. Постепенно започнах да усещам, че часовете текат и секундите отлитат; всяка секунда бе непоносима болка, всяка минута – агония, а всеки час – смазваща вечност...

Не зная как стигнах до космодрума, може би съдбата ме бе насочила натам. В момента, в който зърнах блестящите носове на новите ракети да сочат към септемврийското небе, всичко, което някога бях чела за енергията Суейк, по неведом и непонятен за мен начин се свърза в главата ми и разбрах какво трябваше да направя.

Часовник, който се движи, отмерва времето по-бавно от този, който стои на едно

място. При обикновените скорости разликата е незначителна, но когато става дума за скорост, близка до тази на светлината, отклонението е огромно.

Енергията Суейк създава скорост, близка до тази на светлината. Толкова близка, че само корабът и човекът в него не се превръщат в енергия.

Часовник на борда на кораб, задвижен от енергията Суейк, на практика не отмерва времето изобщо.“

Филип не смееше да повярва на очите си и прескочи една страница...

„18 септември, 2046. Казаха ми, че за подготовката са нужни две години! Две от милите ми, скъпи години, за да стана стюардеса на междузвезден кораб. Но нямам друг изход, не съществува никакъв друг начин, и молбата ми вече е подадена. Зная, че ще я приемат, сега, когато всеки говори само за пътуване към звездите, нуждата от корабен персонал е...“

Той не можеше да овладее треперенето на ръцете си и страниците се превъртяха, а с тях прошумоляха дни, месеци, години. Най-накрая той ги спря...

„3-ти юни, 2072 (Сириус 41). Следя времето по много пътуващи часовници и те са добри. Но когато кацнем, неподвижните часовници поемат тази работа, а те не са

добри. Чакаш на някой изоставен космодрум за обратния полет, отмерваш всяка минута и отчаяно се съпротивляваш на отлитането й. Защото, събирани в продължение на няколко десетилетия, отделните минути правят месеци, години; човек започва да се страхува, че независимо от това, което показват пътуващите часовници, в крайна сметка ще бъде твърде стар...”

Филип отново изпусна страниците и ги спря на последното записване...

„9-ти февруари, 2081. Днес официално ми съобщиха, че молбата ми да участвам в полета до Арктур е удовлетворена! От мига, в който го чух, ме обзе някакво състояние на транс – мечтая, правя планове, мисля за бъдещето. Сега знам, че отново ще видя моя любим и че в косите ми ще има бяла гардения, ще си сложа парфюм, който той най-много обича, ще построя къщата отново и всичко вътре ще подновя; ако полетът наистина продължи шейсет и пет години, ще имам достатъчно време; а когато освободят моя любим, ще го чакам, за да го прегърна и макар че не съм така млада, каквато ме помни той, няма да съм стара. И самотните години, прекарани сред звездите, няма да са отишли напразно...”

Защото една любов имам аз. Никога не ще имам друга.“

Думите на листа бяха размазани и Филип изпусна дневника, който се изплъзна между пръстите му, и падна на дръжката на креслото. Миранда, прошепна той.

Изправи се.

– Миранда! – каза гласно. Наоколо бе тихо.

– Миранда! – извика той. – Миранда!

Отговор не последва. От всекидневната отиде в спалнята. И тя бе точно такава, каквато я помнеше, отпреди сто години, само дето беше пуста. Нямаше я Миранда.

Върна се отново в стаята и отиде в кухнята. Тук всичко бе по старому, но я нямаше Миранда. Запали лампата и втренчено се загледа в порцелановия умивалник, в боядисаната с хромова боя печка, белите шкафове, солидната кухненска маса...

На масата лежеше ръчно огледало, а до него – смачкана гардения. Той взе в ръка хладното меко цвете, вдигна го до лицето си и вдъхна свежия му аромат. Той бе примесен с друг благоуханен мирис. Филип веднага позна парфюма на Миранда.

В следния миг той почувствува, че нещо го души и изтича във в тъмнината. Тогава видя блещукащата в дъното на улицата светлина и закрачи нерешително натам. Студентската столова изплуваше постепенно от мрака,

появиха се много светлини, засияха ярко осветени прозорци. Някъде от сянката наоколо долиташе шумът от портативен генератор.

Когато изкачи стъпалата, стоте години сякаш отлетяха далеч. Разбира се, вечеря за 77 цента нямаше, и в салона човек безпогрешно можеше да открие следите на отминалите години, независимо от това, че наскоро помещението е било ремонтирано. Но там беше Миранда. Миранда стоеше край една самотна маса и плачеше. Една по-зряла Миранда. По лицето и личаха бръчки, каквито нямаше преди, но те бяха светли, любими бръчки...

Той разбра защо тя не бе дошла да го посрещне пред дълбокото замразяване. Страхувала се е, страхувала се е, че часовниците, които се движат, не са отмерили времето достатъчно бавно: решила е сигурно да го посрещне къщи, защото е знаела, че той ще се прибере у дома.

Положителна е чула шума от спирането на монорелсовата кола и е знаела, че той идва...

Чак сега той си спомни за огледалото и смачканата гардения.

Глупаво момиче, прекрасно момиче... Очите му се замъглиха и той усети как сълзи се стичат по страните му. Препъна се и влезе в салона. Тя се завтече да го посрещне. През изминалите години лицето ѝ се бе разхубавило. Видя му се като истинска богиня, вече зряла, непохватността бе изчезнала завинаги, очарованието на ученичка бе останало някъде в междузвездното пространство; неговата богиня – след миг тя бе в прегръдките му топла, силно притиснала се до него, тъмните ѝ коси меко галеха лицето му, гласът ѝ шепнеше до ухото му след всичките тези години, след неизбродната вечност: „Добре дошъл у дома, любими. Добре дошъл у дома.“

Всичко това, което сме

Научно-фантастичен разказ

Робърт Шекли

Съществува правилник за поведението на космическите кораби за Пръв Контакт, но той съдържа само правила, съставени по липса на друга възможност и прилагани по същата причина. Защото на практика кой би могъл да предвиди резултата от *някакво* въздействие върху психиката на един непознат народ?

Тези доста мрачни мисли вълнуваха съзнанието на Ян Мартин в момента, когато той навлизаше в атмосферата на Дюрел IV. Той беше едър мъж в разцвета на силите си, с пепеляворуси коси и кръгло сериозно лице. От доста време той беше стигнал до заключението, че е по-добре да има някакво правило, отколкото нищо. Ето защо следваше стриктно споменатите правила, но винаги с чувството на несигурен човек, опасяващ се да не сгреша. А точно това бяха идеалните качества, необходими за работата на Пръв Контактующащ.

Той направи обиколка на планетата достатъчно ниско за наблюдение, но не и *прекалено* ниско, за да не изплаши жителите, и забеляза признаци на една пасторално-примитивна цивилизация. Опита се да си

припомни какво беше чел в том четвърти на „Методи на Първия Контакт“, издаден от Отдела за Извънземна психология.

След това безшумно приземи ракетата на една скалиста равнина, покрита тук-там с трева, близо, но не прекалено, до едно неголямо село.

– Добре го направи! – каза помощникът Му Кросуел, който беше все още доста млад, за да знае какво е несигурност.

Чедка, еборианският лингвист, се въздържа от каквото да е коментар. Както обикновено, той спеше мирно и тихо.

Мартин промърмори нещо и отиде в задната част на ракетата, за да пристъпи към тестовете. Кросуел зае мястото му на прозорчето за наблюдения.

След около половин час Кросуел съобщи:

– Ето ги! Една дузина са: хуманоиди, без съмнение.

При по-внимателно наблюдение той забеляза, че кожата на местните жители на Дюрел беше мъртвешко бяла, мека и отпусната, а лицата им лишени от всякакво

изражение. Кросуел се поколеба, после добави:

- Те не са много хубави!
- Какво правят? – попита Мартин.
- Засега само ни наблюдават – отвърна

Кросуел.

Помощникът беше млад, висок и слаб, с огромни мустаци, които беше пуснал през време на пътуването и които заглаждаше с гордост.

– Те се намират на не повече от двайсетина метра – отбеляза той.

Благодарение на прозорчето Кросуел виждаше навън. В замяна на това никой отвън не можеше до гледа вътре. Отделът за Извънземна психология беше взел тази предпазна мярка след неуспеха на един кораб, който беше изпуснал Първия Контакт с Карела II. Карелианците, поглеждайки в ракетата, трябва да са видели нещо, което ги бе изплашило, и бяха избягали колкото се може по-бързо. Отделът така и не научи причината за това прибързано бягство, тъй като не бе възможно да се установи втори контакт.

* * *

Във всеки случай това не трябва да се повтори.

– Какво правят сега?

– Един се приближава сам. Вождът, може би, или изкупителната жертва...

– Как е облечен?

– Носи... нещо като... не бихте ли благоволили да погледнете сам?

Пред контролното табло Мартин току-що привърши предварителното изследване на Дюрел IV. Въздухът беше годен за дишане, климатът умерен, силата на тежестта близка до тази на Земята. Той беше открил също така наличието на значителни находища на радиоактивни минерали и на редки метали. И нещо много важно – не беше забелязал никакви следи от вирусни микроорганизми, нито отровни газове, които причиняват толкова поражения сред Първите Контактующи.

Следователно Дюрел можеше да стане ценен помощник на Земята, при условие че обитателите му се окажат гостоприемни..., а Контактующите тактични.

* * *

Мартин се приближи до прозорчето и огледа местните жители.

– Те носят дрехи в пастелни тонове: ние ще облечем същите.

– Добре – каза Кросуел.

– Те не носят оръжие: значи ние също ще излезем без оръжие.

– Разбрано.

– Обути са със сандали, ние ще сложим също такива.

– Както заповядате.

– Забелязвам още, че нямат косми по лицето си – продължи Мартин, усмихвайки се леко. – Съжалявам, Ед, но вашите мустаци...

– Не! Не мустаците! – изхлипа Кросуел, покривайки ги с ръка, за да ги защити.

– Страхувам се, че ще трябва.

– Но аз чаках цели шест месеца до пораснат!

– Налага се да ги прежалите. Трябва да разберете.

– Наистина не виждам защо – възмутено протестира Кросуел.

– Защото първите впечатления са най-важните. Когато първото впечатление е лошо, по-нататъшните връзки стават трудни, понякога даже невъзможни. Понеже не знаем нищо за тези хора, най-сигурната тактика е конформизмът. Ние се опитваме да им приличаме, обличаме се в цветове, които могат да им се по нравят или поне няма да ги шокират, копираме тяхното поведение и се стремим във всяко отношение да действваме според...

– Добре, добре! – съгласи се Кросуел. – Сигурно ще има достатъчно време да ми пораснат нови на връщане.

Двамата се погледнаха, после избухнаха в смях. За трети път Кросуел загубваше по този начин мустаците си.

Докато Кросуел се бръснеше, Мартин събуди лингвиста. Чедка беше лемурски хуманоид, родом от Ебора IV – една от редките планети, с която Земята поддържаше нормални отношения. Еборианите бяха лингвисти по рождение, благодарение на невероятната си способност за асоциации, и никога не грешеха. Някога те изследвали една голяма част от Галактиката, но биха успели много повече, ако не бяха роби на абсолютната необходимост да спят двадесет часа на денонощие.

Кросуел, вече обръснат, облече един бледозелен комбинезон и обу сандали. Екипът мина през отделението за микробна дезинфекция, след което Мартин отвори люка на въздушния шлюз.

Всред редовете на дюрелианите се надигна шепот; само вождът (или изкупителната жертва) продължи да мълчи. Те наистина приличаха на хора, ако не се смята необикновената им бледност и невъзмутимостта на чертите им. Мартин не беше способен да различи някакво изражение у тях.

– Избягвайте всякакви гримаси – препоръча той на Кросуел.

Те се при приближаваха бавно, докато стигнаха на десетина крачки от този, който изглеждаше да е вождът. Мартин каза доста тихо:

-- Ние идваме в мир.

* * *

Чедка преведе и изслуша отговора, произнесен с толкова слаб глас, че беше почти неразбираем.

– Вождът ви поздравява с добре дошли.

– Добре! – каза Мартин.

Той направи още няколко крачки напред и започна да говори, прекъсвайки се от време на време, за да даде възможност на Чедка да превежда. Издекламира много сериозно и убедително Първата реч ББ-32, предназначена за „пасторално-примитивни хуманоиди, привидно неагресивни“. Даже Кросуел, който лесно не се впечатляваше, трябваше да признае, че това беше една хубава реч. Мартин обясни, че другарите му и той самият са пътници, дошли отдалече, прекосили Голямата бездна, за да установят приятелски отношения с добрите хора от Дюрел. Разказа им за далечната, покрита със зеленина Земя, която толкова много прилича на тази планета, и за добрите и скромни земни хора, които подават приятелска ръка

на дюрелианите. Говори още за великата същност на мира и взаимопомощта, които царяха на Земята, за всестранното приятелство и за много други неща, всичките от хубави по-хубави.

След като той свърши, последва дълго мълчание.

– Той разбра ли всичко? – прошепна Мартин на Чедка.

Еборианинът направи утвърдителен знак и зачака отговора на вожда. Мартин си пое дъх след усилието, което беше направил; Кросуел продължи да опипва нервно току-що обръснатата си горна устна.

Вождът отвори уста, въздъхна, завъртя се на място и се просна на земята.

Нещата взеха по-скоро неприятен обрат, който никоя теория, нито правило не бяха предвидили.

Вождът нямаше намерение да става: значи не ставаше дума за някакво церемония, даже обратно – виждаше се, че той трудно диша, като човек в кома.

При подобни обстоятелство на екипа на Контакт не му оставаше нищо друго, освен да се прибере в ракетата и да чака по-нататъшния развой на събитията. Половин час по-късно един туземец се приближи до ракетата и поведе разговор с Чедка, наблюдавайки, едновременно с това,

внимателно земните хора, после изведнъж си тръгна.

– Какво каза? – попита Кросуел.

– Вождът Морери се извинява за припадъка си. Той каза, че това е непроснима грешка.

– Ах! – възкликна Мартин. – Неговото припадане може би ще ни послужи за нещо в крайна сметка... Това ще го принуди да се извини за *неучтивостта* си, докато се касае за случаен инцидент, за който ние не сме виновни...

– Напротив.

– Какво напредив?

– Виновни сме ние – каза еборианинът, свивайки се на кълбо да спи.

* * *

Мартин раздруса малкия лингвист, за да го събуди.

– Какво каза вождът още? Защо ние да сме виновни за припадъка му?

Чедка се правя широко.

– Вождът бил ужасно притеснен. Той се опитал да понася вашия дъх толкова дълго, колкото можел, но тази чужда миризма...

– Моят дъх? – попита Мартин. – Значи *моят дъх* го е накарал да припадне?

Чедка кимна утвърдително, изхълца внезапно, а след това заспа отново. Вечерта дойде и дългият залез на Дюрел неусетно

отстъпи място на нощта. Зад дървената завеса на гората огньовете на селото един подир друг изгаснаха. Но на борда на ракетата светлините блестяха до сутринта. Когато слънцето изгря, Чедка се отправи с мисия към селото. Кросуел, проклинайки, изпи кафето си, докато Мартин се ровеше из несесера на аптеката.

– Това е само временен неуспех – казваше Кросуел, който не искаше да губи надежда. – Случват се такива неща. Спомнете си на Дингфоробеа VI...

– Именно за такива неща могат да ни забранят завинаги достъпа до планетите.

– Но как да отгатнеш...

– Трябваше да предвидя! – каза Мартин. – Това, че досега нашият дъх не е отровил никого, не... А, ето!

Той размахна, победоносно едно шишенце, съдържащо малки розови таблетки.

– Пълна гаранция срещу лошия дъх! Това ще неутрализира даже този на хиена. Вземете по две.

Кросуел взе хапчетата.

– А сега какво ще правим?

– Ще чакаме да... А! Какво каза той?

Чедка току-що влезе през люка на шлюза, търкайки очите си.

– Вождът Морери се извинява, че е припаднал.

– Това го знаем вече. И после?

– Той ни кани да посетим селото Ланит, когато ни е удобно. Вождът смята, че този инцидент не трябва да навреди на миролюбивите отношения между две вежливи и доброжелателни раси.

Мартин въздъхна от облекчение. Той се изкашля леко и попита, колебаейки се:

– Говорихте ли ми за... а-а... за подобрение на дъха ни?

– Уверих го, че този недостатък ще бъде коригиран – каза Чедка. – Въпреки че за мене това никога не е представлявало някакво неудобство.

– Много добре! Отиваме веднага в селото. Може би няма да бъде лошо да вземете и вие също едно от тези хапчета.

– В моя дъх няма нищо неприятно – отвърна еборианинът с тон, който говореше достатъчно ясно.

И те тръгнаха за селото.

* * *

Когато трябва да се работи с пасторално-примитивно население, необходимо е да се избират прости жестове, но колкото е възможно по-символични, защото те най-добре ще бъдат разбрани. Малко думи,

много жестове! Такова е правилото за пасторално-примитивните цивилизации.

Мартин, който се питаше какъв символ да използва, забеляза веднага, че самото месторазположение щеше да му послужи чудесно. Туземците го чакаха, събрани в селото, което се намираще на една поляна. Пресъхналото русло на един поток отделяше селото от гората, а над него минаваше малък каменен мост.

Мартин осъзна изгодата, която можеше да извлече от този декор. Той се придвижи до средата на моста и там се спря, усмихвайки се приятно на дюрелианите. Като видя, че някои изтръпнаха и се обърнаха, той си припомни собствените препоръки относно израженията на лицето: прие безизразен вид и остана неподвижен за известно време.

– Какво има? – попита го Кросуел, спирайки се леко обезпокоен в началото на моста.

– Нека този мост – започна речта си Мартин с гръмък глас, – да бъде символът на вечните отсега нататък връзки, които ще обединят тази хубава планета с...

Кросуел му извика някакво предупреждение, но Мартин не си даваше сметка. Той гледаше втренчено неподвижните туземци.

– Махайте се от моста! – кресна Кросуел.

Но преди Мартин да успее да направи и крачка, мостът се продъни под него и той падна в сухото легло на потока, като за малко не си счупи костите.

– Това е най-смайващото нещо, което някога съм виждал – каза Кросуел, като му помагаше да се изправи. – Още щом повишихте глас, всичките камъни станаха на прах. Резонансно трептене, предполагам.

Мартин разбра сега, защо дюрелианите говореха шепнешком. Той се изправи, изохка и седна отново.

– Нещо счупено? – попита Кросуел.

– Трябва да съм си изкълчил крака.

Вождът Морери пристигна, последван от двадесетина дюрелиани, каза накратко нещо и поднесе на Мартин един полиран и украсен бастун от черно дърво.

– Благодаря! – измънка Мартин, като се изправи, подпирайки се на бастуна, и попита Чедка: – За какво говори той?

– Вождът каза, че мостът бил построен едва преди стотина години и бил в добро състояние. Извинява прадедите си, че не са го построили по-солиден.

– Хм! – отвърна Мартин.

– Вождът каза също, че вие сте без съмнение човек с лош късмет.

„Той може би има право – помисли си Мартин, – може би ние сме несръчен народ.“

* * *

Въпреки добрите намерения на земните хора, почти всички раси, които досега те бяха открили една след друга, се страхуваха от тях, мразеха ги или им завиждаха, основавайки се главно на лошите първи впечатления. Тук обаче всичко не изглеждаше още загубено. Наистина какво друго можеше да се случи след станалото вече?

Мартин се усмихна, но веднага се поправи, и влезе, накуцвайки, в селото редом с Морери.

От технологическа гледна точка дюрелианската цивилизация се намираше още на доста примитивен стадий. Дюрелианите използваша колелото и лоста, но не бяха напреднали повече в използването на механиката. При все това изглеждаше, че имат елементарни познания по равнинна геометрия и астрономия.

За разлика в областта на изкуствата те изглеждаха сръчни и много напреднали, особено що се отнася до дърворезбата. И най-простите колиби бяха украсени със забележителни барелефи.

– Мислите ли, че мога да направя снимки?

– попита Кросуел.

– Не виждам какво би попречило – каза Мартин.

Вождът се съгласи и Кросуел засне дюрелианските жилища, пазара и украсата на храма.

Мартин се разхождаше, милвайки с върха на пръстите си сложните барелефи, като бърбеше с туземците чрез посредничеството на Чедка, подреждайки мислите си. Дюрелианите, според него, бяха много интелигентни, и показваха възможности, сравними с тези на Homo sapiens. Фактът че те не употребяват много техника, показваше не толкова основен недостатък, колкото дълбоко съгласуване с природата. Техният миролюбив вид предвещаваше добро разбирателство с жителите на Земята, които след векове на хаос желяеха да установят мир.

Тези данни щяха да бъдат основата на доклада му, предназначен за втория екип на контакт. Той се надяваше да може да добави: „Ние имаме чувството да сме оставили там благоприятно впечатление за Земята. Изглежда, че няма да се появят особени трудности.“

Чедка разговаряше оживено с вождя. Малко по-бодър от обикновено, той дойде да съобщи нещо с тих глас на Мартин. Последният се съгласи мълчаливо; старейки се да изглежда все така

невъзмутим, той се приближи до Кросуел, който правеше последни снимки. и го попита:

– Готов ли си за големия банкет?

– Какъв банкет?

– Този, който вождът дава тази вечер в наша чест... Това е много важно: израз на доброжелателство... символ на приятелство... и още много, всичко...

Въпреки че той произнесе тези думи с неутрален тон, можеше да се прочете удовлетворение в очите му.

– Тогава значи сме успели! Контактът е успешен!

Зад тях двама туземци потрепериха, като чува този силен глас, и се отдръпнаха, клатейки се.

– Ние сме успели, да – каза Мартин, – но при условие да внимаваме много. Те са добър и интелигентен народ, но въпреки това имам впечатлението, че ние ги *дразним*.

Когато вечерта настъпи, те отидоха на банкет. Първото ястие беше оранжевозелен зеленчук, който приличаше малко на тиквичка. След това вождът Морери произнесе реч за значението на културните връзки. После сервираха нещо, което приличаше на заек, и беше ред на Кросуел да вземе думата.

– Не забравяйте – пошушна му Мартин – *да говорите шепнешком!*

Кросуел се изправи и започна речта си. С безизразно лице и приглушен глас той направи преглед на многобройните прилики, които обединяваха Земята и Дюрел, като ръкомахаше силно.

Чедка превеждаше последователно. Мартин одобряваше, клатейки глава. Вождът също. Както и останалите.

Кросуел привърши речта с едно хубаво заключение и седна. Мартин го потупа по рамото:

– Много добре, Ед! Вие имате дарба за... Но какво има?

– Погледнете!

Мартин се обърна. Вождът и другите сътрапезници продължаваха с втрещени очи да клатят глава.

– Чедка! – каза тихо Мартин. – Говорете им

Еборианинът задоде въпрос на вожда. Но не получи отговор. Вождът все така ритмично клатеше глава.

– Вашите ръкомахания! – каза Мартин. – Трябва да сте ги хипнотизирали!

Той се почеса по главата, после се изкашля силно. Дюрелианите престанаха да се поклащат, мигнаха с клепачи и започнаха да говорят помежду си, бързо и с тревожен вид.

– Те казват, че имате учудващи способности – преведе Чедка. – Казват, че чужденците са особени хора и се съмняват, че може да им се има доверие.

– Добре! По-хубаво ще бъде да спрем дотук, докато нещата вървят все още.

Той стана, последван от Кросуел и Чедка.

– Ние си тръгваме засега – промърмори той на вожда. – Но ви молим да разрешите на други хора да ви посетят. Простете ни грешките, които направихме; те произтичат от това, че не знаехме вашите обичаи.

Чедка преведе и Мартин продължи да шепне с безизразно лице и ръце, долепени до тялото. Той говори за единството на Галактиката, за радостите на сътрудничеството, за обмяната на стоки и знания, за необходимата солидарност между живите същества.

Морери, още не напълно възстановил се от хипнозата, отговори, че земните хора ще бъдат винаги добре дошли.

С неволен жест Кросуел му подаде ръката си. Вождът я погледна учуден, после я взе, очевидно питайки се какво трябва да я прави. Той изохка от остра болка и я пусна рязко: дълбоки червени изгаряния се очертаваха по кожата му.

– Какво би могло...! – възкликна Кросуел.

– Потта! – каза Мартин. – Тя е киселина. Трябва да има моментално въздействие върху техния организъм. Да се махаме бързо!

Туземците се вълнуваха. Те бяха събрали камъни, парчета дърво. Вождът, който все още изпитваше болка, се опитваше да ги успокои, но земните хора предпочетоха да не чакат разрешението на спора. Те отстъпиха към ракетата толкова бързо, колкото им позволяваше накуцването на Мартин, който се подпираше на бастуна си.

Зад тях гората се изпълваше със съмнителни възгласи. Когато пристигнаха до космическия кораб, те едва си поемаха дъх. Кросуел, препъвайки се от снопче трева, си удари главата в люка с гръм.

– По дяволите! – изрева той, полудял от болка.

Почвата под краката им започна да бучи, после да трепери и да се размества.

– Бързо! Качвайте се! – изкомандува Мартин.

* * *

Ракетата успя да излети. Миг по-късно на мястото, което тя току-що беше напуснала, почвата пропадна.

– Това трябва пак да е някакъв резонансен феномен – каза Кросуел. – Но каква

несполука! Да сме кацнали точно върху пукнатина на терена!

Мартин въздъхна и поклати глава.

– Наистина не знам какво да правя. Бих искал да се върна, да им обясня. но...

– Ние няма да бъдем вече добре дошли.

– Вероятно! Правихме глупост след глупост. Зле започнахме, а след това всичко стана още по-лошо.

– Това, което направихте, не е толкова много – обясни Чедка с най-любезния си тон. – Не е ваша вината. Тя се дължи по-скоро на това, което сте.

Мартин помисли известно време, после се съгласи:

– Да, имате право. Гласовете ни разрушават страната им, израженията на лицата ни ги отвращават, жестикулациите ни ги хипнотизират, дъхът ни ги задушава, потта ни ги изгаря. О, боже мой!

– Боже мой, боже мой! – съгласи се тъжно Кросуел. – Ние сме истински заводи за химични продукти... Обаче произвеждаме само отровни газове и разяждащи течности.

– Но това още не е всичко, което представлявате. Вижте! – каза Чедка.

Той им посочи бастуна на Мартин. Върху горната му част, там, където ръцете на Мартин го бяха държали, няколко неразтворени дотогава пъпки бяха

разцъфнали сега с бели и розови цветове, чийто аромат изпълваше кабината.

– Сами виждате, вие сте също и *това* – каза Чедка.

– Този бастун беше мъртъв – размишляваше Кросуел. – Вероятно това се дължи на някакво масло от кожата ни.

Мартин потрепери.

– Мислите ли, че всички тези скулптури, които сме пипали... колибите... храмовете...

– Да, мисля същото – каза Кросуел.

Мартин си затвори очите. Той си представи внезапно разцъфване на изсъхналото и мъртво дърво.

– Мисля, че те ще разберат – каза той, опитвайки са да вярва сам на собствените си думи. – Това е хубав символ и тези хора са много интелигентни. Убеден съм, че те ще одобрят... поне *една част* от това, което ние сме...

